

CATALOGUS

VAN

's RIJKS ETHNOGRAPHISCH MUSEUM

DEEL XVIII

CELEBES

II. ZUID-CELEBES (SLOT), ZUIDOOST- EN OOST-CELEBES
EN MIDDEN-CELEBES (EERSTE DEEL)

DOOR

Dr. H. H. JUYNBOLL

Directeur van 's Rijks Ethnographisch Museum

BOEKHANDEL EN DRUKKERIJ

VOORHIER

E. J. BRILL

LEIDEN — 1925.

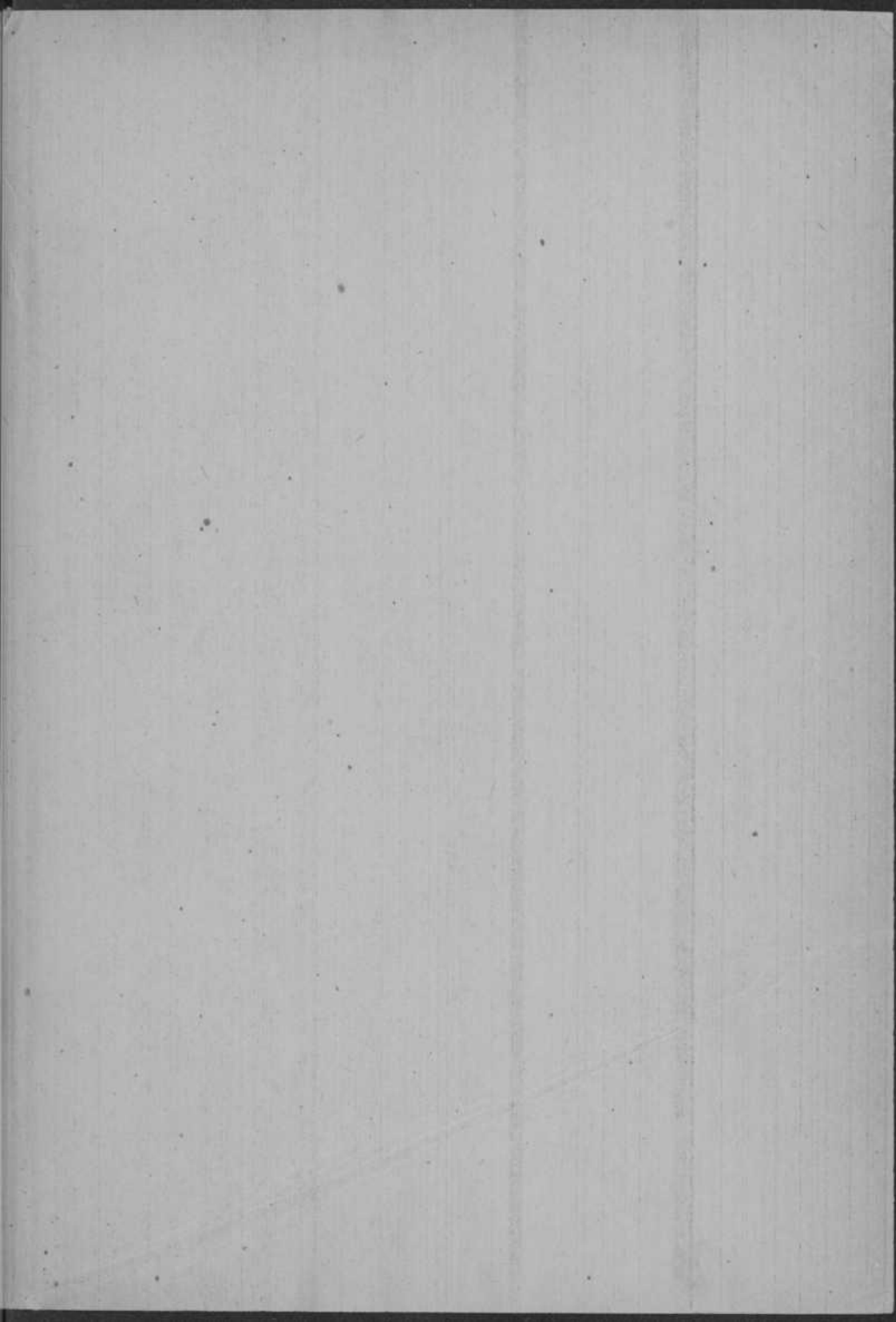
~~7/030~~

9235
D18.

KONINKLIJKE BIBLIOTHEEK

0838 5350

1869 ET

CATALOGUS

VAN

's RIJKS ETHNOGRAPHISCH MUSEUM

DEEL XVIII

CELEBES

II. ZUID-CELEBES (SLOT), ZUIDOOST- EN OOST-CELEBES
EN MIDDEN-CELEBES (EERSTE DEEL)

CELESTES

12

24 JUNI 1926

CATALOGUS

VAN

's RIJKS ETHNOGRAPHISCH MUSEUM

DEEL XVIII

CELEBES

II. ZUID-CELEBES (SLOT), ZUIDOOST- EN OOST-CELEBES
EN MIDDEN-CELEBES (EERSTE DEEL)

DOOR

Dr. H. H. JUYNBOLL

Directeur van 's Rijks Ethnographisch Museum

BOEKHANDEL EN DRUKKERIJ

VOORHEEN

E. J. BRILL

LEIDEN — 1925.

CATALOGUS

MUSEUM ETHNOGRAPHISCH

CELEBES

INLEIDING.

In de inleiding van het zestiende deel van dezen Catalogus is reeds gewezen op de noodzakelijkheid, om de groote massa voorwerpen, die 's Rijks Ethnographisch Museum van het eiland Celebes bezit, over eenige deelen van den Catalogus te verdeelen.

Dit deel, het achttiende van de geheele reeks, bevat de beschrijving der voorwerpen, die behooren tot de vier laatste groepen (IX—XII) van den Zuidwestelijken arm, het gebied der Boegineezen en Makassaren, verder die van den Zuidoostelijken arm, van Oost-Celebes tot en met Banggai en van de beide eerste groepen van Midden-Celebes, waartoe het gebied van Loewoe tot en met de Paloe-baai gerekend wordt. De overige voorwerpen van Midden-Celebes, die van Noord-Celebes en als aanhangsel die der Sangir- en Talaut-eilanden zullen in een volgend deel beschreven worden.

Onder de wapens van Zuid-Celebes zijn vooral de krissen voor deze streek karakteristiek, hoewel toch ook vele exemplaren in de verzameling van het Museum voorkomen, die meer aan Javaansche, Madoereesche of Balineesche vormen doen denken. De kenmerken der krissen van Zuid-Celebes zijn zeer nauwkeurig opgegeven door baron VAN HOVELL in zijne verhandeling „Der Kris von Süd-Celebes“ (Int. Arch. f. Ethnogr. XVIII, 64—67).

In groep X van Zuid-Celebes zijn vooral de verzameling van poppen in bruilofts- of gala-hofkostuum (Serie 1108) en de modellen van vorstelijke woningen merkwaardig; de bijgevoegde Boegineesche of Makassaarsche benamingen van onderdeelen hiervan zijn door vergelijking met de woordenboeken van dr. MATTHES geverifieerd.

In groep XI zijn slechts weinig kunstvoorwerpen opgenomen, omdat de meeste reeds in andere afdeelingen van den Catalogus beschreven zijn. De muziekinstrumenten zijn hier vrij volledig vertegenwoordigd.

Van bijzonder belang zijn in groep XII de groote verzameling voorwerpen, die door de *Bissoes* gebruikt worden. De origineelen, waarover dr. MATTHES zijne bekende verhandeling „Over de Bissoes of heidensche priesteressen der Boegineezen“ (Verh. Kon. Akad. v. Wetenschappen, 1872) schreef, bevinden zich in 's Rijks Ethnographisch Museum.

Terwijl voor Zuidwest-Celebes de werken van dr. MATTHES onze hoofdbron waren, zijn voor Zuidoost- en Oost-Celebes van oudere bronnen de reisbeschrijvingen van C. VAN DER HART (Reize rondom het eiland Celebes en naar eenige der Moluksche eilanden, gedaan in den jare 1850), van J. N. VOSMAER (Korte beschrijving van het zuidoostelijk schiereiland van Celebes in Verh. Bat. Gen. XVII (1839), p. 61—184) en van BOSSCHER en MATTHIJSEN (Schetsen van de rijken van Tomboekoe en

Banggai in Tijdschr. v. Ind. T. L. en Volkenk. II (1854), p. 63—107) en voor lateren tijd de bekende werken van de heeren Dr. P. en F. SARASIN (Reise in Celebes, 1905), J. ELBERT (Die Sunda-Expedition, 1911—1912), Prof. A. GRUBAUER (Unter Kopffägern in Central-Celebes, 1913), de heeren dr. A. B. MEYER en dr. O. RICHTER (Publikationen aus dem Königl. Ethnogr. Mus. zu Dresden, XIV, 1903) en eenige verhandelingen van dr. A. C. KRUYT, o. a. die over de To Laki van Mekongga (Tijdschr. Ind. T. L. en Vk. LXI (1922), p. 427—470) en de reis naar Kolaka, door dr. A. C. KRUYT en J. KRUYT (Tijdschr. Kon. Ned. Aandr. Gen. 1921, p. 689—704), enz. geraadpleegd.

Het aantal voorwerpen uit Zuidoost- en Oost-Celebes in 's Rijks Ethnogr. Museum is gering in vergelijking met die uit andere deelen van Celebes. Zoo ontbreken hier o. a. modellen van huizen, vischgereedschap en landbouwwerktuigen.

Zoals reeds in de inleiding van het zestiende deel van dezen Catalogus vermeld is, zijn ook de voorwerpen uit het naburige eiland Boeton hierbij gevoegd. Hiertoe behooren o. a. de eigenaardige lapjes, die daar vroeger als geld gebruikt werden.

Onder de wapens zijn bogen en pijlen merkwaardig. De oudere berichtgevers, o. a. VOSMAER, maken hiervan nog melding, terwijl zij volgens nieuwere schrijvers (KRUYT en SARASIN I, 343) thans niet meer voorkomen in die streken. De exemplaren in het Museum behooren tot een serie (150), die reeds in 1875 in het bezit van het Museum kwam.

Ook de groepen XI en XII zijn slechts door enkele voorwerpen vertegenwoordigd, zoodat b. v. een trom het eenige muziekinstrument is, dat het Museum uit deze streken bezit.

Zeer groot daarentegen is het aantal voorwerpen uit Midden-Celebes en over dit gebied bestaat een rijke literatuur, o. a. het groote, uit drie deelen bestaande werk van ADRIANI en KRUYT, De Bare'sprekende Toradja's en alle daarvoor en daarna verschenen verhandelingen van den heer KRUYT in de Mededeelingen van het Nederlandsch Zendinggenootschap en in andere tijdschriften. Een ander groot werk, KAUDERN's „I Celebes Obygder" bereikte mij te laat, zoodat het alleen in het laatste gedeelte en voor de aanvullingen kon gebruikt worden.

Opvallend is voor Midden-Celebes het gebruik van boomschors als kleeding. Dit onderwerp is trouwens reeds in 1903 door de heeren ADRIANI en KRUYT in eene monographie behandeld. Vooral het buffelkopmotief speelt hierbij als ornament een voornaame rol, zooals ook in het bovengenoemde Zweedsche werk van KAUDERN door illustraties aangetoond werd.

Bij het nazien der drukproeven hebben de Conservator Dr. W. H. RASSERS, Mejuffrouw C. J. HOZEE en de heer A. B. HOZEE hunne medewerking verleend, terwijl Mejuffrouw HOZEE mij tevens hielp met het vervaardigen der Registers. Hun hulp wordt hierbij dankbaar erkend.

Leiden, Juni 1925.

Dr. H. H. JUYNBOLL.

LIJST DER SERIEËN.

16. Leg. SALOMON MÜLLER, in 1861 ange-
kocht.
37. Coll. der voormalige Delftsche Akademie,
1864.
38. Don. H. F. J. HUYSEERS, Sept. 1864.
43. Don. C. B. H. baron VON ROSENBERG,
Dec. 1864.
61. Afkomstig uit de nalatenschap van Prof.
C. BLUME, 1865.
86. Don. Prof. Dr. J. PIJNAPPEL, April 1868.
124. Don. H. J. VAN NOUHVYS, 1871.
128. Don. Dr. J. SEMMELINK, Mei 1871.
131. Don. Dr. B. F. MATTHES, Oct. 1871.
135. Aankoop Dec. 1871.
144. Don. L. 'T HOEN, Juni 1873.
150. Don. L. 'T HOEN, Febr. 1875.
171. Don. Mr. M. C. PIEPERS, Jan. 1877.
182. Aankoop Aug. 1877.
202. Don. Mr. M. C. PIEPERS, April 1878.
232. Don. Prof. Dr. J. P. N. LAND, Jan. 1880.
241. Don. J. J. KORNDÖRFFER, Juni 1880.
288. Aankoop Dec. 1881.
290. Don. H. G. JANSEN, Jan. 1882.
296. Aankoop Maart 1882.
300. Tentoonstelling Parijs, 1878.
306. Aankoop Juni 1882.
311. Aankoop Juli 1882.
321. Aankoop Sept. 1882.
344. Don. Mr. L. A. J. W. baron SLOET VAN
DE BEELE, Febr. 1883.
351. Afkomstig uit de Modellenkamer der Ma-
rine te 's Gravenhage, Maart 1883.
360. Afkomstig uit het Kabinet van Zeldzaam-
heden te 's Gravenhage, 1883.
365. Aankoop Maart 1883.
368. Aankoop April 1883.
370. Tentoonstelling Amsterdam, 1883.
402. Don. D. E. C. WOLTERBEEK MULLER, Nov.
1883.
454. Don. K. HOOGEVEEN, Oct. 1884.
458. Don. J. BROERS, Dec. 1884.
461. Aankoop April 1884.
499. Aankoop Sept. 1885.
513. Aankoop Nov. 1885.
522. Don. Dr. B. F. MATTHES, Dec. 1885.
536. Don. Jhr. Mr. VICTOR DE STUERS, Febr.
1886.
586. Aankoop Nov. 1886.
618. Don. J. H. W. FREYTAG, Juli 1887.
654. Don. Dr. B. F. MATTHES, 1888.
697. Don. Dr. B. F. MATTHES, Febr. 1889.
698. Don. A. J. A. F. EERDMANS, Febr. 1889.
699. Don. Kroonprins van *Gowa*, Febr. 1889.
706. Don. J. BROERS, Maart 1889.
730. Aankoop Sept. 1889.
744. Aankoop Nov. 1889.
776. Don. G. W. W. C. baron VAN HOEVELL,
April 1890.
793. Don. N. N. Aug. 1890.
800. Don. gemaal der leenvorstin van *Bont*,
Oct. 1891.
802. Don. A. J. A. F. EERDMANS, Oct. 1890.
804. Don. Prof. Dr. M. WEBER, Nov. 1890.
807. Aankoop Nov. 1890.
808. Don. Kroonprins van *Gowa*, Dec. 1890.
829. Don. Ned.-Ind.-Regeering, Mei 1891.
844. Aankoop Aug. 1891.
924. Aankoop Jan. 1893.
927. Aankoop Febr. 1893.
964. Aankoop Oct. 1893.
982. Aankoop 1897.
1008. Tentoonstelling te Batavia 1894.
1009. Don. Prins gemaal van *Bont*, Aug. 1894.
1018. Aankoop Dec. 1894.
1070. Aankoop Oct. 1895.
1106. Don. Dr. D. W. HORST, Oct. 1896.
1108. Poppentoonstelling te Batavia 1894.
1130. Aankoop Juli 1897.
1160. Aankoop Maart 1898.
1200. Aankoop Nov. 1898.

1216. Don. Mr. F. WAS, April 1899.
 1232. Don. A. C. KRUYT, Nov. 1899.
 1239. Leg. Dr. H. C. A. E. C. HELMKAMPF, 1899.
 1249. Aankoop April 1900.
 1300. Don. A. C. KRUYT, Maart 1901.
 1328. Don. J. WOLTERBEEK MULLER, Nov. 1901.
 1372. Don. F. J. BROEKS, Maart 1903.
 1376. Don. J. WOLTERBEEK MULLER, April 1903.
 1377. Don. A. C. KRUYT, April 1903.
 1389. Aankoop Juni 1903.
 1424. Don. G. W. W. C. baron VAN HOËVELL,
     Febr. 1904.
 1428. Aankoop Maart 1904.
 1456. Don. Drs. SARASIN, Sept. 1904.
 1499. Aankoop Oct. 1905.
 1505. Don. G. W. W. C. baron VAN HOËVELL,
     Dec. 1905.
 1525. Leg. Mr. J. W. VAN LANSBERGE, April
     1906.
 1526. Don. Ned. Ind. Regeering, April 1906.
 1535. Aankoop Mei 1906.
 1546. Don. J. D. BLANKENBERG, Juli 1906.
 1551. Don. E. L. ROUYEROY VAN NIEUWAAL,
     1906.
1560. Don. Ned.-Ind. Regeering 1906.
 1594. Don. G. MAAN, April 1907.
 1599. Leg. T. J. VELTMAN, Juni 1907.
 1647. Don. J. E. JASPER, April 1908.
 1649. Aankoop April 1908.
 1654. Aankoop April 1908.
 1679. Aankoop Nov. 1908.
 1710. Don. De G. A. J. VAN DER SANDE, Juli
     1909.
 1720. Don. A. HOFF, Oct. 1909.
 1759. Aankoop Jan 1911.
 1818. Ruiling Kon. Mil. Akad. Breda, Juni 1912.
 1890. Ruiling Kon. Mil. Akad. Breda, Juni 1914.
 1895. Don. E. E. W. G. SCHRÖDER, Sept. 1914.
 1904. Don. Bat. Gen. v. Kunsten en Weten-
     schappen, Dec. 1914.
 1926. Don. Bat. Gen. v. Kunsten en Weten-
     schappen, Juli 1916.
 1971. Don. A. J. GOOZEN, 1919.
 1977. Don. erfgenamen Mr. M. C. PIRPERS, Nov.
     1919.
 2017. Don. D. C. PRINS, Oct. 1921.

ALPHABETISCHE LIJST DER SCHENKERS.

- BLANKENBERG (J. D.), Serie 1546.
BLUME (Prof. C.), Serie 61.
Bone (gemaal der leenvorstin van), Serie 800 en 1009.
BROERS (F. J.), Serie 1372.
BROERS (J.), Serie 458 en 706.
EERDMANS (A. J. A. F.), Serie 698 en 802.
FREYTAG (J. H. W.), Serie 618.
GOOSZEN (A. J.), Serie 1971.
Gewa (kroonprins van), Serie 699 en 808.
HOEN (L. 'r), Serie 144 en 150.
HOËVELL (G. W. W. C. Baron VAN), Serie 776, 1424 en 1505.
HOFF (A.), Serie 1720.
HOOGVEEN (H.), Serie 454.
HORST (Dr. D. W.), Serie 1106.
HUYERS (H. F. J.), Serie 38.
JANSEN (H. G.), Serie 290.
JASPEK (J. E.), Serie 1647.
KORNDÖRFFER (J. J.), Serie 241.
KRUYT (A. C.), Serie 1232, 1300 en 1377.
LAND (Prof. Dr. J. P. N.), Serie 232.
MAAN (G.), Serie 1594.
MATTHES (Dr. B. F.), Serie 131, 522, 654 en 697.
NOUHUYS (H. J. VAN), Serie 124.
PIEPERS (Mr. M. C.), Serie 171 en 202.
PIJNAPPEL (Prof. Dr. J.), Serie 86.
PRINS (D. C.), Serie 2017.
ROSENBERG (C. B. H. Baron VON), Serie 43.
ROUVEROY (E. L. -VAN NIEUWAAL), Serie 1551.
SANDE (Dr. G. A. J. VAN DER), Serie 1710.
SARASIN (Dr. F. en P.), Serie 1456.
SCHRÖDER (E. E. W. G.), Serie 1895.
SEMMELINK (Dr. J.), Serie 128.
SLOET VAN DE BEELE (Mr. L. A. J. W. Baron), Serie 344.
STUERS (Jhr. Mr. VICTOR DE), Serie 536.
WAS (Mr. F.), Serie 1216.
WEBER (Prof. M.), Serie 804.
WOLTERBEEK MULLER (J.), Serie 402, 1328 en 1376.
-

LITERATUURVERZICHT¹⁾.

- Abendanon (E. C.), Celebes uit, of in de Tethys. (*T. N. A. G.* 1915, p. 358—365).
- Actes du 6e Congrès international des orientalistes, Deel IV.
- Adriani (Dr. N.), De reis van den heer W. J. M. Michielsens naar het Posso-Meer, 12—17 Juli 1869 (*I. G.* 1913, II, 1612—1618).
- Adriani (Dr. N.), De talen der To Boengkoe en To Mori (*M. N. Z. G.* XLIV, 249—318).
- Adriani (Dr. N.), De Toradja'sche vrouw als priesteres (Versl. Med. Kon. Ak. v. Wet. afd. Letterk. V, 2, 2^e stuk (1917), p. 453—478).
- Adriani (Dr. N.), Toradja'sche karaktertrekken (Onze Eeuw, 1916, p. 386 e. v.).
- Adriani (Dr. N.), Van Posso naar Mori, 22 Aug.—29 Sept. 1889 (*M. N. Z. G.* XLIV, 135—214).
- Adriani (Dr. N.), Verhaal van de ontdekkingsreis van Jhr. J. C. W. D. A. van der Wijck naar het Posso-meer, 16—22 Oct. 1865 (*I. G.* 1913, II, 843—862).
- Adriani (Mevr. M. — Gunning), Toradjasch leven (*Eigen Haard*, 1916, p. 224, 288, 427, 497, 598, 670).
- Adriani (Dr. N.), en Kruyt (Dr. A. C.), De Bare'sprekende Toradja's, deel I—III, Batavia, 1912—1914.
- Adriani (Dr. N.), Geklopte boomschors als kleedingstof op Midden-Celebes en hare geographische verspreiding in Indonesië (*I. A. f. E.* XIV, 139—191 en Publicaties uit 's Rijks Ethn. Museum, Serie II, n°. 4, Leiden, 1905).
- Adriani (Dr. N.), Van Posso naar Todjo (*M. N. Z. G.* XLIII, 1—46).
- Affelen (C. A. van — van Sacmsfoort), De *Coast-palm* en wat er van hem verkregen wordt (*T. I. T. L. Vk.* I, 288—325 met pl. I—IV).
- Annalen des Kaiserlich-Königlichen Hofmuseums in Wien.
- Bakkers (J. A.), De eilanden Bonerate en Kalaoe (*T. I. T. L. Vk.* XI, p. 215—264).
- Bakkers (J. A.), Het vorstendom Boni (*T. I. T. L. Vk.* XV, p. 1—208).
- Beccari (O.), Nova Guinea, Selesbes e Molucche. Firenze, 1924.
- Bock (C.), Reis in Oost- en Zuid-Borneo van Koetel naar Bandjermasin, met atlas. 's-Gravenhage, 1881—1887.
- Boonstra (R. — van Heerdt), De berglandschappen, behoorende tot de afdeling Paloe van Midden-Celebes (*T. N. A. G.* 1914, p. 618—644).
- Bosscher (C.) en Matthijssen (P. A.), Schetsen van de rijken van Tomboekoe en Banggai (*T. I. T. L. Vk.* II, p. 63—107).
- Brautigam (D. A. P.), Nota betreffende het zelfbesturend landschap Tanette (*T. I. T. L. Vk.* LVI, p. 445—476).
- Bulletin van het Koloniaal Museum te Haarlem.

1) De vet gedrukte gedeelten van de titels duiden de in dien tekst gebruikte verkortingen aan.

Bijdragen tot de Taal-, Land- en Volkenkunde van Ned.-Indië, uitgegeven door het Kon. Instituut v. Taal-, Land- en Volkenkunde.

Catalogus der ethnographische verzameling van het Bataviaansch Genootschap van Kunsten en Wetenschappen, 4^e druk (1885) met Supplement I (1894) door Mr. J. A. van der Chijs en Supplement II (1901), door Mr. L. Serrurier.

Catalogus der Tentoonstelling van landbouw, veeteelt en nijverheid. Batavia, 1893.

Catalogus der afdeling Nederlandsche Koloniën van de Internationale Koloniale en Uitvoerenhandeltentoonstelling te Amsterdam, 1883. Leiden, 1883.

Catalogus der verzameling van Modellen van het Departement van Marine. 's-Gravenhage, 1858.

Catalogus van 's Rijks Ethnographisch Museum. Deel I—XVII. Leiden, 1909—1924.

Cat. Tent. Par. = Catalogue spécial des produits exposés par le Royaume des Pays-Bas. Expos. univers. La Haye, 1878.

Cat. Tent. Poppen Batavia = Catalogus van de verzameling poppen, weergevende verschillende kleederdrachten van de volken van den Nederl. Oost-Ind. Archipel. Batavia, 1894.

Cat. Tent. Poppen den Haag = Tentoonstelling van kleederdrachten in Ned.-Indië, voorgesteld door poppen. 's-Gravenhage, 1894.

Clercq (F. S. A. de), Nieuw plantkundig woordenboek van Ned.-Indië, uitgegeven door Dr. M. Greshoff. Amsterdam, 1909.

Eerdmans (A. J. A. F.), Het landschap Gowa (Verh. Bat. Gen. L.).

Elbert (J.), Die Sunda-Expedition. Band I—II. Frankfurt a/M. 1911—1912.

Encyclopaedie van Nederlandsch-Indië.

Engelhard (H. E. D.), Mededeelingen over het eiland Saleyer (*Bijdr. T. L. Vk.* 4^e volgr. VIII, p. 263—510).

Filet (G. A.), Plantkundig woordenboek voor Nederl.-Indië. Amsterdam, 1888.

Gids Tent. Z. Celebes = H. W. Fischer, Gids voor de tentoonstelling van ethnographische voorwerpen van Zuid-Celebes. Leiden, 1907.

Goedhart (O. M.), Drie landschappen in Celebes (*T. I. T. L. Vk.* I, p. 442—548).

Goedhart (O. M.), Nota van toelichting betreffende het zelfbesturend landschap Barroe (*T. I. T. L. Vk.* LV, p. 557—584).

Graafland (N.), De Minahassa. Deel I—II. Haarlem, 1898.

Grabauer (A.), Unter Kopffägern in Central-Celebes. Leipzig, 1913.

Hart (C. van der), Reize rondom het eiland Celebes en naar eenige der Moluksche eilanden, gedaan in den jare 1850 door Z. M. schepen van Oorlog Argo en Bromo. 's-Gravenhage, 1855.

Hasselt (A. L. van), Ethnographische Atlas van Midden-Sumatra. Leiden, 1881.

Hein (Dr. W.), Indonesische Schwertgriffe (*Ann. K. K. Naturhist. Hofmus. in Wien*, 1889 p. 317—358).

Hoëvell (G. W. W. C. Baron van), Der Kris von Süd-Celebes (*J. A. f. E.* XVIII, p. 64—67).

Hoëvell (G. W. W. C. Baron van), Todjo, Posso en Saesoe (*T. I. T. L. Vk.* XXXV, p. 1—47).

Indische Gids.

Internationales Archiv für Ethnographie.

Jasper (J. E.), Vlechtindustrie in de Residentie Jogjakarta door Engelbert van Bevervoorde (*Tijdschr. Binnenl. Bestuur*, XXXIX, 61 e. v.)

Jasper (J. E.), en Mas Pirngadie. De inlandsche kunstnijverheid in Nederlandsch-Indië. I. Het vlechtwerk. 's-Gravenhage, 1912.

Kate (P. ten), De weg van Bada naar Napoe (*M. N. Z. G.* 1910, p. 287).

Kate (P. ten), De weg van Oema i Raha (van het Posso-meer naar Napoe) (*M. N. Z. G.* 1915, p. 339).

Kaudern (W.), I Celebes obygdler, Band I—II. Stockholm, s. a. (1921).

Kliift (M. van der), Mekongga (Kolaka) (*M. N. Z. G.* 1920, p. 140—155 en 241—256).

Kooreman (P. J.), De feitelijke toestand in het gouvernementsgebied van Celebes en onderhoorigheden (*I. G. V.*, p. 171—204, 358—384, 482—498 en 637—655).

Kriebel (D. J. C.), Het eiland Bonerate (*Bijdr. T. L. Vk.* LXXVI, p. 203—221).

- Kruyt (A. C.), De adoptie in verband met het matriarchaat bij de Toradja's van Midden-Celebes (*T. I. T. L. Vk.* XLII, p. 80—92).
- Kruyt (A. C.), De berglandschappen Napoe en Besoa in Midden-Celebes (*T. N. A. G.* 1908, p. 1271—1344).
- Kruyt (A. C.), De Toradja's van de Sa'dan, Masoepoc- en Mamasa-rivieren (*T. I. T. L. Vk.* LXIII, p. 81—175 en 259—401).
- Kruyt (A. C.), De To Rongkong in Midden-Celebes (*Bijdr. T. L. Vk.* LXXXVI, p. 366—397).
- Kruyt (A. C.), De To Seko in Midden-Celebes (*Bijdr. T. L. Vk.* LXXXVI, p. 398—435).
- Kruyt (A. C.), Een en ander aangaande het geestelijk en maatschappelijk leven van den Posso-Alfoer (*M. N. Z. G.* XXXIX, p. 2—36, 106—153, XI, S. 7—31, 121—160, 245—282, XLI, p. 1—52).
- Kruyt (A. C.), Een en ander over de To Laki van Mekongga (Zuidoost-Celebes) (*T. I. T. L. Vk.* LXI, p. 427—470).
- Kruyt (A. C.), Eenige ethnographische aantekeningen omtrent de Toboengkoë en de Tomori (*M. N. Z. G.* XLIV, p. 215—248).
- Kruyt (A. C.), Het landschap Bada in Midden-Celebes (*T. N. A. G.* 1909, p. 349—380).
- Kruyt (A. C.), *Maasa*, eene bijdrage tot het dynamisme der Bare'e-sprekende Toradja's en enkele omwonende volken (*B. T. L. Vk.* LXXV, p. 36—133 en LXXVI, p. 1—116).
- Kruyt (A. C.), Mijne reis van Gorontalo naar Posso (*M. N. Z. G.* XXXV, p. 225 e. v.).
- Kruyt (A. C.), *Woordenlijst* van de Bare'e-taal, gesproken door de Alfoeren van Centraal-Celebes. 's-Gravenhage, 1894.
- Kruyt (J.), De *Boea* en eenige andere feesten der Toradja's van Rante pao en Makale (*T. I. T. L. Vk.* LX, p. 161—186).
- Kruyt (J.), Het *ma'boea* en de tatouage in Seko (*Bijdr. T. L. Vk.* LXXXVI, p. 235—257).
- Kruyt (J.), Het weven der Toradja's (*Bijdr. T. L. Vk.* LXXXVIII, p. 403—425).
- Lehmann (Dr. J.), Systematik und geographische Verbreitung der *Geflechtsarten* (Abb. und Berichte des Königl. Zool. und Anthr. Ethn. Museums in Dresden. Band XI, n°. 3).
- Ligtvoet (A.), Beschrijving en geschiedenis van Boeton (*Bijdr. T. L. Vk.* 4^e volgr. II, p. 1—112).
- Ligtvoet (A.), Geschiedenis van de afdeling Tallo (*T. I. T. L. Vk.* XVIII, p. 43—68).
- Ligtvoet (A.), Naamsafleiding van het rijk Balangnipa in Mandat (*T. I. T. L. Vk.* XXIII, p. 40).
- Ligtvoet (A.), Zijn de munten n°. 287 en 288 van het werk van Prof. Millies: *Recherches sur les monnaies des indigènes* etc. van Makassaarschen oorsprong? (*T. I. T. L. Vk.* XXIII, p. 159).
- Loebèr (J. A.), Het weven in Ned.-Indië (Bull. Kol. Mus. Haarlem, n°. 29). Amsterdam, 1903.
- Loebèr (J. A.), *Houtsnijwerk* en metaalbewerking in Nederlandsch-Indië (Geïllustr. Besch. v. Indische Kunstnijverheid, n°. VIII). Amsterdam, 1916.
- Maengkom (F. R.), Dagboek van een tocht uit Todjo naar Mori (Midden-Celebes) en terug naar het Posso-meer (11—27 April 1906), *T. N. A. G.* 1907, p. 855—871.
- Mason (O. F.), *Vocabulary of Malaysian basketwork*. A study in the W. L. Abbott collections (Proc. of the U. S. Nat. Museum, vol. XXXV, p. 1—51). Washington, 1908.
- Matthes (B. F.), *Boegineesch-Hollandsch Woordenboek met bijbehorende ethnographische Atlas*. 's-Gravenhage, 1874 met Supplement. 's-Gravenhage, 1889.
- Matthes (B. F.), *Bijdragen tot de ethnologie van Zuid-Celebes*. 's-Gravenhage, 1875.
- Matthes (B. F.), De Makassaarsche en Boegineesche *Kotika's* (*T. I. T. L. Vk.* XVIII, p. 1—38).
- Matthes (B. F.), Einige Eigentümlichkeiten in den Festen und Gewohnheiten der Makassaren und Buginesen (Actes du 6e Congrès international des Orientalistes, 1883, IV, p. 273—299).
- Matthes (B. F.), Kort verslag aangaande alle mij in Europa bekende Makassaarsche en Boegineesche Handschriften. Amsterdam, 1875.
- Matthes (B. F.), Korte beschrijving van het Celebesche kaartspel (*T. I. T. L. Vk.* XI, p. 525 e. v.).
- Matthes (B. F.), *Makassaarsch-Hollandsch Woordenboek*, met bijbehorende ethnographische Atlas. 2^e druk. 's-Gravenhage, 1885.

Matthes (B. F.), *Over de áda's of gewoonten der Makassaren en Boegineezen* (Verh. Med. Kon. Akad. v. Wetenschappen. afd. Letterkunde, 3^e reeks, II, 1885, p. 137—189).

Matthes (B. F.), *Over de bissoe's of heidensehe priesters der Boegineezen* (Verh. Kon. Akad. v. Wetenschappen. Amsterdam, 1872).

Mededeelingen van het Encyclopaedisch Bureau, II (1912).

Mededeelingen van het Nederlandsch Zendelinggenootschap.

Meyer (Dr. A. B.), *Alterthümer aus dem ostindischen Archipel*. Leipzig, 1884.

Meyer (Dr. A. B.) und Richter (Dr. O.), *Publikationen aus dem Königl. Ethnogr. Museum zu Dresden*. XIV. Celebes. I. Dresden, 1903.

Morris (D. F. van Braam), *Nota van toelichting op het contract gesloten met de landschappen Maiwa (Masenrempoeloe), Doerie, Kassa, Batoelappa, Alietta (Adjatapparang), Soeppa en Sawietto* (*T. I. T. L. Vk.* XXXVI, p. 152—230).

Nederlandsche Staatscourant.

Niemann (G. K.), *De Boegineezen en Makassaren* (*B. T. L. Vk.* 5^e volgr. IV, p. 74—88 en 266—286).

Notulen van de algemeene en directievergaderingen van het Bataviaasch Genootschap van Kunsten en Wetenschappen.

Perelaer (M. T. H.), *De Bonische expeditie. Krijgsgebeurtenissen op Celebes in 1859 en 1860*. Leiden, 1872.

Proceedings of the United States National Museum.

Riedel (J. G. F.), *De Topantunusu of oorspronkelijke volksstammen van Centraal-Celebes* (*B. T. L. Vk.* 5^e volgr. I, p. 77—95).

Rouffaer (G. P.), *Catalogus van Oost-Indische weefels, Javaansche batik en Oud-Indische meubels*. 's-Gravenhage, 1901.

Rütte (Dr. jur. J. M. Ch. E.), *De schaking bij den Makassar in verband met de hedendaagsche toestanden* (*T. I. T. L. Vk.* XLI, p. 300—323).

Sarasin (P. and F.), *Reisen in Celebes, ausgeführt in den Jahren 1893—1896 und 1902—1903*. Band I—II. Wiesbaden, 1905.

Schmeltz (J. D. E.), *Indonesische Prunkwaffen* (*J. A. f. E.* III, p. 85—115).

Schuyt (P.), *Langs oude en nieuwe wegen* (*M. N. Z. G.* 1913, p. 341—370).

Schuyt (P.), *Het tegenwoordige landschap Todjo* (*M. N. Z. G.* 1915, p. 262 e.v.).

Spat (C.), *Bamboekokers uit Loewoe* (Elsevier's Maandschrift, 1912, II, p. 36 e.v.).

Spat (C.), *Schilden van buffelleer uit Loewoe* (Het N. I. huis Oud en Nieuw, 1^e jaarg. (1912), p. 156—160).

Staal (J. J.), *De ontdekking van het Posso-meer* (*T. N. A. G.* 1913, p. 786—788).

Stok (N. P. van der), *Het eiland Saleier* (*T. I. T. L. Vk.* XV, p. 398—445).

Tideman (J.), *Het landschap Laikang* (*B. T. L. Vk.* 7^e volgr. V, p. 648—657).

Treffers (F.), *Enkele kanttekeningen op „Reise von der Mingkoka-Bai nach Kendari“*. Hoofdstuk VI van „Reise in Celebes“, door Dr. P. en F. Sarasin, deel I. Wiesbaden, 1905 (*T. I. T. L. Vk.* LV, p. 223—229).

Treffers (F.), *Het landschap Laiwoei in Z. O. Celebes en zijne bevolking* (*T. N. A. G.* 2^e Ser. XXXI, p. 188—221).

Tijdschrift van Binnenlandsch Bestuur.

Tijdschrift van Indische Taal-, Land- en Volkenkunde, uitgegeven door het Batav. Genootschap van Kunsten en Wetenschappen.

Tijdschrift van het Nederlandsch Aardrijkskundig Genootschap.

Verhandelingen van het Bataviaasch Genootschap van Kunsten en Wetenschappen.

Verslagen en Verhandelingen der Koninklijke Akademie van Wetenschappen.

Verzameling van berichten betrekkelijk de Bijbelverspreiding.

Veth (Prof. Dr. P. J.), *Het paard onder de volken van het Maleische ras*. Leiden, 1894.

Vosmaer (J. N.), *Korte beschrijving van het zuid-oostelijk schiereiland van Celebes in het bijzonder van de Vosmaersbaai of van Kendari; verrijkt met eenige berichten omtrent den stam der orang Badjo's en meer andere aantekeningen* (Verh. Bat. Gen. XVII, p. 61—184).

Walcheren (P. M. van), *Ornamentiek bij de Toradja's* (Ned.-Indië Oud en Nieuw, I, p. 147—156).

Weber (Prof. Dr. M.), *Ethnographische Notizen über Flores und Celebes* (*J. A. f. E.* III, Supplement).

Weijden (J. van der), *Boni* (Ind. Mil. Tijdschr. 1905).

Wiggers (H. D.), *Schets van het roegenschap Kadjang* (*T. I. T. L. V.* XXXVI, p. 247—278).

Wilken (G. A.), *Het animisme*. Amsterdam, 1884—1885.

INHOUD.

	Bladz.
Inleiding	V
Lijst der Seriesen	VII
Alphabetische lijst der schenkers	IX
Literatuuroverzicht	X
Lijst der platen	XIX

ZUID-CELEBES.

GROEP IX.

I. Aanvalswapenen. I. Lansen en werpspiesen	1
2. Krisen. a. Met eenvoudig recht lemmet en houten, beenen of ivoren greep	12
b. Het lemmet recht, getand, de greep als voren	16
c. Het lemmet vlammend, de greep van hout, in den vorm van een <i>Garoeja of rāksasa</i>	17
d. Het lemmet gevland, de greep van hout in den vorm van een hondepenis	20
e. Het lemmet gevland, de greep van been, hoorn of ivoor	24
3. Zwaarden	25
4. Dolken	28
5. Knotsen	34
6. Bhaasroeten met toebehooren	35
7. Vuurwapenen met toebehooren	35
II. Verdedigingswapens	35
III. Krijgskleeding	36

GROEP X.

I. Staatskleeding. a. Staatsiehoofddeksels	37
b. Staatsieborstbedekking	37
c. Sieraden	38
d. Ambtskleeding door poppen voorgesteld	38
II. Staatsiewapens. a. Staatsielansen	42
b. Staatsiekrisen	42
c. Staatsierzwaarden	43
III. Staatsievaartuigen	43
IV. Zegelstempels	44
V. Vlaggen	45
VI. Gereedschappen van misdadigers	45
VII. Straf- en folterwerktuigen	45
VIII. Voorwerpen die op het huwelijk betrekking hebben	45

GROEP XI.

I. Filigraanwerk	53
II. Borduurwerk	53
III. Muziekinstrumenten. <i>a.</i> Slaginstrumenten	54
<i>b.</i> Blaasinstrumenten	55
<i>c.</i> Snaarinstrumenten	56
IV. Dans	57
V. Tooneelkleeding	58
VI. Het maken van bouquets	59
VII. Spelen voor volwassenen	60
VIII. Kinderspelen	61

GROEP XII.

I. Voorwerpen bij feesten gebruikt	62
II. Voorwerpen bij geboorten gebruikt	64
III. Voorwerpen bij begrafenissen gebruikt	64
IV. Voorwerpen op den godsdienst betrekking hebbende. <i>a.</i> Tooverij en toovermiddelen	65
<i>b.</i> Door de <i>Bissoes</i> gebruikte voorwerpen	67
<i>c.</i> Voorouderbeelden	75
<i>d.</i> Voorwerpen op den <i>Iskân</i>	75
V. Genees- en heekunde	76
VI. Schrijfgereedschap en literatuur	77

ZUIDOOST- EN OOST-CELEBES.

GROEP I.

I. Gereedschap tot bereiding, gebruik en bewaring van spijzen	78
II. Opwekkende middelen	81

GROEP II.

I. Sieraden	82
II. Kleeding. <i>a.</i> Hoofdbedekking	83
<i>b.</i> Bedekking van het bovenlichaam	85
<i>c.</i> Bedekking van het benedenlichaam	85

GROEP III.

I. Matten	87
II. Manden en doozen	88
III. Overig huisraad	89

GROEP IV.

Jacht en vischvangst	90
--------------------------------	----

GROEP V.

Land-, tuin- en boschbouw; veeteelt	90
---	----

GROEP VI.

Middelen van vervoer	91
--------------------------------	----

GROEP VII.

Handel. Maten en gewichten. — Munten	91
--	----

GROEP VIII.

Verkrijging van grondstoffen en hunne bewerking. — Inheemsche nijverheid	92
--	----

GROEP IX.

I. Aanvalswapens. 1. Lansen	92
2. Bogen en pijlen	94
3. Krissen	94
4. Zwaarden	94
5. Vuurwapenen	96
II. Verdedigingswapens. 1. Schilden	96
III. Krijgskleeding	97

GROEP X.

Staat en maatschappij	98
---------------------------------	----

GROEP XI.

Speelgoed en muziekinstrumenten	99
---	----

GROEP XII.

Godsdienst. — Voorwerpen bij begrafenissen gebruikt	99
---	----

MIDDEN-CELEBES.

GROEP I.

I. Gereedschap tot bereiding, gebruik en bewaring van spijsen. <i>a.</i> Van vlechtwerk	100
<i>b.</i> Van klapperdop en kalebas	102
<i>c.</i> Van bamboe	103
<i>d.</i> Van hout	104
<i>e.</i> Van aardewerk	104
II. Opwekkende middelen. 1 <i>Sirik</i>	105
2. Tabak	118

GROEP II.

I. Sieraden. <i>a.</i> Hoofdsieraden	119
<i>b.</i> Oorsieraden	119
<i>c.</i> Halssieraden	120
<i>d.</i> Borstsieraden	120
<i>e.</i> Armsieraden	121
<i>f.</i> Vingersieraden	122
<i>g.</i> Gordels en beenversiering	122
<i>h.</i> Varia	123
II. Kleeding. <i>a.</i> Hoofdbedekking. 1. Hoeden en mutsen	123
2. Hoofdringen en hoofdbanden	125
3. Hoofddoeken	129
<i>b.</i> Schouderdoeken	137
<i>c.</i> Baadjes. 1. Van boomschors	141
2. Van katoen	144
<i>d.</i> Lendendoeken	145

	Bladz.
e. Rokken. 1. Van boomschors	145
2. Van katoen	148
f. Broeken	149
g. Billappen	149
h. Regenschermen	150

Aanvullingen en verbeteringen	151
Naam- en zaakregister	153
Register der inlandsche namen	161
Nummerregister	167

LIJST DER PLATEN

Plaet I. Fig. 1. *Sirihzak (Pesso)* (Inv. n°. 1926/78, blz. 115). — Fig. 2. *Sirihzasch (Pesso)* (Inv. n°. 1926/80, blz. 114). — Fig. 3. *Pinangschaar (Mengkok)* (Inv. n°. 1926/637, blz. 81).

Plaet II. Fig. 1. *Sirihzasch (Pesso)* (Inv. n°. 1926/113, blz. 112). — Fig. 2. *Sirihzak (Toradja's)* (Inv. n°. 1232/103, blz. 110). — Fig. 3. *Wierookvat (Tahalar)* (Inv. n°. 1008/63, blz. 63). — Fig. 4. *Sigarettenkokers (Boeton)* (Inv. n°. 1904/297, blz. 99).

Plaet III. Fig. 1. *Stormhoed (Mahassar)* (Inv. n°. 202/16, blz. 36). — Fig. 2. *Muts (Tomini-bocht)* (Inv. n°. 776/48, blz. 125). — Fig. 3. *Koppensnellersattribuut (Kolaka)* (Inv. n°. 1904/295, blz. 97).

Plaet IV. Fig. 1. *Hoofdsieraad (Zuid-Celebes)* (Inv. n°. 37/174, blz. 57). — Fig. 2. *Hoofdring (Tobada)* (Inv. n°. 1456/5, blz. 126). — Fig. 3. *Hoofdring (Midden-Celebes)* (Inv. n°. 1926/653, blz. 127). — Fig. 4. *Hoofdring (Midden-Celebes)* (Inv. n°. 1926/657, blz. 127). — Fig. 5. *Handboei (Banggaai)* (Inv. n°. 370/2248, blz. 98).

Plaet V. Fig. 1. *Hoofddoek (Toradja's)* (Inv. n°. 1710/100, blz. 136). — Fig. 2. *Hoofddoek (Tobada)* (Inv. n°. 1456/22, blz. 137).

Plaet VI. Fig. 1. *Bamboekoker (Rante Pao)* (Inv. n°. 2017/14, blz. 118). — Fig. 2. *Bamboekoker (Rante Pao)* (Inv. n°. 2017/15, blz. 118). — Fig. 3. *Bamboekoker (Midden-Celebes)* (Inv. n°. 1977/77, deel XIX). — Fig. 4. *Hoed (Tomboekoe)* (Inv. n°. 150/1, blz. 85).

Plaet VII. Fig. 1. *Spijsdeksel (Kandari)* (Inv. n°. 1890/4, blz. 80). — Fig. 2 en 3. *Guitaar (Zuid-Celebes)* (Inv. n°. 1130/100, blz. 57).

Plaet VIII. Fig. 1. *Staatsielans (Saleier)* (Inv. n°. 37/219, blz. 42). — Fig. 2. *Lans (Zuid-Celebes)* (Inv. n°. 1239/150, blz. 9). — Fig. 3. *Lans (Zuid-Celebes)* (Inv. n°. 536/5, blz. 7). — Fig. 4. *Lans (Zuid-Celebes)* (Inv. n°. 964/20, blz. 6). — Fig. 5. *Staatsielans (Mahassar)* (Inv. n°. 202/6, blz. 42). — Fig. 6. *Staatsielans (Bone)* (Inv. n°. 202/5, blz. 42). — Fig. 7. *Lans (Mahassar)* (Inv. n°. 360/5353, blz. 8). — Fig. 8. *Lans (Zuid-Celebes)* (Inv. n°. 368/12, blz. 8).

Plaet IX. Fig. 1. *Kris (Zuid-Celebes)* (Inv. n°. 306/7, blz. 18). — Fig. 2. *Zwaard (Kolaka)* (Inv. n°. 1456/94, blz. 95). — Fig. 3. *Kris (Zuid-Celebes)* (Inv. n°. 1070/220, blz. 24).

Plaet X. Fig. 1. *Zwaard (Zuid-Celebes)* (Inv. n°. 730/17, blz. 27). — Fig. 2. *Zwaard (Zuid-Celebes)* (Inv. n°. 1926/748, blz. 26). — Fig. 3. *Staatsiekris (Gowa)* (Inv. n°. 1560/7, blz. 43). — Fig. 4. *Staatsiekris (Gowa)* (Inv. n°. 1560/6, blz. 43).

JUST RECIPIENTS

ZUID-CELEBES.

GROEP IX.

Wapens en krijgskleeding ¹⁾.

I. Aanvalswapens.

I. Lansen en werpspiesen.

a. Geheel van hout.

37/220. Lans (*poesoe-poesoe* ²⁾), van *pinang*-hout, cilindervormig, met aangepunte uiteinden; nabij het onderreinde dwarskeren en een paar rondgaande groeven. Z.

L. 177, dm. 1,8 cM.

b. Geheel van bamboe.

37/221 en 1456/124—125. Lansen (*saroba* ³⁾), van bamboe, aan het boveinde door een tusschenschot gesloten, aan het onderreinde schuin aangepunt, bij 221 met twee stompe asymmetrische weerhaken. — Bij Boegineesche boeren in de veldhuisjes in gebruik. 221: Z., 124: *Lappa Kanroe, Bone*, 125: *Toala, Lamontjong*.

L. 199, 223 en 222, dm. 2,5, 2,3 en 1,8 cM.

202/7 ⁴⁾. Bamboeschacht, van een werpspies, van boven smal, van onderen breed uitlopend en geschonden. *Makassar*.

L. 203, dm. 2,6 cM.

c. Met ijzeren punt en eenvoudige houten schacht.

61/93 ⁵⁾. Lans, de punt lang, smal en plat, met middenrug, het breedst boven den steel. De schacht van lichtbruin hout, van boven naar onderen breder wordend. Z. (?)

L. 189, l. punt 26, br. 2, dm. schacht 2 cM.

37/215 ⁶⁾. Als voren, doch de punt tongvormig, in het midden het breedst, met eenige inkepingen in het boveinde, door omwinding met rotanreepen en een band

1) *Enc. v. N. I.* IV, 670—693, s. v. *wapens der inlandse bevolking*. — VAN BRAAM MORRIS, *T. I. T. L. Vk.* XXXVI, 160, 173, 181, 190, 197, 207, 222. — EERDMANS, l. c. 72—73. — BAKKERS, 74—97. — MATTHES, *Ethn. Atlas*, pl. VIII. — PERELAE, *Bonische expeditien in 1859 en 1860*, I, 15 vlg. — NIMMANN, *B. T. L. Vk.* 5^e volgr. IV, 266—286. — J. VAN DER WEJDEN, *Boni* (Ind. Mil. Tijdschr. 1905).

2) MATTHES, *Mak. Wld.* 190, s. v. 3° *poesoe* met *Atlas*, pl. VIII, fig. 16.

3) MATTHES, *Mak. Wld.* 776, s. v. *saroba* met *Atlas*, pl. VIII, fig. 15.

4) Serie 202 don. Mr. M. C. PIEPERS, April 1878.

5) Serie 61 leg. Prof. C. BLUME, Dec. 1865.

6) Vgl. MATTHES, *Atlas*, pl. VIII, fig. 1.

diagonaal vlechtwerk bevestigd aan de schacht van bruin hout. Op een Dajaksch blaasroer gelijkend, doch niet uitgehoud. **Z.**

L. 228, l. punt 33,5, br. 4,5, dm. schacht 1,8 cM.

1456/53. Lansen, als voren, doch de punt ruitvormig¹⁾, met eenigszins concave onderzijden, overgaande in een korten, platten steel met twee paren rondgaande groeven en daaronder een kegelvormige bus, die op de schacht past, alles uit één stuk. Schacht van palmhout, cilindervormig, het bovineinde tonvormig verdikt. *Tosada* (*Sanggala Toradja's*), *Saso*.

L. punt 40,5, br. 5,8, l. schacht 162, dm. 2,1 cM.

321/8²⁾. Als voren, doch de punt als het lemmet van een zwaard met convexe snede en van onderen scherpen en concaven, van boven stompen en convexen rug, geleidelijk overgaande in de kegelvormige bus. De schacht van donkerbruin hout. **Z.** (?)

L. punt 39,7, br. 4,5, l. schacht 153, dm. 3,3 cM.

924/56—57³⁾. Lansen, als voren, doch de punt rietbladvormig, langs het midden het dikst. De schacht van grijsbruin hout, het ondereinde bij n°. 57 met vezelkoord omwonden, n°. 56 met een geelkoperen, geribde bus. **Z.**

L. punt 28,5 en 29,1, br. 2,5, l. schacht 151 en 152, dm. 2,1 en 2,2 cM.

202/11. Lansen, als voren, de punt rietbladvormig, geleidelijk in den cilindervormigen steel overgaande. Schacht van donkerbruin hout, het bovineinde afgebroken. Bus van roodkoper met kraagvormigen ring aan het ondereinde. *Salcier*.

L. punt 21,2, br. 1,5, l. schacht 139,5, dm. 1,5 cM.

300/747⁴⁾. Als voren (Boeg. *toemba*⁵⁾), model, de punt smal met middenrug, de beide sneden van boven puntig uitlopend. De steel in het midden olijfvormig verdikt. Zeer korte schacht van bruin hout, zonder bus. *Makassar*.

L. punt 19, br. 2,6, l. schacht 24,2, dm. 1,7 cM.

1526/5⁶⁾. Als voren, de punt zeer ruw, lancetvormig met twee verdikkingen als steel. Schacht van effen geel hout, het bovineinde achthoekig en puntig, het ondereinde met zilveren (?) bus, waaraan rondgaande verdikkingen en kraag. Scheede van hout, het onder- en bovineinde ovaal, kegelvormig verdikt en met zwart gemaakte rondgaande groeve; het middelste deel met zwart garens omwoeld. *Djampoewa, Gowa*.

L. totaal 247, l. punt 30, br. 3,2, dm. schacht 3 cM.

1526/7⁷⁾. Als voren, doch de punt bladvormig, driehoekig, aan weerszijden beitelvormig geslepen; steel met rondgaande verdikking. Schacht van geel hout, cilindervormig, naar boven dunner met dikkere kegelvormige punt; hieraan een cilindervormig busje met rondgaande groeven en bladornament. Onder aan de schacht een geelkoperen bus, achtkantig tusschen cilindervormige ringen; uitgeschulpte kraag en ruw ingegrifte cirkelbogen. Scheede van bruin hout, in doorsnede ovaal en dunner, van boven met vaasvormig, van onderen met cilindervormig uiteinde, met zilver bekleed. *Djampoewa, Gowa*.

L. totaal 232, l. punt 26, br. 2,9, dm. schacht 2,5 cM.

1526/9. Als voren, doch de punt fraai gedamaseerd, beitelvormig geslepen; steel kort en rond met rondgaande verdikking en voet. De schacht van geelbruin hout, cilindervormig, het bovineinde dunner en tonvormig, met bus van *soeasa* met zilveren kraag en onderrand; de bus aan het ondereinde achtkantig met ingegrifte

1) SARASIN, *Reizen in Celebes*, I, 267, 268 de tweede figuur links. — MEYER und RICHTER, *Celebes*, I, p. 109 (507) met pl. XXV, fig. 10.

2) Serie 321 aankoop Sept. 1882.

3) Serie 924 aankoop Jan. 1893.

4) Cat. Tent. Par. n°. 339.

5) MATTHES, *Boeg. Wildb.* 300, s. v. 2° *toemba*.

6) Serie 1526 don. N. Ind. Regeering, April 1906.

7) Vgl. MATTHES, *Atlas*, pl. VIII, fig. 12.

maeanderranden, het ondereinde bolvormig verdikt met ingesneden driehoeken. Scheede van hout, ovaal, naar onderen dunner; van boven en onderen met vaasvormige, met zilver bekleede verdikking, het middendeel met snoer omwoeld. *Djampoewa, Gowa.*

L. totaal 227, l. punt 26, br. 3, dm. schacht 2,5 cM.

1526/4. Lans, als voren, de punt gedamasceerd, driehoekig, met ronden steel met ringvormige verdikking. Schacht van lichtbruin hout, het bovineinde puntig en achthoekig; ondereinde met zilveren bus, waaraan ronde en platte verdikkingen, van onderen met platten uitstekenden rand. Scheede van hout, van onderen vaasvormig, van boven ovaal, het middendeel met zwart touw omwonden; onder- en bovineinde met zilveren beslag, waarin rondgaande groeven. *Djampoewa, Gowa.*

L. totaal 245, l. punt 23,5, br. 2, dm. schacht 2,8 cM.

1526/1¹⁾. Als voren, doch de punt klein, lancetvormig, met onduidelijke damasceering, op kleinen, ronden steel. Schacht van roodbruin hout, cilindervormig, van boven dunner; van onderen met zilveren bus met kraag en groeven en hieronder als stootplaat een koperen cent. Op het onderste vierde deel van de schacht een zilveren ringetje. Scheede van bruin hout, het ondereinde vaasvormig, het bovineinde ovaal, het middelste deel met zwart touw omwikkeld. *Djampoewa, Gowa.*

L. totaal 175, l. punt 12,5, br. 1,4, dm. schacht 2 cM.

37/218. Als voren, de punt smal, rietbladvormig, met middenrug, gedamasceerd, geleidelijk overgaande in den cilindervormigen steel. Schacht van zwart hout. Eenvoudige geelkoperen bus. Zonder scheede. **Z.**

L. totaal 170, l. punt 26,5, br. 2,2, dm. schacht 2,2 cM.

1526/18. Als voren, de punt gedamasceerd, lancetvormig, met groeven aan weerszijden van den middenrug; bovenaan twee gleuven, in gaaties eindigend; korte kegelvormige steel met ringvormige verdikking. Schacht van bruin hout, cilindervormig, naar boven dunner en met zeshoekige punt; ondereinde met geelkoperen achthoekige bus, waarin ingegrift bloemornament, het ondereinde bolvormig verdikt en met gekartelden kraag, waaronder een koperen plaatje. Scheede van bruin hout, van onderen en boven vaasvormig verdikt en met zilveren beslag; het middelste deel met snoeromwikkeling. *Djampoewa, Gowa.*

L. totaal 235, l. punt 30, br. 3, dm. schacht 2,4 cM.

1526/12. Als voren, de punt ruw, lancetvormig, beitelvormig geslepen met korten kegelvormigen steel, alles ruw gedamasceerd. Schacht van lichtbruin hout, cilindervormig, bovenaan dunner met achthoekige punt; onderaan met geelkoperen bus, waarin rondgaande groeven en rijen bloemfiguren (?), van onderen rondgaande verdikking en schuine kraag. Scheede van licht hout, ovaal, naar onderen dunner, van onderen en boven met cilindervormige verdikking. *Djampoewa, Gowa.*

L. totaal 266, l. punt 27, br. 2,5, dm. schacht 2,6 cM.

1526/3. Als voren, de punt gedamasceerd, lancetvormig met zeer korten, gegroefden steel. Schacht van grijsbruin hout, steelring van zilver en daaronder een bus van geelkoper, de laatste met talrijke rondgaande groeven en bloemfiguren, de onderrand kraagvormig. Scheede van donkerbruin hout, van onderen en boven vaasvormig verdikt, het middendeel met hars bestreken en met fijn touw omwoeld; aan de scheede hangt een blauwe kraal aan een touwtje. *Djampoewa, Gowa.*

L. totaal 210,5, l. punt 25, br. 2,2, dm. schacht 2,5 cM.

1526/16. Als voren, de punt lancetvormig, gedamasceerd, bovenaan eenigszins uitgeschulpt; korte cilindervormige steel met rondgaande verdikking. Schacht van lichtgeel hout, cilindervormig, bovenaan dunner en met achthoekige punt, waaronder groeven. Ondereinde met geelkoperen bus, waarin gedreven bloem- en bladfiguren; daaronder eene meloenvormige verdikking en een gekarteld plaatje. Scheede van bruin hout, ovaal, naar onderen dunner, van onderen en boven cilindervormig verdikt en met hoorn bekleed, het middelste deel met rotanreepen omwoeld. *Djampoewa, Gowa.*

L. totaal 258, l. punt 29, br. 3,5, dm. schacht 2,5 cM.

1) Vgl. MATTHES, *Atlas*, pl. VIII, fig. 12.

1239/153¹⁾. Lans, als voren, de punt met beitelvormig geslepen sneden. De steel als voren, doch de schacht van zwart gepolijst hout, van boven verdikt en puntig uitlopend, van onderen met zilveren bus, waarover vier diagonaal gevlochten smalle rotanbanden loopen, het ondereinde meloenvormig met gekartelden kraag. Ovale scheidde van roodbruin hout. Z.

L. totaal 206, l. punt 26,5, br. 2,5, dm. schacht 2 cM.

124/9²⁾. Als voren, de punt lancetvormig, met middenrug. De steel met eene oeffvormige verdikking tusschen een rug en een gleuf. Schacht van palmhout, het ondereinde verdikt, met geelkoperen bus, die door twee ruggen in drie deelen verdeeld is, met gedreven bloemen- en bladfiguren. Zonder scheidde. Z. (?).

L. totaal 172, l. punt 28, br. 2,2, dm. schacht 2,1 cM.

202/3. Als voren, de punt lang en smal, met middelrug, uit het bloemkelkvormig ondergedeelte van den steel voortkomend. De steel cilindervormig, met twee diepe gleuven. Korte schacht van palmhout. Bus van geelkoper, het ondereinde zeshoekig, verdikt, met bladvormig drijfwerk, de kraag herhaaldelijk uitgekeeft. Scheede van twee stukken van lichtbruin hout, door twee rotanbanden samengehouden, van onderen kegelvormig verdikt. *Makasar*.

L. 120,5, l. punt 26,7, br. 1,5, dm. schacht 2,1 cM.

124/10. Als voren, de punt rietbladvormig, met middenrug, gedamasceerd. Korte steel met twee diepe gleuven. Schacht van gepolijst roodbruin hout. Aan het ondereinde een smalle zilveren ring en daaronder eene breede geelkoperen bus, met rondgaande ruggen, versierd met bladvormig drijfwerk, van onderen verdikt en kraagvormig uitlopend. Zonder scheidde. Z. (?).

L. 172, l. punt 24,5, br. 1,8, dm. schacht 2,3 cM.

306/25³⁾. Als voren, de punt rietbladvormig, met middenrug. De steel kort en dik met een rug in het midden. Schacht van palmhout. Bus van geelkoper, effen, met vele rondgaande ruggen, van onderen verdikt en kraagvormig uitlopend. Z. (?).

L. 188, l. punt 27,3, br. 2, dm. schacht 2,2 cM.

1526/6. Als voren, de punt zeer ruw lancetvormig en met korten ronden steel; schacht van donkerbruin palmhout, het bovineinde eenigszins kegelvormig, het ondereinde met geelkoperen bus, zeskantig, met rondgaande groeven en uitgeschulpten kraag. Scheede van bruin, gevamd hout, het onder- en bovineinde cilindervormig met zilveren rug, waarin groeven. *Djampoewa, Gowa*.

L. totaal 185, l. punt 25, br. 2,2, dm. schacht 2,5 cM.

1526/14. Als voren, de punt lancetvormig met inkervingen aan weerszijden van den middenrug; korte steel met rondgaande groeven en verdikkingen. De schacht bruin, van boven dikker en met kegelvormige punt; het ondereinde met zilveren ring, daaronder een geelkoperen bus met rondgaande groeven en streepjes, de onder-rand verdikt en met schuinen kraag. Scheede in doorsnede ovaal, naar onderen dunner, het ondereinde kegelvormig, het bovineinde cilindervormig verwijd en met zilveren beslag, het middelste deel met touwomwinding. *Djampoewa, Gowa*.

L. totaal 223, l. punt 28, br. 3, dm. schacht 2,3 cM.

16/88⁴⁾. Als voren, doch op het bovineinde van de punt aan weerszijden een ijzeren bladfiguur *en relief*; korte steel met rondgaande groeven en verdikkingen. Schacht van roodbruin gepolijst hout, van boven kegelvormig, van onderen met geelkoperen bus, met rondgaanden rug en enige ingekaste streepjes onder den schuinen kraag. De scheidde uit twee stukken hout bestaande, die door vijf diagonaal gevlochten banden samengehouden worden. Het boven- en ondereinde met een hoornen cylinder. Z.

L. totaal 204, l. punt 23,9, br. 2, dm. schacht 1,7 cM.

1) Serie 1239 leg. Dr. H. C. A. E. C. HELMKAMPF, 1899.

2) Serie 124 don. H. J. VAN NOUHS, Maart 1871.

3) Serie 306 aankoop Juni 1882.

4) Serie 16 leg. Dr. SAL. MÜLLER, Oct. 1861.

1526/8. Lans, als voren, de punt bladvormig, gedamasceerd, beitelvormig geslepen; korte steel met rondgaande verdikking en voet. Schacht van bruin, gevamd hout, naar boven dunner met kegelvormig einde, waaronder groeven. Het bovenende met geelkoperen, achthoekige bus met ringen, van onderen verdikt en met uitgeschulpten kraag. Scheede van bruin hout, dunner uitlopend, ovaal, het eene einde vaasvormig, het andere kegelvormig verdikt, het middelste deel met zwart snoer omwonden. *Djampoewa, Gowa.*

L. totaal 256, l. punt 27,5, br. 3, dm. schacht 2,3 cM.

1525/31¹⁾. Als voren, de punt van boven het breedst, met eenige inkepingen aan beide sneden. Korte cilindervormige steel met rondgaanden rug. Schacht van roodbruin gepolijst hout, van boven kegelvormig, van onderen met geelkoperen, achtkantige bus, met ingegrifte schub- en bladfiguren, het onderende meloenvormig verdikt met een geciseleerd bladpatroon, de kraag uitgeschulpt. Zonder scheede. Z. (?)

L. totaal 223,5, l. punt 29,7, br. 3, dm. schacht 2 cM.

1526/20. Als voren, de punt fraai gedamasceerd, lancetvormig, beitelvormig geslepen; de bovenrand uitgeschulpt en met twee gaatjes; de steel kort, rond met voet en rondgaande verdikking. Schacht van zwartbruin palmhout, naar boven dunner en met kegelvormige punt; het onderende met zesvlakkige geelkoperen bus, met gedreven bladornament en randen met streepjes; het onderende verdikt en met gekartelden kraag. Scheede van bruin hout, vaasvormig, in doorsnede ovaal, van onderen en boven cilindervormig verdikt en met zilveren beslag; het middendeel met zwart koord omwonden. *Djampoewa, Gowa.*

L. totaal 237, l. punt 31,5, br. 3,6, dm. schacht 2,4 cM.

1526/2²⁾. Als voren, de punt lancetvormig, zwart verroest, steel met rondgaande verdikking en voet. Schacht van bruin hout, bus van geelkoper, achthoekig met uitstekenden kraag, de zijanten met ingegrifte paren schuine lijnen en schelpvormige figuren. Houten scheede, in doorsnede ovaal, van onderen en boven cilindervormig verdikt, het middelste deel met fijn grijs touw omwikkeld, bovenaan met rotanring. *Djampoewa, Gowa.*

L. totaal 224, l. punt 28, br. 2,5, dm. schacht 2,4 cM.

1526/17. Als voren, de punt gedamasceerd, lancetvormig, nabij de bovenranden twee korte, in gaatjes eindigende sleuven; steel kegelvormig met rondgaande verdikking. Schacht van roodbruin hout, naar boven dunner met kegelvormige punt; onderende met geelkoperen bus, waarvan de onderrand verdikt en met onduidelijke groeven, hieronder een schuine kraag. Scheede als voren, naar onderen dunner, van onderen en boven kegelvormig verdikt, met rotanring, het middelste deel met zwart en rood snoer omwikkeld. *Djampoewa, Gowa.*

L. totaal 215, l. punt 29,5, br. 3,5, dm. schacht 2,4 cM.

1526/10. Als voren, de punt zeer ruw lancetvormig met korten onregelmatigen steel. Schacht van zwart hout, het bovenende dunner en tonvormig. Bovende met breede, uit talrijke banden bestaande zilveren bus, waarin gedreven bladranken en rijen boogjes in rondgaande of schuine randen; onderaan eene meloenvormige verdikking met effen kraag. De scheede in doorsnede ovaal, van onderen en boven vaasvormig verdikt. Om het middelste deel spiraalvormige rotanomwinding. *Djampoewa, Gowa.*

L. totaal 250, l. punt 27, br. 1,9, dm. schacht 2,1 cM.

1526/15. Als voren, de punt groot, lancetvormig, ruw gedamasceerd, op korten steel; schacht van bruin hout, naar boven dunner en met achtkantige punt; onderende met zilveren bus, waarin twee gedreven banden met bladranken; het onderende meloenvormig met effen plaatje als kraag. De scheede als voren, ovaal, van onderen en boven kegelvormig verdikt, het onderende met een gevlochten rotanring. *Djampoewa, Gowa.*

L. totaal 246, l. punt 31, br. 3, dm. schacht 2,7 cM.

1) Serie 1525 leg. Mr. J. W. VAN LANSBERGE, April 1906.

2) Vgl. MATTHES, *Atlas*, pl. VIII, fig. 12.

1526/11. Lans, als voren, de punt rietbladvormig, het middelste deel aan weerszijden verdiept; boveneinde recht afgesneden, de kanten beetelvormig geslepen; steel kegelvormig, aan weerszijden over het ijzer met eene punt heen stekend en met twee rondgaande verdikkingen. Schacht van bruinrood hout, het boveneinde dunner en met kegelvormige verdikking; ondereinde met breede zilveren bus, waarin gedreven bladranken in rondgaande of schuine banden; daaronder eene meloenvormige verdikking en een effen kraag. Scheede als voren, ovaal, van onderen en boven kegelvormig verdikt, de onderrand met rotanring, het middelste deel met snoeromwikkeling. *Djampoewa, Gowa.*

L. totaal 235, l. punt 32, br. 2,8, dm. schacht 2,3 cM.

1526/13. Als voren, doch de punt bajonetvormig driehoekig; steel rond en kort met rondgaande verdikkingen. Schacht van bruin hout, bovenaan dunner en met kegelvormige punt; ondereinde met zilveren bus, waarin gedreven bladfiguren; daaronder eene meloenvormige verdikking en een effen kraag. Scheede als voren, doch zeer beschadigd, ovaal, van onder en boven cilindervormig verdikt, het boven- en onderdeel met smalle, het middelste geheel met touwomwikkeling. *Djampoewa, Gowa.*

L. totaal 232, l. punt 31, br. 2,4, dm. schacht 2,6 cM.

124/5. Als voren, de punt en de steel overeenkomende met die van 1526/13, doch de schacht van palmhout, van boven kolvormig verdikt, van onderen met geelkoperen effen bus, die van onderen verdikt is, met effen kraag. De scheede als voren, doch het middengedeelte spiraalvormig met rotan omwoeld. **Z. (?)**

L. totaal 203,5, l. punt 28,5, br. 2, dm. schacht 2,1 cM.

586/2¹). Als voren, de punt bladvormig, met middenrug aan weerszijden, op ronden, gegroefden steel. Schacht van bruin hout, het boveneinde achthoekig; lange geelkoperen bus met rondgaande groeven, met gekartelden kraag. Zonder scheede. **Z. (?)**

L. punt 19,5, br. 2, l. schacht 178, dm. 2,2 cM.

124/8. Als voren, de punt zeer smal, met middelrug als voren, de steel achthoekig, zonder groeven. De schacht dun, van gepolijst bruin hout, naar boven dunner. Geelkoperen bus met twee rondgaande ruggen en schuinen kraag, zonder insnijdingen. **Z. (?)**

L. 168, l. punt 25,5, br. 1,5, dm. schacht 1,6 cM.

16/87. Als voren, de punt zeer dik, in doorsnede ruitvormig, de steel cilindervormig, met twee rondgaande ringen. De schacht van roodbruin hout, van onderen verdikt, met breede zilveren bus, die in het midden effen is, terwijl de beide uiteinden met bladvormig drijfwerk versierd zijn, het ondereinde meloenvormig verdikt, de kraag als voren. **Z.**

L. 213, l. punt 24,3, br. 1,8, dm. schacht 2 cM.

964/20²). Als voren, de punt tongvormig, slauw gedamasceerd, met middenrug, de steel kort met vier groeven. De schacht van palmhout. De bus van zilver, van boven en van onderen met rondgaande, het midden met spiraalvormige banden, gevuld met bladranken en bloemen. Het ondereinde als voren, de kraag met ingegrifte Andreas-kruisen. De scheede in doorsnede ovaal, het ondereinde afgeknot kegelvormig, van donkerbruin hout. Beide uiteinden met geelkoper beslagen. **Z. (?)**

L. 221,5, l. punt 23,5, br. 2,4, dm. schacht 2,3 cM.

Zie pl. VIII, fig. 4.

1526/19. Als voren, de punt gedamasceerd, lancetvormig, met scherpen middenrug aan weerszijden en een gaatje aan weerskanten nabij het boveneinde; steel kegelvormig met rondgaande verdikking. Schacht van zwart palmhout, het boveneinde dunner met zesvlakkige punt, waaronder groeven. Ondereinde met geelkoperen bus, waarin dwarsgroeven, het ondereinde verdikt, met platten kraag. De scheede als

1) Serie 586 aankoop Nov. 1886.

2) Serie 964 aankoop Oct. 1893.

voren, ovaal, van onderen en boven met kegelvormige verdikking, het middendeel met zwart koord omwonden. *Djampoewa, Gowa.*

L. totaal 228, l. punt 30,5, br. 2,5, dm. schacht 2,2 cM.

1977/73¹⁾. Lans, als voren, de punt van boven het breedst, met een middenrug aan weerskanten, met korten dikken steel. Bus van geelkoper, van onderen kraagvormig verbreed. Schacht van gepolijst bruin hout. De scheede van boven verbreed en met een smalle band diagonaal vlechtwerk omwonden. Het ondereinde met rotanrepen omwonden, behalve het enigszins verdikte uiteinde. *Makassar.*

L. punt 25,3, br. 3, l. scheede 28,5, br. 4,4, l. schacht 135, dm. 2,2 cM.

1239/151. Als voren, de punt smal, met scherp middenrug. De steel met een gleuf in het midden. Schacht van gepolijst donkerbruin hout, het boveinde dun en kegelvormig, het ondereinde met zilveren bus, met ingegrifte boog- en krulvormige figuren. Het ondereinde meloenvormig verdikt, met roodkoperen kraag. De scheede van donkerbruin hout, de uiteinden verdikt, het midden met vezelkoord omwonden. *Z. (?)*

L. totaal 209, l. punt 27, br. 1,7, dm. schacht 2,1 cM.

d. Met ijzeren punt en versierde schacht.

124/7. Als voren, de punt gedamasceerd, de steel kort, in het midden verdikt. Schacht van palmhout, met vele geledingen (nabootsing van rotan). Bus van geelkoper, met gedreven bloem- en bladfiguren, het midden met vezels omwoeld, het ondereinde als voren. *Z.*

L. totaal 171,5, l. punt 22, br. 2, dm. schacht 2,1 cM.

202/4. Als voren, de punt bladvormig, gedamasceerd, de steel kegelvormig met een gleuf in het midden. Schacht van bruin hout met een aantal ingesneden verticale lijnen en horizontale ringen, van boven kelkvormig uitlopend met onversierde punt, van onderen verdikt. De bus van geelkoper, van onderen verdikt en met bladvormig drijfwerk versierd. Kraag van roodkoper met paartrand. *Makassar.*

L. totaal 186,5, l. punt 22,5, br. 2,5, dm. schacht 2,1 cM.

368/13²⁾. Als voren, de punt van boven het breedst, met middenrug, de steel kelkvormig uitlopend, van boven kegelvormig en in het midden verdikt, tusschen twee ruggen. Schacht van donkerbruin hout met vele geledingen. Aan het boveinde een bus van roodkoper, aan het ondereinde een van verguld koper met geelkoperen verdikten band van onderen. *Z. (?)*

L. totaal 191,5, l. punt 16, br. 2,3, dm. schacht 2,5 cM.

536/5³⁾. Als voren, de punt gedamasceerd, met enige inkepingen in de bovenranden, de steel pyramidevormig, zonder rug. Schacht van *pinang*-hout, aan het boveinde de geledingen, zooals zij bij rotan voorkomen, nagebootst, het boveinde kegelvormig verdikt; het ondereinde met een zeskantige bus, in het boven- en ondereinde van zilver met gedreven bladfiguren, in het midden van rechthoekig rotanvlechtwerk, van onderen in een breed zilveren kraag uitlopend. Scheede van bruin gepolitoerd *djati*-hout, met eikelvormig ondereinde, van boven verbreed en ovaal in doorsnede. *Z. (?)*

L. totaal 235,5, l. punt 28,5, br. 2,5, dm. schacht 2 cM.

Zie pl. VIII, fig. 3.

16/86. Als voren, de punt in het midden het breedst, met middenrug. De steel kegelvormig met twee rondgaande ruggen. Schacht van rotan, met zwarte ringen. Bus van geelkoper met een rondgaanden rug, het ondereinde met ingekraste driehoeken en daaronder verdikt. Zonder scheede. *Z.*

L. totaal 198, l. punt 24,5, br. 2,5, dm. schacht 1,8 cM.

1) Serie 1977 don. erven Mr. M. C. PEFERS, Nov. 1919.

2) Serie 369 aankoop April 1883.

3) Serie 536 don. Jhr. Mr. VICTOR DE STUERS, Febr. 1886.

1239/152. Lans, als voren, de punt van boven het breedst, geleidelijk overgaande in den cilindervormigen, van twee rondgaande ruggen voorzienen steel. Schacht van roodbruin hout, over het grootste gedeelte met ingesneden ringen. Breede zilveren bus, door twee ruggen in drie deelen verdeeld, waarvan de beide buitenste met horizontale, het middelste met schuine, met bladkrulvormig drijfwerk versierde banden gevuld is. Het onderste meloenvormig verdikt. De kraag met ingesneden verticale lijnen en kruisen. — Afkomstig van de expeditie tegen *Bone*, 1824. Z.

L. 230, l. punt 27,2, br. 3, dm. schacht 2 cM.

124/6. Als voren, de punt als bij n°. 1239/152, doch de steel met twee flauwe horizontale insnijdingen. De schacht van bruin palmhout, over het grootste gedeelte geringd, het bovenende effen en kegelvormig uitlopend. Geelkoperen bus met ingegrifte bladfiguren, van onderen verdikt, de kraag als voren. Scheede van bruin hout met verdikte uiteinden, het midden spiraalvormig met rotanreepen omwonden. Z.

L. 202, l. punt 22,9, br. 3, dm. schacht 2,3 cM.

536/7. Als voren, doch de punt zeer oud, gedeeltelijk verteerd en met sporen van zilveren damasceering, van boven het breedst, met korten cilindervormigen steel. Schacht van lichtbruin hout, bijna over de geheele lengte met een spiraalvormigen band van bladzilver beslagen; ondereinde met een zilveren bus, wier uiteinden met gedreven bladornamenten versierd zijn, het ondereinde meloenvormig verdikt, de kraag herhaaldelijk uitgeschulpt. Zonder scheede Z.

L. 213, l. punt 23,7, br. 1,4, dm. schacht 2,5 cM.

360/5353¹⁾. Als voren, doch de punt in het bovenste gedeelte aan weerszijden van den rug hol geslepen, de steel tongvormig in het ijzer vooruitstekend, met twee rondgaande diepe groeven. De schacht van lichtbruin hout, bijna over de geheele oppervlakte met dakpanvormige, het bovenende met netvormige insnijdingen, het ondereinde effen en achthoekig, puntig uitlopend. Breede zilveren bus, de uiteinden versierd met driehoeken *en relief*, die met gedreven bladranken gevuld zijn. De kraag bladvormig uitgeschulpt. *Makassar*.

L. 249, l. punt 29,4, br. 3,4, dm. schacht 2,3 cM.

Zie pl. VIII, fig. 7.

964/19. Als voren, doch de punt langwerpige bladvormig, goed gedamasceerd in golfpatroon, nabij het bovenende het breedst, de beide sneden concaaf en in een scherp uitstekend eindigend; aan weerszijden is het figuur der punt door eene groeve herhaald. De korte steel omgekeerd beker- of vaasvormig met twee ringvormige groeven. Schacht van bruin hout, met uitzondering van het stompe, omgekeerd kolfvormige bovenende, rietvormig met vele geledingen, waarin overlansche groefjes, uitgesneden. Bus van zilver met twee ringvormige ruggen, van onderen meloenvormig verdikt, de kraag met verticale insnijdingen. Scheede van lichtbruin hout, uit twee, met rietreepen omwoelde en aan elkaar verbonden helften bestaande, met verdikte uiteinden, blijkbaar niet bij de lans behoorende. Z. (?).

L. 214,5, l. punt 23,7, br. 3,3, dm. schacht 2 cM.

368/12. Als voren, doch de punt van boven met scherpen hoeken. De steel cilindervormig met vier naar boven gerichte puntige uitstekensels. Schacht van roodbruin hout met ingesneden ringen. Breede zilveren bus, van boven en onderen met bladvormig drijfwerk versierd, het ondereinde meloenvormig verdikt. Zonder scheede. Z. (?).

L. 186, l. punt 25,6, br. 4,2, dm. schacht 2,2 cM.

Zie pl. VIII, fig. 8.

1239/154. Als voren, de punt van boven het breedst en daar verdikt. Korte steel, waarboven een dikke ijzeren band met twee, naar onderen gewende hoornvormige uitstekensels. De schacht van gepolijst donkerbruin hout, geringd, behalve het bovenende, dat met een zilveren schoen bedekt is. Bus van zilver, het midden met gesti-

1) Serie 360 afkomstig uit het Kabinet van Zeldzaamheden te 's Gravenhage, 1883.

leerde Arabische karakters en tooverfiguren (*djimat*), de uiteinden met bladfiguren geïncrusteerd. Z.

L. 255, l. punt 30,9, br. 3, dm. schacht 2,5 cM.

1239/150. Lans, als voren, de punt van boven het breedst en daar aan weerskanten bladvormig uitgesneden, met een rond gat aan beide sneden. Korte steel met middenrug. De schacht van bruin hout, geringd en van groeven in de lengte voorzien, behalve het bovineinde, dat effen is en puntig uitloopt in het onderende. Geelkoperen bus met vischgraatvormige ruggen, het onderende meloenvormig verdikt. De kraag herhaaldelijk uitgeschulpt. Z.

L. 223, l. punt 27,2, br. 4,5, dm. schacht 2,2 cM.

Zie pl. VIII, fig. 2.

306/24. Als voren, doch de punt in doorsnede ruitvormig, de steel achthoekig, zonder groeven of ruggen. Schacht van zwart palmhout, cilindervormig, het onderende met een zwarten haarbos versierd. Bus van geelkoper, met drie rondgaande ruggen en effen kraag. Z. (?).

L. 216, l. punt 32,1, br. 1,5, dm. schacht 2,1 cM.

37/210. Als voren (*tidjaroe*¹), de punt ruitvormig in doorsnede, gedamaseerd, korte cilindervormige steel met groeve; schacht van palmhout, met geelkoperen bus, met kraag en versiering (*pando*²) *sambawa*) van ingedreven kruisbloemen binnen ruiten; daarboven een ring van hars. Nabij het bovineinde eene afhangende versiering van paarden (?) haren (*banrangang*³), onderaan met een lederen getand kapje vastgehouden. Z.

L. punt 25, br. 1,6, l. schacht 201, dm. 1,9 cM.

182/30⁴). Als voren, de punt van boven het breedst, effen, met middenrug, de vorm der punt aan het bovenste gedeelte en *bas relief* herhaald. De steel achthoekig, met twee groeven. De schacht van bruin palmhout, het bovineinde met roode haarbossen versierd, het onderende verdikt; breede, zilveren bus, met meloenvormig verdikt onderende en kraag. Z. (?).

L. 245,5, l. punt 26, br. 3, dm. schacht 2,5 cM.

182/29. Als voren, doch de punt ruitvormig in doorsnede, de steel cilindervormig met twee ruggen. Schacht van bruin hout, het bovineinde verdikt en daaronder roode haarbossen. Bus van zilver, het bovineinde met schubfiguren, het onderende met bladvormig drijfwerk versierd. Smalle kraag. *Makassar*.

L. 249, l. punt 24,7, br. 1,5, dm. schacht 2,2 cM.

368/11. Als voren, de punt van boven het breedst en daar van een puntig tusschen twee ronde uitsteeksels voorzien, met twee ronde gaatjes aan weerskanten van den middenrug. De steel met vele groeven, tongvormig in de punt vooruitstekend. De schacht van donkerbruin hout, over het grootste gedeelte geringd en van dakpanvormige insnijdingen voorzien, het bovineinde achtkantig. Bovenaan bundels rood geverid paardenhaar, boven een kapje van zwart katoen bevestigd. Bus van effen zilver, door twee zilveren ringen begrensd. Z. (?).

L. 195, l. punt 26,4, br. 3,7, dm. schacht 2,2 cM.

1525/30. Als voren, de punt van boven het breedst, zonder uitsteeksels, gedamaseerd, geleidelijk overgaande in den korten steel, die van eene diepe gleuf voorzien is. De schacht van bruin hout, over het grootste deel geringd en tevens van verticale insnijdingen voorzien. Bovenaan een bundel grijze, zwarte en enkele rood gekleurde haren. Breede geelkoperen bus, met gedreven bladfiguren versierd, onderaan driehoeken. De kraag met verticale insnijdingen. Z. (?).

L. 203, l. punt 23,4, br. 2,1, dm. schacht 2 cM.

1) MATTHES, *Mak. Wab.* 432, s. v. *tidjarvôe* met *Atlas*, pl. VIII, fig. 5.

2) O. c. 148, s. v. *pândô*.

3) O. c. 264, s. v. *banrangang* met *Atlas*, pl. VIII, fig. 2a.

4) Serie 182 aankoop Aug. 1877.

360/8008. Lans, als voren, de punt van boven het breedst en daar aan beide sneden van twee uitsteeksels voorzien, flauw gedamasceerd. Steel met een dikken rug. Schacht bijna geheel geringd en van dakpanvormige, van onderen ook van schubvormige insnijdingen voorzien. Bus van effen geelkoper, met vele ruggen en ringen, de kraag herhaaldelijk uitgeschulpt. Van boven een groote bos roode en zwarte haren. Z.

L. 229, l. punt 28,3, br. 3,1, dm. schacht 2,5 cM.

1239/156. Als voren, doch de punt driehoekig, bajonetvormig, op rond, gefroefden steel; schacht van bijna zwart hout, geschubd en gegroefd en aan het boveinde puntig toeloopend. Ondereinde met breede geelkoperen bus, waarop een rond plaatje; nabij het boveinde versiering (*barangang*) van rood geverfd paardenhaar, met grijs touw vastgebonden. Z.

L. punt 30,5, br. 2,4, l. schacht 198, dm. 2,5 cM.

16/85. Als voren, doch de punt flauw gedamasceerd, door een rug van den korten steel gescheiden. Schacht van roodbruin, geringd, gepolijst hout. Zilveren bus, het midden effen, de uiteinden met gedreven bladfiguren versierd, het onderende verdikt, met kraag. Aan het boveinde bossen zwarte en rood geverfde haren, als voren. Z.

L. 214, l. punt 25, br. 2,2, dm. schacht 2 cM.

360/8009. Als voren, doch de punt bajonetvormig, met vier scherpe randen. De steel met twee diepe gleuven. Schacht van zwart geringd hout, aan het onderende drie gouden banden. Smalle gouden bus, van onderen met driehoeken en relief versierd, kraag met paretrand. Versiering met grijze, zwarte en roode haarbossen aan het boveinde, als voren. Van boven een roodkoperen band. Scheede van bruin hout, het midden met vezels omwonden, het uiteinde puntig kegelvormig. Z.

L. 236,5, l. punt 30, br. 2,2, dm. schacht 2,5 cM.

c. Met gevlamde punt en houten of bamboezen schacht 1).

1526/21. Als voren, doch de punt met drie bochten, met scherpe ruggen en groeven in de lengte; korte dikke, afgeknot kegelvormige steel met scherp rondgaanden rug. Schacht van effen bruin hout, van boven met korte, kegelvormige verdikking; van onderen met zilveren bus, waaraan rondgaande ruggen, het onderende meloenvormig ingegroefd en bedekt met een kraag, waarin kruisgroeven en waaronder een koperen plaatje. Scheede van bruin hout, ovaal, van onderen en boven met ene omgekeerd vaasvormige verdikking met zilveren beslag; op het middelste deel twee diagonaal gevlochten rotanringen. *Djampoewa, Gowa.*

L. 253, l. punt 36,5, br. 4,5, dm. schacht 2,7 cM.

730/22²). Als voren, doch de punt met zeven bochten. Schacht van bamboe, naar boven dunner; nabij het onderende een diagonaal gevlochten rotanring, op het ondervlak een gebombeerd geelkoperen plaatje met ingegrift bladornament en gekruiste lijnen. Z. (?).

L. punt 23, br. 2,8, l. schacht 196, dm. 1,9 cM.

124/4. Als voren, de punt met zeven bochten, gedamasceerd. Steel met dikken middenrug. Schacht van effen palmhout, aan het boveinde een geelkoperen beslag, aan het onderende een effen zilveren bus met verdikt onderende en kraag. Scheede van lichtbruin hout, ovaal in doorsnede, de uiteinden verdikt, het middengedeelte op drie plaatsen met garens omwoeld. Z. (?).

L. 227, l. punt 33,2, br. 3, dm. schacht 2 cM.

37/216. Als voren, de punt met zeven bochten, gedamasceerd. De steel afgeknot kegelvormig met middenrug. De schacht van bruin hout, het boveinde verdikt. Effen geelkoperen bus met kraag. Zonder scheede. Z.

L. 210, l. punt 22,5, br. 2, dm. schacht 2 cM.

1) Vgl. MATTHES, *Atlas*, pl. VIII, fig. 13.

2) Serie 730 aankoop Sept. 1889.

730/10. Lans, als voren, doch de punt zeer oud, met dertien bochten. De steel als voren. Schacht van bruin hout, geringd en van verticale insnijdingen voorzien. Bus van geelkoper met vele rondgaande ruggen, van onderen verdikt. Zonder kraag. *Makassar*.

L. 177, l. punt 31,8, br. 3, dm. schacht 2,3 cM.

135/1¹⁾. Als voren, doch de punt golfvormig gedamascieerd met drie bochten. Korte steel met eene groeve in het midden. Schacht van zwart verlakt hout, met zilver spiraalvormig omwoeld. De schoen van geelkoper, de bus van zilver. Scheede cilindervormig met verdikt ondereinde, van zwart verlakt hout, met zilveren banden omwonden. **Z.**

L. 198, l. punt 14, br. 2,9, dm. schacht 2,2 cM.

f. De punt met weerhaken, de schacht van hout.

37/217. Als voren (Mak. *kandjai*²⁾), doch de punt met unilaterale weerhaak. Schacht van palmhout, smaller uitlopend, met bus van effen roodkoper. **Z.**

L. 172, l. punt 12, br. 1,6, dm. schacht 1,6 cM.

1526/22. Als voren, doch de punt met lange bilaterale weerhaken; steel lang en cilindervormig, met dik trapeziumvormig boveinde, dat in de schacht gestoken is. Deze van lichtbruin hout, aan het boveinde dunner, het ondereinde met eene rotanomvlechting, die door een touwtje met den steel der punt verbonden is. *Djam-poewa, Gowa*.

L. 206, l. punt 27, br. 6, dm. schacht 2,5 cM.

1018/106³⁾. Als voren, de punt met grooten unilaterale weerhaak op vierkanten langen steel met een gebogen, handvormig eindigend uitsteeksel aan de zijde tegenover den weerhaak nabij het boveinde. Dunne schacht van bruin hout, die van een ijzeren bus aan het ondereinde is voorzien. Op eenigen afstand van het boveinde is aan den schacht een cilindervormige bundel zwarte tusschen witte haren bevestigd. **Z.**

L. 208, l. punt 23, br. 2,6, dm. schacht 1,5 cM.

1599/352⁴⁾. Als voren, de punt vierhoekig, naar onderen dunner, met weerhaak als voren; nabij het boveinde een omgebogen krul tegen het zijvlak tegenover den weerhaak. Schacht van bruin hout met een geelkoperen ring aan het ondereinde; aan het boveinde een achthoekige verdikking en daaronder eene versiering van zwart en wit geitenhaar, cilindervormig bijgeknipt met enkele lange haren⁵⁾. **Z.**

L. punt 21, br. 2,4, l. schacht 200, dm. 1,4 cM.

1599/353. Als voren, doch de steel van de punt cilindervormig, gedeeltelijk spiraalvormig gedraaid en in plaats van een ring aan het ondereinde van de schacht de roodkoperen bus van een wandelstok. **Z.**

L. punt 19, br. 1,9, l. schacht 201, dm. 1,3 cM.

1018/107. Als voren, doch de punt met bilaterale weerhaak, de steel effen, in doorsnede vierhoekig, met drieslippig bladvormig uitsteeksel, als voren. Schacht van bruin hout met geelkoperen bus. Dicht bij het boveinde een cylinder van witte en zwarte haren. Het boveinde verdikt in kegelvormig. **Z.**

L. 218, l. punt 20, br. 1,8, dm. schacht 1,5 cM.

300/748⁶⁾. Als voren (*piarit*?), model, bestaande uit twee punten, ieder met bilaterale weerhaak, de eene steel dwars tegen den andere staande en beide nabij

1) Serie 135 aankoop Dec. 1871.

2) MATTHES, *Mak. Wdb.* 46, s. v. *kandjai* met *Atlas*, pl. VIII, fig. 10.

3) Serie 1018 aankoop Sept. 1894.

4) Serie 1599 leg. T. J. VELTMAN, Juni 1907.

5) Vgl. MATTHES, *Atlas*, pl. VIII, fig. 7.

6) Cat. Tent. Par. n°. 339.

het bovineinde tot een cilindervormigen steel verbonden. Korte schacht van licht-bruin hout, zonder bus en versiering. *Makassar*.

L. 38,7, l. punt 14,6, br. 2,5, dm. schacht 1,6 cM.

g. De punt priemvormig, de schacht van hout.

37/211. Lans (*pamoeloe*¹⁾, als voren, doch de punt lang en dun, in doorsnede vierkant, het ondereinde pyramidevormig; schacht van bruin hout, het ondereinde met rotan omwikkeld. **Z.**

L. punt 28,5, dm. 0,7, l. schacht 180, dm. 1,2 cM.

37/212. Als voren (*pamoeloe*), doch de punt naaldvormig, het ondereinde vierhoekig; schacht van bruin hout, steelring van tin (?); van boven eene versiering (*barangang*²⁾) van kort geknipte haren, waarover eene pluim afhangt; onder en boven de versiering eene touwomwinding. **Z.**

L. punt 24, dm. 0,9, l. schacht 191, dm. 1,5 cM.

37/214. Als voren (*pamoeloe*), de punt van denzelfden vorm, doch van geelkoper; schacht van palmhout; steelring van tin (?); van boven eene versiering van veeren en paardenhaar, met grijs touw vastgebonden. Scheede in den vorm van een kokertje. **Z.**

L. punt 25, dm. 0,4, l. schacht 181, dm. 1,2 cM.

37/213. Als voren (*pamoeloe*), de punt als die van n°. 214, doch de schacht over het grootste deel geringd; op de schacht eene versiering (*barangang*) van kort geknipt bokkenhaar, waarover een pluim van paardenhaar afhangt. De bus als voren. **Z.**

L. punt 23, dm. 0,4, l. schacht 193, dm. 1,3 cM.

321/9. Als voren, doch de punt van ijzer, de schacht van donkerbruin hout met geleidingen. Geelkoperen effen bus. Versiering met vederen aan het bovineinde. **Z.**

L. 208, l. punt 30,7, dm. 0,5, dm. schacht 1,5 cM.

2. Krissen³⁾.

a. Met eenvoudig recht lemmet en houten, beenen of ivoren greep.

365/6⁴⁾. Kris, het lemmet recht, golfvormig gedamasceerd, met *ganifa*. Cilinder-vormige greep van rood gekleurd hout, het ondereinde recht en dik, het bovineinde dunner, bijna in een rechten hoek omgebogen, krukvormig uitlopend. Scheede van geelkoper, huis van lichtbruin hout, schuitvormig met omhooggebogen uiteinden (Javaansch). **Z.**

L. 41,5, l. lemmet 30, br. 6,5, l. scheede 37,5, l. huis 18,4 cM.

296/3⁵⁾. Als voren, het lemmet gedamasceerd, driehoekig⁶⁾; het bovineinde aan de eene zijde stomp en recht, aan de andere scherp. Greep van bruin hout in den vorm van een hurkenden gestileerden *Garoea* met over elkaar geslagen armen. Steelring van geelkoper, komvormig met twee getande randen. Scheede van bruin hout, in doorsnede scherp ovaal met weinig uitstekend schoentje, waarboven eene breede omwikkeling van zwart snoer; afzonderlijk, breed, bootvormig mondstuk, aan eene zijde afgerond, aan de andere schuin afgesneden. **Z.**

L. lemmet 35, br. 8, l. greep 9, l. scheede 39, br. 4—14 cM.

37/226. Als voren, het lemmet gedamasceerd, van denzelfden vorm als dat van n°. 296/3⁷⁾. Greep van bruin hout, in den vorm van een hondepenis; steelring van

1) MATTHES, *Mak. Wld.* 139, s. v. *pamoeloe* met *Atlas*, pl. VIII, fig. 14.

2) MATTHES, *Atlas*, pl. VIII, fig. 4.

3) VAN HOVELL, *Der Kris von Süd-Celebes (I. A. f. E. XVIII, 64—67)*. — LOEBER, *Hout-snijwerk en metaalbewerking*, pl. XXXVII.

4) Serie 365 aankoop Maart 1883.

5) Serie 296 aankoop Maart 1882.

6) Vgl. MATTHES, *Atlas*, pl. VII, fig. 3.

7) Vgl. MATTHES, *Atlas*, pl. VII, fig. 2.

geelkoper met gedreven bloemornament, daaronder twee scherpe ringen. De scheede van grijsbruin hout, met afzonderlijk, weinig uitstekend schoentje. Mondstuk van roodbruin hout, als voren. Z.

L. lemmet 33,5, br. 6, l. greep 8, l. scheede 39, br. 4,5—14 cM.

37/25. Kris, als voren, het lemmet fraai gedamasceerd, de sneden beitelvormig geslepen¹⁾, met *gandja*. De greep als voren, steelring van geelkoper, komvormig, met ingesneden schuine en zigzagstrepen. Scheede van geelbruin hout, het ondereinde boven den schoen met rotanreepen omwikkeld. Mondstuk van gepolijst lichtbruin hout, als voren. Z.

L. lemmet 37,5, br. 8, l. greep 8, l. scheede 41,5, br. 4—15 cM.

964/24. Als voren, het lemmet goed gedamasceerd in golfpatroon. Greep in den vorm van een hondepenis, de steelring met vijf paarbanden. Scheede en huis uit één stuk bruin hout, boven den schoen met zwarte reepen omwoeld, beneden het huis met gebloemd katoen, waaronder een katoenen gordellus is bevestigd, wier boveinde met koperdraad omwoeld is. Z.

L. 37,4, l. lemmet 29,4, br. 7,1, l. greep 10,7, l. scheede 31,5, br. 4,6—13,5 cM.

964/21. Als voren, het lemmet en de greep overeenkomende met die van n°. 24, doch de steelring schotelvormig met diep gekartelden rand en daaronder een tweede gekartelde rand. Scheede en huis als voren, doch boven den schoen en onder het huis eene omwinding van zwarte reepen. Zonder gordellus. Z.

L. 43, l. lemmet 36,2, br. 7,6, l. greep 9,3, l. scheede 36, br. 4,6—15,2 cM.

1599/610. Als voren, het lemmet overeenkomende met dat van n°. 964/21; een klein deel van den doorn zichtbaar, omgeven door een zilveren ringetje, waarop rijen ingesneden sterretjes. Greep van geel gevamd hout in den vorm van een gestileerden *Garoda*²⁾ met spitsen snavel; steelring van zilver, komvormig, de bovenrand uitgeschuift en geheel met ingegrift bladornament bedekt. Scheede van bruin hout, met een ingelegd, niet uitstekend stukje geel hout bij wijze van schoen; afzonderlijk mondstuk, schuitvormig, met spitse oplopende einden, aan beide zijden afgerond. Z.

L. lemmet 38, br. 7, l. greep 8, dm. 2,5, l. scheede 43,5, br. 3,5—14,5 cM.

1599/614. Als voren, het lemmet als dat van n°. 610. De greep³⁾ van bruin hout, dwars op het lemmet staande, gebogen in den vorm van een gestileerden hondepenis (?) met eene afzonderlijke verbinding tusschen het ondereinde en het knopvormige boveinde; steelring van geelkoper, kegelvormig en *à jour* bewerkt. Scheede en huis uit één stuk geelbruin gevamd hout, de schoen ontbreekt. Het huis vlagvormig, aan eene zijde recht afgesneden en aan de andere afgerond. Op eenigen afstand daaronder eene omwinding van rood gekleurd touw, waardoor een lus van touw wordt vastgehouden, die onder de omwoeling in verschillende gekleurde draden eindigt. Z.

L. lemmet 31,7, br. 7, l. greep 8, dm. 2,6, l. scheede 38,5, br. 3—13,5 cM.

300/398⁴⁾. Als voren, het lemmet met dat van n°. 1599/614 overeenkomend. De greep minder gestileerd en zonder verbindingsstuk. De steelring van zilver, schotelvormig. Scheede en huis uit één stuk gevamd lichtbruin hout. De schoen vooruitstekend, het huis als voren. Onder het huis eene omwoeling met touw, waardoor een zeer lange lus van zilverdraad wordt vastgehouden. Z.

L. 47,5, l. lemmet 36,5, br. 7,5, l. greep 16, l. scheede 30, br. 4,5—15,2 cM.

1526/39. Als voren, doch het lemmet effen⁵⁾. Greep van bruin palmhout, als voren, dwars op het lemmet, met talrijke dwars- en schuine groeven. Geelkoperen, kegel-

1) Vgl. MATTHES, *Atlas*, pl. VII, fig. 3.

2) Vgl. SCHMELTZ, *Ind. Frankwaffen* (*J. A. f. E.* III), p. 110, fig. 27a.

3) Vgl. MEYER en RICHTER, *Celebes*, I, pl. XXVII, fig. 9 en 9a. — SCHMELTZ, *Ind. Frankwaffen* (*J. A. f. E.* III), p. 110, fig. 26. — VAN HOËVELL, *Der Kris von Süd-Celebes* (*J. A. f. E.* XVIII), 64.

4) Cat. Tent. Par. n°. 416.

5) MATTHES, *Atlas*, pl. VII, fig. 1 en 2.

vormige steelring met rondgaande verdikkingen en snoerornament. Scheede van bruin hout, zeer beschadigd, zonder schoen. Het huis uit een afzonderlijk stuk hout bestaande, met concaven bovenrand. Met touwtjes is aan de scheede een dik snoer vastgebonden, waaraan met een lus een gordel is bevestigd. Deze van gewezen katoen met breede oranje streep, door smalle grijze en roode gevolgd; een deel doorwerkt met gouddraad (randen en ruitornament) en veelkleurige zijden bloempjes; het einde van den gordel gevormd door talrijke rose en roode zijden snoeren. De gordel geknoopt in een stuk rood gebloemd katoen. *Djampoeva, Gowa.*

L. lemmet 27, br. 7, l. greep 8,5, dm. 2,7, l. scheede 32, br. 3,2—13,4 cM.

1535/6¹⁾. Kris, als voren, doch het lemmet in wolk- en golfpatroon gedamasceerd. Greep van donkerbruin verlakt hout, in den vorm van een zeer gestileerden hurekenden *Garoea*, grootendeels in bloem- en bladpatroon opgelost. Schotelvormige gouden (?) steelring met paartrand en daaronder een snoerband. De scheede geheel met zilver (?) bekleed, de voorzijde versierd met drijfwerk, over zes banden verdeeld: dieren, o. a. bovenaan een olifant tusschen bloemen en bladfiguren. Aan de achterzijde alleen bovenaan en onderaan een bladkruis. Het huis van geelbruin hout, beide zijden afgerond, de eene verdikt, de onderrand herhaaldelijk uitgeschulpt, de bovenrand slechts aan eene zijde oplopend. **Z.**

L. 44,5, l. lemmet 36, br. 7,8, l. greep 9, dm. 2,3, l. scheede 40, br. 3—14,2 cM.

1535/5. Als voren, doch het lemmet onduidelijk gedamasceerd. De greep van ivoor, in den vorm van een weinig gestileerden *Garoea* met spitsen snavel. Komvormige zilveren steelring met een paartrand om den smallen voet. De scheede met effen zilver bekleed, van boven met touw omwonden. Het huis van donkerbruin gevamd hout, de eene zijde recht afgesneden, de andere afgerond, de benedenrand recht, de bovenrand flauw concaaf. **Z.**

L. 39,6, l. lemmet 29,3, br. 6,5, l. greep 10, dm. 4,1, l. scheede 41,5, br. 3,2—15 cM.

1070/222²⁾. Als voren, doch het lemmet zeer goed gedamasceerd. Greep van lichtbruin hout, de vorm als voren. Geelkoperen schotelvormige steelring met ingegrifte bladvormige ornamenten. De scheede van geelbruin hout; in het onderende is een niet vooruitstekend driehoekig stuk zwart hout ingelegd; het huis uit een afzonderlijk stuk geelbruin gevamd hout, van boven flauw concaaf, van onderen convex en aan beide hoeken in een punt eindigend. — Volgens den verkooper in de binnenlanden van *Siam* verkregen. **Z.**

L. 33, l. lemmet 26, br. 5,9, l. greep 7, dm. 3,1, l. scheede 31, br. 2,4—10,6 cM.

807/23³⁾. Als voren, doch het lemmet veel breeder en langer. De greep van zwart hout, de *Garoea* met een zilveren halsketting met borstsierraad. De benedenhelft met bladzilver bekleed, waarin bladfiguren gedreven zijn, met touwvormige verhevenheden. De bovenhelft met blad- en bloemvormig snijwerk versierd. De scheede uit twee stukken rood geveerd hout bestaande, het huis niervormig, van een afzonderlijk stuk bruin hout. **Z.**

L. 44, l. lemmet 34,5, br. 8, l. greep 7,5, dm. 3, l. scheede 36, br. 2,9—13,7 cM.

306/9. Als voren, het lemmet gedamasceerd. Greep van ivoor, de vorm als voren, doch de snavel zeer spits, het benedengedeelte bloemkelkvormig met uitstekende keikbladeren. Geelkoperen steelring met twee rijen relieffruitjes. Scheede van bruin hout met zilveren, niet uitstekenden schoen; afzonderlijk schuitvormig mondstuk, aan eene zijde afgerond, aan de andere recht afgesneden⁴⁾. **Z.**

L. lemmet 32,5, br. 7, l. greep 8, dm. 3, l. scheede 42, br. 4—14,5 cM.

16/78. Als voren, het lemmet met flauwe sporen van damasceering. De greep van zwart hout, van denzelfden vorm als voren, doch meer gestileerd en met minder

1) Serie 1535 aankoop Mei 1906.

2) Serie 1070 aankoop Oct. 1895.

3) Serie 807 aankoop Nov. 1890.

4) Vgl. MATTHES, *Atlas*, pl. VII, fig. 1. — *J. A. f. E.* XVIII, 64, fig. 2.

spitsen snavel. Komvormige zilveren steelring met gedreven bladversiering. Scheede van zwart hout, het ondereinde met rotanreepen omwonden; de schoen ontbreekt. Huis van bruin gevamd hout, de vorm als voren, doch smaller en de bovenhoeken uitstekend. *Makassar*.

L. lemmet 36,5, br. 7,3, l. greep 7, dm. 3, l. scheede 36,8, br. 3,2—14 cM.

351/1¹⁾. Kris, als voren, doch het lemmet duidelijker gedamasceerd. Greep van bruin hout, de vorm als voren²⁾, doch meer op zijde gebogen. De steelring ontbreekt. De scheede geheel met zilver bekleed; het mondstuk als voren, aan eene zijde afgerond, de andere recht afgesneden. *Z. (?)*.

L. lemmet 36,5, br. 8, l. greep 9, dm. 3, l. scheede 42, br. 2,5—12,5 cM.

461/26³⁾. Als voren, doch het lemmet zeer fraai in wolk- en golfpatroon gedamasceerd. Greep van donkerbruin hout, in den vorm van een gestileerden hondepenis⁴⁾. Scheede van gevamd bruin hout, in doorsnede spits ovaal, met puntig vooruitstekend schoentje; afzonderlijk mondstuk, zeer breed, de vorm als voren. *Z.*

L. lemmet 38, br. 8, l. greep 7,5, dm. 3,2, l. scheede 42, br. 5,5—17 cM.

1160/3⁵⁾. Als voren (*sapoka (?) mandar*), doch het lemmet minder fraai gedamasceerd. Greep van geel hout, de vorm als voren; tulpvormige tinnen steelring met ingekraste bloemfiguren. Scheede van donkerbruin hout, met vooruitstekend schoentje; mondstuk van geel hout, de vorm als voren, doch minder breed. *Mandar*.

L. lemmet 22,5, br. 4, l. greep 7, dm. 2,3, l. scheede 27, br. 3—11 cM.

744/4⁶⁾. Als voren, het lemmet met dat van n°. 1160/3 overeenkomend, doch de greep van ivoor, in den vorm van een zeer gestileerden *Garoea*. Schotelvormige geelkoperen steelring met ingegrifte bloem- en bladfiguren. Scheede van roodbruin hout, de schoen ontbreekt. Huis van een afzonderlijk stuk bruin hout, de vorm als voren, doch de bovenrand meer concaaf. *Z.*

L. lemmet 31, br. 6,4, l. greep 7, dm. 3,1, l. scheede 37, br. 4,3—15 cM.

288/1⁷⁾. Als voren, het lemmet fraai gedamasceerd in wolk- en golfpatroon. Greep van been (?) in den vorm van een gestileerden hondepenis. Komvormige zilveren steelring met ingedreven bladranken en daaronder een gekarteld ringetje. Scheede van roodbruin hout met spits uitstekend schoentje van palmhout en daarboven rotanomwinding. Afzonderlijk mondstuk van geelbruin palmhout, de vorm als voren⁸⁾. *Z.*

L. lemmet 33, br. 7,5, l. greep 8, l. scheede 37,5, br. 4—13 cM.

1070/221. Als voren, doch het lemmet minder fraai gedamasceerd. De greep van gepolijst bruin hout, de vorm als voren. Geelkoperen steelring met twee rijen reliefruiten. Scheede van geelbruin, licht gevamd hout met huis van donkerbruin gevamd hout, de vorm als voren. — Volgens opgave van den verkooper in de binnenlanden van *Siam* verkregen. *Z.*

L. lemmet 29,5, br. 7, l. greep 7, dm. 3,5, l. scheede 39, br. 3,8—17,2 cM.

1239/167. Als voren, doch het lemmet fraai gedamasceerd. De greep van ivoor (?), de vorm als voren⁹⁾; komvormige steelring van zwart hoorn. Scheede van bruin hout met afzonderlijk schoentje en huis van gevamd hout, van denzelfden vorm als voren. *Z.*

L. lemmet 35, br. 7,5, l. greep 9, l. scheede 39, br. 5—15,5 cM.

1) Serie 351 afkomstig uit de Modellenkamer van Marine, Maart 1883.

2) *J. A. f. E.* III, p. 110, fig. 27a.

3) Serie 461 aankoop April 1884.

4) *J. A. f. E.* XVIII, p. 64, fig. 1.

5) Serie 1160 aankoop Maart 1898.

6) Serie 744 aankoop Nov. 1889.

7) Serie 288 aankoop Dec. 1881.

8) Vgl. *MATTHES, Atlas*, pl. VII, fig. 1. — *J. A. f. E.* XVIII, p. 64, fig. 2.

9) *J. A. f. E.* XVIII, p. 64, fig. 1.

1526/40. Kris, als voren, doch het lemmet antiek, ruw gedamasceerd, de vorm als voren. Greep van ivoor, in den vorm van een gestileerden hondepenis (?), de steeling ontbreekt. Scheede van gevamd bruin hout met puntig schoentje; het huis als voren¹⁾. Daaronder eene omwikkeling van rood en wit gestreept koord; hieronder steekt een lus van zwart gevlochten koord, waaraan met een oog een gordel is bevestigd van gewezen katoen, met breede groene en smalle roode, oranje en grijze strepen; voering van rood katoen; een deel der buitenzijde met veelkleurige zijden bloempjes en gouddraad in ruitpatroon doorwerkt; het einde van den gordel vormt een bos roode, gele en grijze katoenen draden. *Djampoewa, Gowa.*

L. lemmet 31, br. 7, l. greep 10, dm. 2,8, l. scheede 38, br. 2,8—14 cM.

1526/41. Als voren, het lemmet antiek, bladvormig ovaal, aan het bovineinde aan eene snede met klein afgerond uitsteeksel. Greep van zwartbruin hout in den vorm van een sterk gestileerd menschelijk figuur (?) met voorovergebogen hoofd, dwars op het lemmet²⁾. Scheede van gevernist geelbruin hout, met geelkoper bekleeft, zoodat op eene zijde een langwerpige gedeelte onbekleeft is gebleven; onderinde afgerond. Het huis aan weerszijden afgerond, de bovenrand concaaf met kleine driehoekige zijdelingse uitsteeksel op het midden. — Waarschijnlijk oorspronkelijk Balineesch. *Djampoewa, Gowa.*

L. lemmet 23,5, br. 2,8, l. greep 7, dm. 2,3, l. scheede 43,5, br. 2—15,5 cM.

1895/38. Kris, lemmet flauw gebogen, driehoekig, tweesnijdend; afgebroken *gandja*. Greep van palmbout, in den vorm van een sterk gestileerden *Garoea*; komvormige koperen steeling met zilveren cylinder. Scheede van bruin hout, in doorsnede amandelvormig zonder schoen; bootvormig, gevamd mondstuk, aan eene zijde recht, aan de andere gebogen, met omwinding van grijs touw vastgebonden. *Salcier.*

L. lemmet 28, br. 5, l. greep 10, l. scheede 40, br. 3,5—16 cM.

b. Het lemmet recht, getand, de greep als voren.

1249/8³⁾. Als voren, het lemmet antiek, van boven aan de eene zijde recht afgesneden, aan de andere met eenige flauwe tanden onder den *gandja*. Greep van donkerbruin hout, in den vorm van een gestileerden *Garoea* met over elkaar gekruiste armen. Komvormige zilveren steeling. De scheede geheel met zilver overtrokken, de eene zijde van boven effen, van onderen met geciseleerde driehoeken in dwarsbanden. Aan de andere zijde in de onderste helft hetzelfde ornament en in de bovenste helft bladranken, door kruisbloemen begrensd. De schoen puntig vooruitstekend. Het huis smal, van donkerbruin gevamd hout, de eene zijde afgerond, de andere recht afgesneden, van boven concaaf. *Z.*

L. lemmet 20,5, br. 5,5, l. greep 5,4, dm. 2,1, l. scheede 27,2, br. 2,3—11 cM.

1599/332. Als voren, het lemmet oud, met puntige uitsteeksel aan den *gandja* en daaronder; greep van been, dwars op het lemmet staande, de vorm als voren⁴⁾; komvormige geelkoperen steeling met gedreven bladornament. Scheede van donkerbruin hout; afzonderlijk mondstuk, aan de eene zijde kort en afgerond, aan de andere vlagvormig en oplopend. *Z. (?)*.

L. lemmet 21, br. 1,8, l. greep 7, dm. 2,6, l. scheede 27,5, br. 2,5—11,5 cM.

1499/11⁵⁾. Als voren, het lemmet van boven met een aantal scherpe uitsteeksel aan den *gandja* en daaronder. Greep van gepolijst bruin hout in den vorm van een gestileerden hurkenden *Garoea*, dwars op het lemmet staande. Vaasvormige rood-

1) Vgl. MATTHES, pl. VII, fig. 1.

2) Vgl. VAN HOËVELL, *Der Kris von Süd-Celebes* (J. A. f. E. XVIII), 65.

3) Serie 1249 aankoop April 1900.

4) SCHMELTZ, *Ind. Feuertaffen* (J. A. f. E. III), p. 110, fig. 27a. — VAN HOËVELL, *Der Kris von Süd-Celebes* (J. A. f. E. XVIII), 66.

5) Serie 1499 aankoop Oct. 1905.

koperen steeling met drie rijen ingegrifte cirkels, door een snoerornament begrensd. Scheede van donkerbruin palmhout, zonder schoen. Afzonderlijk huis van lichtbruin hout, de eene zijde afgerond, de andere recht afgesneden, van boven concaaf. Z.

L. lemmet 30,5, br. 6, l. greep 7,5, dm. 2,8, l. scheede 32, br. 2,7—12,3 cM.

964/18. Kris, als voren, het lemmet flauw gedamasceerd, van boven met groote haakvormige en kleinere puntige tanden; aan de andere zijde twee bloedgroeven, waarvan een langs den middenrug. De greep als voren, doch meer gestileerd, met een vierbladerige bloem op de borst en met ingesneden ruiten boven den steeling. Deze is van geelkoper met vele bolvormige verhevenheden. Scheede van lichtbruin hout, op twee plaatsen met zwarte reepen omwoeld. Het huis en de schoen, die niet uitsteekt, van donkerbruin, gevlamd hout. De eene zijde van het huis afgerond en verdikt, de andere vlagvormig. Z. (?).

L. 43,3, l. lemmet 33,8, br. 8,4, l. greep 6,5, dm. 2,7, l. scheede 35,5, br. 3,2—14 cM.

306/8. Als voren, het lemmet met middenrug, de eene snede van boven, evenals de *gandja*, getand. Greep van bruin hout, in den vorm van een gestileerden *Garoeja*. Kelkvormige, roodkoperen steeling. Scheede van lichtbruin hout, het boven einde met zwart garen omwikkeld. Niervormig mondstuk¹⁾ van geel hout. Z. (?).

L. lemmet 39, br. 8, l. greep 9, l. scheede 39,5, br. 2,3—12 cM.

16/76. Als voren, doch het lemmet zonder bloedgroeven. Bovenaan aan de eene snede tanden, aan de andere een omgekrulde olifantssnuit. De greep van lichtbruin hout, in den vorm van een gestileerden *Garoeja*, zonder ingesneden versiering. Komvormige zilveren (?) steeling met paartrand. Scheede van lichtbruin hout, van onderen met rotanreepen omwoeld. De schoen, die vooruitsteekt, en het huis van roodbruin hout, het laatste zeer breed, de vorm als voren. *Makassar*.

L. lemmet 35,5, br. 8,5, l. greep 10, dm. 3,5, l. scheede 35,5, br. 5,7—17,5 cM.

1239/179. Als voren, doch het lemmet gedamasceerd, met scherp middenrug en beitelvormige sneden. Van boven twee korte bloedgroeven en aan beide sneden verscheidene scherpe en haakvormige tanden. Greep van bruin hout, weinig gestileerde *Garoeja*, met fijn snijwerk bedekt²⁾. Komvormige, geelkoperen steeling met bloemornament. Scheede van grijsbruin hout, onderaan met schoentje. Het mondstuk als voren, doch minder breed. Het wapen past niet in de scheede. Z.

L. lemmet 38, br. 8, l. greep 9, l. scheede 40, br. 3,5—14 cM.

c. Het lemmet vlammend, de greep van hout, in den vorm van een *Garoeja* of *rūkqasa*.

16/77. Als voren, doch het lemmet met negen bochten; van boven aan de eene zijde een krul en een tand en aan de andere tanden aan den *gandja*. Greep van gepolijst, gevlamd, bruin hout in den vorm van een zeer gestileerden *Garoeja*, dwars op het lemmet staande. Komvormige, hoornen steeling. Scheede van grijsbruin hout, het onder einde boven den schoen met rotanreepen omwoeld. Van boven een gordelband van touw, in twee lussen uitlopend, de bovenste met rood katoen bekleed, aan de scheede bevestigd door rood garen. Huis van gepolijst, geelbruin hout, de eene zijde afgerond, de andere schuin afgesneden, van boven flauw concaaf. *Makassar*.

L. lemmet 36, br. 8, l. greep 8, dm. 3,8, l. scheede 36,5, br. 5,1—15,5 cM.

1535/7. Als voren, doch het lemmet gedamasceerd, met afgebroken punt. Boven de krul drie tanden, aan den anderen kant tanden aan den *gandja*. Greep als voren, doch met driehoekige stukjes paarlemoer ingelegd. Geelkoperen steeling met dubbel paartrand. Scheede van donkerbruin hout met vooruitstekenden, beenen schoen. Het huis zeer breed, de eene zijde recht afgesneden, de andere afgerond, van boven sterk concaaf. Z.

L. lemmet 33,5, br. 8, l. greep 7,5, dm. 2,5, l. scheede 34,5, br. 3,5—15 cM.

1) *I. A. f. E.* XVIII, 64, fig. 3.

2) Vgl. *I. A. f. E.* III, p. 110, fig. 27c.

368/24. Kris, als voren, het lemmet fraai gedamasceerd met dwarsstrepen, zeer flauw gevamd; van boven aan de eene zijde een getande krul, ook aan de andere zijde en aan den *gandja* tanden. Greep als voren¹⁾, doch met zeer fijn snijwerk versierd; steeling van geel en rood koper met fijne relieffroosjes. De scheede geheel met rood koper bekleed, het mondstuk van bruin, gevamd hout, beide zijden afgerond, aan de eene een uitsteeksel, van boven concaaf. Z.

L. lemmet 37,5, br. 8, l. greep 9, l. scheede 44, br. 2,5—14 cM.

927/4²⁾. Als voren, doch het lemmet met twaalf duidelijke bochten, het boven-einde als voren, doch met twee korte bloedgroeven. De greep als voren, van donkerbruin hout, doch minder fraai uitgesneden. Bolvormige, zilveren steeling. Scheede van lichtbruin hout, van anderen afgerond. Het huis geheel overeenkomende met dat van 368/24. Z. (?).

L. 45,5, l. lemmet 34,4, br. 6,8, l. greep 7,5, dm. 3,2, l. scheede 37, br. 3,8—14 cM.

16/75. Als voren, doch het lemmet met zeven bochten, de punt afgebroken, het boven-einde als voren, doch zonder bloedgroeven. Greep als voren, van bruin hout, fraai uitgesneden. Scheede van lichtbruin hout, met vooruitstekende schoen en daarboven met rotanreepen omwoeld. Huis van donkerbruin hout, de eene zijde afgerond, de andere recht afgesneden, met vooruitstekende bovenhoeken. *Makassar*.

L. lemmet 24,2, br. 6,2, l. greep 8,5, dm. 2,7, l. scheede 25,2, br. 3,1—12,5 cM.

1239/180. Als voren, doch het lemmet met negen bochten, gedamasceerd met langstrepen, van boven met twee korte bloedgroeven; aan de eene snede een haakvormig uitsteeksel, aan de andere de *gandja* flauw getand. Greep als voren³⁾, doch niet met snijwerk versierd; kegelvormige, hoornen steeling. Scheede en huis van gevamd hout, de eerste van anderen afgerond. Het huis niervormig, doch de bovenrand flauw concaaf. Z.

L. lemmet 36, br. 7,5, l. greep 9,5, l. scheede 42, br. 2,5—14,5 cM.

927/3. Als voren, het lemmet met dat van 1239/180 overeenkomend. De greep van donkerbruin hout, de *Garoea* geheel met snijwerk versierd behalve de spitse snavel. Zilveren, bolvormige steeling, met bloemvormig drijfwerk versierd. Scheede als voren, doch het huis van roodbruin hout, smal, de eene zijde afgerond, in de andere zijde eene diepe inkeping, de bovenhoeken vooruitstekend. Z. (?).

L. 47,5, l. lemmet 37,2, br. 8,2, l. greep 8, dm. 3, l. scheede 39,2, br. 4—15,2 cM.

306/7. Als voren, het lemmet gedamasceerd met negen flauwe bochten; bovenaan aan de eene zijde een krul (*kembang katjang*) en twee tanden (*lambe gadjah*), aan de andere zijde tanden aan het lemmet en de *gandja*, de laatste gegroefd. Greep als voren, fraai met snijwerk versierd en weinig gestileerd. Roodkoperen, kegelvormige steeling met relieffersiering. Scheede en huis uit één stuk gevamd, roodbruin hout, de eerste van anderen afgerond, het laatste niervormig⁴⁾. Z.

L. lemmet 36, br. 8,5, l. greep 9, l. scheede 36,5, br. 3—11 cM.

Zie pl. IX, afb. 1.

306/5. Als voren, het lemmet met zeven zeer flauwe bochten, sterk afgesleten. Van boven aan de eene snede een puntige en twee flauwe tanden. Greep van roodbruin hout, zeer gestileerd, zonder versiering. Geelkoperen steeling, plat kegelvormig met groeven. Scheede van roodbruin hout, met puntig schoentje, gevolgd door eene breede omwikkeling met dun zwart touw. Het mondstuk aan de eene zijde afgerond, aan de andere recht afgesneden, met oplopende bovenhoeken. Z.

L. lemmet 35,5, br. 8, l. greep 9, l. scheede 40, br. 3—14 cM.

1599/611. Als voren, het lemmet gedamasceerd met golflijnen, die nabij het boven-einde onregelmatige figuren omsluiten, met negen bochten. Het boven-einde als voren,

1) *I. A. f. E. XVIII*, 64.

2) Serie 927 aankoop Febr. 1893.

3) *I. A. f. E. III*, 110, fig. 156.

4) *I. A. f. E. XVIII*, 64, fig. 3.

doch de krul aan de eene zijde getand. Greep van zwart hout, vorm als voren, doch niet met snijwerk versierd en meer gestileerd¹⁾. Geelkoperen steelring, plat kegelvormig met afwisselende parelranden en ingegrifte bladeren. Scheede van bruin hout, het ondereinde met zwart hout ingelegd; afzonderlijk mondstuk van bruin, gevlamd hout, aan weerskanten afgerond, met puntig uitsteeksel in het midden, de bovenrand aan weerszijden oplopend. **Z.**

L. lemmet 37, br. 9, l. greep 9, dm. 2,7, l. scheede 41, br. 3—14 cM.

1599/333. **Kris**, als voren, doch het lemmet met zeven bochten. De krul aan het bovendeinde niet getand en ook de tanden aan den *gandja* zeer flauw. Greep als voren, doch geheel met krullen bedekt²⁾, de snavel afgebroken. Komvormige, zilveren steelring, effen en gevolgd door een getand ringetje. Scheede met ingezet stuk zwart hout, als voren. Mondstuk van donkerbruin hout, de eene zijde afgerond, de andere vlagvormig³⁾, de bovenrand als voren. **Z.**

L. lemmet 33, br. 2—5, l. greep 8, dm. 2,9, l. scheede 38, br. 4—15 cM.

499/4⁴⁾. Als voren, het lemmet met elf bochten, van boven twee korte bloedgroeven, de krul getand en ook de snede en de *gandja* aan de andere zijde met scherpe tanden. De greep als voren, doch onbeschadigd. Bolvormige, zilveren steelring, met bladvormig drijfwerk versierd. De scheede en het huis van gevlamd, lichtgeel hout (*kajoe pèlèt*), de vorm van het huis geheel Javaansch (*brangah*), met naar binnen gebogen uiteinden. **Z. (?)**

L. lemmet 35,5, br. 8, l. greep 8, dm. 2,5, l. scheede 38,5, br. 2,5—16,6 cM.

964/22. Als voren, doch het lemmet effen, met zeven bochten. Bovenaan geen bloedgroeven en geen krul, doch een scherpe en een flauwe tand. Greep van geelbruin hout, zeer gestileerd en zonder snijwerk. De steelring van geelkoper met ringvormige reeksen van bolletjes. Scheede en huis van donkerbruin, gevlamd hout, de eerste met schoen, op twee plaatsen met zwarte reepen omwonden. Het huis breed, de eene zijde afgerond, de andere schuin afgesneden, van boven flauw concaaf. **Z.**

L. 41,5, l. lemmet 31,7, br. 8,8, l. greep 7, dm. 3, l. scheede 33, br. 5,1—16 cM.

924/62. Als voren, doch het lemmet gedamasceerd, met negen flauwe bochten. De punt afgebroken. Bovenaan drie flauwe tanden. Greep van donkerbruin, gepolijst hout, vorm als voren; geelkoperen, vaasvormige steelring met twee reeksen kraalvormige verhevenheden. De scheede geheel met geelkoper overtrokken, aan beide zijden met blad- en bloemvormig drijfwerk versierd. Het huis van geelbruin hout, de eene zijde afgerond, de andere recht afgesneden, de bovenhoeken vooruitstekend. **Z.**

L. lemmet 31, br. 7,5, l. greep 6, dm. 3,1, l. scheede 34, br. 2,6—11,7 cM.

131/15⁵⁾. Als voren, het lemmet met vijf bochten, zeer smal, zonder tanden. Greep in den vorm van een weinig gestileerd *rākṣasa*-figuur van bruin hout fraai uitgesneden. Steelring van zwart hoorn. Scheede van grijsbruin hout met vooruitstekende schoen. Huis van gevlamd, bruin hout, de eene zijde afgerond, de andere schuin afgesneden. **Z. (?)**

L. lemmet 31,5, br. 4,9, l. greep 10, dm. 3,1, l. scheede 32,5, br. 3,5—12,1 cM.

924/60. Als voren, het lemmet van boven met twee diepe bloedgroeven. Aan de eene zijde een krul en een tand, de *gandja* aan de tegenovergestelde zijde getand. Greep van zwart hout, in den vorm van een zittend *rākṣasa*-figuur met de handen op de knieën, geheel met ingesneden krullen versierd⁶⁾; geelkoperen steelring met

1) SCHMELTZ, *Ind. Prunkwaffen* (I. A. f. E. III), 110, fig. 27a.

2) SCHMELTZ, *Ind. Prunkwaffen* (I. A. f. E. III), 110, fig. 27c.

3) VAN HOEVNELL, *Der Kris von Süd-Celebes* (I. A. f. E. XVIII), 64, fig. 2.

4) Serie 499 aankoop Sept. 1885.

5) Serie 131 don. dr. B. F. MATTHES, Oct. 1871.

6) Vgl. I. A. f. E. III, 110, fig. 17 en 19a.

bladornament, cilindervormig. Scheede geheel met zilver bekleed, waarin een bladornament gedreven is. Mondstuk van gevamd hout, aan weerszijden afgerond, een bovenhoek oplopend. Z.

L. lemmet 35,5, br. 7, l. greep 9, l. scheede 42, br. 2,5—15 cM.

d. Het lemmet gevamd, de greep van hout in den vorm van een hondepenis.

499/23. Kris, als voren, het lemmet gedamasceerd, met zeven bochten. Bovenaan aan de eene snede een stomp uitsteeksel en een scherpe tand, de *gandja* aan de andere zijde flauw getand. Greep van bruin hout, in den vorm van een hondepenis¹⁾, doch het bovineinde op Javaansche wijze afgerond. Steeling van geelkoper, kegelvormig, met verdiepingen, waarop reliefkogeltjes. Scheede van grijsbruin hout met puntig schoentje, daarboven met breede rotanreepen omwoeld. Bovenaan een platgevlachten koord en een grijs draagsnoer. Mondstuk van palmhout, aan eene zijde afgerond, aan de andere recht afgesneden. Z.

L. lemmet 33, br. 7,5, l. greep 9, l. scheede 39, br. 4—15,5 cM.

1505/1²⁾. Als voren, het lemmet met dat van 499/23 overeenkomend, doch bovenaan aan de eene snede een getande krul, aan de andere snede en aan den *gandja* ook tanden. Greep van gepolijst, donkerbruin hout, in den vorm van een hondepenis. Geelkoperen steeling met twee paartranden. Scheede en huis van bruin gevamd hout, de eerste met vooruitstekenden schoen en daarboven met een hoornen reep omwoeld in vele dicht aaneenliggende gangen. Koord en draagsnoer als voren, doch met hoornen sluitknoop. Vorm van het huis als voren. Z.

L. 45, l. lemmet 31,5, br. 7, l. greep 6,5, dm. 3,1, l. scheede 39, br. 3—14,5 cM.

37/228³⁾. Als voren, het lemmet gedamasceerd, met vijf bochten, smal en afgesleten, zonder krul of tanden. Greep van roodbruin hout, de vorm als voren; steeling van geelkoper, flauw gebogen plaatje, door een cylinder met verdikking gevolgd. Scheede en huis van geel hout, met puntig schoentje van bruin hout, daarboven met rotanreepen omwikkeld. Band van blauw katoen, waaronder een rood, gevlochten draagsnoer. Huis als voren. Z.

L. lemmet 24,5, br. 5,5, l. greep 6, l. scheede 30, br. 4—13 cM.

1239/171. Als voren, het lemmet fraai gedamasceerd, met zeven bochten, breed. Aan de eene snede een getande krul, aan de andere, evenals aan den *gandja*, puntige tanden. Greep als voren⁴⁾, van bruin hout; steeling uit twee gebogen geelkoperen plaatjes boven elkaar bestaande. Scheede van bruin hout, zonder schoen. Het mondstuk aan eene zijde afgerond, aan de andere recht, van boven concaaf. Met rood band, waarop geelkoperen plaatjes, is een gevlochten draagsnoer vastgebonden. Z.

L. lemmet 39, br. 8,5, l. greep 7, l. scheede 41, br. 5—15,5 cM.

964/23. Als voren, doch het lemmet met vijftien bochten, bovenaan aan weerskanten van de middellijn een smalle, diepe bloedgroeve en eene daarop volgende, ondiepe, breede langs de bovenhelft. Onder de getande krul twee haakvormige tanden. Greep als voren, steeling van geelkoper met paartranden. Scheede van geelbruin hout, schoen en huis van lichtbruin hout. Van onderen met gele reepen, van boven met grijs katoen omwikkeld. Gordellus van rood katoen. Huis als voren. Z.

L. ± 46,5, l. lemmet 39,4, br. 9,4, l. greep 6,5, dm. 2,7, l. scheede 39,5, br. 4,6—15,7 cM.

37/227. Als voren, doch het lemmet met slechts vijf bochten, zonder bloedgroeven, krul, tanden en *gandja*. Greep als voren, zonder steeling. Scheede⁵⁾ van geelbruin hout, met puntig schoentje, onderaan met breed rotanreep, van boven

1) Vgl. *J. A. f. E.* III, 110, fig. 25.

2) Serie 1505 don. G. W. W. C. baron van Hoëvell, Dec. 1905.

3) MATTHES, *Atlas*, pl. VII, fig. 6.

4) *J. A. f. E.* III, 110, fig. 27^b.

5) MATTHES, *Atlas*, pl. VII, fig. 1.

met grijs touw omwikkeld; draagsnoer met rood katoen omwonden, lus van zilverdraad. Mondstuk van rood hout, de vorm als voren. Z.

L. lemmet 33, br. 5,5, l. greep 7, l. scheede 40, br. 4,5—13,5 cM.

37/229. Kris, als voren, doch het lemmet met zeven bochten, beitelvormig geslepen. Aan de eene snede een getande krul en daaronder een tand (*lambe gadjah*), aan de andere snede en aan den *gandja* scherpe tanden. Greep als voren. Scheede van geelbruin hout, zonder schoen; mondstuk als voren. Rood en wit geruit draagsnoer, met een gekleurde katoenen band vastgebonden. Z.

L. lemmet 35, br. 7,5, l. greep 8, l. scheede 39,5, br. 4,5—15 cM.

1216/9¹⁾). Als voren, doch het lemmet met vijf bochten, langs het midden varenbladvormig gedamasceerd met twee smalle, diepe bloedgroeven en twee flauwe, breede, aan weerszijden daarvan over de bovenste twee derde deelen van het lemmet. Krul en tanden als voren, doch onder den *gandja* geen tanden. Greep als voren, met geelkoperen, schotelvormigen steelring. Scheede van gevlamd, bruin hout met vooruitstekende schoen, van boven met rood koord omwoeld, ter bevestiging van de lus voor het draagkoord. Huis geelbruin, de vorm als voren. Z.

L. lemmet 28, br. 6,7, l. greep 7, dm. 2,9, l. scheede 33,1, br. 2,7—12,5 cM.

1599/613. Als voren, doch het lemmet zeer afgesleten, flauw gedamasceerd, zonder bloedgroeven, tanden en krul. Greep van bruin palmhout, vorm als voren. Komvormige, zilveren steelring met een, daaraan verbonden ringetje. Scheede van bruin hout, zonder afzonderlijk mondstuk, met vooruitstekend schoentje. Bovenaan eene omwikkeling van gevlochten rood touw, waardoor een dikke, roode lus wordt vastgehouden. Z.

L. lemmet 31,5, br. 6,5, l. greep 6, dm. 2,5, l. scheede 40, br. 3—13 cM.

1160/2. Als voren, doch het lemmet met elf bochten, bijna geheel verteerd, met twee diepe bloedgroeven in het bovengedeelte. Greep als voren; steelring van geelkoper met reliëfkruisbloemen. Scheede en huis van gevlamd hout, de eerste van onderen afgerond, het huis uit een afzonderlijk stuk hout bestaande, niervormig²⁾. — Oud *poesaka*-stuk. *Tanette*.

L. lemmet 31,5, br. 8, l. greep 10, l. scheede 36, br. 1,5—14 cM.

37/231. Als voren (*lalaoc*³⁾), doch het lemmet met zeven bochten. Boven aan de eene snede een scherpe en een flauwe tand; de andere snede en de *gandja* zonder tanden. Greep als voren, komvormige steelring van hoorn. Scheede en mondstuk uit één stuk bruin hout, de eerste met puntig schoentje, daarboven rotanomwinding; mondstuk aan eene zijde afgerond, aan de andere recht; de uiteinden van den bovenrand opgewipt. Draagsnoer met rood katoen onnaaid en met gevlochten katoenen reepen vastgebonden. Z.

L. lemmet 25, br. 6, l. greep 8, l. scheede 27,5, br. 2,5—10,5 cM.

37/230. Als voren, doch de bochten flauw, het lemmet gedamasceerd, de punt afgebroken. Zonder bloedgroeven, tanden en *gandja*. Greep als voren, van donkerbruin hout, geelkoperen steelring met rondgaande rijen bolletjes en plaatjes⁴⁾. Scheede met afzonderlijk mondstuk, met klein schoentje en daarboven met rotan omwikkeld. Huis als voren, gevlochten draagsnoer, met band van rood katoen vastgebonden. Z.

L. lemmet 34,5, br. 6,5, l. greep 7, l. scheede 38,5, br. 4—12,5 cM.

311/1. Als voren, het lemmet met zeven flauwe bochten, gedamasceerd, aan eene zijde een krul, aan de andere en den *gandja* tanden. Greep als voren, van bijna zwart hout, onderaan met reliëfversiering; steelring van zilver(?), kegelvormig, met reliëfrozen en spiralen. Scheede⁵⁾ van bruin hout, zonder schoen; mondstuk als

1) Serie 1216 don. Mr. F. WAS, April 1899.

2) *J. A. f. E.* XVIII, 64, fig. 3.

3) MATTHES, *Mak. Wdb.* 697, s. v. *lalaoc* met *Atlas*, pl. VII, fig. 8.

4) MATTHES, *Atlas*, pl. VII, fig. 6.

5) *J. A. f. E.* III, 110, fig. 24.

voren, doch van roodbruin hout. Om de scheede omwikkelingen van dun koord en van breeder band, die een gedeeltelijk vergulden draagsnoer bevestigen. Z.

L. lemmet 38, br. 8,5, l. greep 7, l. scheede 40, br. 2,5—13 cM.

730/6. Kris, als voren, doch het lemmet met negen duidelijke bochten. Boven aan de eene snede een stomp uitsteeksel en twee flauwe tanden. Zonder *gandja*. Greep als voren, doch onversierd. Effen, komvormige, geelkoperen steelring, van onderen verdikt. Scheede en huis uit één stuk bruin hout, de eerste met schoef en daarboven eene rotanomwinding. Draagsnoer van rood katoen, door een katoenen band bevestigd. *Makassar*.

L. lemmet 33, br. 5,5, l. greep 7, dm. 2, l. scheede 35, br. 4—14 cM.

1200/14¹⁾. Als voren, doch het lemmet met zeven bochten, gedamasceerd. Bovenaan aan de eene zijde een getande krul (*kembang katjang*) en een tand (*lambe gadjak*), aan de andere snede en aan den *gandja* scherpe tanden. Greep van bruin, gepolijst hout, als voren. Roodkoperen (?) vaasvormige steelring met drie parelranden en daartusschen bloemen en bladranken *en relief*. Scheede van bruin, huis en schoen van geel hout. Het huis aan de eene zijde afgerond, aan de andere recht afgesneden, van boven concaaf. Zonder draagband. Z.

L. lemmet 35, br. 8, l. greep 8,5, dm. 3,5, l. scheede 35,5, br. 3,6—14 cM.

1239/168. Als voren, het lemmet en de greep overeenkomend met die van 1200/14, doch de steelring van geelkoper, plat kegelvormig met groeven. Scheede²⁾ van bruin hout, met afzonderlijk schoentje en huis van roodbruin hout, het laatste aan beide zijden afgerond, met oplopende bovenhoeken. Z.

L. lemmet 36,5, br. 8, l. greep 8,5, l. scheede 40, br. 5—16 cM.

1200/13. Als voren, doch het lemmet met drie flauwe bochten, zonder krul of tanden. Greep van roodbruin hout, als voren. Komvormige, geelkoperen steelring met ringetje er onder. Scheede van onderen met rotanreepen, van boven met rood katoen omwield, waardoor een gordelstrik wordt vastgehouden. Huis van roodbruin, gevlamd hout, de eene zijde afgerond, de andere recht afgesneden. Z.

L. lemmet 35, br. 7,7, l. greep 7,5, dm. 3,6, l. scheede 37, br. 4,7—14 cM.

1239/170. Als voren, doch het lemmet fraai gedamasceerd, met zeven bochten. Bovenaan aan de eene zijde een krul en twee tanden, de *gandja* aan de tegenovergestelde zijde gekarteld. Greep van geel palmhout, als voren; steelring van geelkoper met gedreven ornament en rijen ingezette, roode steentjes. Scheede van gevlamd, bruin hout; afzonderlijk, puntig schoentje en mondstuk van geel hout. Omgewonden paars, gevlochten draagsnoer. Z.

L. lemmet 34,5, br. 7, l. greep 8, l. scheede 40, br. 4,5—17 cM.

1160/4. Als voren, doch het lemmet ruw gedamasceerd, met vijf bochten (*lamba lima*³⁾), de krul aan de bovenzijde der eene snede en de *gandja* aan de tegenovergestelde zijde gekarteld. Greep als voren, tulpvormige, tinnen steelring met ingekraste bloemfiguren. Scheede van bruin hout, met klein schoentje; mondstuk van geel palmhout. Zonder draagband. *Mandar*.

L. lemmet 25, br. 5,5, l. greep 7, l. scheede 29, br. 2,5—10,5 cM.

730/7. Als voren, doch het lemmet met zeven flauwe bochten. Bovenaan aan de eene zijde een scherpe en een flauwe tand, de *gandja* en de snede daaronder niet getand. Greep als voren, van donkerbruin hout. Komvormige, geelkoperen steelring met geciseleerde bloem- en bladfiguren en daaronder een paarland. Scheede van donkerbruin hout met vooruitstekenden schoen en daarboven met rotanreepen omwonden. Bovenaan eene omwinding met katoen, waardoor een met geelkoper bekleede draagband wordt vastgehouden. Huis van geelbruin hout, de eene zijde afgerond, de andere schuin afgesneden, van boven concaaf. *Makassar*.

L. lemmet 30,5, br. 6, l. greep 6, dm. 2,8, l. scheede 31,5, br. 3,5—12 cM.

1) Serie 1200 aankoop Nov. 1898.

2) *J. A. f. E.* III, 110, fig. 26.

3) MATTHES, *Mak. Wdb.* 642, s. v. 1° *lamba* met *Atlas*, pl. VII, fig. 5—6.

202/2. Kris, als voren, doch de bochten duidelijk. Bovenaan aan de eene zijde een getande krul en twee tanden daaronder, aan de andere zijde flauwe tanden aan de snede en den *gandja*. Greep als voren, doch van klapperhout. Kegelvormige, geelkoperen steelring met gedreven bladranken en vier paarranden. Scheede van klapperhout met vooruitstekenden schoen, van boven met katoen omwonden, waardoor de gordelband van rood katoen wordt vastgehouden. Huis zeer breed, van gevamd, bruin hout, de vorm als voren. *Makassar*.

L. lemmet 36, br. 7,3, l. greep 7,5, dm. 3,2, l. scheede 40, br. 4,1—16,2 cM.

16/79. Als voren, doch het lemmet met negen bochten. Bovenaan aan de eene snede een scherpe en twee flauwe tanden, de *gandja* aan de tegenovergestelde zijde flauw gekarteld. Greep van bruin hout, als voren, doch meer gestileerd, van boven afgerond. Effen, vaasvormige, geelkoperen steelring. Scheede van bruin hout, zonder schoen, het ondereinde met rotanreepen, het boveinde met rood katoen omwonden, waardoor de gordelband wordt vastgehouden. Huis van zwart hoorn, aan weerskanten driemaal uitgeschulpt, van boven flauw concaaf. *Makassar*.

L. lemmet 31,5, br. 7, l. greep 7, dm. 3,1, l. scheede 34, br. 4,2—14 cM.

964/25. Als voren, het lemmet goed gedamasceerd in golvend patroon. Bovenaan aan de eene zijde een getande krul en een scherpe tand, aan de andere tanden in de snede en aan den *gandja*. Greep als voren, doch van zwart hoorn (?), het tonvormige ondereinde door een ringvormig rugje van het boveinde gescheiden. Schotelvormige, roodkoperen steelring met twee reeksen bolvormige verhevenheden. Scheede en huis van roodbruin, gevamd hout, de schoen vooruitstekend. Van onderen met zwarte reepen omwonden. De omwinding van boven ter bevestiging van den draagband van rood katoen. Het huis aan weerskanten schuin afgesneden. **Z.**

L. lemmet 33, br. 6, l. greep 7,5, dm. 3,2, l. scheede 33, br. 3,8—13 cM.

1526/38. Als voren, het lemmet ruw gedamasceerd, met vijf flauwe bochten¹⁾. Bovenaan aan de eene zijde een scherpe en twee flauwe tanden, de *gandja* en de snede daaronder niet getand. Greep van gevamd palmhout, dwars op het lemmet staande, als voren, onderaan door een zwart hoornen ring begrensd; daaronder een kegelvormige, geelkoperen steelring met drie rijen tanden. Scheede en huis uit één stuk bruin, gevamd hout, zonder schoen; het huis aan eene zijde afgerond, aan de andere recht afgesneden en met groeve langs den onderrand, de bovenrand concaaf. Onder het huis eene omwikkeling van plat, paars, gewezen koord; hierdoor steekt een lus van dik, zwart koord, waaraan met een oog een gordel²⁾ is verbonden. Deze van gewezen katoen met groepen van breede en smalle, roode en groene strepen, over een deel met gouddraad in ruiten en maeanderpatroon doorwerkt en in een bundel roode draden eindigend. De gordel in een rood en wit gebloemden lap katoen geknoot. *Djampoewa, Gowa*.

L. lemmet 30, br. 7,5, l. greep 9, dm. 2,7, l. scheede 47, br. 2,8—13 cM.

1977/66³⁾. Als voren, het lemmet gedamasceerd, met vijf flauwe bochten, de *gandja* met tanden (*grènèng*). De greep van donkerbruin hout, in den vorm van een hondepens, met bloemkelkvormigen, roodkoperen steelring. De scheede van lichtbruin hout, het huis met eene convexe en eene scherp afgesneden zijde, het bovenvlak flauw schuitvormig. **Z.**

L. lemmet 32,5, br. 6,6, l. greep 8,2, dm. 3,1, l. scheede 34, br. 3,6, l. huis 13,3 cM.

1977/67. Als voren, het lemmet goed gedamasceerd, met elf bochten, omgekrulde *kembang katjang*, *lambé gadjah*, twee diepe bloedgroeven en *grènèng*. De steelring van geciseleerd geelkoper. De greep als voren, doch nog meer gestileerd, van boven afgerond. De scheede van lichtbruin hout, behalve het ondereinde, dat met een

1) Vgl. MATTHES, *Atlas*, pl. VII, fig. 5—6.

2) Voor de vervaardiging van deze gordels vgl. LOEKER, *Het weven in Ned.-Indië*, 61—65; Het weven van banden en randen.

3) Serie 1977 don. ervea Mr. M. C. PEFERS, Nov. 1919.

afgerond, van boven puntig strookje hoorn ingelegd is. Het huis als voren, doch van gevamd, bruin hout. Z.

L. lemmet 32,5, br. 7,8, l. greep 8, dm. 3,3, l. scheede 35,3, br. 4, l. huis 13 cm.

31/44. Kris, als voren, doch het lemmet met dertien bochten, de *kembang katjang* getand, met bloedgroeven en *grenèng*, als voren. Ook de steelring en de greep als voren, doch de laatste puntig uitlopend. De scheede van roodbruin hout met geelkoperen schoen. Het huis als voren. Z.

L. lemmet 32,8, br. 7,4, l. greep 9,8, dm. 3,6, l. scheede 34, br. 4,5, l. huis 16 cm.

370/278 en 1070/220. Als voren, het lemmet met vijftien (278) of met drie (220) bochten en met twee diepe bloedgroeven aan weerskanten van de middellijn en daarenboven met twee korte in het bovengedeelte. Bovenaan aan eene zijde een getande krul (*kembang katjang*) en daaronder twee (278) of twee paren (220) uitsteeksels (*lambe liman*); de *gandja* aan de tegenovergestelde zijde en de snede daaronder scherp getand. Greep van bruin (278) of zwart (220) hout, als voren, doch geheel met snijwerk (bladranken en bloemen) versierd. Steelring van geelkoper, schotelvormig, met bladvormig drijfwerk. Scheede van dof (278) of gepolijst (220) gevamd hout, met vooruitstekenden schoen. Huis als voren. De scheede van 278 van onderen en van boven met rood katoen omwonden, met gedeeltelijk vergulde gordellus en breeden gordel van rood katoen, met gouddraad doorwerkt. — 220 volgens opgave van den verkooper in de binnenlanden van *Siam* verkregen. Z.

L. lemmet 34,5 en 38, br. 7,5 en 9,3, l. greep 7,5, dm. 3,2 en 3,3, l. scheede 36,5 en 38,5, br. 4—15,5 en 5—16,5 cm.

Zie pl. IX, fig. 3 (1070/220).

c. Het lemmet gevamd, de greep van been, hoorn of ivoor.

1599/612. Als voren, het lemmet gedamasceerd, met drie bochten, met een flauwen rug over het midden. Bovenaan twee korte bloedgroeven. Zonder krul of tanden aan de snede, de *gandja* flauw getand. Greep van ivoor, als voren¹⁾, geheel bedekt met ingesnedden bladranken of schubben binnen door platte bandjes gescheiden vakken. Geelkoperen steelring, plat kegelvormig, geheel met ingesnedden bladranken bedekt. Scheede van geelbruin hout met afzonderlijk, aan weerszijden uitstekend schoentje en mondstuk van bruin hout, als voren, met eene ondiepe gleuf aan weerskanten. Z.

L. lemmet 33,5, br. 7, l. greep 5,5, dm. 2,7, l. scheede 37,5, br. 4—13,5 cm.

202/10. Als voren, doch het lemmet met vijf flauwe bochten. Bovenaan een scherpe en eenige flauwe tanden, ook de *gandja* flauw getand. Greep van been, de vorm als voren. Geelkoperen, schotelvormige steelring met gedreven bladranken versierd en een ring daaronder. Scheede van klapperhout, zonder schoen, huis als voren. *Makassar*.

L. lemmet 32,2, br. 6,3, l. greep 6,4, dm. 3,2, l. scheede 34,4, br. 3,2—14,1 cm.

1249/4. Als voren, doch het lemmet met elf duidelijke bochten, de punt beschadigd. Bovenaan twee korte bloedgroeven, de tanden als voren, de *gandja* versleten. Greep van ivoor(?) in den vorm van een gestileerden *Garoeëa*. Schotelvormige, zilveren steelring met een bloemornament. De scheede met zilver overtrokken, de eene zijde geheel, de andere alleen in de onderste helft met gedreven bladranken versierd. Huis van donkerbruin hout, smal, de vorm als voren. Z.

L. lemmet 31,5, br. 6,3, l. greep 8, dm. 3, l. scheede 34,5, br. 2,5—12 cm.

1490/10. Als voren, doch het lemmet met zeven flauwe bochten. Bovenaan aan de eene snede een krul en twee flauwe tanden, aan de andere tanden, evenals aan den *gandja*, Greep van hertshoorn, vorm als voren, doch meer gestileerd²⁾. Kegelvormige, zilveren steelring met paartrand. Scheede van bruin hout met hoornen

1) SCHMELTZ, *Ind. Prunkwaffen* (I. A. f. E. III), 110, fig. 25 en 276.

2) Vgl. HEIN, *Ind. Schwertgriffe*, fig. 92—94.

schoen, niet vooruitstekend. Huis van bruin, gevamd hout, de eene zijde concaaf, de andere convex. Z.

L. lemmet 34, br. 8, l. greep 9, dm. 3, l. scheede 37, br. 2—12,9 cM.

1525/29. Kris, als voren, doch het lemmet bovenaan met een krul en een tand, aan de andere zijde de *gandja* scherp getand. Greep van been, de vorm als voren, doch minder gestileerd. Komvormige, zilveren steelring, met gedreven bladranken langs den rand, daaronder een ring. Scheede van geelbruin, gepolijst hout met beenen, vooruitstekenden schoen. Het huis van een afzonderlijk stuk lichtbruin hout, de eene zijde verdikt en convex, de andere recht afgesneden. Z.

L. lemmet 23, br. 6, l. greep 8,5, dm. 2,6, l. scheede 28, br. 2,5—11,2 cM.

131/14. Als voren, het lemmet gedamasceerd, met negen bochten, de punt afgebroken. Bovenaan een beschadigde krul en daaronder eenige flauwe tanden, ook de tegenovergestelde snede en *gandja* getand. Greep van been, de vorm als voren, doch de *Garoeða* geheel met snijwerk bedekt. Zonder steelring. Scheede van grijsbruin hout met vooruitstekenden schoen, onderaan met zwarte reepen, bovenaan met rood en wit gestreept katoen omwonden, waardoor de gordellus, die van boven met bruin leder bekleed is, wordt vastgehouden. Huis van roodbruin, gevamd hout, de vorm als voren. Z.

L. lemmet 35,5, br. 7,7, l. greep 5,5, dm. 2,6, l. scheede 36,5, br. 3,7—13,5 cM.

290/9¹⁾ en 1200/15. Als voren, doch het lemmet met elf bochten²⁾. Bovenaan aan de eene snede een effen (9) of getande (15) krul (*kembang katjang*) en daaronder min (15) of meer (9) scherpe uitsteeksels (*lambe gadjah*). De andere snede en de *gandja* getand. Greep van ivoor, in den vorm van een hondepenis (9) of van een zeer gestileerden *Garoeða* (15). Koperen, komvormige steelring, met bloem- en bladvormig drijfwerk versierd (15), door een zilveren ringetje gevolgd (9). Scheede van geel hout, met vooruitstekenden schoen (15), huis van hetzelfde stuk hout (9) of van een afzonderlijk stuk roodbruin, gevamd hout, de vorm als voren. Z.

L. lemmet 35 en 34,5, br. 8,5 en 8,2, l. greep 7,5, l. scheede 38,5 en 37,5, br. 3,5—13 en 3,3—14 cM.

3. Zwaarden.

1239/173. Kort zwaard³⁾, lemmet recht, rug recht, snede convex, punt scherp. Greep van zwart hout, plat, knievormig gebogen, naar boven breder, het bovenvlak uitgeschulpt. Scheede van twee planken, door omwikkeling met garen, waarop hars gesmeerd is, bijeengehouden; mondrand aan eene zijde verbreed met puntig, gegroefd uitsteeksel. Z.

L. lemmet 28, gr. br. 4, l. greep 9, l. scheede 33, br. 4,5—6,5 cM.

1239/166. Zwaard, als voren, het lemmet recht, onderaan schuin afgesneden, de rug recht, de snede flauw convex. Greep van hoorn, in doorsnede ovaal, vogelkopvormig. Scheede van twee bruine planken, van onderen en boven verbreed, boven nog met bladornament; ter zijde twee zilveren ringen op rozetten met draagsnoer. Z.

L. lemmet 52, br. 2,3—3,3, l. greep 12, l. scheede 56, br. id. 4,5—8 cM.

1239/165. Als voren, doch het lemmet gedamasceerd, rug en snede recht en evenwijdig, de eerste met convexen boog in de punt overgaande. Greep van bruin hout, in doorsnede ovaal, naar onderen verbreed, naar boven eenigszins bloemknopvormig en gespletten. Scheede van bruin hout, in doorsnede spits ovaal, onderende beschadigd, het midden met twee geelkoperen banden, bovenende met klein, afzonderlijk mondstuk van zwart hout. Z.

L. lemmet 49, br. 3,8, l. greep 14, l. scheede 53, br. 5,5 cM.

1) Serie 290 don. H. G. JANSEN, Jan. 1882.

2) Vgl. MATTHES, *Atlas*, pl. VII, fig. 13.

3) Vgl. MATTHES, *Atlas*, pl. VII, fig. 20.

1926/752—753¹⁾. Zwaard, als voren, het lemmet als dat van n°. 1239/65, doch de greep plat, van zwart hout, naar boven zeer verbreed en diep uitgesneden²⁾. Scheede van donkerbruin hout, met een rotanreep (753) of bijna geheel met rood-bruine reepen omwoeld (752); n°. 752 met vooruitstekenden metalen (?) schoen. Z.

L. 63 en 64,5, l. lemmet 44 en 47,5, br. 2,5 en 2,3, l. greep 19 en 17, br. 8,2 en 7,5, l. scheede 48,5, br. 3,5 en 4 cm.

360/5845. Als voren, doch het lemmet breder en minder goed gedamasceerd. De greep van bruin hout met vooruitstekende, van twee insnijdingen voorziene stootplaat. Het bovenende als voren, doch de inkeping kleiner. De scheede van donkerbruin hout, van boven eenigszins verbreed, de benedenhelft met rotanreepen omwoeld, met vooruitstekenden schoen. Z.³⁾

L. 63, l. lemmet 46, l. greep 17, br. 7,7, l. scheede 48,5, br. 4,5 cm.

1926/751. Als voren, het lemmet en de greep als voren, doch de steelring van zilver, van onderen verdikt en met bloemen en bladranken, van boven met twee rijen ruiten versierd. De scheede geheel met rotanreepen omwonden, behalve het bovenende, dat met rood en oranje katoen omwoeld is. Platte, zilveren (?) schoen. Z.

L. 58, l. lemmet 42,5, l. greep 15,5, br. 7, l. scheede 43, br. 3,5 cm.

1926/750. Als voren, het lemmet en de greep als bij n°. 751, doch de zilveren steelring in het verdikte onderende met een netpatroon, daarboven met driehoekige bladfiguren en relief, het bovenende met rondgaande ruggen en twee rijen uitstekende punten in ruiten versierd. De scheede van bruin hout, het bovenende met zilver bekleed, waarin bloemen en bladfiguren geciseleerd zijn. Vooruitstekende, zilveren (?) schoen. Z.

L. 66,5, l. lemmet 47, br. 2,3, l. greep 19,5, br. 8, l. scheede 47, br. 4,5 cm.

1926/749. Als voren, het lemmet en de greep als bij n°. 750, doch de zilveren steelring in het verdikte onderende versierd met zandloopers en relief, daarboven met bladfiguren en krullen en het bovenende met uitstekende punten tusschen dwarsruggen. De scheede, behalve het bovenende en een gedeelte van het onderende, met roode reepen overtrokken, van bruin hout, de vooruitstekende schoen van koper. Z.

L. 70,5, l. lemmet 51, br. 2,6, l. greep 19,5, br. 8, l. scheede 52,5, br. 4,6 cm.

1926/747—748. Als voren, het lemmet en de greep als voren, doch de steelring van onderen met bladfiguren, van boven met twee rijen ruiten, goud op zwarten grond, versierd. De scheede geheel met roode (748) of bijna geheel met bruine (747) rotanreepen omwonden, behalve de mond en de schoen, die met gouden bladeren en bladranken op zwarten grond versierd zijn. Door omwinding met gebloemd (747) of rood (748) katoen is een, in twee lussen uitlopende, roode draagband bevestigd. Z.

L. 70 en 68, l. lemmet 51 en 47,5, br. 2,2 en 2,4, l. greep 19 en 20,5, br. 8,2 en 9, l. scheede 54 en 49, br. 4,4 en 4,7 cm.

Zie pl. X, fig. 2 (1926/748).

37/224⁴⁾. Als voren, het lemmet gedamasceerd, antiek, rug en snede recht en evenwijdig, de eerste met convexen boog in de punt overgaand. Greep van zwart hout, eerst ovaal, daarna plat trapeziumvormig, het bovenende uitgekeept; naar onderen verbreed en met zilver bekleed, waarin gedreven rozetten, bloemornament en groeven. Scheede recht, bijna geheel met zwarte rotanreepen omwoeld; onderaan klein, puntig schoentje, met zilver bekleed, bovenaan eenigszins verwijd, eveneens met zilverbekleding. Z.

L. lemmet 48, br. 2, l. greep 15,5, l. scheede 53, br. 3—5 cm.

1) Serie 1926 don. Bat. Gen. v. K. en W. Juli 1916.

2) MATTHES, *Atlas*, pl. VII, fig. 14.

3) De herkomstopgave „Javaansch“ in den inventaris is geheel verkeerd.

4) MATTHES, *Atlas*, pl. VII, fig. 15 en 15a.

351/37¹⁾. Zwaard, als voren, het lemmet goed gedamasceerd, naar onderen breeder wordend, de rug door een convexen boog met de punt vereenigd. Greep van donkerbruin hout, naar de snedezijde gebogen, van boven verbreed en viermaal ingekeept. Het rechte benedengedeelte met zilver overtrokken, waarin bloemen, bladranken en driehoeken gedreven zijn. Scheede van donkerbruin palmhout, de schoen en de mond verbreed, op zeven plaatsen met paren rotanreepen en van boven met vezelkoord omwonden. Twee doorboorde ruggen aan het boveneinde dienen ter bevestiging van den draagband van ruw, rood, zwart en blauw gestreept katoen, met ijzeren haak. Z. (?).

L. lemmet 45, br. 4,1, l. greep 14,5, l. scheede 48, br. 5,3—7,6 cM.

1249/14. Als voren, het lemmet flauw gebogen, gedamasceerd, over de onderste helft tweesnijdend met scherpe punt, naar boven aan de snedezijde verbreed. Greep van bruin hout, cilindervormig, flauw gebogen, onderaan met pareerstang van zwart hout, boven met knopvormige verdikking, beide door een zilveren beugel verbonden. Zonder scheede. Z. (?).

L. lemmet 51, br. 3,5, l. greep 11 cM.

144/1²⁾. Als voren, doch het lemmet met concaven rug en convexe snede. De snede onder de greep dik, overigens scherp. De rug door een schuine lijn met eenige uitsteeksel en inkepingen met de punt vereenigd. Langs het grootste gedeelte van den rug twee en langs het verbreedte onderende eene bloedgroeve. Ijzeren pareerstang en beugel. Greep van lichtbruin hout; het verdikte uiteinde naar de snedezijde gebogen, met een ijzeren schroef aan het lemmet bevestigd. Het onderende der greep met geelkoper belegd. Scheede van lichtbruin hout, van onderen afgerond. *Makassar*.

L. lemmet 51, br. 4,9, l. greep 12, l. scheede 54,6, br. 5,2 cM.

730/17. Als voren, het lemmet gedamasceerd, in het midden hol geslepen. De rug flauw concaaf, naar onderen geleidelijk scherp wordend en door een convexen boog met de snede verbonden. Greep van zwart hout, naar de snedezijde gebogen en verdikt. Het uiteinde met zilver beslagen, waarin een bloem geciseleerd is. Het onderende met zilvertraad en daaronder met zilver omwonden, waarin een driehoekmotief geciseleerd is, de onderrand uitstekend. Scheede van bruin hout, met hertepootvormigen schoen en hoornen mondstuk, grootendeels met reepen omwoeld. Door twee ruggen is een draagband van touw geregen. Z. (?).

L. lemmet 50, br. 3,5, l. greep 12,5, l. scheede 52, br. 5 cM.

Zie pl. X, fig. 1.

924/65. Als voren, doch het lemmet recht, gedamasceerd, puntig uitlopend, in de onderste helft tweesnijdend, met eene bloedgroeve aan beide zijden langs het dikke gedeelte van den rug. Aan het boveneinde van den rug is onder de greep een hurkend godenbeeld (?). Greep van zwart hout, olijfvormig, met verbreed knop (Europeesch), het onderende met zilver bekleed, waarin bladeren gedreven zijn, met cilindervormigen, zilveren steelring. Zonder scheede. Z. (?) of *Bali* (?).

L. lemmet 46,5, br. 5,3, l. greep 10,5, dm. 2,6 cM.

982/8³⁾. Mandau, het lemmet effen, de rug door een schuine lijn met de punt verbonden. Greep van hertshoorn in den vorm van een gestileerd, met een oorlogsmuts bedekt menschenhoofd, bijna een rechten hoek met het lemmet vormend, het onderende met *soewasa* bekleed, waarin bladornamenten gedreven zijn. Houten scheede, het boven- en onderende aan eene zijde met ivoor belegd, dat met snijwerk in den vorm van gestileerde monsterkoppen, bloedzuigers, enz. en *relief* versierd is. Tegen de snedezijde der scheede een rotan, door vijf banden *soewasa* met gedreven bladversiering bevestigd. Naast deze scheede een tweede, van zwart katoen, met

1) Cat. Modelk. v. Mar. n°. 1336.

2) Serie 144 don. L. 'T HOEN en Zonen, Juni 1873.

3) SCHIMMELTZ, *Ind. Prunkwaffen* (I. A. f. E. III), p. 100, n°. 19. — MATTHES, *Atlas*, pl. VII, fig. 16. — BOCK, *Reis in Oost- en Zuid-Borneo*, pl. XVIII, fig. 4.

gouddraad omboord en met bosjes witte en roode haren en veelkleurige kralen versierd. Gordelband van rood, wit en blauw katoen met den hoorn van een Buceros, die fraai met bloem- en bladvormig snijwerk en relief versierd is, als gordelknoop. Z.

L. lemmet 50, br. 39, l. greep 13, dm. 3, l. scheede 56,5, br. 6 cM.

4. Dolken.

1239/175. Dolk¹⁾, het lemmet fraai gedamasceerd, rug en snede recht, spitsboogvormige punt. Greep van zwart hoorn, knievormig gebogen, naar boven breder en het einde paardehoefvormig; naar onderen met een scherp randje en verbreedt. Scheede van bruin hout, twee planken, onderaan met beenen, puntig schoentje; boven afzonderlijk hoornen mondstuk, bevestigd met een van zilverdraad gevlochten breeden band, waaraan een draagsnoer. Z.

L. lemmet 27,5, br. 2,7, l. greep 12,5, l. scheede 31, br. 3,5—4,5 cM.

16/81 & 83. Dolken (*badi*²⁾), als voren, doch het lemmet met rechten rug en snede, die in een convexen boog naar de punt loopt. Greep als voren, die van n°. 81 geheel overeenkomend met die van 1239/175, doch die van n°. 83 platter, zonder rug en snede verbreed. Scheede van donker- (81) of lichtbruin (83) hout, van onderen met fijne zwarte vezels (81) of spiraalvormig met rotanreepen (83) omwonden, n°. 83 met mondstuk. Het onderende afgerond (81) of schuin bijgesneden (83). Z.

L. lemmet 18,5 en 24,5, br. 1,9 en 2, l. greep 10,5 en 6,9, l. scheede 20 en 28, br. 3,1 en 5 cM.

1239/178. Dolk, als voren, het lemmet flauw gedamasceerd, rug recht, snede convex en beitelvormig, punt scherp. Greep van zwart hout, knievormig gebogen, in doorsnede ovaal met vlakken kant, bovenende schuin afgesneden en uitgeschulpt. Zilveren steeling met groeven. Scheede van twee bruine planken, door zes fijne rotanringen bijgehouden, aan den mond naar de snedezijde schuin verbreed; tegen de buitenzijde twee zilveren ringen op zilveren rozetten. Z.

L. lemmet 28,5, br. 3, l. greep 9,5, l. scheede 31, br. 4—6 cM.

360/5835. Als voren, het lemmet als dat van 1239/178, doch de rug en de snede van onderen convex. Greep van zwart hoorn, hertepootvormig, met scherpen rug tusschen het rechte en het gebogen gedeelte, van onderen verdikt. Scheede van hout, met zwart hoorn overtrokken, de schoen verbreed; van boven met zilver, van onderen met rotanreepen omwoeld. Z. (?)

L. lemmet 27,5, br. 2,3, l. greep 12, l. scheede 30,5, br. 2,5—3,7 cM.

37/232. Als voren³⁾, doch het lemmet smaller, de snede met convexen boog naar de scherpe punt toeloopt, de rug recht. Greep van donkerbruin hout, in doorsnede aangepunt ovaal, sterk gebogen, naar het einde dikker. Scheede van bruin hout, naar boven breder, onderaan met puntig schoentje. Priesterdolk (?). Z.

L. lemmet 28, br. 1,7, l. greep 12, l. scheede 29, br. 3,5—4 cM.

1977/68. Als voren, het lemmet met scherpe punt, de snede van boven concaaf, daarna sterk convex en ten slotte geleidelijk naar beneden loopend. De greep van bruin gevamd hout, hertepootvormig, knievormig naar de snedezijde gebogen en van boven schuin afgesneden. Scheede van lichtbruin hout, het mondstuk met uitsteeksel aan de snedezijde. De schoen vooruitstekend, schuin aflopend. Z.

L. lemmet 25, br. 4,5, l. greep 16,5, dm. 3,3, l. scheede 29, br. 5,1—10,2 cM.

1977/69. Als voren, het lemmet als dat van n°. 68; zilveren steeling, met tak- en bloemvormig ciseleerwerk versierd. De greep van bruin gestreept hout, de vorm als voren. Ook de scheede als die van n°. 68. *Makassar*.

L. lemmet 20,5, br. 3,7, l. greep 15, dm. 2,7, l. scheede 22,5, br. 4—9,5 cM.

1) Vgl. MATTHES, *Atlas*, pl. VII, fig. 18.

2) MATTHES, *Mak. Wbd.* 235, s. v. *badi*.

3) MATTHES, *Atlas*, pl. VII, fig. 18.

16/82. Dolk (Mak. *badi-badi*¹⁾, als voren, doch de rug en de snede van het lemmet in een convexen boog naar de punt loopend. Greep van grijsbruin hout, het bovenste gedeelte verbreed en omgebogen, aan de binnenzijde recht afgesneden, het onderste gedeelte recht, met verdikten onderrand en kraagvormigen rug in het midden. Scheede van geelbruin hout met mondstuk van zwart hoorn en vooruitstekenden, breuen schoen. Z.

L. lemmet 26,3, br. 2,3, l. greep 12,5, l. scheede 27,5, br. 2,7—3,5 cM.

16/80. Als voren, het lemmet met dat van n°. 82 overeenkomend, doch de greep minder gebogen, ovaal in doorsnede, van lichter bruin hout, met verbreedend onder-rand. Zonder scheede. Vrouwendolk (?). Z.

L. lemmet 12,8, br. 1,8, l. greep 8 cM.

1160/5. Als voren (*soedoep*), doch het lemmet zeer smal, ruitvormig, iets gevlamd; greep van zwart hoorn, cilindervormig en haakvormig gebogen. Scheede van bruin hout, in doorsnede ovaal, van boven breeder en aan eene zijde met gebogen, puntig uitsteeksel. — Wordt door vrouwen in het haar gedragen. *Makassar*.

L. lemmet 12, br. 0,6, l. greep 7, l. scheede 14, br. 1,3—3,5 cM.

1216/10. Als voren, doch het lemmet met rechten rug en convexe snede, met scherpe punt. De snede in het midden het breedst, van boven concaaf. De greep van donkerbruin hout, hertepootvormig achterovergebogen. Scheede van roodbruin hout met bekvormig verbreed boveinde, op eenigen afstand van het boveinde en aan het onderende met rotanreepen omwoeld. Z.

L. lemmet 13, br. 2,6, l. greep 10,3, l. scheede 19,8, br. 3,7—8,2 cM.

1526/37. Als voren, doch het lemmet, zeer grof; rug en snede recht, de eerste naar onderen dunner, de laatste met convexen boog op de punt toeloo-pend. Greep van bruin palmhout, haakvormig gebogen, in doorsnede ovaal, het boveinde uitgeschulpt. Scheede uit twee plankjes bestaande, door omwikkeling met rood en groen snoer bijgehouden; boven aan eene zijde met afgerond uitsteeksel, waarin op eene zijde bladkrullen gesneden zijn. *Djampoewa, Gowa*.

L. lemmet 20,5, br. 1,6, l. greep 9, l. scheede 22,5, br. 3,5—6 cM.

1599/325. Als voren²⁾, doch de rug van het lemmet flauw convex, de snede eerst concaaf, daarna sterk convex, de punt scherp. Greep van geelbruin hout, in doorsnede ovaal, sterk gebogen en vlak afgesneden. Scheede van bruin hout, door vijf zeer fijn gevlochten varen (*raszam*)-vezels bijgehouden; het onderende knopvormig verdikt, aan den mond aan eene zijde een driehoekig, afgerond uitsteeksel. Voor bevestiging van een draagkoord twee koperen oogjes. Z.

L. lemmet 26,5, br. 1,8—2,9, l. greep 5,5, dm. 2—2,5, l. scheede 29, br. 3—6,5 cM.

1526/23. Als voren (*badi*³⁾, het lemmet recht, de rug flauw gebogen, naar onderen dunner; de snede eerst convex en dan met flauw convexen boog naar de punt overgaande, zoodat het lemmet nabij het midden het breedst is, de snede geheel scherp. Greep van bruin hout, in doorsnede ovaal, knievormig gebogen, het einde plat en puntig bijgesneden. Scheede van bruin hout, met kleine verdikking aan het onderende en met groote, puntige verbreding aan eene zijde als huis. Op eene zijde twee geelkoperen oogjes. Het onderende met zwart koord omwonden. Gordelband van grijs touw. *Djampoewa, Gowa*.

L. lemmet 21, br. 4, l. greep 14, l. scheede 21,5, br. 4,7—11,5 cM.

706/1⁴⁾. Als voren (*badi-badi*), doch het lemmet gedamaseerd, met dikken, bijna rechten rug en convexe snede, het breedst in het midden en in een scherpe punt uitlopend. Greep van zwart hoorn, hertepootvormig, bijna rechthoekig omgebogen,

1) MATTHES, *Mak. Wdb.* 235, s. v. *badi*.

2) Vgl. MATTHES, *Atlas*, pl. VII, fig. 19.

3) Vgl. MATTHES, *Atlas*, pl. VII, fig. 19.

4) Serie 706 don. J. BROERS, Maart 1889. — N. St. Crt. v. 26 Oct. 1889, n°. 253.

met breeden, zilveren steelring. De scheede bestaat uit twee helften, die door omwinding worden bijeengehouden; het huis vormt een, naar achteren gericht, vogelbekvormig uitsteeksel; aan de eene zijde een hoornen oogje, waardoor een dun draagkoord van roode zijde en eenige afhangende snoeren van roode zijde, waaraan een cilindervormige, gele en een bolvormige, blauwe kraal zijn geregen; aan het einde dezer snoeren is een geelkoperen kettinkje met een halfbolvormigen, geelkoperen knop bevestigd. — Deze dolk kost f 6.—. Deze soort dolken wordt zoowel als snijwerktuig bij dagelijksch werk (*mangga-eten*, *gambir-snijden*, klapper uithollen, enz.) als voor wapen gebruikt. Op *Celebes* komt de *badi-badi*-wond veel veelvuldiger dan de kriswond voor. De *badi-badi* wordt voor of achter, of ook op zij, in den gordel gestoken, gedragen. Onderafdeeling *Bangkala (Alloe)*, Zuiderdistricten. Z.

L. lemmet 20, br. 3,8, l. greep 12, l. scheede 21, br. 5,5—11 cM.

1599/328. Dolk, als voren, de rug van het lemmet flauw convex, de snede eerst concaaf, daarna convex; greep van hoorn, in doorsnede hartvormig, sterk gebogen, naar het einde dunner en schuin afgesneden. Scheede van twee stukken bruin hout, plat en door een aantal rotanreepen bijeengehouden; onderende met driehoekig snijwerk. Bij den mond aan eene zijde een driehoekig uitsteeksel, daaronder een dubbele, ingegroefde streep. Voor de bevestiging van het draagkoord twee geelkoperen oogjes. Z.

L. lemmet 22,5, br. 2—4,8, l. greep 14, dm. 1—2,5, l. scheede 26, br. 5,5—10 cM.

1599/407. Als voren¹⁾, het lemmet als dat van n° 328, de greep van geelbruin hout, knievormig gebogen, het uiteinde zeer schuin afgesneden. Steelring van zilver met twee dikke, gegroefde randjes. Scheede als voren, doch de verdikte schoen omversierd. Aan den mond eene inkeping en groeven; op het bovenvlak eenige groeven van groeven. Ter zijde een bloemvormig geelkoperen plaatje met oog. Z.

L. lemmet 16,3, br. 2—4, l. greep 13, l. scheede 25, br. 5—9,5 cM.

1526/26. Als voren (*badi*²⁾), het lemmet ruw bewerkt, de rug naar onderen dunner, de snede geheel scherp, eerst sterk en dan flauw convex. Greep van geelachtig gevland palmhout, in doorsnede ovaal, het einde puntig. Scheede als voren, doch zonder snijwerk. Draagband van touw met lus als gordel. *Djampoewa, Gorwa*.

L. lemmet 21, br. 1,8—4, l. greep 15, l. scheede 23,5, br. 4,5—8,5 cM.

1526/28—29. Als voren (*badi*³⁾), het lemmet effen (28) of gedamaseerd (29); de snede convex, met twee bogen, het breedst in het midden. Greep van bruin palmhout, knievormig, het uiteinde schuin afgesneden en bij 28 ingekeept. Scheede met verdikt randje als schoen, het bovineinde naar eene zijde met puntig uitsteeksel (bij 28 beschadigd). Bijna geheel omwikkeld met garen (29) of met rood en wit touw (28), daarboven bij 28 een oog met dergelijk, doch dikker touw, bij 29 een paars snoertje. *Djampoewa, Gorwa*.

L. lemmet 22 en 27, br. 1,5—3,6 en 1,8—4,2, l. greep 12,5 en 16,5, l. scheede 24,5 en 29, br. 4—10,5 en 5—12,5 cM.

1526/32. Als voren (*badi*⁴⁾), het lemmet effen, het breedst op $\frac{1}{3}$ van de lengte. Greep van zwart palmhout, van denzelfden vorm als boven. Zilveren steelring met kraag. Scheede als voren, doch het driehoekig uitsteeksel aan den mond met groeven. Aan de eene zijde twee hoornen oogjes; omwonden met drie dubbele banden van varen, met een krul besloten. *Djampoewa, Gorwa*.

L. lemmet 21,5, br. 1,7—4,4, l. greep 13, l. scheede 25,5, br. 4,5—9,5 cM.

1526/30. Als voren (*badi*⁵⁾), de rug van het lemmet recht, naar onderen dunner, de snede geheel scherp en convex, als voren. Greep ruw bewerkt, van geelachtig

1) Vgl. MATTHES, *Atlas*, pl. VII, fig. 19.

2) Vgl. MATTHES, *Atlas*, pl. VII, fig. 19.

3) MATTHES, *Atlas*, pl. VII, fig. 19.

4) MATTHES, *Atlas*, pl. VII, fig. 19.

5) MATTHES, *Atlas*, pl. VII, fig. 19.

hout, vorm als voren. Zilveren steeling met gegroefde kraagjes. Scheede van bruin hout, ondereinde met verdikt randje als schoen, bovineinde als voren. Geheel omwikkeld met een breeden band vischgraatvormig vlechtwerk van grijs katoen, in een snoer eindigend. *Djampoewa, Gowa.*

L. lemmet 20, br. 1,5—3,2, l. greep 13, l. scheede 21, br. 3,7—9 cM.

1526/25. Dolk (*badi*¹), als voren, doch het lemmet met strepen gedamasceerd, de rug flauw convex, de snede als voren. Greep van donkerbruin hout, vorm als voren. De scheede van lichtbruin hout, met puntig uitsteeksel van boven, als voren, doch omvlochten met een breeden gordel van blauw katoen, in een gevlochten, blauw snoer met witte en roode stukken eindigend. *Djampoewa, Gowa.*

L. lemmet 23, br. 1,7—3,8, l. greep 13,5, l. scheede 24,5, br. 5,5—10,5 cM.

1526/27. Als voren (*badi*²), doch het lemmet effen, vorm als voren. Greep van geel palmhout, overigens als voren. Scheede van palmhout, vorm als voren, doch met rotanreepen omwonden en met een langen gordel van vischgraatvormig gevlochten, grijs katoen, in een gevlochten snoer eindigend. *Djampoewa, Gowa.*

L. lemmet 20,5, br. 1,5—4, l. greep 13,5, l. scheede 22, br. 4,5—9 cM.

1526/34. Als voren (*badi*³), doch het lemmet zeer ruw bewerkt, gedamasceerd, in het midden het breedst. Greep van bruin palmhout, vorm als voren; zilveren steeling met twee gegroefde kragen. Scheede als voren, doch bijna geheel met zilverbeslag, dat onderaan een verhoogd randje en op eene zijde gedreven bloemornament vertoont; aan twee oogjes zijn talrijke blauwe en grijze snoeren bevestigd, die verenigd zijn in een koperen knoop van Europeesch fabrikaat. Hieraan bevestigd een breede, geweven gordel van grijs katoen, in een gevlochten snoer eindigend. *Djampoewa, Gowa.*

L. lemmet 21, br. 1,6—3,5, l. greep 14,5, l. scheede 22, br. 4,5—10,5 cM.

1526/24. Als voren (*badi*⁴), doch het lemmet flauw gebogen, de rug flauw convex, de snede van boven flauw concaaf, van onderen sterk convex; het lemmet in het onderste vierde gedeelte het breedst. Greep van grijs gestreept hout, vorm als voren. De scheede als voren, doch zonder zilverbeslag. Boven den schoen en onder den mond omwikkeling met paars gareen. Op eene zijde twee zilveren plaatjes, waaraan een geweven gordel, grijs met roode strepen en gele maaanders en in een gevlochten koord van dezelfde kleuren eindigend, bevestigd is. *Djampoewa, Gowa.*

L. lemmet 27, br. 2,3—3,9, l. greep 13, l. scheede 29, br. 4,5—10 cM.

1526/36. Als voren⁵, doch het lemmet recht, ongeveer in het midden het breedst. Greep van bruin palmhout, vorm als voren. Scheede als voren, doch onderaan een zilveren schoen met kraag. Aan twee oogjes is een lange en breede gordel van geweven, grijs katoen bevestigd, die in een gevlochten snoer eindigt. Aan het andere einde een geelkoperen, halfbolvormige knop. *Djampoewa, Gowa.*

L. lemmet 20,5, br. 1,5—4, l. greep 14,5, l. scheede 22, br. 4—11,5 cM.

1526/33. Als voren (*badi*⁶), doch het lemmet zeer ruw gedamasceerd, flauw gebogen; de rug flauw convex. Greep van bruin, gevamd palmhout, vorm als voren, doch naast het schuin afgesneden uiteinde drie kerfjes; steeling van zilver met gegroefde kragen. Scheede als voren, doch onderaan met platte, rondgaande verdikking. Gordel als voren. *Djampoewa, Gowa.*

L. lemmet 20, br. 1,7—3,8, l. greep 13,5, l. scheede 21,5, br. 5—11 cM.

1526/31. Als voren (*badi*⁷), doch de snede van het lemmet minder convex. Greep van donker palmhout, vorm als voren; steeling van geelkoper met kraag. Scheede

1) MATTHES, *Atlas*, pl. VII, fig. 19.

2) MATTHES, *Atlas*, pl. VII, fig. 19.

3) MATTHES, *Atlas*, pl. VII, fig. 19.

4) MATTHES, *Atlas*, pl. VII, fig. 19.

5) MATTHES, *Atlas*, pl. VII, fig. 19.

6) MATTHES, *Atlas*, pl. VII, fig. 19.

7) MATTHES, *Atlas*, pl. VII, fig. 19.

als voren, doch in het driehoekig uitsteeksel bovenaan langs- en dwarsgroeven. Gordel als voren. *Djampoewa, Gowa.*

L. lemmet 24,5, br. 1,3—2,8, l. greep 12, l. scheede 27,5, br. 3,3—8,2 cm.

1526/35. Dolk (*badi*¹⁾, als voren, doch het lemmet zeer ruw bewerkt, bijna recht, het breedst op $\frac{1}{3}$ van de lengte, de rug recht. Greep van geelachtig gevlamd hout, vorm als voren; zilveren steeling met kraag. De scheede als voren, met groeven langs den mondrand. Om de scheede van onderen smalle omwinding van touw, van boven twee zilveren bandjes en daartusschen twee ruitvormige plaatjes met oog, voor den draagband, die ontbreekt. *Djampoewa, Gowa.*

L. lemmet 20, br. 1,5—3, l. greep 13,5, l. scheede 22,5, br. 4—11 cm.

706/2. Als voren, het lemmet als dat van n°. 1526/35, doch de greep van zwart hout, zonder steeling. De scheede als voren, doch met kort, haakvormig uitsteeksel, dat aan de eene helft beschadigd is. Van boven met touw omwonden. — Hiermede werd 11 Januari 1883 een elfjarig meisje vermoord. Z.

L. lemmet 20, br. 4,1, l. greep 10,2, l. scheede 22, br. 4,2—7 cm.

1428/1²⁾. Als voren³⁾, doch de convexe snede van het lemmet aan weerskanten aangeslepen. De greep van gevlamd, bruin hout, hertepootvormig. Scheede van donkerbruin hout, de mondrand aan den snedekant bekvormig verbreed; zonder omwinding, het onderende schuin afgesneden, niet verdikt. Z.

L. lemmet 26,4, br. 4,2, l. greep 13, l. scheede 28,5, br. 4,2—10,2 cm.

1599/406. Als voren⁴⁾, het lemmet als dat van 1428/1, de greep van geelbruin hout, in doorsnede hartvormig, het bovenvlak met dwarsruggen en kerven. Scheede van geelbruin hout, uit twee planken bestaande, die door vijf zilveren (?) banden worden bijeengehouden, het mondstuk aan eene zijde vleugelvormig verlengd; het onderende verdikt. Tegen de buitenzijde twee metalen oogjes voor de bevestiging van een draagkoord. Z.

L. lemmet 27, br. 1,5—3,5, l. greep 10, l. scheede 30, br. 4—7,5 cm.

1599/408. Als voren, het lemmet als dat van 1599/406, doch de greep van hoorn, vorm, als voren, doch zonder dwarsruggen en kerven. De mond der scheede aan eene zijde driehoekig uitgebogen en daaronder iets uitgesneden; op het bovenvlak eene groep van groeven. Het smalle gedeelte bedekt met zilveren beslag, tusschen groefde bandjes begrensd; aan het onderende een door bandjes begrensd, schoenvormige verdikking. Op de buitenzijde horizontale en verticale banden met gedreven bloemornament, door effen banden afgewisseld; op de binnenzijde, op het schoenvormige gedeelte, een tijdrekeningstafel (*koetika*) tusschen banden met bloemornament. Op de buitenzijde twee groefde oogjes voor de bevestiging van een draagkoord. Z.

L. lemmet 22, br. 1,6—4, l. greep 13,5, l. scheede 24,5, br. 5—10 cm.

1599/609. Als voren, doch de snede en de rug van het lemmet recht⁵⁾, met convexen boog naar de punt overgaande; greep van gevlamd hout, vorm als voren, doch met inkerving in het bovenvlak. Steeling van zilver met gedreven bloemornament. Scheede van geelbruin hout; het onderende schoenvormig verdikt en met een zilveren ringetje; eene rondgaande verdikking, gevolgd door een dergelijk ringetje op eenigen afstand van het bovineinde, dat naar eene zijde is uitgebogen; onder den uitgeschulpen mondrand twee evenwijdige groeven en aan weerszijden, daarbij aansluitende, twee paren kwartcirkelvormige. Z.

L. lemmet 27, br. 1,7, l. greep 6,5, dm. 2,3, l. scheede 32, br. 3—7 cm.

300/1448. Als voren, doch het lemmet gedamasceerd, in het midden en van boven het breedst, daartusschen flauw concaaf en van onderen convex. Greep en

1) MATTHES, *Atlas*, pl. VII, fig. 19.

2) Aankoop Maart 1904.

3) HEIN, *Ind. Schwertriffe*, p. 345, fig. 70.

4) MATTHES, *Atlas*, pl. VII, fig. 19.

5) MATTHES, *Atlas*, pl. VII, fig. 18.

scheede van geelbruin, gepolijst hout, de eerste van onderen het breedst, met concave zijden en verdikt bovineinde, recht, de scheede naar onderen smaller wordend, zonder versiering. *Z.*

L. lemmet 28,5, br. 2—4,3, l. greep 11, dm. 3,5—5,5, l. scheede 33,5, br. 5,5 cM.

1977/70. Dolkmes, het lemmet recht, met scherpe punt. Het ondereinde van den rug scherp geslepen, evenals de geheele snede. Rechte greep van hoorn, plat en flauw achtkantig. Scheede van lichtbruin hout, naar onderen geleidelijk smaller wordend, het bovineinde met een rotanband omwonden. *Makassar.*

L. lemmet 26,5, br. 2,3, l. greep 9, dm. 3,5, l. scheede 28,3, dm. 4,1 cM.

1977/71. Mes, de snede van het lemmet convex en met een bocht naar de punt toeloopt, de rug recht; het bovineinde dik, smal en rechthoekig. Geelkoperen steeling. Platte greep van gestreept, bruin hout, in doorsnede ellipsvormig, naar boven verbreed en naar de rugzijde gebogen. De scheede van lichtbruin hout, onder den mond zeer verbreed, van onderen van eene insnijding voorzien. *Makassar.*

L. lemmet 9,5, br. 2, l. greep 8,5, br. 3, l. scheede 13, br. 4,1 cM.

1977/72. Als voren, het lemmet met scherpe punt, de rug flauw concaaf, de snede eerst dik en concaaf, daarna sterk convex en scherp. De greep van been, ovaal in doorsnede, het uiteinde naar de snedezijde gebogen. Scheede van lichtbruin hout, op twee plaatsen met fijn vezelkoord omwonden. Het uiteinde afgerond, verdikt en spiraalvormig uitgesneden. Ook boven de bovenste omwinding zijn cirkelvogen ingesneden. *Makassar.*

L. lemmet 10,6, br. 2,5, l. greep 7, dm. 2,3, l. scheede 13,4, br. 3 cM.

1710/160¹⁾. Als voren, doch het lemmet flauw gebogen, tweesnijdend, eene zijde convex, de andere concaaf; het bovineinde dikker en in doorsnede plat rechthoekig. Greep van twee stukken paarlemoer, door omwoeling met rood garem bevestigd aan het verlengde lemmet en de overige ruimte met stukjes hout en hars aangevuld; plat, flauw gebogen, het bovineinde omgekruld. Scheede van twee stukken hoorn, door een vischgraatvormig gevlochten rotanbandje bijeengehouden; in doorsnede ellipsvormig, naar onderen dunner en afgerond. *Bonerate nabij Saleier.*

L. lemmet 20, br. 1,6, l. greep 10, dm. 3, d. 1,5, l. scheede 31, dm. 2,8—4 cM.

706/5²⁾. Als voren (*Mal. pisau*), het lemmet krom, van boven het breedst, van daar geleidelijk naar de scherpe punt uitlopend; het bovenste derde gedeelte langs beide kanten dik, met ingegrifte, bladvormige ornamenten en een *koetika*, bestaande uit een zesstralige ster, waarin eenige gestileerde, Arabische karakters, binnen een cirkel; langs het midden der beide zijden van het overige gedeelte een ingegrift, varenbladvormig ornament; greep van geel karbouwenhoorn, het bovineinde bloemknopvormig gefatsoeneerd en viermaal uitgeschuipd. De ruw bewerkte scheede uit twee planken bestaande, die boven het ondereinde door omwinding met rotanreepen worden bijeengehouden. — Antiek stuk, als stootwapen dienend. De Mandareezen staan in sommige punten van industrie hooger dan de hen omringende volken en de door hen vervaardigde wapens zijn wegens hun kwaliteit zeer gewild. *Mandar.*

L. lemmet 20,5, br. 2,5, l. greep 9, l. scheede 22,5, br. 3,5 cM.

1895/33. Dolk, lemmet recht, rug recht, snede beitelvormig, eerst concaaf, daarna convex en met convexen boog in de punt overgaande. Greep van palmhout, flauw gebogen, het bovineinde ingekeept. Scheede van bruin hout, puntig ovaal, twee planken, bovineinde verbreed en met krul; op twee plaatsen omwinding van grijs touw. *Saleier.*

L. lemmet 26, br. 1,5—2,5, l. greep 10, br. 2,5—3,5, l. scheede 28, br. 3—6 cM.

1895/37. Als voren, lemmet bijna recht, driehoekig, tweesnijdend. Greep van gevamd palmhout, in doorsnede amandelvormig, knievormig gebogen, het bovenvlak

1) Serie 1710 don. dr. G. A. J. VAN DER SANDE, Juli 1909.

2) N. St. Cr. v. 26 Oct. 1889, n°. 253.

ingekeept. Scheede van lichtbruin hout, in doorsnede amandelvormig, bovenaan verbreed met uitgeschulpten bovenrand. *Salteier*.

L. lemmet 35, br. 2,5, l. greep 10,5, l. scheede 37, br. 3—5,5 cm.

1895/34. Dolk, als voren, lemmet recht, driehoekig, rug en snede flauw convex, scherpe punt. Greep van grijs hoorn, in den vorm van een zeer gestileerden vogelkop. Scheede van bruin hout, in doorsnede puntig ovaal, schoen en mondstuk van grijs hoorn, het laatste met krul aan den mondrand. *Salteier*.

L. lemmet 30,5, br. 2,5, l. greep 7,5, l. scheede 32, br. 3—6 cm.

1895/35. Als voren, lemmet flauw gebogen, driehoekig, tweesnijdend; greep van geel, gevlamd palmhout, in den vorm van een sterk gestileerden vogelkop. Scheede van bruin hout, twee planken, flauw gebogen, bovineinde aan eene zijde verbreed. *Salteier*.

L. lemmet 33, br. 2,5, l. greep 10, l. scheede 38, br. 3—5,5 cm.

1895/32. Als voren, lemmet flauw gebogen, rug dik en flauw convex, snede beitelvormig, eerst concaaf, dan convex. Greep van zwart hout, in doorsnede ovaal, gebogen, bovineinde haakvormig; zilveren steeling met zilveren snoeren. Scheede van bruin hout, in doorsnede plat ovaal, bovenaan verbreed en met uitgeschulpten bovenrand, met drie geelkoperen banden omwonden. *Salteier*.

L. lemmet 26, br. 2—2,8, l. greep 10, dm. 3, l. scheede 27,5, br. 3,5—7 cm.

1895/36. Als voren, lemmet flauw gebogen, driehoekig, tweesnijdend. Greep van bruin hout, in doorsnede ovaal, rechthoekig gebogen. Scheede van bruin hout, in doorsnede amandelvormig, boven aan eene zijde verbreed, bovenrand uitgeschulpt. Het schoentje ontbreekt; twee gevlochten rotanringen. *Salteier*.

L. lemmet 33, br. 2,5, l. greep 11, dm. 3—3,5, l. scheede 35, br. 3—6,5 cm.

5. Knotsen.

1649/15¹⁾. Knots, van donkerbruin palmhout; het voorste deel in doorsnede rond, naar boven breder uitlopend, het bovenvlak eenigszins bol; op het zijvlak onregelmatige, ingesneden lijnen²⁾ en daaronder een rij ingekraste driehoeken. De steel cilindervormig, het ondervlak plat. *Z*.

L. 37, dm. steel 2,1, id. dikker gedeelte 5—6 cm.

1649/14. Als voren, doch het vooreinde achthoekig, naar boven breder uitlopend, het bovenvlak plat. Zonder insnijdingen. De steel cilindervormig, doch het onder-einde iets dikker, het benedenvlak rond. *To-ala*³⁾ (?).

L. 36,5, dm. steel 2,3, id. dikker gedeelte 5—6 cm.

1456/127. Als voren (*loso-loso*⁴⁾), doch bestaande uit een dikken, ruwen, cilindervormigen tak met dunner onder-einde en cilindervormigen knop. In het bovendeel steken talrijke, onregelmatige stukken ijzer en geelkoper; daaronder een bos menschenhaar, door een gevlochten rotanring vastgehouden. Boven den knop, onder een dergelijken ring, een gedraaid draagsnoer van touw, met twee knopen vastgehouden. — Dient zoowel voor verdediging als om mede te werpen. *To-ala, Lamontjong*.

L. 52, dm. 3,6—5,5 cm.

1456/126. Als voren (*loso-loso*⁴⁾), doch uit een schroefvormig in elkaar gedraaiden tak bestaande, waarvan het onder-einde dunner en cilindervormig is. In het bovendeel steken talrijke, onregelmatige ijzeren platen; daaronder, met een band van blauw katoen vastgebonden, een bos menschenhaar. Nabij het onder-einde een gevlochten rotanring en daaronder met twee knopen een draagsnoer van rood katoen. — Dient tot verdediging en om mede te werpen. *To-ala, Lamontjong*.

L. 42, dm. 2,6—5,1 cm.

1) Serie 1649 aankoop April 1908.

2) Volgens Not. Bat. Gen. XLI, 55 is deze vorm speciaal aan de *To-ala* eigen.

3) Not. Bat. Gen. XLI, 55.

4) SARASIN, *Reizen in Celebes*, II, 274—275 met fig. 90 links.

5) SARASIN, *Reizen in Celebes*, II, 274—275 met fig. 90.

1649/13. Knots¹⁾, als voren, doch bestaande uit een ruwen tak, naar het eene einde dikker en daar met talrijke, kromme, ruw bijgesneden, puntige uitsteeksels. Om die punten een gedraaid rotantouw met lus. **Z.**

L. 41, dm. cilindervormig gedeelte 2,5—5 cM.

1895/57. Als voren, van bruin hout, in doorsnede vierkant, naar het einde dunner en cilindervormig, met doorboring, waarin een rood en blauw gestreept draagsnoer. Dikke, houten knop. *Saleier*.

L. 55, dm. 3 cM.

6. Blaasroeren met toebehooren.

131/27. Bamboekoker, zonder omwinding of stop. — Waarschijnlijk voor blaasroerpijltjes of voor kruut. **Z.** (?).

L. 43, dm. 3,7 cM.

1895/101. Blaasroer, van bamboe, op het vooreinde een dikkere ring, aan het andere een opgeschoven, dikkere bamboe met schuin bijgesneden vooreinde. Op drie plaatsen diagonaal gevlochten rotanringen. *Saleier*.

L. 93, dm. 2—2,5 cM.

7. Vuurwapenen met toebehooren.

37/245. Opleghaak, van rood geverfd hout, van onderen aangepunt, met rondgaande groeven; nabij het bovineinde is een dwarsarm ingestoken, waarvan de einden bladkrulvormig bewerkt en zwart en rood geverfd zijn. Aan eene zijde een ijzeren haak. — Wordt bij het schijfschieten gebruikt, om het geweer daarop te laten rusten. **Z.**

H. 46, gr. br. 18 cM.

37/243. Patroontasch (*karape*²⁾), van rechthoekig gevlochten *pandan*-reepen, de buitenzijde met groen katoen bekleed; rechthoekig met driehoekig, overslaand deksel, dat evenals alle randen met grijs touw omboord is en met een touwtje en een oog kan worden vastgebonden. Draagband van rood en zwart gestreept katoen. In het inwendige, dat in twee vakjes verdeeld is, een kruittokertje van bamboe. **Z.**

L. 17,5, h. 11, d. 6,5 cM.

II. Verdedigingswapens.

37/242. Schild (*lengoe bodong*³⁾), rond, van stijf over hoepels gevlochten rotan, van buiten convex met eenigszins opstaanden rand, van binnen concaaf met twee half omwoelde rotanringen als handvat. De buitenzijde beschilderd met roode en witte, concentrische, vijfpuntige sterren op groenen grond. **Z.**

Dm. 34 cM.

37/536. Als voren (*lengoe bodong*⁴⁾), van rotanreepen over hoepels rondgaand gevlochten, van voren convex, van achteren concaaf. In het midden der voorzijde een vergulde, zespuntige ster en langs den rand vergulde driehoeken. Aan den binnenkant twee groote, rechthoekig gevlochten lussen, om den arm door te steken. — Uit den Bonischen oorlog. **Z.**

Dm. 43,5 cM.

800/1⁵⁾. Als voren (*lengoe*), doch van hout, rechthoekig, in het midden het breedst en naar de beide, recht afgesneden einden smaller wordend; de convexe buitenzijde met een schijfvormigen knop in het midden en de uiteinden met vele, op onderling

1) Not. Bat. Gen. 1903, p. 55.

2) MATTHES, *Mak. Wdb.* 58, s. v. *karâppe* met *Atlas*, pl. VII, fig. 26. — NIEMANN, *Boeginezen en Makassaren*, l. c. 278.

3) MATTHES, *Mak. Wdb.* 626, s. v. *lengoe* met *Atlas*, pl. VII, fig. 22.

4) MATTHES, *Mak. Wdb.* 636, s. v. *lengoe* met *Ethn. Atlas*, pl. VII, fig. 22.

5) MATTHES, *Atlas*, pl. VII, fig. 21. — Serie Soe don. gemaal der leenvorstin van Bone, Oct. 1891.

gelijke, afstanden door het schild geregen, door rietvezels bevestigde rotanreepen, die eveneens over de binnenzijde loopen. De binnenzijde in het midden met een overlagschen, dakvormigen rug, die in het midden der lengte het hoogst en van een vierkant gat, als greep, is voorzien. De binnenzijde geheel rood gekleurd, aan de buitenzijde de uiteinden zwart, terwijl de dwarse rotanreepen rood zijn gekleurd; het middengedeelte rood met zwarte dwarsbanden, die den knop begrenzen. **Z.**

L. 140, br. 35 cM.

III. Krijgskleding.

1456/23. Muts¹⁾, van kalebasschaal, onregelmatig afgeplat bolvormig, de onder-rand van binnen en buiten met een randhoepel van gespleten rotan, die met dunne rotanreepen is vastgebonden. *Berg-Boegineezen. Lappa bontorio, Bone.*

H. 12, dm. 19.5 cM.

202/16. Stormhoed²⁾, van rotanreepen volgens de eenvoudige omslingeringsmethode over horizontale hoepels gevlochten, halfbolvormig, van buiten met rood, zwart en gebloemd katoen bekleed. Aan de voorzijde een halvemaan, uit twee geelkoperen hoornvormige platen bestaande en daarop in het midden twee platte, geelkoperen horens, alles met rotanreepen bevestigd. In het midden van den hoed een houten pennetje, waaraan een vooruitstekend, gebogen latje draait. Alle uitstekende punten met vogelvederen versierd. *Makassar.*

Dm. 23, h. 14 cM.

Zie pl. III, fig. 1.

202/17 en 454/8³⁾. Maliënkolders⁴⁾, van in elkander vereenigde ijzeren ringetjes vervaardigd, met korte mouwen. **Z.**

L. 78 en 56, br. 50 cM.

37/244 en 131/3. Als voren (*badjoe rante*⁵⁾), van ijzeren ringen, met korte mouwen. 244: **Z.** 3: *Makassar.*

L. 76 en 77, br. 42 en 49 cM.

344/4⁶⁾. Als voren (*badjoe rante*), in den vorm van een hemd met mouwen; voor aan den hals hangen ter versiering drie groote, aan een snoer geregen, zilveren kralen, die over de geheele oppervlakte met gedreven bloemfiguren versierd zijn. **Z.**

L. 82, br. 44 cM.

522/17). Krijgsharnas (*lamena*⁷⁾), van geelkoper, op borst en rug voorzien van verticaal loopende reeksen groote, rechthoekig gebogen platen; rondom de buikbedekking loopt eveneens een reeks van schubben van dezelfde soort, die evenwijdig van elkaar door maliën zijn gescheiden; tot sluiting dienen drie *à jour* bewerkte sluihaken, op ieder waarvan zich twee geelkoperen bloemen bevinden; om de eene van deze draait de haak; aan de binnen-rechterzijde der borstopening is een roodkoperen plaat bevestigd met drie oogen, die door corresponderende gaten der linkerzijde vatten en waarin de punten der haken grijpen. **Z.**

L. 65, br. 45.5 cM.

1) Vgl. MEYER und RICHTER, *Celebes*, I, pl. XIV, fig. 13. — SARASIN, *Reisen in Celebes*, II, 249.

2) Vgl. MEYER und RICHTER, o. c. pl. XIV, fig. 22.

3) Cat. Kol. Tent. Amst. 1883, 13^e kl. n°. 92/7. — N. St. Crt. van 1 Febr. 1885, n°. 27.

4) NIEMANN, *Boegineezen in Makassar*, I. c. 278.

5) MATTHES, *Mak. Wdb.* 248, s. v. *badjoe* met pl. VII, fig. 25.

6) N. St. Crt. van 3 April 1885, n°. 79.

7) Serie 522 don. dr. B. F. MATTHES, Dec. 1885.

8) MATTHES, *Mak. Wdb.* 659, s. v. *lamina* met *Atlas*, pl. VII, fig. 23.

GROEP X.

Staat en maatschappij 1).

I. Staatsiekleeding.

a. Staatsiehoofddekfels.

37/163. Staatsiemuts (*songko teleng*²⁾, van gevlochten lontarbladreepen, rond, met platten bol; de buitenzijde bekleed met zwart katoen, op den bol met radiale strooken, het inwendige met bruin katoen. Z.

H. 5, dm. 17 cM.

37/164. Als voren (*songko gadoe* of *songko kebo*³⁾, twee exemplaren, van denzelfden vorm als n°. 163, doch van wit gaas; van binnen geheel of bijna geheel met wit papier gevoerd; bij een exemplaar hierin een Makassaarsch en Arabisch opschrift; op het andere aan de buitenzijde in het midden van den bol een bloem van goudblad. Z.

H. 5, dm. 16 cM.

454/6⁴⁾. Hoed, rond, met breeden rand, de bol afgeknot kegelvormig; van buiten met rood flanel overtrokken, de randen met haakwerk van gouddraad versierd, van binnen met wit katoen gevoerd. — Van den vorst van *Sidenreng*.

H. 8,5, dm. 32 cM.

b. Staatsieborstbedekking.

37/137. Hofkleed (*gadoe*⁵⁾, model, van wit katoen, met lange mouwen, zonder kraag. — Voor mannen, gewoonlijk van gaas. Z.

L. 124, br. 88, l. mouwen 63 cM.

37/138. Als voren (*badjoe*⁶⁾ *gadoe*, doch van gebloemd wit katoen, met staanden kraag en lange mouwen, evenals de randen met rood katoen gevoerd en met een overslag, waarin één of meerdere omnaaide knoopsgaten. — Voor mannen. Z.

L. 116, br. 72, l. mouwen 58 cM.

654/20⁷⁾. Als voren (*gadoe*⁸⁾, met lange mouwen, van voren met een split tot op de borst; aan het einde der mouwen insgelijks een split, opstaande kraag; geheel van zwarte zijde. Alle randen met roode zijde omboord. Aan den kraag drie paren en aan iedere mouw zeven knoopsgaten, met rood zijden garen omboord; langs de randen een stiksel van wit garen en op korten afstand daarvan een dito van rood garen. *Makassar*.

L. 122, br. 75, l. mouwen 64 cM.

1679/1⁹⁾. Galabaadje, van paarse zijde, met goud geborduurd in den vorm van bloemen, die het Arabische opschrift: *ملبوس الغائبه* (slaapkleed) omvatten. Met lange mouwen, van voren open, omboord met rood katoen, waarin met gouddraad een ruitpatroon geborduurd is. Gevoerd met wit, blauw gebloemd linnen. — Van de laatste prinses van *Bone*.

L. 72, br. 56, l. mouwen 65 cM.

1) Literatuur: BAKKERS, 43—57, 116—117. — EERDMANS, 36—39, 54. — MATTHES, *Bijdragen*, 12—44.

2) MATTHES, *Mak. Wdb.* 718, s. v. *sôngkô* met *Atlas*, pl. XIV, fig. 27.

3) MATTHES, *Mak. Wdb.* l. c. met *Atlas*, pl. XIV, fig. 26.

4) Cat. Kol. Tent. Amst. 1883, 13^e kl. n°. 92/n. — N. St. Crt. van 1 Febr. 1885, n°. 27.

5) MATTHES, *Mak. Wdb.* 101, s. v. *gádoe* met *Atlas*, pl. XIV, fig. 11.

6) MATTHES, *Mak. Wdb.* 247, s. v. *badjoe* met *Atlas*, pl. XIV, fig. 8.

7) N. St. Crt. van 11 Aug. 1889, n°. 161.

8) MATTHES, *Bijdragen*, 36. — *Atlas*, pl. XIV, fig. 11.

9) Cat. SCHULMAN, Oct. 1908, p. 135, n°. 1526.

c. Sieraden.

804/269¹⁾. Nagelsieraad, bestaande uit een overlans gebogen strookje hout, aan een kant plat, aan den anderen convex, met fijne reepjes *pandan*-blad omwoeld; aan de platte zijde zijn in de omwoeling dwarse banden van spiraalvormig gedraaide reepen, afwisselend met effen, dwarse banden, gevormd. *Tete-Adji*.

L. 17, br. 2,2 cM.

804/268²⁾. Als voren, doch omwoeld met paarse zijde, waarin op de convexe zijde een stervormig patroon, door invlechting van reepjes gouddraad, is gevormd. — Dit sieraad wordt uitsluitend door vorstinnen op den nagel van den linkerduim gedragen, die in het breede einde, tusschen het hout en de omwoeling wordt gestoken. Geschenck der vorstin van *Pare-Pare*.

L. 14, br. 2 cM.

d. Ambtskleeding door poppen voorgesteld.

1108/340³⁾. Raadsheer (*pabitjara*⁴⁾), in gala-kostuum, bestaande uit:

1°. zwarte, platte muts (*songko tapong*⁵⁾) met vergulden rand.

2°. baadje (Boeg. *wadjoë soso*⁶⁾) van zwart laken, met vergulden rand. Aan den kraag en de mouwen drie geelkoperen knoopen, met roode steentjes ingelegd.

3°. bĕbĕd (*tapong*⁷⁾) van blauw katoen, vastgehouden door een gordel van zilverpassement, waarin een kris met scheede van het fatsoen *tapi ri pando*⁸⁾ en met lemmet *sapoekala*⁹⁾ steekt. Tusschen de kris en het lichaam een

4°. doek (*pasapoe*¹⁰⁾) *tapi renda*, van rood katoen met rand van groen katoen en gouddraad.

5°. broek van zwart laken, met het baadje een stel (*sapasanggang*) vormend. *Makassar*.

H. 64 cM.

1108/339¹¹⁾. Veldheer (*pangoeloe djowa*¹²⁾) in galakostuum (Boeg. *kampalang*), bestaande uit:

1°. hoofddoek (*tjipo*¹³⁾), bestaande uit een lange strook paars katoen, met een strook met gouddraad doorstikt, oranje katoen in het midden en aan de beide uiteinden.

2°. baadje en broek (*djoemba pasanggang*¹⁴⁾) van paars katoen, het eerste tot over de knieën reikend, met drie geelkoperen knoopen gesloten, beide met goudpassement omboord.

3°. Gordel, van rood katoen, met gouddraad doorstikt. Hierin steekt een kris met vergulde scheede (*pasantimpo*¹⁵⁾) met lemmet *lamba tsloe*¹⁶⁾ en greep (*pangoeloe adjoë takala*¹⁷⁾). Daarover een

4°. *salendang*¹⁸⁾, van rood gaas, met gouddraad doorstikt, met groene franje. *Makassar*.

H. 67 cM.

1) Serie 804 don. Prof. M. WEBER, Nov. 1890. — N. St. Crt. van 4 Aug. 1892, n°. 181.

2) WEBER in *I. A. f. E.* III, *Suppl.* p. 42 met pl. II, fig. 5.

3) *Cat. Tent. Poppen Batavia*, p. 80, n°. 10. — *Cat. Tent. Poppen den Haag*, 30.

4) MATTHES, *Boeg. Wdb.* 195, s. v. *biljara*. — Idem, *Bijdragen*, 6.

5) MATTHES, *Boeg. Wdb.* 676, s. v. *songkó* met *Atlas*, pl. XIV, fig. 26.

6) O. c. 638, s. v. *wadjoë* met *Atlas*, pl. XIV, fig. 6.

7) O. c. 291, s. v. *tapong* met *Atlas*, pl. XIV, fig. 11.

8) O. c. 110, s. v. *pandó*. 9) O. c. 91, s. v. *póekalá* met *Atlas*, pl. VII, fig. 2—3.

10) O. c. 681, s. v. 3° *sapoe*, b.

11) *Cat. Tent. Poppen Batavia*, p. 80, n°. 9. — *Cat. Tent. Poppen den Haag*, 29.

12) MATTHES, *Boeg. Wdb.* 876, s. v. *seloe*, 3° e.

13) O. c. 423, s. v. *lĭpó*.

14) O. c. 458, s. v. *djoemba* en 673, s. v. *sángingĭ*.

15) O. c. 310, s. v. *limpo*.

16) O. c. 551, s. v. 1° *lamba*: met drie bochten.

17) O. c. 876, s. v. *seloe*, 3° e.

18) O. c. 751, s. v. *salendang*.

1808/341¹). Aanzienlijk Boeginees (*taoe detjeng*²) in feestgewaad:

1°. hoofddoek (*pasapoe songke*³), van zwarte zijde, met zilver doorstikt.

2°. baadje (*waadjoe sätting*⁴), van rood satijn, met vier geelkoperen knoopen, met gouddraad omboord.

3°. gordel (*pabkköng*⁵), van blauw, wit geruit katoen, waarvan een slip de kris bedekt.

4°. een doek van rood katoen tusschen de kris en het lichaam.

5°. broek (*saloewara berotji sabe*⁶), van roode zijde, met veelkleurige overlangse strepen, met gouddraad omboord, tot de knieën reikend. *Makassar*.

H. 67,5 cM.

1108/346⁷). Makassaarsche prins, van zuiver vorstelijk bloed, in feestgewaad:

1°. plat mutsje (*songko ni mandappong*⁸), van zwart leder met vergulden rand. Dit soort hoofddeksel mag door niemand anders worden gedragen.

2°. baadje (Mak. *badjoe soso*⁹), van blauwe, geel en rood gebloemde zijde, met zeven knoopen.

3°. daaronder een baadje (*badjoe salang*), van wit linnen met opstaanden kraag en drie roode knoopen.

4°. rok (*gadoe*¹⁰), van zwart, geglansd katoen. Daaronder een

5°. broek (*saloewara barotji*¹¹), van rood, wit gestreept katoen, tot de knieën reikend.

6°. Kris (*tata rapang*¹²), geheel verguld, met greep in den vorm van een menschen-figuur, het lemmet *sapoekala*¹³) = recht.

7°. gordel (*pasapoe paleoelo*¹⁴), van roodbruin, gebloemd katoen.

8°. doek (*pasapoe säle*¹⁵) achter de kris, van rose gaas.

9°. twee ringen (*fjintjing*¹⁶), aan wijsvinger en pink der rechterhand. *Makassar*.

H. 69 cM.

1108/342¹⁷). Boegineesche prins, in feestgewaad, bestaande uit:

1°. platte, witte muts (*songko kebo*¹⁸) met een knopje (*boekoe*¹⁹) *dambo* van gouddraad in het midden, op een ronden lap rood katoen.

2°. baadje van roode zijde, met geborduurd, gouden bloemen, door vier knoopen gesloten.

3°. geelkoperen armbanden (*potto*²⁰) *batang alara*) en vingerringen.

4°. rok (*tapong*²¹), van wit gaas.

1) *Cat. Tent. Poppen Batavia*, p. 80, n°. 11. — *Cat. Tent. Poppen den Haag*, 30.

2) MATTHES, *Boeg. Wdb.* 396, s. v. *dētjeng*.

3) O. c. 681, s. v. 3° *sāpoe* en 676, s. v. *sāngkē*.

4) O. c. 707, s. v. *sätting*.

5) O. c. 166, s. v. 1° *pākkōng* met *Atlas*, pl. XV, fig. 7.

6) O. c. 205, s. v. *berōtji* en 690, s. v. *sābe*.

7) *Cat. Tent. Poppen Batavia*, p. 82, n°. 16. — *Cat. Tent. Poppen den Haag*, 30.

8) MATTHES, *Mak. Wdb.* 332, s. v. *mandappong*.

9) O. c. 247, s. v. 1° *badjoe* met *Atlas*, pl. XIV, fig. 6.

10) O. c. 101, s. v. *gadoe* met *Atlas*, pl. XIV, fig. 11.

11) O. c. 267, s. v. *barōtji*.

12) O. c. 406, s. v. 1° *tāta*.

13) O. c. 129, s. v. *pōekālā* met *Atlas*, pl. VII, fig. 2—3.

14) O. c. 689, s. v. 3° *loeloe*: afdrogen.

15) O. c. 787, s. v. *sälē*: kris.

16) O. c. 519, s. v. *fjintjing*.

17) *Cat. Tent. Poppen Batavia*, p. 80, n°. 12. — *Cat. Tent. Poppen den Haag*, 29.

18) MATTHES, *Boeg. Wdb.* 676, s. v. *sāngkō*.

19) O. c. 163, s. v. *boekoe*.

20) O. c. 105, s. v. 2° *pōtto*.

21) O. c. 291, s. v. *tāpong* met *Atlas*, pl. XIV, fig. 11.

5°. in den gordel steekt een kris (*pasantimpo*¹⁾), het lemmet met vijf bochten (*lamba lima*²⁾), de greep van ivoor (*pangoeloe*³⁾ *gigt*).

6°. lange, tot de voeten reikende broek van dezelfde stof als het baadje, met rand van gouddraad, van onderen met een geelkoperen knoop aan de beide pijpen, *Makassar*. H. 58 cM.

1108/343⁴⁾. Boegineesche prinses, in feestgewaad:

1°. haarwronk (*simpolong*⁵⁾), in twee deelen gescheiden, versierd met loovertjes, kralen en papieren bloemen (*oenga-oenga*⁶⁾ *simpolong*).

2°. ronde, geelkoperen, met glas ingelegde oorschijven, van achteren cirkelvormig uitlopend.

3°. doorschijnend baadje (Boeg. *wadjoe rawang*⁷⁾) van rood gaas, met korte mouwen.

4°. doek van groen katoen met opengewerkten, rooden, met gouddraad versierden rand, over den rechterschouder.

5°. slendang (Boeg. *pasapoe pamonejang*⁸⁾), als voren, over den linkerschouder, met aan een slip afhanginge, peervormige *roi-roili*⁹⁾).

6°. geelkoperen polsringen (*potto djéppong*¹⁰⁾), met gedreven bladranken versierd.

7°. sarong (*lipa alang*¹¹⁾), van paarse zijde, met vergulde bloemen versierd, de rand van roode zijde, met ingeborduurd groene, blauwe en vergulde bladeren. *Makassar*.

H. 55,5 cM.

1108/347¹²⁾. Makassaarsche prinses, in feestgewaad:

1°. haarwronk (*simbolong*¹³⁾), als voren, versierd met een ruiker (*boenga ni goeba*¹⁴⁾), die aan het haar bevestigd wordt door een soort veerende haarspelden (*pinang gojang*¹⁵⁾).

2°. kort baadje (*badju bodo*¹⁶⁾), van blauw katoen, de rand van rood katoen met vierkante stukjes bladkoper (*rante*¹⁷⁾ *badjoe*) versierd.

3°. Oorknoppen (*bangkara tarowoe*¹⁸⁾), van geelkoper, rond, met afhanginge kralensnoertjes.

4°. Schouderdoek (*pasapoe roi-roili*), over den linkerschouder, van wit gaas, met opengewerkten rand van zilverdraad, waaraan een ronde *roi-roili* hangt.

5°. over den linkerschouder een dergelijke doek, doch van rood katoen.

6°. polsringen (*ponto sipappa*¹⁹⁾), van geelkoper, met kralen versierd, in doorsnede dakvormig.

7°. rok (*lope*), van lichtrood katoen met een dergelijken rand als het baadje (*rante lope*).

8°. broek (*lope lalang*²⁰⁾), van blauwe zijde met ingeweven roode, groene en vergulde bloemen.

9°. vingerringen (*tjintjing*²¹⁾), aan den duim, vierden vinger en pink der rechterhand. *Makassar*.

H. 64,5 cM.

1) MATTHES, *Boeg. Wdb.* 310, s. v. *limpo*.

2) O. c. 551, s. v. *lamba*.

3) *Cat. Tent. Poppen Batavia*, p. 80—81, n°. 13. — *Cat. Tent. Poppen den Haag*, 29.

4) MATTHES, *Boeg. Wdb.* 704, s. v. *simpolong*.

5) O. c. 638, s. v. *wadjoe* met *Atlas*, pl. XV, fig. 2.

6) O. c. 101, s. v. *pamoneyang*.

7) *Mak. Wdb.* 615, s. v. *roili*: gouden sieraden. 10) *Boeg. Wdb.* 105, s. v. *potto*.

8) O. c. 541, s. v. *lipa* met *Atlas*, pl. XIV, fig. 2.

9) *Cat. Tent. Poppen Batavia*, p. 82, n°. 17. — *Cat. Tent. Poppen den Haag*, 30.

10) MATTHES, *Mak. Wdb.* 746, s. v. *simbolong*.

11) O. c. 97, s. v. *goeba*: bij elkander gevoegde bloemen.

12) O. c. 106, s. v. *ghyanig*: schuddende *pinang*.

13) O. c. 247, s. v. *badjoe*: kort baadje. 17) O. c. 591, s. v. *rante*.

14) O. c. 204, s. v. *bangkara* met *Atlas*, pl. XV, fig. 18.

15) O. c. 144, s. v. *ponto* met *Atlas*, pl. XV, fig. 10.

16) O. c. 383, s. v. *lope* met *Atlas*, pl. XV, fig. 3.

21) O. c. 519, s. v. *tjintjing*.

37/201. Sirihdoosdraagster van den vorst, gekleed in een baadje van rood katoen en een rok van wit katoen. Aan haren linkerarm is een doek van lichtrood katoen met rand van gouddraad en eene nabootsing van een ronde, gouden sirihdoos bevestigd. Z.

H. 17,5 cM.

37/202. Prins in hofkostuum: ontbloomt bovenlichaam en armen, gordel, waarin van voren een kris steekt, onderkleed van wit katoen en geelkoperen, met kralen versierde polstringen. De voeten ontbreken. Z.

H. 19 cM.

37/207. Prins, als voren, doch met hoofdbedekking van papier met uitgekeepten bovenrand, met halvemaanvormige, vergulde figuren beplakt; gekleed in een lang, tot over de voeten hangend gewaad van blauw en rood geruit katoen. Hij draagt de vorstelijke lans, met witte schacht en vergulde punt en een rechthoekig schild, van hout, van buiten met roodbruin papier en horizontale strooken verguld papier, in het midden een vergulde schijf met rooden cirkel in het midden, verder een staatsielans¹⁾, met witte schacht en twee vergulde punten. Deze voorwerpen draagt hij voor den vorst uit. Z.

H. 15 cM.

1926/45. Pop, voorstellend een aanzienlijk persoon. Kleeding: baadje van rood gaas, met korte mouwen, met sterren van gouddraad versierd, de randen met rood katoen en staafjes bladkoper omboord. Borst- en rugversiering van stukjes, met mica versierd blik. Ondermouwen²⁾ van oranje katoen, met gouddraad doorweven. Polsringen, nagelbedekking aan den duim van de linkerhand en vingerringen. Lange broek van roode zijde, de pijpen omboord met oranje, met gouddraad doorwerkt katoen. Het haar van achteren puntig oplopend, met lovertjes en takjes van zilverdraad versierd. Z. (?)

H. 53 cM.

1926/46. Vorstin(?) of bruid(?), met oorschijven van mica met afhangeende snoeren kleine kralen en ruitvormige stukjes mica. Halsketting van kleine zwarte en groote vergulde kralen met aanhangsels van mica op blik. Baadje van rood gaas met korte mouwen en diep uitgesneden halsopening, de randen met rood katoen en vierkante stukjes mica omboord. Breede polsbedekking van mica tusschen twee polsringen met uitstekende punten. Duimversiering aan de linkerhand, met zilver- en gouddraad bekleed. Dubbele *saroeng* van rood neteldoek, met groenen rand, die met vierkante stukken mica en ruitvormige stukjes zilverpapier versierd is. Daaronder een lange, roode broek, waarvan de pijpen met gouddraad omboord zijn. Z. (?)

H. 55 cM.

1926/49. Aanzienlijk persoon (bruidegom?), met haarband van geel en rood katoen, waaraan van achteren kettingen van roode en groene kralen met stukken geel en groen mica bevestigd zijn. Halsketting van vergulde kralen. Borstieraad van geel mica. Bovenarm- en polsringen van vergulde en groene kralen, de eerste op rood katoen, vingerringen van groen mica. Gordel van rood katoen, waarin van achteren een kris steekt met scheede en huis van goudpapier, zonder greep. Lange broek van geel katoen, de pijpen met gouddraad omboord. Z. (?)

H. 57 cM.

1926/56. Pop, in zittende houding, van palmbladreepen diagonaal gevlochten, eene aanzienlijke vrouw (vorstin of bruid?) voorstellend, blijkens de lange duimversiering aan de linkerhand. Baadje van roode zijde met vergulde sterren. Halsketting van groene micaplaatjes. Bovenarmbanden van hetzelfde materiaal, benedenarmbedekking van verguld blik, polsringen van zwarte kralen. Rok van rood neteldoek

1) Mak. *pohé pangka* (MATTHES, *Mak. Wdb.* 124, s. v. *pangka* met *Atlas*, pl. VIII, fig. 8).

2) Vgl. ADELIANI en KRUYT, *De Barè's-spreekende Toradja's*, II, 219.

met twee horizontale strooken rood fluweel, waarop groene vierkante micaplaatjes bevestigd zijn. Z. (?).

H. 12,5 cM.

1926/57. Pop, als voren, van Europeesch fabrikaat, voorstellende een man in feestkleeding: hoofdring van geel katoen met slangvormige versiering van gouddraad op zwart katoen met van voren uitstekende punt, van achteren hoog oplopend en versierd met vergulde en groene kralen en micaplaatjes. Baadje van rood katoen, geheel versleten. Rug- en borstversiering van mica. Twee dikke, met gouddraad overtrokken armbanden en daaronder een polsring van vergulde kralen. De gordel van hout, met geel katoen bekleed. Rok van rood katoen, met gouddraad en mica-plaatjes omboord. Daaronder een broek van groene zijde met lange, met zilverdraad omboorde pijpen. In staande houding. De snor duidt het mannelijk geslacht aan. Z. (?).

H. 21,5 cM.

II. Staatsiewapens.

a. Staatsielansen.

37/219. Staatsielans (*poke pangka*¹⁾, de punt van ijzer, vorkvormig, met twee tanden, die in een cilindervormigen gegroefden voet samenkomen. Schacht van zwart-bruin palmhout, bovenaan eenigszins verdikt. Bus van geelkoper, eenigszins vaasvormig, onder en boven met een rondgaande rij overlansche streepjes. Scheede van bruin hout, plat, met twee driehoekige uitsteeksels voor de beide punten; hierover een zigzag-vormig gevlochten foudraal van gras van denzelfden vorm. — Vooral op *Saleier* als staatsiewapen in gebruik. Z.

L. punt 18, br. 6, l. schacht 169, dm. 2 cM.

Zie pl. VIII, fig. 1.

1239/155. Als voren, de punt driehoekig, bajonetvormig, met cilindervormigen, gegroefden voet; schacht van palmhout, met breede, zilveren bus, waarin ingedreven bloemornament en bedekt met een gekarteld plaatje; nabij het bovineinde, dat achthoekig en aangepunt is, een aangebonden pluim van rood geverfde haren. Z.

L. punt 38,5, br. 2,1, l. schacht 195, dm. 2,5 cM.

202/5²⁾. Als voren, doch de punt van geelkoper³⁾, vierhoekig uitlopend, van boven cilindervormig, met afgeknot-kegelvormig, tinnen beslag en beenen tusschenstuk, beide van groeven voorzien, bevestigd op de schacht van gepolijst, roodbruin hout, welker bovineinde met een bos paardenhaar versierd is. — Van een vorst of opperhoofd. *Bone*.

L. punt 28,7, dm. 0,7, l. schacht 137, dm. 1,2 cM.

Zie pl. VIII, fig. 6.

202/6. Als voren, doch het vierhoekige uiteinde der punt korter. De bus van geelkoper, achthoekig, met ingegrifte ruiten, kraagvormig uitlopend. Schacht van bruin hout, met een bos paardenhaar aan het bovineinde, als voren. — Van een aanzienlijken vorst. *Makassar*.

L. punt 32,2, dm. 0,8, l. schacht 203, dm. 1,6 cM.

Zie pl. VIII, fig. 5.

b. Staatsiekrissen.

1560/4⁴⁾. Staatsiekris, het lemmet met dertien bochten, gedamasceerd, met krul (*kembang katjang*) en *lambe gadjah* aan de eene en tanden (*greueng*) aan de

1) MATTHES, *Mak. Wdb.* 124, s. v. *1° pangka* met *Atlas*, pl. VIII, fig. 8.

2) Serie 202 don. Mr. M. C. PIEPERS, April 1878.

3) MATTHES, *Atlas*, pl. VIII, fig. 6—7. — MEYER und RICHTER, *Ethn. Miscellen*, II, 73.

4) *Gids Tent. Z.-Celebes*, p. 47, n°. 264, met pl. IX, fig. links. — MEYER und RICHTER, pl. XXVII, fig. 9 en 9a. — SCHMELTZ, *Ind. Prunkwaffen (J. A. f. E. III)*, p. 110, fig. 24—27. — VAN HOEVVELL, *Der Kris von Süd-Celebes (J. A. f. E. XVIII)*, 64.

andere zijde, met twee korte bloedgroeven. De greep in den vorm van een gouden menschenbeeldje, staande op een, met stukjes kristal of glas ingelegden ring. De scheede in de onderste helft met reepjes goudblad omwonden, de bovenste helft en het mondstuk aan de binnenzijde effen, aan de buitenzijde met rijk geornamenteerd goudblad belegd, waarin een *wajang*-pop tusschen bladranken is voorgesteld. Het vooruitstekend schoentje langs de randen met gouden bloemfiguren *en relief* versierd. Draagband van rood katoen, de lus met goudfligraanwerk bedekt. *Gowa*.

L. lemmet 35,5, br. 8,5, l. greep 11, dm. 2, l. scheede 35,5, br. 2,7—12,2 cM.

1560/5¹⁾. Staatsiekris, als voren, doch het lemmet met negen bochten, de *kembang katjang* getand; slechts ééne bloedgroeve (*pedjetan*). Greep als voren, doch de ring, waarop het beeld rust, behalve met kristal of glas ook met twee rijen kleine robijnen ingelegd. Scheede als voren, doch een smalle strook in het midden niet met goudblad omwoeld. De gevleugelde *wajang*-pop op het huis nog meer gestileerd. De vorm van het huis als voren: van boven concaaf, de ene zijkant afgerond, de andere schuin afgesneden. *Gowa*.

L. lemmet 32, br. 7,5, l. greep 10,5, dm. 2,1, l. scheede 36, br. 2,6—12 cM.

1560/6²⁾. Als voren, doch de *kembang katjang* niet getand, het lemmet met twee korte bloedgroeven. De gouden figuur op de greep voorovergebogen en het voetstuk alleen met robijnen ingelegd. De scheede geheel met goudblad bekled. De gevleugelde *wajang*-pop op het huis minder gestileerd (*Garoeda* of *Wimāna*?). Gouden gordelknoop, rond, met roode draden bedekt en met een stuk paarlemoer in het midden. *Gowa*.

L. lemmet 32,8, br. 7, l. greep 9, dm. 2, l. scheede 39, br. 3,2—12,2 cM.

Zie pl. X, fig. 4.

1560/7³⁾. Als voren, doch de bochten van het lemmet flauwer, evenals de tanden aan de *kembang katjang* en den *gandja* (bovenrand); alleen met *pedjetan*. De gouden figuur op de greep minder voorovergebogen. Het voetstuk met groene en roode steenen (smaragden en robijnen) ingelegd. De scheede met een effen band op het, *en relief* versierde bovengedeelte, in het midden met een strook rood katoen omwoeld. Zonder gordel en gordelknoop. Op het huis een gevleugeld paard⁴⁾ *en relief* tusschen bladranken. *Gowa*.

L. lemmet 36, br. 9,5, l. greep 9,3, dm. 2, l. scheede 43,5, dm. 3,5—14,3 cM.

Zie pl. X, fig. 3.

c. Staatsiezwwaarden.

1560/8⁵⁾. Staatsiezwwaard (Mak. *kalewang*⁶⁾), het lemmet recht, gedamasceerd, de rug in een convexen boog naar de punt loopend. Greep van hoorn, breed en tweeslippig uitlopend. Breede gouden steeling, het verdikte ondereinde met bladranken, het bovenende met twee rijen vierbladerige bloemen *en relief* versierd. De scheede bijna geheel met rood gekleurde rotanreepen omwonden. De schoen van goud, met bladranken, de mond eveneens van goud met vierbladerige bloemen versierd. Gordel van rood katoen met hartvormigen, gouden gordelknoop, met bladranken en het midden met een grooten robijn versierd. — Dit zwaard behoorde, volgens baron VAN HOEVELL, tot de *poesaka* van den vorst van *Bone*.

L. lemmet 50, br. 2,5, l. greep 19, br. 9, l. scheede 51, br. 4 cM.

III. Staatsievaartuigen.

1009/116⁷⁾. Vorstelijk vaartuig (Mak. *biloe*⁸⁾), model, met twee driebeenige masten met matten en katoenen zeilen; voorgesteld als zeilende op de zee, aan stuur-

1) *Gids Tent. Z.-Celebes*, p. 47, n°. 364.

2) Zie *Gids Tent. Z.-Celebes*, l. c. met pl. IX, fig. links.

3) Zie *Gids Tent. Z.-Celebes*, l. c. met pl. IX, fig. rechts.

4) VETH, *Het paard onder de volken van het Maleische ras*, 56—66.

5) *Gids Tent. Z.-Celebes*, p. 47, n°. 365.

6) MATTHES, *Atlas*, pl. VII, fig. 14.

7) *Cat. Bat. Tent.* p. 203—205, n°. 2084.

8) MATTHES, *Mak. Wdb.* 280, s. v. 2° *biloe*.

boordzijde twee kleinere vaartuigen. De bovenhelft geel geverfd, met roode streep, met snijwerk versierd en een verguld Maleisch opschrift in Europeesche letters, waaruit blijkt, dat het schip *biloe* heet en uit *Gowa* komt. Op den achtersteven tusschen de roeren zit de vorst van *Gowa*. Voor hem zitten twee hofdames op bevelen te wachten. Nabij elk roer staat buitenscheeps een roerganger, omdat de vorst daar zit. In de kajuit, die aan weerszijden drie ramen heeft, zitten eenige hofdames met een prinsje. Zij dragen witte baadjes met korte mouwen. Op het bovendek staat de kapitein (*poeng-gawa*¹⁾ bevelen uit te deelen. Midscheeps zitten eenige vrouwelijke hofbedienden met mandjes en *rantang's*²⁾. In de *rantang's* zijn *boera's*³⁾, *gogo's* en *kloepat* (met rijst gevulde peperhuisjes) in de mandjes rijst. Verder zijn er overdekte schenkbladen, waarop verschillende potjes, o. a. porseleinen, eierleggende kippen, voor *sambalan's*. Op het voorschip een scheepskeuken, waarvoor eene vrouw op een komfoor zit te koken. Achter de keuken zit eene andere vrouw, die tegen de felle hitte het hoofd met een doek bedekt heeft. Nabij den boeg staat de uitkijk (*djoeroe hatoe*⁴⁾, belast met het open en nederlaten van het anker. Bij den voormast staat de onder-*poeng-gawa* mede uit te kijken. Tusschen de rechtstaande beenen van den voormast hangt de gong (*tawatawa*⁵⁾, waarop bij aankomst, ontmoeting van den ander vaartuig en vertrek geslagen wordt. Aan den mast is het herkenningsteeken van den vorst van *Gowa* vastgemaakt: een van hout gesneden menschenhoofd, waaraan de wimpel hangt, eene voorstelling van het menschelijk lichaam. Aan het schuinstaande been van den voormast zijn vastgebonden een groote *pajoeng* en de vorstelijke lans (*basi sanresang*); ook hangt er eene sloop aan. De vlag aan den achtersteven is de vorstelijke vlag. Op reis wordt het groote inlandsche zeil van *karoro*⁶⁾ gevoerd zoowel aan voor- als achtermast. Aan het *karoro*-zeil is een roode wimpel verbonden, die te kennen geeft, dat Z. H. aan boord is. Stuurboord van de *biloe* ter hoogte van de kajuit vaart een schuitje met een uitlegger (*lepa-lepa palewai sewali*⁷⁾, waarop de draagstoel van den vorst geladen is. Stuurboord, ter hoogte van den boeg een *praoe padjala*⁸⁾, geladen met *rantang's*, mandjes, *pisang*, enz. De vrouwen in de *padjala* zijn hofbedienden. Beide vaartuigen volgen 's vorsten *biloe*. Bakboord van de *biloe* het strand. *Gowa*.

L. 128, br. 30, h. 95 cM.

1008/264⁹⁾. Handels- en vorstelijk vaartuig (*palari naga*), model van Europeesch model, het achterdek met planken verhoogd, waardoor een overdekte kajuit wordt omsloten, wier dak door een hekwerk omringd wordt. De voorsteven in een *nāga*-kop en de achtersteven in een ineengekrulden *nāga*-staart eindigend, beide evenals het vermelde hekwerk groen, terwijl het vaartuig overigens grijs is geverfd en de wanden der kajuit aan beide zijden met snijwerk zijn versierd. Voorzien van een driebeening mast met een groot zeil en van een groot stuurroer; met kanonnen bewapend. *Saleier*. H. 15, l. 152, br. 35 cM.

IV. Zegelstempels.

128/30—32¹⁰⁾. Zegelstempels, afdrukken, wit op zwarten grond, van de zegels van:

30: *أوثق بالله السلطان أمر الله المرحوم محمد جمال الدين*: *Atwāthik billah assoelān Amaroellah al marhōm Moḥammad Djamāl addin*. Jaartal: 1177 (1262) = 1846 A. D. Deze *Amaroellah* was sultan van *Soembarwa*.

1) MATTHES, *Mak. Wdb.* 130, s. v. *poeng-gawa*.

2) O. c. 590, s. v. *rantang*: „soort van mand om het eten in te doen.” — *Atlas*, pl. XV, fig. 33.

3) O. c. 260, s. v. 2° *boera*: „*pisang*-bast.”

4) O. c. 553, s. v. 1° *djoeroe*.

5) O. c. 459, s. v. 3° *tāwā*.

6) O. c. 65, s. v. *karoro*: „eene stof die vervaardigd wordt van de draden of vezels in het blad van de *kōrwāli*.”

7) O. c. 636, s. v. 4° *lepa*.

8) O. c. 554, s. v. 1° *djāla*: „visschersprauw met één mast.” — *Atlas*, pl. XVII, fig. 2.

9) *Cat. Bat. Tent.* p. 193, n°. 2076.

10) Serie 128 don. J. SEMMELINCK, Mei 1871.

- 31: مندر رج سليمان: *Soelaimān*, vorst van *Mandar*.
 32: راجا فالسي علي: *Ali radja Paloesi* = *Ali*, vorst van *Palos*. Het jaartal is onduidelijk.

V. Vlaggen.

1895/66. Vlag, van katoen, rood, wit en blauw; in het wit aan weerszijden een halve maan en een zespuntige ster van rood katoen opgenaaid. Aan het stokeinde boven en onder een touwtje aangebonden. *Salcier*.
 L. 180, h. 106 cM.

VI. Gereedschappen van misdadigers.

37/240. Dievenknots (*pantoe*¹), van één stuk bruin hout, het vooreinde cilindervormig aangepunt met een stomp, zijwaarts gericht uitsteeksel, de steel achthoekig. — Door dieven gebruikt, om iemand een slag op de slapen toe te brengen. *Zuiderdistricten*.

L. 33, dm. 13 cM.

1594/1²). Als voren (*pantoe*), doch van donkerbruin hout; het slageinde in doorsnede achthoekig, naar onderen dikker, de schuine kanten naar binnen afgerond. De steel cilindervormig, bovenaan iets dunner, onderaan aangepunt. — Door dieven gebezigd. *Takalara*, onderafd. *Binamoe*.

Slageinde l. 15, dm. 6,5—9, steel l. 24, dm. 2,5 cM.

1594/4. Vuurpijl (*landjoe*³), geel stokje, aan een einde aangepunt, aan het andere gespleten en daar voorzien van twee pijlstaartvormige, overkruis geplaatste stukken palmbiad; tegen het midden is een gedraaide katoenen lap gebonden. — Door dieven gebruikt, om het dorp in brand te schieten. *Binamoe*.

L. 51 cM.

1594/5. Als voren (*landjoe*), doch aan het gespleten einde drie zwaluwstaartvormige, overkruis geplaatste stukken palmbiad. Zonder katoenen lap. *Binamoe*.

L. 39 cM.

VII. Straf- en folterwerktuigen.

37/241. Instrument (*totolo*⁴), om misdadigers mede te binden. Bamboekoker, waardoor op drie plaatsen stroppen van ineengedraaide rotan zijn gestoken, voor den hals en de beide handen. *Z*.

L. 114, dm. 5,5 cM.

171/1⁵). Foltertuig (*pangepe*⁶), bestaande uit zes rotanstaafjes, door wier uiteinden aan weerskanten koorden geregen zijn. De stokjes worden tusschen de vingers gestoken en dan de einden sterk naar elkander toegehaald en vast gebonden. — Men zegt, dat de ongehoorzame slavinnen hiermede door hare meesteres gestraft werden. *Makassar*.

L. 16,5, d. 1,1 cM.

VIII. Voorwerpen die op het huwelijk betrekking hebben.

37/122. Bruidsbed, model, met wanden en gordijnen van wit en rood katoen en hemel van groen flanel. De opening aan eene der smalle zijden, waarboven bladvormige, veelkleurige lappen en kralen hangen. In het inwendige hoofdkussens van

1) MATTHES, *Mak. Wdb.* 141, s. v. *pântôe* met *Atlas*, pl. VII, fig. 24.

2) Serie 1594 don. G. MAAN, April 1907.

3) MATTHES, *Mak. Wdb.* 670, s. v. 2° *lânjêjoe*.

4) MATTHES, *Mak. Wdb.* 414, s. v. *tôtolô* met *Atlas*, pl. VIII, fig. 25.

5) Serie 171 don. Mr. M. C. PIEPERS, Jan. 1877.

6) MATTHES, *Mak. Wdb.* 830, s. v. 1° *épé* met *Atlas*, pl. VIII, fig. 26. — Idem, *Over de Addé*, 184.

rood katoen en gestreepte zijde, een rolkussen, matrassen van blauw katoen, twee vierkante zitmatjes, van diagonaal *pandan*-vlechtwerk, met rood flanel omzoomd en een langwerpige ligmat van hetzelfde materiaal. **Z.**

L. 26,5, br. 19, h. 23,5 cM.

37/166. Hoofddoek (*sigara*¹⁾, van rood katoen, met een strook uitgeknipt goudpapier in het midden; gevouwen met stijve spiraal; aan eene zijde doorgestoken stokjes, aan de andere afhangende slippen. — Door bruidegoms gedragen. **Z.**

Dm. 18 × 25 cM.

37/186. Haarsieraad (*boenga bodjolo*²⁾, halvemaanvormig, de buitenzijde bekleed met stukjes merg van den *bodjolo*-boom (*Scaevola Koenigii* VAHL³⁾, waartusschen bloempjes van veelkleurig papier; de rand uitgeschulpt en met goudpapier, de binnenzijde met oranje papier beplakt. — Door bruid of bruidegom in het haar gedragen. **Z.**

L. 10, gr. br. 5 cM.

37/199. Pop, voorstellende eene kindermid van bruid of bruidegom. Kleding: zwarte hoofddoek, rood baadje met korte mouwen en blauwe rok met rooden rand. Zonder aanduiding van handen en voeten. **Z.**

H. 15,5 cM.

37/196. Als voren, doch een vorstelijken bruidegom voorstellend. Kleding: hoofdtring en *dadot* van rood katoen, met gouddraad omboord, en baadje met lange mouwen, van blauw katoen met bloemen van goudpapier. In den gordel steekt van voren een gouden kris, terwijl aan een slip een ronde gouden doos hangt. **Z.**

H. 23 cM.

37/197. Als voren, doch eene vorstelijke bruid voorstellend. In het haar een halvemaanvormig sieraad (*boenga bodjolo*), als boven beschreven (37/186). In het rechteroer een koperen oorschijf en een halvemaanvormige oorhanger met drie afhangende kralensnoertjes. Baadje met korte mouwen van rood en rok van blauw katoen, beide met gouddraad omboord, de rok met bloemen van goudpapier versierd. Dikke, met kralen ingelegde bovenarm- en polsringen en spiraalvormige, geelkoperen armbanden. **Z.**

H. 22 cM.

37/198. Als voren, doch voorstellende eene vrouw, die tot het gevolg van een vorstelijk bruidspaar behoort. Halvemaanvormig haarsieraad (*boenga bodjolo*) en oorsieraden als voren, doch de laatste aan beide ooren. Baadje met korte mouwen en rok, beide van wijnrood katoen, met steenrood flanel omboord, waarop kettingvormige figuren van koperdraad bevestigd zijn. Zonder armsieraden. **Z.**

H. 25 cM.

37/200. Als voren, doch een aangenomen kind eener bruid voorstellend. Het bovenlichaam en de armen ontbloot. Gordel en bovenarmbanden van rood flanel, met koperdraad versierd. Ook de hals met geelkoperen sieraden, waarvan één halvemaanvormig en met kralen versierd is. Rok van rood katoen met rand van koperdraad. Geelkoperen, met kralen versierde polsringen. **Z.**

H. 13 cM.

37/203. Modellen van: 1°. drie sirihoopen, afgeknot-pyramidevormig, met zwart en verguld papier beplakt.

2°. waterketel, met goudpapier beplakt.

3°. kwispedoor, eveneens met goudpapier beplakt.

1) MATTHES, *Mak. Wdb.* 725, s. v. *sigarâ* met *Atlas*, pl. XIV, fig. 33. — Idem, *Over de âdâ*, 13.

2) MATTHES, *Mak. Wdb.* 249, s. v. 2° *bôdjôls* met *Atlas*, pl. XV, fig. 11.

3) DE CLERCQ, n°. 3056.

4°. twee armingen, van geelkoperdraad, met kralen versierd. — Behoorende bij de boven genoemde poppen. Z.

L. sirdhoosen 5—6, dm. waterketel 3,5, h. kwispedoor 2,5, dm. armingen 2,2 cM.

37/372—373. Draagstoelen (*boelekang*¹⁾), modellen van licht- (372) of donkerbruin (373) hout; rechthoekige bak met opstaande randen, aan de korte einden verlengd met een paar draagboomen, waaraan bij n°. 372 stroppen van bruin touw. De buitenzijde bij n°. 373 met snijwerk versierd. — Voor eene bruid. Z.

L. totaal 35,5 en 32, br. 10 en 7,5, h. 3,5 en 2,5 cM.

1009/30²⁾. Mandje (*bakoe karaeng*³⁾), de bodem zeshoekig, van boven rond; volgens het gesloten drierichtingsstelsel van bladreepen gevlochten. Langs het midden van den wand vormt het vlechtwerk ruiten en langs den bovenrand tandvormige uitsteeksels. — Wordt bij feesten, als huwelijken, enz. met ongekoekte rijst gevuld; vervolgens wordt een inlandsche kaars daarin gestoken. Model op 1/2 w. gr. *Gowa*.

Dm. van onderen 9,5, van boven 12,5, h. 7 cM.

1108/344⁴⁾. Pop, voorstellende een vorstelijken bruidegom. Kleeding:

1°. Hoofdtring (*sigara*⁵⁾) van rood katoen, versierd met een rand van gouden staafjes (*rante boelo-boelo*⁶⁾) en bloemen van zilverpapier (*djoengge*⁷⁾).

2°. Baadje en broek (*pasangiang*⁸⁾) van paarse zijde met vergulde bloemen. Daaronder een

3°. baadje van wit katoen (*badjoe lalang*⁹⁾).

4°. Om het middel een band (*bara-bara*¹⁰⁾) van lichtrood katoen. Daaronder een

5°. buikgordel (*tali banang*¹¹⁾) van oranje katoen, met gouddraad doorweven en met rand van gouden staafjes, voorzien van een knoop (*bate-bate*) als teeken van vorstelijke waardigheid.

6°. Hierin steekt van voren een gouden kris (vorm *tatarapang*¹²⁾) met lemmet van den vorm *sapoekala*¹³⁾).

7°. Tusschen het lichaam en de kris een doek (*pasapoe*¹⁴⁾ *roi-roili*) van wit gaas met oranje, met gouddraad doorwerken rand, waaraan een ronde amberdoos bevestigd is, die met gouddraad versierd is.

8°. Rok (*lope*¹⁵⁾) van groene zijde met vergulde bloemen, gearneerd met een oranje, met goud doorwerken rand (*kai*¹⁶⁾) en met gouden staafjes (*rante boelo-boelo*) van onderen.

9°. in de rechterhand een zakdoek (*pasapoe palaloe*) van wit en rood gebloemd katoen.

10°. vingerringen (*tjintjing*¹⁷⁾) van geelkoper met steen van zilverdraad.

11°. slangvormige gouden armbanden (*ponto naga*¹⁸⁾). *Makassar*.

H. 67 cM.

1108/345¹⁹⁾. Als voren, doch eene vorstelijke bruid voorstellend: Hoofdver-

1) MATTHES, *Mak. Wdb.* 283, s. v. *boeli* met *Atlas*, pl. XIV, fig. 34.

2) *Cat. Bat. Tent.* p. 187, n°. 1988, waar *karaeng* een drukfout is voor: *karaeng*.

3) MATTHES, *Mak. Wdb.* 197, s. v. 3° *bakoe*.

4) *Cat. Tent. Poppen Batavia*, p. 81, n°. 14. — *Cat. Tent. Poppen den Haag*, 30.

5) MATTHES, *Mak. Wdb.* 725, s. v. *sigara*.

6) O. c. 284, s. v. *boelo*.

7) O. c. 534, s. v. *djoengge* met *Atlas*, pl. XV, fig. 8.

8) O. c. 726, s. v. *sangiang*. — EERDMANS, 45.

9) O. c. 682, s. v. 1° *lalang*.

10) O. c. 255, s. v. 3° *bara*.

11) O. c. 452, s. v. 2° *tali* met *Atlas*, pl. VII, fig. 10c.

12) O. c. 406, s. v. 1° *tata*.

13) O. c. 129, s. v. *sapoekala* met *Atlas*, pl. VII, fig. 2—3.

14) O. c. 730, s. v. *sapoe*.

15) O. c. 383, *lope* met *Atlas*, pl. XIV, fig. 14.

16) O. c. 91, s. v. *kai*.

17) O. c. 519, s. v. *tjintjing*.

18) O. c. 144, s. v. *ponto* met *Atlas*, pl. XV, fig. 9.

19) *Cat. Tent. Poppen Batavia*, p. 81—82, n°. 15. — *Cat. Tent. Poppen den Haag*, 30.

siering: haarwring van den vorm *simboleng patinra*¹⁾, versierd met een ruiker (*boenga ni goeba*²⁾), die aan het haar bevestigd is door haarspelden (*pinang gojang*³⁾). In het haar draagt zij witte versierselen (*koetoe-koetoe*⁴⁾), die *mélafé*-bloemen moeten voorstellen, en aan de oorellen hangen een paar oorhangers (*bangkara taroroe*⁵⁾).

Kleding: baadje (*badjoe edja*⁶⁾) van rood katoen, met rand (*kai*) van blauwe zijde met ingestikte gouden bloemen, omboord met gouden staafjes (*rante boelo-boelo*). Over den rechterschouder hangt een doek (*pasapoe roi-roili*) van rood gaas met oranje, met goud doorwerkten rand, waaraan gouden doosjes en andere versierselen (*roi-roili*) zijn bevestigd. De rok (*tope*) van groene zijde met vergulde bloemen, de *kai* en *rante boelo-boelo* evenals bij het baadje. Daaronder een broek (*tope lalang*⁷⁾) van blauwe zijde, met vergulde bloemen, tot de enkels reikend. Aan de armen draagt zij twee gouden, met filgraanwerk en roode en blauwe edelstenen versierde ringen (*ponto bosara*⁸⁾) en daartusschen spiraalvormige koperen armbanden (*ponto sipapa*⁹⁾). *Makassar*.

H. 64 cM.

1108/335¹⁰⁾. Boegineesche prins in bruidegoms- of gala-kostuum: Hoofdring van groen katoen met rooden rand, waaraan van achteren drie veelkleurige paarisoenen afdalen, die in koperen blaadjes uitloopen. Aan den voorkant in het midden een opstaand uitsteeksel. Baadje met lange mouwen, van groene zijde, met gouddraad doorweven en lange broek van dezelfde stof. Daarboven een *dotot* van groen gaas, met rooden, met gouddraad doorweven rand. Tusschen de kris en het lichaam een roode doek, met oranje en paarsen, met vijf bochten (*lamba lima*¹¹⁾) *kantji kalena*, de greep van ivoor (*pangoeloe*¹²⁾) *gigi* in den vorm van een hondenspin. Met geelkoperen polsringen en ringen aan den wijsvinger. *Makassar*.

H. 62 cM.

1108/333¹⁴⁾. Als voren, doch de hoofdring paars. Ook het baadje en de broek paars met bloemen van gouddraad. De *dotot* paars, de rand wit en rood, met gouddraad doorweven. De doek tusschen het lichaam en de kris lichtrood met donkerrooden, met gouddraad doorweven rand. De armbanden slangvormig (*potto oela*¹⁵⁾); gouden kris (*tatarapang*¹⁶⁾), de gordelband met knoop (*bate-bate*), een teeken van vorstelijke waardigheid, dat alleen mag worden gedragen door regeerende vorsten en hunne wettige opvolgers. *Makassar*.

H. 62 cM.

1108/334¹⁷⁾. Boegineesche prinses in bruids- of gala-hofkostuum: In het haar witte bloemen en trillende sieraden van koperdraad, met glazen steentjes ingelegd. In de ooren geelkoperen, met kristal (?) ingelegde hangers. Baadje en rok van paars katoen, de rand wit en rood, met gouddraad doorweven. Over den rechterschouder een doek van lichtrood gaas met donkerrooden, met gouddraad doorweven rand. Lange broek van paarse zijde, met bloemen van zilverdraad omboord met roode

1) MATTHES, *Mak. Wdb.* 746, s. v. *simboleng*: „opstaande haarvlecht.”

2) O. c. 97, s. v. *goeba*: „samengevoegde bloemen.”

3) O. c. 106, s. v. *gýyurí*: „schuddende *pinang*.”

4) O. c. 26, s. v. ¹⁹ *kúetor*: „luis.”

5) O. c. 204, s. v. *bángkara*: „hangend oorsieraad.”

6) O. c. 865, s. v. *idja*: „rood.”

7) O. c. 383, s. v. *tope* met *Atlas*, pl. XV, fig. 3.

8) O. c. 144, s. v. *pónto*.

9) O. c. l. c. met *Atlas*, pl. XV, fig. 10.

10) *Cat. Tent. Poppen Batavia*, p. 79, n°. 5. — *Cat. Tent. Poppen den Haag*, 30.

11) MATTHES, *Boeg. Wdb.* 310, s. v. *limpa*. — EERDMANS, 54.

12) MATTHES, o. c. 551, s. v. ¹⁹ *lamba*.

13) O. c. 876, s. v. ¹⁹ *oeloe*.

14) *Cat. Tent. Poppen Batavia*, p. 79, n°. 3. — *Cat. Tent. Poppen den Haag*, 30.

15) MATTHES, *Boeg. Wdb.* 105, s. v. ²⁰ *póto* met *Atlas*, pl. XV, fig. 9.

16) O. c. 323, s. v. *tatarapang*.

17) *Cat. Tent. Poppen Batavia*, p. 79, n°. 4. — *Cat. Tent. Poppen den Haag*, 30.

zijde met bloemen van gouddraad. Groote geelkoperen polsringen (*lola*¹⁾, in doorsnede dakvormig, met edelsteenen ingelegd. *Makassar*.

H. 59,5 cM.

1108/331²⁾. Boegineesche prins, in bruidegoms- of gala-hofkostuum. Op het hoofd draagt hij een hoofdring (*sigara*) van rood katoen, met vergulde staafjes omhoog, versierd met een snoer veelkleurige kralen (*oenga-oenga sigara*³⁾). Kleeding: baadje en broek (*pasangiang*) van paarse zijde met gele bloemen. Kris met vergulde scheede (*tatarapang*) en lemmet van den vorm *lala*⁴⁾ *kantji kalena*, om het middel bevestigd door een krisband (*tali bânang*⁵⁾) van roode zijde. Om het middel een band (*padikang*⁶⁾) van roode zijde, met vergulde staafjes bekleed. Tusschen de kris en het lichaam hangt een doek (*pasapoe tapi*⁷⁾). Het onderlijf bedekt met een rok (*lope*) van rood gaas, omzoomd met een rand van paarse, lichtroode en groene zijde en daaronder vergulde staafjes (*rante boelo-boelo*). Aan de polsen draagt hij geelkoperen slangvormige ringen (*potto naga*). *Makassar*.

H. 63,5 cM.

1108/332⁸⁾. Boegineesche prinses, in bruids- of gala-hofkostuum: opstaande haarwring (*simpolong tšlong*⁹⁾) met witte bloemen en trillende geelkoperen bloemvormige sieraden (*oenga-oenga simpolong*). Aan de orellelen hangers (*bangkara tarorae*) van geelkoper, met kristal ingelegd en met ahangende kralensnoeren en geelkoperen blaadjes. Baadje met korte mouwen (*badjoe bodo*) en rok (*lope*), beide van rood gaas, met loovertjes versierd, omzoomd met lichtroode, paarse en groene zijde en vergulde staafjes (*rante boelo-boelo*). Buikband (*soelepe*) van dezelfde stof. Over den rechterschouder hangt een doek (*pasapoe pamonejang*), waaraan gouden doosjes of versierselen (*roi-roili* en *pamonejang*) bevestigd zijn. Zeer breede, gouden armbanden (*kalaroe*¹⁰⁾), met edelsteenen ingelegd. Lange broek van paarse zijde met vergulde bloemen, omzoomd met oranje en groene, met gouddraad doorwerkte zijde. — De *potto naga* en *kalaroe* mogen alleen door prinses en prinsessen van zuiver vorstelijk bloed worden gedragen. *Makassar*.

H. 61 cM.

1108/337¹¹⁾. Boegineesche prins, in bruidegoms- of gala-hofkostuum: hoofdring van rood katoen, met paarsen rand, met loovertjes versierd, en met van achteren ahangend kralensnoer. Baadje met lange mouwen (*wadjoe soso*¹²⁾) van zwarte zijde met gele bloemen. Lange broek (*saloeuara laboe*¹³⁾) van paarse zijde, met gouddraad omhoog. Rok van rood katoen met rand (*kai*) van gouddraad en groene zijde. Kris met halfvergulde scheede (*pando*¹⁴⁾), het lemmet zonder bochten (*sapoe-kala*¹⁵⁾), de greep van hout (*pangoeloe adjoe*¹⁶⁾), in den vorm van een hondenspeet. Hij draagt een paar eenvoudige, gouden armbanden (*potto batang alara*). In de rechterhand een doek van wit gaas, de rand opengewerkt, rood en blauw, met gouddraad doorweven. *Makassar*.

H. 61 cM.

1) MATTHES, *Boeg. Wdb.* 599, s. v. 1° *lola*.

2) *Cat. Tent. Poppen Batavia*, p. 78—79, n°. 1. — *Cat. Tent. Poppen den Haag*, 30.

3) MATTHES, *Boeg. Wdb.* 783, s. v. *oenga* en p. 672, s. v. *sigara*.

4) O. c. 605, s. v. *lala*: „kris met zeven bogten.” — *Atlas*, pl. VII, fig. 7.

5) O. c. 361, s. v. 2° *tali*.

6) O. c. 166, s. v. 1° *padikang*: met *Atlas*, pl. XV, fig. 7.

7) O. c. 681, s. v. 3° *sapoe*: „doek” en p. 289, s. v. 4° *tappi*: „kris.”

8) *Cat. Tent. Poppen Batavia*, p. 79, n°. 2. — *Cat. Tent. Poppen den Haag*, 30.

9) MATTHES, *Boeg. Wdb.* 704, s. v. *simpolong*.

10) O. c. 43, s. v. *kalaroe*.

11) *Cat. Tent. Poppen Batavia*, p. 79—80, n°. 7. — *Cat. Tent. Poppen den Haag*, 30.

12) MATTHES, *Boeg. Wdb.* 638, s. v. 1° *wadjoe* met *Atlas*, pl. XIV, fig. 6.

13) O. c. 753, s. v. *saloeuara* met *Atlas*, pl. XIV, fig. 4.

14) O. c. 110, s. v. *pando*.

15) O. c. 91, s. v. *poekala* met *Atlas*, pl. VII, fig. 2—3.

16) O. c. 841, s. v. *adjoel*: „hout.”

1108/336¹⁾. Boegineesche prinses in bruids- en gala-hofkostuum: witte bloemen en veerende, bloemvormige, geelkoperen sieraden in het haar. Oorhangers van geel koper, met roode en groene steentjes ingelegd, met afhangelende kralensnoeren. Baadje met korte mouwen en rok, beide van groen katoen met rooden, met gouddraad doorwerkten rand. Lange broek van groene zijde met gele bloemen, omzoomd met paarse zijde met vergulde bloemen. Over den rechterschouder een doek van rood katoen, met opengewerkten, oranje, paars en vergulden rand. Geelkoperen, in doorsnede dakvormige polsringen, met roode en groene steentjes ingelegd. *Makassar*.

H. 59,5 cM.

1108/338²⁾. Als voren, doch de oorhangers met robijnen en kristal ingelegd. Baadje en rok van rood katoen, de rand (*kai*³⁾) van gouddraad en oranje en groene zijde. Broek van zwarte zijde met gele bloemen, omzoomd met paarse zijde met vergulde bloemen. Schouderdoek van wit gaas met rood en groenen, opengewerkten rand. Polsrings als voren. *Makassar*.

H. 58 cM.

1108/348⁴⁾. Makassaarsche vrouw, in het gevolg van bruid en bruidegom (*paerang boenting*⁵⁾). De haarwring (*simboleng*) in twee gedeelten gesplitst, versierd met een ruiker witte bloemen (*boenga ni goeba*) en veerende, geelkoperen, bloemvormige haarspelden. Baadje met korte mouwen (*badjoe bodo*) van wijnrood katoen. Schouderdoek (*pasapoe roi-roili*) van steenrood katoen, de rand groen en verguld (*renda*⁶⁾), met een aanhangend doosje. Rok (*tope*) van geel katoen en broek (*tope i lalang*) van blauwe zijde met vergulde en roode bloemen, de rand van paarse zijde met vergulde bloemen. *Makassar*.

H. 55,5 cM.

1009/119⁷⁾. Vorstelijk huis (model), met dak van *atap*, op 42 palen rustende, aan de lange kanten met vijf en aan het eene einde met zes, aan het andere met vijf vensters en een deur, de vensters bijna alle met luiken gesloten. Het houtwerk van buiten geel geverfd en op eenige plaatsen met verguld snijwerk versierd. Van binnen in eene kleinere en eene grotere ruimte verdeeld; de wanden en de stijlen, die de voortzetting zijn der palen, waarop het huis rust, zijn blauw geverfd; het plafond met katoen bespannen. In de binnenruimte zijn een groot aantal poppen geplaatst, voorstellende het eerste onthaal (koffie en gebak) van een pas gehuwd paar (na de huwelijksvoltrekking) bij den vorst van *Gowa*, waarbij één der jonggehuwden 's vorsten kind is. In het voorhuis zijn: de vorst van *Gowa*, bruid en bruidegom, de bruidsmoeder, die een *sirih*-pruim gestampt heeft en deze den vorst aanbiedt, de eerste rijksbestierder (*Toe mailalang matowa*⁸⁾), de tweede rijksbestierder (*Toe mailalang malolo*⁹⁾), een voornam prins ('s vorsten broeder of neef), prinses die apanages besturen (*bate anakaraeng*¹⁰⁾), vrouwen (*paabembang*¹¹⁾), soms van adel, steeds van goeden stand, het onthaal opbrengende, mannen (*paabembang*), dikwijls prinses of van adel, steeds van goeden stand, het onthaal opbrengende, jonge prinses en prinsessen, vrouwelijke hofbedienden, vrouwen van rijksgrouten, prinses, enz., de kalief, de vrouw van den vorst, een hoofd (*anrong goeroe*¹²⁾), fungerend als deurwachter, heidensche priesteressen (*bissoe*), een persoon, die de fluit (*poeri-*

1) *Cat. Tent. Poppen Batavia*, p. 79, n°. 6. — *Cat. Tent. Poppen den Haag*, 30.

2) *Cat. Tent. Poppen Batavia*, p. 80, n°. 8. — *Cat. Tent. Poppen den Haag*, 30.

3) *MATTHES, Boeg. Wdb.* 50, s. v. *kai*.

4) *Cat. Tent. Poppen Batavia*, p. 80, n°. 18.

5) *MATTHES, Mak. Wdb.* 882, s. v. *irang*.

7) *Cat. Bat. Tent.* p. 192—193, n°. 2063 en p. 196—199.

8) *MATTHES, Mak. Wdb.* 682, s. v. 1° *lalang*.

9) O. c. 694, s. v. 3° *lalo*: „jong.“

10) O. c. 224, s. v. 1° *bate*.

12) O. c. 877, s. v. *arong*.

6) O. c. 594, s. v. *rinda*.

11) O. c. 215, s. v. *blembang*.

poeri) en twee personen, die de lange trom (*ganrang*¹) bespelen, slavinnen van den vorst of de vorstin, eene slavine met bezweringstoestellen, het vrouwelijk hoofd der vrouwelijke *pabembeng*'s. Verder een waskaars, een suikerpot, een thee- of koffiepote, diverse soorten gebak, een spuwbak, drie *sirih*-doozen, vier kussens (*pamandjengang*²), een soort *sirih*-doozen, een doos voor geneesmiddelen en kleine toilet- of andere benooidigheden (*pawo djangk*³) en *bakoe karaeng*⁴). In het achterhuis wordt eene voorstelling gegeven van het toedienen van het eerste vaste voedsel aan een vorstelijk kind. Dit geschiedt den 50sten dag na de geboorte en heet *ni paemoe*⁵) = laten aflikken, omdat het kind feitelijk slechts het op de lippen aangestreeken voedsel kan aflikken. Hier zijn: de dokteresse (*sandro*⁶), het prinsje, dat men het eten wil laten aflikken, op den schoot houdende, zoogmoeders van het prinsje, een verhemelte (*laloeng*) vasthoudende, zoogmoeders, die een soort bezweringstoestel (*odja*⁷) vasthouden, vrouwen (prinsessen en mindere adellijken), kleedingstukken, voor het kind bestemd, dragende, kinderen van prinsen of mindere adellijken, bezweringstoestellen vasthoudende (*paerang sisinriwoe*⁸), idem kleine vlaggetjes vasthoudende (*paerang bandera*), eene prinses (*anakaraeng*), een waskaars brengende, eene vrouwelijke bediende met een soort bezweringstoestel tegen booze geesten, (*paerang ana batjing*⁹), eene vrouwelijke bediende, kleine koperen bekkens tegen elkaar slaande, tegen booze geesten (*paerang kantjing*¹⁰), eene vrouwelijke bediende, een soort lont, gemaakt van klapperootvezels en oude lappen, tegen booze geesten, vasthoudende (*paerang djoedjoe*¹¹), de eerste of hoofdzoogmoeder (*ama pasoesoe bara kamboe*), eene vrouwelijke bediende, alle benooidigheden voor het aanbrengen van medicinale stippen bij zich hebbende (*paerang patitilang*¹²), eene vrouwelijke bediende, geroosterde rijst en *djagoeng* dragende, als bezweringmiddel waarmee het kind bestrooid wordt (*paerang bente*¹³), eene *pabembeng*, de bevelen der in het voorhuis gezeten vorstin afwachende, kinderen van prinsen of mindere adellijken, bezweringmiddelen vasthoudende (*paerang bongka setang paramatang*¹⁴), eene vrouwelijke bediende, in een *bakoe karoeng* gedroogde *sirih*-bladeren bij zich hebbende (*paerang bakoe karoeng*), eene vrouwelijke bediende, de wacht houdende bij de, voor haar staande kaarsen, in met *gaba* gevulde mandjes gestoken (*padjaga tai bani*¹⁵), eene *pabembeng*, bevelen afwachende van de in het voorhuis gezeten vorstin, eene prinses, het toezicht houdende op het kussen (*paloengang*¹⁶), waarop het voor het kind bestemde eten gelegd wordt, een waterketel (*fjere*¹⁷) en drinkvat (*panoemboeng*¹⁸), eetwaren voor het kind bestemd (*pakudokang*¹⁹), mandjes, gevuld met *gaba* en daarin eene waskaars gestoken (*djadjakang*²⁰), *pabembeng*, bevelen van de in het voorhuis gezeten vorstin afwachende. Op het vóórportaal houden vier wachters (*padjaga*) de wacht; een hunner slaat op de gong, om het uur van den dag aan te geven. Op de trap nabij den vorst staat een wachter met eene tweetandige lans. *Gowa*.

L. 193, br. 136, h. 135 cM.

1009/120²¹). Als voren, rustende op 25 palen. Aan het eene uiteinde een klein, met bladeren overdekt uitbouwsel. Zadelvormig dak, van *atap*. De wanden van buiten geel geverfd, de vensters met traliewerk, zonder luiken. Van binnen eene menigte poppen, voorstellende het gereedmaken van het tweede onthaal (rijst met toespijzen)

1) MATTHES, <i>Mak. Wdb.</i> 106, s. v. 1 ^o <i>ganrang</i> met <i>Atlas</i> , pl. VIII, fig. 17.	
2) O. c. 335, s. v. <i>mānjājēng</i> .	3) O. c. 531, s. v. <i>ājānghi</i> .
4) O. c. 197, s. v. 3 ^o <i>bakoe</i> .	5) O. c. 841, s. v. <i>imor</i> .
6) O. c. 767, s. v. <i>sānre</i> .	
7) O. c. 866, s. v. <i>ādja</i> met <i>Atlas</i> , pl. IX, fig. 13 en 18b.	8) O. c. 882, s. v. <i>ērāng</i> .
9) O. c. 243, s. v. <i>ādijēng</i> met <i>Atlas</i> , pl. IX, fig. 1.	
10) O. c. 43, s. v. 2 ^o <i>kānjijēng</i> met <i>Atlas</i> , pl. IX, fig. 4.	
11) O. c. 546, s. v. <i>ājōōdjoe</i> .	12) O. c. 414, s. v. <i>stili</i> .
13) O. c. 228, s. v. <i>bēnte</i> .	14) O. c. 201, s. v. <i>bōngka</i> .
15) O. c. 465, s. v. 2 ^o <i>tāi</i> .	16) O. c. 182, s. v. <i>paloengang</i> .
17) O. c. 523, s. v. <i>tjiré</i> .	18) O. c. 151, s. v. <i>panoemboeng</i> .
19) O. c. 35, s. v. <i>kāds</i> .	20) O. c. 547, s. v. <i>djadjakang</i> .
21) <i>Cat. Bat. Tent.</i> p. 193, n ^o . 264 en p. 199—201.	

der gasten. Hier zijn: opzichters der personen, die het onthaal opdisschen (*pangoeloenapabembeng's*); twee vorstelijke *pabembeng's*, een persoon, die een zilveren napje en een zeeffe voor het drinkwater van vorst en vorstin draagt (*paerang pangoembeng*); een persoon, die het watervat met drinkwater voor vorst en vorstin draagt (*paerang palekokang*¹⁾); een persoon, die inlandsche kaarsen draagt, om de kaarsen voor vorst en vorstin aan te steken (*paerang kandjoli*²⁾); een spuwbakdrager (*paerang papiroewang*³⁾); een persoon, die een mandje draagt, waarin lapjes om de vingers af te veegen, op een schenklad (*paerang palekokang paleloe*⁴⁾); een persoon, die rijst draagt in een overdekt mandje (*paerang padja*⁵⁾); een persoon, die een blad draagt, waarop lepels en *djeroek* (*paerang sinroe sijagang*⁶⁾ *lemo*); drie personen, die bladen met *sambalan's* dragen (*paerang boendoe*⁷⁾); eene vrouw, die lepels wascht (*pabisa*⁸⁾ *sinroe*); een man, die een klapper opent; twee vrouwen, die rijst wassen; eene vrouw, die rijst kookt; een *pabembeng*, die waterglas en spuwbak voor vrouwen van den rijksbestierder en 's vorsten broeder of neef opdraagt; een idem, die hetzelfde doet voor andere vrouwen van de voornaamste grooten; eene vrouw, die vleesch snijdt; eene vrouw, die gehakt klopt; eene vrouw, die saus maakt; eene vrouw, die eieren klopt; eene vrouw, die eierstruif maakt; eene vrouw, die gereed is met potten te wassen; eene vrouw, die toorts; een kind met *ana batjing*; eene vrouw met het prinsje; twee vrouwen, om de *sirih*-doozen te vullen en eene oude vrouw, het toezicht houdende op de werkzaamheden in het achterhuis. Verder een groote *sirih*-dooz ter vulling, een watervat, bakjes met *sirih*-benoedigheden, gebak om opgedischt te worden, een plankje om gehakt te maken, eene *sirih*-dooz van de naastbij zittende vrouw; groote water-vaten, overdekte rijstpotten met gekookte rijst, spuwbakken, een spoelkom voor lepels (*pabisang sinroe*), een waterglas, een mandje met rijst (*padja*), drie bakjes met *sambalan's* (*pamonejang boendoe-boendoe*), blaadjes met lepels en *djeroek* (*pamonejang sinroe sijagang lemo*), filter (*londjo*⁹⁾) en waterscheppertje (*sero*¹⁰⁾), een watervat (*pangoembeng*), een blad met doosje, waarin lapjes om de vingers af te veegen (*palekokang*), rijst met toespizzen, gescheiden (*kado anjala*¹¹⁾) en rijst met toespizzen, niet gescheiden (*kado kapara*¹²⁾). *Gowa*.

L. 190, br. 88, h. 112 cM.

1009/122¹³⁾. Woning, van een persoon van vorstelijke afkomst, gelijkende op n°. 1009/121¹⁴⁾, doch met bijgebouw. Bij het eerste zijvenster aan de linkerzijde der woning is eene vrouw bezig zijdestof voor een baadje te weven, links van haar eene andere vrouw onledig stof (van garen) voor een mannenbroek te weven. Voor het middelste frontvenster en dat rechts daarvan zitten vrouwen *sarong's* te weven (staande weeftoestel). Eenigszins achter de deur zit eene vrouw te spinnen en dieper het huis in (rechterzijde van het huis) eene andere vrouw diezelfde bezigheid te verrichten. Achter de vrouw, die de broek weeft, zit eene andere gekleurde garens op te winden voor de weefsters. In het achterhuis, linkerzijde, slaapvertrek. *Gowa*.

L. hoofdgebouw 110, br. 83, h. 81, l. bijgebouw 73, br. 73, h. 71 cM.

699/1¹⁵⁾. Vorstelijke *baroeqa*¹⁶⁾, (model), gebouw voor feestelijke en andere bijeenkomsten, voorgesteld op het oogenblik, dat eene huwelijksplechtigheid van een

1) MATTHES, *Mak. Wdb.* 620, s. v. 3° *llok*.

2) O. c. 46, s. v. *kandjoli*.

3) O. c. 164, s. v. *siroe* met *Atlas*, pl. X, fig. 21.

4) O. c. 689, s. v. 3° *loeloe*.

5) O. c. 157, s. v. 2° *padja* met *Atlas*, pl. XI, fig. 4.

6) O. c. 822, s. v. *aganng*: „met, en.”

7) O. c. 236, s. v. 3° *boendoe*.

8) O. c. 306, s. v. 3° *bizza*.

9) O. c. 671, s. v. *lanjajib*.

10) O. c. 33, s. v. 1° *kado*.

11) O. c. 33, s. v. 1° *kado*.

12) O. c. 10, s. v. 1° *kappara*: „metalen schenklad” met *Atlas*, pl. X, fig. 25.

13) *Cat. Bat. Tent.* p. 193, n°. 2066 en p. 201.

14) Vgl. *Cat. R. E. M.* dl. XVI p. 61.

15) N. St. Crt. van 11 Juli 1889, n°. 161. — Serie 699 don. kroonprins van *Gowa*, Febr. 1889.

16) MATTHES, *Mak. Wdb.* 264, s. v. *baroeqa*. — Idem, *Bijdragen*, 20.

prins wordt gevierd. Het gebouw rust op 42 palen, die als stijlen tot aan de spanten van het dak doorloopen. Het middengedeelte van den vloer ligt hooger dan de gaanderij of waranda, die rondom het geheele gebouw loopt. Aan het einde is het middelste gedeelte afgeschoten tot een kamer, waarin wederom twee schutten zijn geplaatst. Voor deze kamer zijn twee schutten of afdeelingen van ruitvormig tralie-
werk aangebracht, die alzoo een gedeelte van het open middenschip in drieën afscheiden. Het middenschip is door stijlen en eene borstwering, die evenals de stijlen met oranje katoen is overtrokken, van de gaanderij afgescheiden. De gaanderij is naar buiten omgeven van stijlen, waartusschen een raamwerk van horizontale en verticale ribben. Deze stijlen en ribben zijn met geel koperblik belegd, met maeander-
vormige openingen, die het daaronder gelegde roode of groene koperblik vertoonen. De vloer is geheel van gespleten bamboe. Aan twee zijden van het gebouw geeft een loopplank, uit een horde van gevlochten bamboestaven, langs de randen bij wijze van trap (*sapana*¹⁾ toegang. Het dak is recht, voor en achter zijn de gevels gebroken en geheel gedekt met *atap*, die aan den gevel in op elkander liggende lagen recht afgesneden is. Over de nok loopt een reeks elkander daarboven kruisende latten. De vliegers aan voor- en achtergevels kruisen elkaar insgelijks en zijn tot ronde slippen gesneden. Z.

L. 173, br. 105, h. 92 cM.

GROEP XI.

Kunst en kunstnijverheid. Spelen 2).

I. Filigraanwerk.

1560/123³⁾. Filigraanwerk (zilver), driehoekig, met uitgeschulpte beenen, drie stuks op blauw papier. *Gowa*.

H. 5,5, br. 4,5 cM.

1560/124³⁾. Als voren, van zilver, doch in den vorm van een achtbladerige bloem, op blauw papier. *Gowa*.

Dm. 6 cM.

1560/125³⁾. Als voren, van zilver, doch in den vorm van eene zesbladerige bloem, op groen mica, met rood katoen omhoog. Hierbinnen eene kleinere, achtbladerige bloem met gedreven gouden knop als kelk, op bladzilver. *Gowa*.

Dm. 9,3 cM.

1560/126³⁾. Als voren, doch van rood goud, in den vorm van eene achtbladerige bloem, op zilver. Daarbinnen eene kleinere, achtbladerige bloem op rood doek, met een opengewerkten filigraanknop, met een smaragd ingelegd, als kelk. *Gowa*.

Dm. 8,5 cM.

II. Borduurwerk.

1230/164 & 164a. Geborduurde lappen, rood flanel, met bloemen in gouddraad en veelkleurige zijde. — Volgens den schenker afkomstig van den troonhemel van den vorst van *Bone*.

L. 170 en 69, br. 33 en 26 cM.

1) MATTHES, *Mak. Wdb* 735, s. v. *sapana*.

2) Literatuur: BAKKERS, 38. — MATTHES, *Korte beschrijving van het Celebesche kaartspel (T. I. T. L. V. K. XI, 525—527)*. — *Enc. v. N. I. IV, 62, s. v. „spelen“*. — B. T. L. V. K. 7^e volgr. VIII, 716—717. — MATTHES, *Bijdragen*, 116—131.

3) *Gids Tent. Z.-Celebes*, p. 47, n°. 363.

III. Muziekinstrumenten ¹⁾.

a. Slaginstrumenten.

37/259. Bekken ²⁾ (*gong*), model van geelkoper, rond, met opstaanden rand en halfbolvormige verhooging op het midden; opgehangen aan een doorgestoken lus. Met klopper (*papepe* ³⁾) van riet, het ondereinde knobbelvormig met blauw katoen en grijs garen omwoeld. Z.

Dm. gong 9,5, l. klopper 13,5 cM.

37/256 en 370/2033 ⁴⁾. Trommen (*ganrang* ⁵⁾), van bruin hout, afgeknot kegelvormig, de wijde bovenzijde (*oelocna*) en de smallere onderzijde (*padjana*) beide met vel bespannen, dat door een ring wordt vastgehouden; beide ringen verbonden door enkele en dubbele spansnoeren (*gantayang* of *tamberang*) van rotan, op enkele plaatsen door ringen van leer of rotan vereenigd. Om het dikste deel (*banena*) van de trom een gevlochten rotanring. Draagsnoer van touw, bij 256 met lederen reep. 256 met houten trommelstok ⁶⁾, waarvan het bovineinde met het ondereinde een stompen hoek vormt. Z.

H. 59 en 73, dm. 22—31 en 28—34 cM.

654/17 en 1009/89 ⁸⁾. Als voren (*ganrang*), tonvormig, n°. 89 gevernist; aan weerskanten met hertenvel bespannen. Zonder ring om het dikste gedeelte en zonder trommelstok. Draagkoord van touw (1) of rotan (89). 1: Makassar, 89: Gowa.

H. 50, dm. 24 en 20 cM.

37/258. Tamboerijn (*rabana* ⁹⁾), schotel van hout, zonder bodem; over het bovenvlak is een vel gespannen, door een ring en doorgestoken rotanreepen aan den dikkeren rand bevestigd. Z.

Dm. 38, h. 8,5 cM.

654/3 ¹⁰⁾. Als voren (*rabana*), met hertenvel bespannen, het lichaam schotelvormig, uit een stuk donkerbruin hout gedraaid en met ringen versierd. In een dezer verheven ringen zijn gaten geboord, waardoor de spankoorden van rotan paarsgewijze zijn getrokken. Makassar.

Dm. van boven 49, van onder 38, h. 14,5 cM.

804/273. Als voren ¹¹⁾, doch de ketel van roode gebakken aarde met in een boog in den bodem overgaanden wand; het midden van den bodem voorzien van eene groote ronde opening, die door een smallen, verheven rand is omgeven. De wand nabij den bovenkant met een vooruitstekenden, op vele plaatsen doorboorden rand, waardoor de, tot het aanspannen van het trommelvel dienende, rotanreepen zijn geregen; het trommelvel is vervaardigd van de huid van den Celebes-buffel (*Anoa depressicornis*); als hengsel dient een, uit hetzelfde stuk huid gevormde lus, waaraan de haren zijn gelaten. Z.

Dm. 40, h. 14 cM.

1009/88 ¹²⁾. Als voren (*rabana*), het schotelvormige lichaam van aardewerk vervaardigd, donkerbruin verlakt, met dierenhuid bespannen, die met, door in een rug van het lichaam geboorde gaten, geregen rotanreepen is bevestigd. $\frac{1}{3}$ w. gr. Gowa.

Dm. 22, h. 8 cM.

1) Enc. v. N. J. II, 830—831, s. v. muziek en muziekinstrumenten. — ENGELHARD in B. T. L. Vh. 4e volgr. VIII, 306—310.

2) MATTHES, Atlas, pl. VIII, fig. 23a—b.

3) Idem, Mak. Wdb. 135, s. v. 1° pépé.

4) Cat. Kol. Tent. Amst. 1883, IIe kl. n°. 39.

5) MATTHES, Mak. Wdb. 106, s. v. 2° ganrang met Atlas, pl. VIII, fig. 17. — ENGELHARD,

l. c. 307.

6) Atlas, l. c. fig. 17c.

8) Cat. Bat. Tent. n°. 2046.

7) N. St. Crt. van 11 Aug. 1889, n°. 161.

9) MATTHES, Mak. Wdb. 587, s. v. rabana met Atlas, pl. VIII, fig. 19. — ENGELHARD,

l. c. 308.

10) N. St. Crt. van 11 Aug. 1889, n°. 161.

11) MATTHES, Atlas, pl. VIII, fig. 19.

12) Cat. Bat. Tent. n°. 2045.

b. Blaasinstrumenten.

37/254 en 697/39¹). Fluiten (*soeling*²), van bamboe, aan het eene einde ringvormig afgeschild voor een (ontbrekende) ring van lontarblad; daarnaast een vierkant blaasgat. Op den overliggende wand twee groepen van drie ingebrande gaten. — Bij het blazen houdt men de fluit verticaal en blaast tusschen den ring en het dikke uiteinde door. 254: *Z.*, 39: *Makassar*.

L. 53 en 60, dm. 1,5 en 2,1 cM.

697/40³). Als voren, doch korter, de mond min of meer trechtervormig; zes galmgaten aan de eene en een aan de tegenoverliggende zijde; het mondstuk schuin en eenigszins hol afgesneden, met daarin bevestigd staafje en eene vierkante opening voor het blazen. *Makassar*.

L. 19, dm. 2,4 cM.

1009/83⁴). Als voren (*soeling*), doch veel grooter; het blaasgat onder het, met een ring omwoelde, gesloten bovineinde; twee groepen, ieder van drie galmgaten aan de tegenovergestelde zijde, op eenigen afstand van het ondereinde, waarop een, eenigszins knotsvormige klanktrechter van palmhout is gestoken. *Gowa*.

L. 74, dm. 2,2 cM.

1009/86⁵). Fluitje (*basing-basing*⁶), het bovineinde verdund en met een zijdelingsch, door een uit hetzelfde stuk bamboe gesneden tong bedekt blaasgatje; langs de eene zijde over de helft der lengte afgeplat en van vier galmgaten voorzien. *Gowa*.

L. 17, dm. 1 cM.

697/42⁷) en 1551/1⁸). Dubbele fluiten, bestaande uit een paar, naast elkander bevestigde bamboes. De opperhuid is een eindweegs glad afgesneden en daar zijn in iedere bamboe vier galmgaten aangebracht. Van onderen zijn de bamboes in een loodrecht daarop staanden, dikkeren bamboekoker (42) of in een wijd uitlopenden, pyramidevormigen, houten klanktrechter (1) bevestigd. De blaasopening voorzien van een, daarin gestoken staafje met tongvormige insnijding. 42: *Makassar*, 1: *Z*.

L. 20,5 en 17,5, dm. 1,9 en 1,5 cM.

1895/43. Fluit, twee doorboorde rechthoekige staafjes, met zes gaten op eene zijde. De einden gestoken in kegelvormige stukken hout, het eene massief, het andere hol, ieder met twee gaten. *Salcier*.

L. 17,5, dm. 1,2—3,5 cM.

1895/86. Als voren, kegelvormig, van een spiraalvormig gewonden reep blad, de voorzijde doorgestoken. Mondstuk gevormd door een stukje hout met aangesneden tong. *Salcier*.

L. 16, dm. 5,5 cM.

37/252. Klarinet (*poewi-poewi*⁹), van bamboe, met aan eene zijde één, aan de andere zes gaten; hierop aan het ondereinde een wijder buisje geschoven; aan het bovineinde is een dunner buisje ingeschoven, waarop een schijfje klapperdop. *Z*.

L. 28, dm. 1,5—2 cM.

1009/85¹⁰). Als voren (*poewi-poewi*), uit drie in elkaar gestoken, trapsgewijs grooter wordende bamboekokers bestaande, de beide bovenste met een geelkoperen ring om

1) N. St. Crt. van 11 Juli 1889, n°. 161. — Serie 697 don. Dr. B. F. MATTHES, Febr. 1889.

2) MATTHES, *Mak. Wdb.* 785, s. v. *soeling* met *Atlas*, pl. VIII, fig. 22. — ENGELHARD, l. c. 309—310.

3) N. St. Crt. van 11 Juli 1889, n°. 161.

4) Cat. Bat. Tent. n°. 2039.

5) Cat. Bat. Tent. n°. 2043.

6) MATTHES, *Mak. Wdb.* 305, s. v. *basing*. — ENGELHARD, l. c. 310.

7) N. St. Crt. van 11 Juli 1889, n°. 161.

8) Serie 1551 don. E. L. ROUYEROY VAN NIEWAAL, 1906.

9) MATTHES, 185, s. v. *poewi* met *Atlas*, pl. VIII, fig. 20.

10) Cat. Bat. Tent. n°. 2042.

het uiteinde, de middelste met een galmgat op eenigen afstand van het boveinde en zes galmgaten op onderling gelijken afstand aan de tegenovergestelde zijde. Op den onderste cilinder is een schijfvormig stuk klapperdop als klanktrechter, op den bovensten een bamboekoker, eveneens met een schijfje van klapperdop, waarin de tong van palmblad wordt bevestigd, gestoken. *Gowa*.

L. 37,4, dm. 1—2,5 cM.

654/5¹⁾. Klarinet (*poewi-poewi*), als voren, met zes galmgaten aan eene zijde en een aan de tegenoverliggende. De trechtervormige mond van blik, het lichaam van zwart hout, naar boven dunner toeloozend; het mondstuk bestaat uit een roodkoperen buisje, waarop als tong twee samengevouwen palmblaadjes geschoven zijn; op het buisje rust een schijf van klapperdop, waartegen de mond bij het blazen rust. *Makassar*.

L. 52, dm. 1,6—3,4 cM.

654/2²⁾. Mondtrom (*genggong*³⁾), bamboestaafje, in welks midden de tong is uitgesneden, die met een, aan een koordje hangend bamboestaafje getokkeld wordt. De tong benevens eenige dwarsstrepen en K-vormige figuren zijn door het afschrapen der opperhuid bruin. *Makassar*.

L. 12,5, br. 1 cM.

697/41⁴⁾ en 1009/87⁵⁾. Als voren (*genggong*), n°. 41 rechthoekig, bij n°. 87 het eene einde eenigszins achthoekig, het andere eenigszins poortvormig; het onderende van de tong naaldvormig. 41: *Makassar*, 87: *Gowa*.

L. 12,5 en 15,8, br. 1,4 en 1,5 cM.

c. Snaarinstrumenten.

37/253. Viool (*keso-keso*⁶⁾), de kast van bruin hout, half peervormig, bespannen met leguanen (?) huid. Steel van geel hout, cilindervormig, met talrijke dwarsgroeven en ribben; twee cilindervormige stemschroeven, de snaren ontbreken. Strijkstok (*pakeso kesu-kesu*) van geel hout, flauw gebogen, met schijfvormig voorinde; hieraan en aan een nokje eenige paardenharen (?). **Z.**

L. viool 62, gr. br. 15, l. strijkstok 55 cM.

654/6⁷⁾. Als voren (*keso-keso*), met twee snaren, de kast half peervormig, met hertenvel bespannen, langs de randen met rood katoen omzoomd; op de achterzijde is een hartvormig figuur uitgesneden; de kast verlakt, de hals en de voet van roodbruin hout, de eerste van boven achthoekig, aan beide uiteinden met ringvormige groeven versierd. De snaren van geel koperdraad, de stemschroeven achthoekig, van geel hout. De strijkstok met schijfvormig voorinde en haakvormig handvat, met paardenhaar bespannen. *Makassar*.

L. 79, l. hals 44,5, br. klankkist 18 cM.

1009/84⁸⁾. Als voren (*keso-keso*), doch de hals en de stemschroeven, waarvan een ontbreekt, zwart gekleurd. De klankkist met een dun vel bespannen; aan de achterzijde eene hartvormige insnijding. Strijkstok van bruin hout, met paardehaar bespannen; het achterende bladvormig verbreed, het voorinde van hoorn, over het grootste gedeelte zeer dun en naar boven gebogen. *Gowa*.

L. 48,5, l. hals 28, br. klankkist 9,4 cM.

1) N. St. Crt. van 11 Aug. 1889, n°. 161. — MATTHES, *Atlas*, pl. VIII, fig. 20.

2) N. St. Crt. van 11 Aug. 1889, n°. 161.

3) MATTHES, *Mak. Wdb.* 94, s. v. 1° *genggong* met *Atlas*, pl. VIII, fig. 18. — ENGELHARD, l. c. 309.

4) N. St. Crt. van 11 Juli 1889, n°. 161.

5) Cat. Bat. Tent. n°. 2044.

6) MATTHES, *Mak. Wdb.* 89, s. v. *keso* met *Atlas*, pl. VIII, fig. 24a—b. — ENGELHARD, l. c. 309.

7) N. St. Crt. van 11 Aug. 1889, n°. 161.

8) Cat. Bat. Tent. n°. 2041. — Vgl. WEBER in *J. A. f. E.* III, Suppl. p. 41, met pl. II, fig. 17a—b.

804/274. Viool, als voren, doch de klankkist schotelvormig, van klapperdop, met een dun vel bespannen, aan de achterzijde van eenige ronde en een stervormig gaatje voorzien. De voet cilindervormig, met diepe, ringvormige groeven. De hals ruw bewerkt, in doorsnede vierkant, het uiteinde in den vorm eener lange, breede plaat met afgeronde hoeken en gekartelden rand; slechts één dunne, geelkoperen snaar. Ruw bewerkte strijkstok van wit hout, het eene einde schijfvormig, het andere vogelbekvormig, met paardehaar bespannen. *Gowa*.

L. 71, l. hals 47,5, br. klankkist 17,5 cM.

802/8. Gitaar (*katjapi*¹⁾, van wit hout, schuitvormig, aan beide einden met snijwerk versierd; het eene einde bekvormig, het andere krulvormig uitgesneden, van binnen hol en voorzien van een lossen bodem met zwaluwstaartvormige uiteinden, waarin twee groepen, ieder van vijf ingebrande gaten, een groot in het midden en vier kleine, op regelmatige onderlinge afstanden daaromheen, zich bevinden. Langs het midden van twee derden der bovenzijde een hooge rug, die op eenigen afstand van het eene einde door een ovaal, kokervormig uitsteeksel, waardoor de twee dunne snaren van geel koperdraad zijn geregen, in twee helften wordt verdeeld. De voorste helft van den rug is gekarteld en verbonden met eene groep van vijf op elkander volgende, cilindervormige uitsteekfels, die onderling door tusschenschotjes uit hetzelfde stuk hout aan elkander zijn verbonden en waarop bij het bespelen de vingers worden geplaatst. Bij het voorste der zuilvormige uitsteekfels begint weder een hooge rug, die vervolgens in een kokervormig uitsteeksel overgaat en waardoor het andere einde der snaren, dat tevens aan twee, in het bekvormige vooreinde draaiende stemschroeven is bevestigd, geregen is. — Dit instrument is alleen aangetroffen in *Wadjo*, *Sopeng* en *Sidenreng*. Dikwijls wordt het alleen bespeeld, somtijds wordt daarbij ook gezongen. Met den duim der rechterhand wordt eene of ook beide snaren tegelijk aangestlagen. Met de linkerhand wordt het instrument vastgehouden en alleen de rechter-snaar met een der vingers der linkerhand neergedrukt, evenals bij het vioolspelen. Er worden acht à tien diverse toonen uit te voorschijn gebracht. **Z.**

L. 68, br. 9, h. 4 cM.

1130/100²⁾. Als voren (*katjapi*), van geel hout, doch veel fraaier uitgesneden. De hals met bloem- en bladkrulvormig snijwerk à jour aan het uiteinde, de zijanten van den hals en van het uiteinde van de klankkist met ronde bloemen en blad-ranken en relief versierd. De vijf uitsteekfels op den hals door verticale insnijdingen zuilvormig. De eene helft van de bovenzijde van de klankkist zwart geverfd, de andere met driehoeken en relief versierd. Ook de rug, die den cylinder op de klankkist met het uiteinde verbindt, is bladkrulvormig à jour uitgesneden. In den bodem twee groepen van vijf gaten, door lusvormig snijwerk omringd. Aan de onderzijde van den hals lusvormig snijwerk en relief. Op een der zijanten van de klankkist een opschrift in Boegineesche karakters, waaruit blijkt, aan wien de gitaar heeft toebehoord en wie de tegenwoordige bezitter is, na de reparatie. **Z.**

L. 73, br. 11,5, h. 9,5 cM.

Zie pl. VII, fig. 2 en 3.

1895/72³⁾. Als voren, doch van bruin hout, plat ovaal, naar het eene einde uitlopend in een à jour met bladkrullen versierde punt. Op het bovenvlak een krul tusschen een grooten en vijf kleinere, aaneengesloten kolommen. Een stemschroef en de snaren ontbreken. Het snijwerk aan den hals gedeeltelijk wit en blauw gekleurd. In den bodem een rond en twee stervormige gaten. **Z.**

L. 85, br. 11, h. 9 cM.

IV. Dans⁴⁾.

37/174. Hoofdsieraad (*djoengge*⁵⁾, vervaardigd van bamboe, met papier beplakt, halveaamvormig met twee bamboetanden. Aan weerszijden een lang afhangende

1) MATTHIES, *Boeg. Wdb.* 25, s. v. *katjapi*.

3) Serie 1895 don. E. E. W. G. SCHRÖDER, Sept. 1914.

2) Serie 1130 aankoop Juli 1897.

4) ENGELHARD, l. c. 310—313.

5) MATTHIES, *Mak. Wdb.* 534, s. v. *djoengge* met *Atlas*, pl. XV, fig. 8.

staart van zes rechthoekige plaatjes met gebogen, korte zijden en door stellen van vijf verticale staafjes verbonden, onderaan lapjes rood katoen. Alles met rood, grijs en zwart papier beplakt en met witte en zwarte bloemen beschilderd. — Voor dansmeiden. *Z.*

L. 100, br. 34 cM.

Zie pl. IV, fig. 1.

37/204. Poppen, voorstellende publieke dansmeiden. Op het hoofd de *djoengge* (zie boven). Gekleed in een rood baadje, met gouddraad omboord. Gordel van wit en rood gaas, waaraan een met verguld papier overtrokken doosje hangt. Rok van wit en blauw gebleemd katoen. In de rechterhand een waaiër. Twee exemplaren. *Z.*

H. 17 cM.

37/205. Pop, voorstellende een man, die met de dansmeiden danst. Op het hoofd een hooge muts van rood katoen. Het bovenlichaam en de armen bloot. Lange, tot de borst opgetrokken rok van wit, rood en zwart gebleemd katoen, vastgehouden door een gordel van rood katoen, met plaatjes geelkoperblik versierd, waarin van voren een met verguld papier bekleede kris steekt. *Z.*

H. 25 cM.

37/206. Als voren, doch eenen zwendelaar of leeglooper voorstellend. De hoofdbedekking en kleeding als voren, doch zonder gordel en kris. *Z.*

H. 19 cM.

1560/122¹⁾. Haarnaalden, een paar, voor danseressen. Een op een zilveren en een op een hoornen pen. Met bloemen van roode, gele en groene kralen en gouden bladfiguren en loovertjes. *Gowa.*

L. 13 cM.

697/44²⁾. Model van een danshuis, met dak van lontarbladreepen en spanten van bamboe, rustende op vier stijlen van bamboe. Een staafje is door het boven-einde van iederen stijl gestoken, waaraan de ribben met rotanstroppen zijn vastgesjord. Gekleede poppen stellen een dans (*djoge*³⁾) voor. Zes publieke dansmeiden (*padjoge*), gekleed in bont geruite rokken, het bovenlichaam bedekt met een effenkleurigen omslagdoek, waarvan de punt naar achter vrij afhangt en wier voorste slippen zijn gestoken onder den gordel, waaraan bovendien nog een paar verschillend, doch effen gekleurde, schortvormige aanhangsels zijn verbonden. Op het haar dragen zij een groot, gekleurd, papieren, kamvormig hoofdsieraad (*djoengge*⁴⁾), uit welks einden snoeren van gouddraad met metalen schijfjes naar beneden hangen; bovendien heeft iedere dansmeid een trommelvormig doosje voor *sirih* aan den gordel hangen en een waaiër in de rechterhand. Drie jongelieden (*palbing*⁵⁾) dansen mede (tegen betaling van eenige duiten). Zij dragen een baadje met lange mouwen, een gordel, waarin de kris van voren steekt, een open, peperhuisvormige muts (*sigara*⁶⁾), van bont geruite stof, die alleen bij feestelijke gelegenheden wordt opgezet, en een geruite schouderdoek, waarmede zij zich onder het dansen drapeeren. — Volgens dr. MATTHES geldt het verbreken van de dansorde voor eene doodelijke belediging. *Makassar.*

H. 37, l. 41,5, br. 25,5 cM.

V. Tooneelkleeding.

1895/58. Baadje, van rose katoen, met lange mouwen, van voren open. Alle randen omboord met goudpassement en, evenals de schouders en mouwen, benaaid

1) *Gids Tent. Z.-Celebes*, p. 43, n°. 324.

2) *N. St. Cr.* van 11 juli 1889, n°. 161.

3) MATTHES, *Mak. Wdb.* 534, s. v. *djoge*.

4) MATTHES, *Atlas*, pl. XV, fig. 8. Vgl. boven.

5) MATTHES, *Mak. Wdb.* 835, s. v. *palbing*.

6) O. c. 725, s. v. *sigara* met *Atlas*, pl. XIV, fig. 33.

met gele, witte, groene, roode en zilverkleurige kralen. Met wit katoen gevoerd. — Afkomstig van een „komedie stamboel." *Makassar*.

L. 66, br. tusschen de schouders 43, l. mouwen 44 cM.

1895/60. Baadje, als voren, doch van paars flanel, met staand kraagje. De voorpanden belegd met zilveren passement, groene en roode kralen, waarmede ook de randen omboord zijn, en geborduurde bloemen van zilver- en gouddraad, de laatste ook aan het ondereinde der mouwen. Met wit katoen gevoerd. — Herkomst als voren. *Makassar*.

L. 66, br. tusschen de schouders 44, l. mouwen 50 cM.

1895/61. Als voren, doch van rose flanel, met lange mouwen, die, evenals de voorpanden, benaaid zijn met bloemen en bladeren van zilverdraad en loovertjes, omgeven door roode en groene kralen, de laatste ook langs den onderrand. Gedeeltelijk met wit katoen gevoerd. — Herkomst als voren. *Makassar*.

L. 65, br. tusschen de schouders 43, l. mouwen 54 cM.

1895/62. Als voren, doch van bruin satijn met paarse sterren. Lange mouwen, van voren open, staand kraagje. De voorpanden en mouwen benaaid met groene, roode en zilverkleurige kralen en bloemen van loovertjes en zilverdraad. — Herkomst als voren. *Makassar*.

L. 70, br. tusschen de schouders 35, l. mouwen 55 cM.

1895/59. Als voren, van bruin satijn met paarse sterren, van voren open, met lange mouwen en staand kraagje. De voorpanden, mouwen en onderrand benaaid met gele, roode, rose, groene en zilverkleurige kralen, de voorpanden ook met sterren van zilverdraad. Met wit katoen gevoerd. — Herkomst als voren. *Makassar*.

L. 68, br. tusschen de schouders 34, l. mouwen 52 cM.

1895/63. Broek, van rose flanel, met korte pijpen. De zijnaden en voorzijde benaaid met groene, rose, blauwe, roode, witte en zilverkleurige kralen, die vierbladerige bloemen en zigzaglijnen vormen. Met wit katoen gevoerd. — Herkomst als voren. *Makassar*.

L. 60, br. band 42 cM.

1895/65. Als voren, doch van geel flanel, met korte pijpen. De zijnaden en voorzijde onregelmatig benaaid met roode, groene en zilverkleurige kralen en zilverpassement. De pijpen van onderen met zwart katoen omboord en met wit en rood gestreep katoen gevoerd. — Herkomst als voren. *Makassar*.

L. 64, br. boven 36 cM.

1895/64. Als voren, doch van blauw flanel, met korte pijpen. De zijnaden benaaid met goudpassement op oranje strooken, de voorzijde met vogels, vlinders en bladeren van groene, roode, rose en zilverkleurige kralen. Met wit katoen gevoerd. — Herkomst als voren. *Makassar*.

L. 66, br. boven 37 cM.

VI. Het maken van bouquets.

804(282¹). Kunstbloementuil, pyramidevormig, met witte en roode bloemen en vergulde bladeren. De bloemen zijn aan fijne, spiraalvormig gedraaide draadjes als steel bevestigd en het geheel aan een eind rotan, waarvan het bovineinde met wit, rood en oranje katoen omwonden is. — Door vrouwen te *Gowa* vervaardigd.

H. 26, dm. 7 cM.

804(283²). Boompje, met groene papieren bladeren en gele én roode bloemen, van dun weefsel en wollen vezels vervaardigd; op den top is een roode vogel met vergulde vleugels en staart, groenen hals en rooskleurigen kop, eveneens van papier

1) *J. A. f. E.* III, *Suppl.* p. 42 met pl. II, fig. 12.

2) *O. c.* p. 42 met pl. II, fig. 13.

vervaardigd, bevestigd; als steel dient een, met oranje papier beplakt, eindje rotan. — Door vrouwen te *Gowa* vervaardigd.

H. 29, dm. 9 cM.

VII. Spelen voor volwassenen.

37/260. Doos met hanesporen (*tadji*¹⁾, van bruin palmhout, rechthoekig, met inschuivend deksel, dat een raamwerk vertoont, waarin van terzijde een blokje kan worden geschoven, waarop acht ijzere sporen van verschillende vorm:

1. Opschrift onleesbaar.
  2. *lamba*²⁾ *lada*.
  3. *lamba doendoe*.
  4. *lamba sele*.
  5. *tadji lamboesoe*³⁾.
  6. *sapoekala*⁴⁾.
  7. *lamba toe Gowa*⁵⁾, het meest gewild.
  8. *lamba oegi*. Z.
- L. doos 20, br. 4, h. 6, l. sporen 11,5—13,5 cM.

1376/1⁶⁾. Als voren, van bruin, gepolijst hout, doch de beide lange zijden zwart. Het deksel inschuivend, aan ene der lange zijden, met wit metalen hengsel. Hieraan is een blokje bevestigd met acht gaten, waarin slechts vijf ijzere sporen steken, waarvan drie met recht en twee met gebogen lemmet (met een en drie bochten). *Gowa*.

L. doos 16,4, br. 5,2, h. 2,5, l. sporen 10,9—11,7 cM.

37/262. Kooi (*koeroengang*⁷⁾, model van bamboereepjes, halfbolvormig, à jour volgens driërictingssysteem gevlochten; dikke randhoepel; bovenaan een rond gat, waaraan een lus. — Wordt over den vechthaan geplaatst. Z.

Dm. 14, h. 11 cM.

37/263. Toestel (*parasila*⁸⁾, bij hanengevchten in gebruik; rechthoekig plankje; midden op een der randen staat een stijltje, welks boveneinde gaffelvormig is uitgekeert en waardoor een stokje is gestoken; in het midden van den stijl een rechthoekig gat. — De overwonnen haan wordt met den kop in de gaffel gestoken. Z.

L. 29, br. 23, h. 39 cM.

654/7⁹⁾ en 697/43¹⁰⁾. Manden (*lobang*¹¹⁾ *djangang*), om den haan in te dragen, als men naar het hanengevecht gaat. Cylindervormig, van rechtopstaande rotanstaven met een houten schijf als bodem. Elk viertal staven is afgewisseld door twee langere, die met de uiteinden naar elkander toegebogen zijn en daar met rotanvezels, bij n°. 43 bovendien met wit katoen, omwonden zijn. Langs de boven- en benedenranden van den cylinder van binnen en buiten een rotanhoepel, waartusschen de staafjes zijn bevestigd. *Makassar*.

H. 29 en 35, dm. 18,5 en 25 cM.

37/246. Spel (*pagalatjangang*¹²⁾, rechthoekig houten blok, van onderen eenigszins afgerond, van boven concaaf; aan weersinden een rond bakje (*anrong*) en op het

1) MATTHES, *Mak. Wdb.* 427, s. v. *tadji* met *Atlas*, pl. VIII, fig. 29. — Vgl. over hanengevchten MATTHES, *Bijdragen*, 116—125. — VAN DER HART, *Reise*, pl. naast p. 205.

2) *Lamba* (Mak.) = bocht (MATTHES, *Mak. Wdb.* 642, s. v. 1° *lamba*).

3) *Lamboesoe* (Mak.) = recht (MATTHES, *Mak. Wdb.* 652, s. v. 1° *lamboesoe*).

4) Zonder bocht (MATTHES, o. c. s. v.).

5) *Toe Gowa* = bewoners van *Gowa*.

6) Serie 1376 don. J. WOLTERBEEK MULLER, April 1903.

7) MATTHES, *Mak. Wdb.* 55, s. v. 1° *koeroeng* met *Atlas*, pl. VIII, fig. 27.

8) MATTHES, *Mak. Wdb.* 171, s. v. *parasila* met *Atlas*, pl. VIII, fig. 30. — Idem, *Bijdragen*, 124.

9) N. St. Crt. van 11 Aug. 1889, n°. 161.

10) N. St. Crt. van 11 Juli 1889, n°. 116.

11) MATTHES, *Mak. Wdb.* 398, s. v. 1° *lobang* met *Atlas*, pl. VIII, fig. 28.

12) MATTHES, *Mak. Wdb.* 116, s. v. *galatjang* met *Atlas*, pl. XIII, fig. 10. Vgl. de beschrijving, l. c. 1144—1145. — Idem, *Bijdragen*, 126.

bovenvlak twee rijen van zeven halfronde verdiepingen (*kalobang*), gevuld met talrijke *bagore*-pitten (*Caesalpinia Bonducella*¹). Z.

L. 47, br. 13, h. 8 cM.

37/250. Dobbelspel (*tongko-tongko*²), houten dobbelsteen, elk der vlakken in vieren verdeeld en half rood- half wit, met ingesneden zwarte kruisen; de steen binnen twee in elkaar passende kubussen van geelkoper, ieder met een open vlak. Z.

Dm. dobbelsteenen 1,7, id. kubussen 2,7 en 4 cM.

1895/53. Halve klapperdop, met cilindervormige, houten pen in den top. — Wordt gebruikt om bij het dobbelen het toletje te bedekken. *Saleier*.

Dm. 12,5, h. 13 cM.

1895/85. Tollen, drie exemplaren, van been, zeshoekig, de zijvlakken met een tot zes oogen, gevormd door cirkels met punten. As van bruin of zwart hout. — Bij het dobbelen in gebruik. *Saleier*.

H. 4—4,5, dm. 2—2,5 cM.

1895/87. Dobbelgereedschap: 1°, rechthoekig doosje met schuivend deksel, waarop een halve maan; op den bodem een bloem en *relief* en op de zijwanden met kruisen gevulde ruiten en *relief*. L. 7, br. 4, h. 3,5 cM.

2°, een aantal schelpen ringen (opzetpenningen?).

3°, een onvolledig stel Europeesche speelkaarten. *Saleier*.

37/251 en 360/7253. Speelkaarten, 40 stuks, rechthoekig, ongeveer met onze hombrekaarten overeenkomend, n°. 7253 met verklaring. — Voor het *omi*³-spel. Z.

L. 8, br. 5 en 4,5 cM.

844/21. Speelkaarten, veertig stuks (*Omi*⁴-spel), aan de achterzijde met rood papier beplakt, de voorzijde met veelkleurige teekeningen van menschelijke gestalten, lanspunten en ballen op witten grond. — Heer heet *re*, vrouw *soeta*, boer *anjarang* (paard). De vier kleuren zijn: *boelaeng* (ruiten), *koepasa* (harten), *kajoe* (klaveren) en *sapada* (schoppen). *Saleier*.

L. 7,7, br. 4,2 cM.

VIII. Kinderspelen.

37/247. Voetbal (*raga*⁵), volgens drierichtingsstelsel *à jour* van groepen van drie rotanrepen gevlochten. — Voor het voetbalspel. Z.

Dm. 10 cM.

37/249. Vlieger (*lajang-lajang*⁶), van papier, met geraamte van bamboe, ruitvormig. De voorzijde met touwtjes versterkt en met roode en vergulde hartjes van papier beplakt. — Zeer beschadigd. Z.

H. 43, br. 48 cM.

37/248. Speelgoed voor het *logo*⁷-spel; twee hartvormige stukjes kokosnoot, aan een bamboestokje verbonden. Z.

L. stokje 51, dm. kokosdoppen 5,5—8 cM.

37/715. Proppenschieter, van bamboe; kokertje met zuiger, waarvan het handvat in den vorm van een geweercolf uitgesneden is. Z.

L. 33, dm. koker 1,2 cM.

1) DE CLERQ, n°. 532.

2) MATTHES, *Mak. Wdb.* 359, s. v. *tōngkō* met *Atlas*, pl. XIII, fig. 9. — Idem, *Bijdragen*, 125.

3) MATTHES, *Mak. Wdb.* 841, s. v. *omi*. — Idem, in *T. I. T. L. Vrk.* XI, 525—527. — Idem, *Bijdragen*, 125. — ENGELHARD (*B. T. L. Vrk.* 4° volgr. VIII), 315.

4) MATTHES, *Korte beschrijving van het Celebesche kaartspel, genaamd omi* (*T. I. T. L. Vrk.* XI), 525—527.

5) MATTHES, *Mak. Wdb.* 568, s. v. 3° *rāga* met *Atlas*, pl. XIII, fig. 8. — Idem, *Bijdragen*, 128—129. — BAKKERS, 38. — ENGELHARD, l. c. 315.

6) MATTHES, *Mak. Wdb.* 672, s. v. 1° *lajang* met *Atlas*, pl. XIII, fig. 13.

7) MATTHES, *Mak. Wdb.* 624, s. v. *logo* met *Atlas*, pl. XIII, fig. 14. — Idem, *Bijdragen*, 130.

1456/120¹⁾. Kinderspeelgoed, spuit van bamboe, aan het eene einde eenigzins nauwer toeloo-pend, aan beide einden open; als zuiger dient een bamboestok, aan een einde met een stuk wit en rood gebleemd katoen omwikkeld. — Bij het baden als speelgoed gebruikt. *Maros-rivier*.

L. 69, dm. 3 cM.

1647/1044. Mandje (*manoe-manoe*²⁾, van diagonaal gevlochten, ongekleurde lontarbladreepen, in den vorm van een kubus, waarvan een der zijvlakken vervormd is tot vier schildvormige kleppen. *Bikeroe*.

L. en br. 5, h. 9 cM.

GROEP XII.

Godsdienst. — Genees- en heekunde. — Opvoeding en onderwijs³⁾.

I. Voorwerpen bij feesten gebruikt.

37/28. Groep manden (*bakoe karaeng*⁴⁾, van volgens drierichtingssysteem gevlochten lontarbladreepen, van onderen zeshoekig, van boven rond en getand; de beide onderste groter dan de 12 bovenste; bovenop een rond dekseltje van gelijke samenstelling; alles door een rotanreep bijeengehouden. — Worden bij feesten met rijst gevuld; daarin wordt een kaars (*kandjoli*) gestoken. **Z.**

L. 45, dm. 8—13 cM.

37/112. Vuurmandje (*salaka*⁵⁾, van rotanstaafjes, bijenkorfvormig, à jour met rondgaande hoepels en opstaande en dubbelgebogen ribben. — Gebruikt om daarop goed te bewierooken. **Z.**

H. 29, dm. beneden 26 cM.

37/347, 131/29 en 802/10. Deksel-tjes (Mak. *tjakole*, Boeg. *tjijikole*⁶⁾, vijfhoekig, van lontarbladreepen volgens het drierichtingssysteem gevlochten, n°. 347 met vertikalen onderrand. Het midden oplopend. — Door de *sanro* van tijd tot tijd boven het wierookvaatje (*padoepang*) gehouden, opdat zij van wierook doortrokken worde. **Z.**

Dm. 24, 22 en 18, h. n°. 347: 9 cM.

37/346, 697/12⁷⁾ en 1009/72⁸⁾. Wierookvaten (*padoepang*⁹⁾, van gebakken aarde; rond komvormig, op schotelvormigen voet; de randen rood geverfd; onder den bovenrand van het bakje bevindt zich bij n°. 12 en n°. 72 een verheven, gekartelde plaat, terwijl bij n°. 72 ook de rand van den voet gekarteld is. Bij n°. 12 zijn bakje en schotel-tje met eenige roode strepen versierd. — Om welriekende stoffen te branden. 346: **Z.**, 12: *Makassar*, 72: *Gowa*.

H. 9,5, 9 en 5, dm. 10,5—13, 11—13,8 en 5,6—7,1 cM.

1008/64¹⁰⁾ en 1009/71¹¹⁾. Als boven (*padoepang*), n°. 71 model, n°. 64 met deksel; beide bekervormig met wijden buik, op ronden voet, die aan een schotelvormige

1) Serie 1456 don. SARASIN, Sept. 1904.

2) JASPER, *Vlechtwerk*, 193.

3) Literatuur: EERDMANS, 31—36. — VAN BRAAM MORRIS, 161—162, 173—177, 181—183, 190—192, 197—199, 208. — BAKKERS, 39—41, 58—68. — MATTHES, *Bijdragen*, 51—62, 75—109, 131—151. — Idem, *De Makassaarsche en Boeginesche Kotika's* (T. I. T. L. V. XVIII), 1—42. — Idem, *Over de Bissos*. — ENGELHARD in *B. T. L. V. 4^e volgr.* VIII, 360—398.

4) MATTHES, *Mak. Wdb.* 197, s. v. 3° *bakke* met *Atlas*, pl. IX, fig. 32.

5) MATTHES, *Mak. Wdb.* 790, s. v. 2° *salaka* met *Atlas*, pl. XV, fig. 51.

6) MATTHES, *Mak. Wdb.* 507, s. v. *tjakole* en Boeg. *Wdb.* 438, s. v. *tjijikole* met *Atlas*, pl. IX, fig. 24. — Idem, *De Bissos*, 7 met pl. I, fig. 26.

7) N. St. Crt. van 11 Juli 1889, n°. 161.

8) Cat. Bat. Tent. n°. 1970.

9) MATTHES, *Mak. Wdb.* 477, s. v. *doepa* met *Atlas*, pl. IX, fig. 23.

10) Cat. Bat. Tent. n°. 1974.

11) Cat. Bat. Tent. n°. 1970.

basis is verbonden. Om het midden van den buik, bij n°. 64 ook rondom den mond, een diep gekartelde rug. De bovenhelft van den buik met elkaar kruisende, roode strepen, bij n°. 64 tusschen twee rondgaande strepen, waardoor driehoeken en bij n°. 64 ook ruiten worden omsloten, ieder met een kruis- of hoekvormig (64) of driehoekig (71), door den wand geprikt gat als kern. — Om welriekende stoffen te branden. 64: *Takalar*, 71: *Gowa*.

H. 17,5 en 6, dm. 15,6 en 9,2 cM.

1008/37¹). Wierookvaten (*adoepa-doepang*²), als voren, doch vaasvormig, op schuinen, ringvormigen voet; de buitenwand van boven met paren loodrechte ruggen, afgewisseld door twee elkaar kruisende ruggen. Tusschen de armen der laatste en in het midden tusschen de loodrechte ruggen bevinden zich ronde, ondiepe gaatjes. *Boelekomba*.

H. 15, dm. 16 cM.

1008/63³). Als voren (*paadoepang*), met deksel, vaasvormig op schuin aflopenden, ringvormigen voet; de mondrand hoepelvormig verdikt, de buik met schuine, loodrechte en rondgaande, gekartelde ruggen, waardoor onder den mond driehoeken en daaronder rechthoeken worden omsloten. In ieder der driehoekige yakkens is een gat door den wand geboord. — Dient om reukwerk (*doepa*) te branden. *Takalar*.

H. 14,5, dm. 14,5 cM.

Zie pl. II, fig. 3.

1008/62⁴). Als voren (*sabangang*⁵), de rand van den voet hoepelvormig verdikt. De buik onder den mondrand versierd met eene ingegrifte zigzaglijn binnen twee ingegrifte cirkels, waardoor een aantal driehoeken worden omsloten, die om den anderen met vier ingedrukte gaatjes, een groter en drie kleinere daaromheen, zijn gevuld. Daaronder is de buik versierd met een aantal loodrechte, binnen twee rondgaande ruggen, alle eenigszins touwvormig, waardoor rechthoeken in het midden-gedeelte van den buik worden omsloten. Het midden van het bolle deksel is plat met gekartelden rand en van een oogvormigen greep voorzien. — Dient voor het bewieroken van doeken. *Takalar*.

H. 31, dm. 30,5 cM.

37/351. Als voren (*sabangang*⁶), rond, buigig, op voet en met uitstaanden rand; op het oppervlak getande en zigzagreliefranden en ingesneden rijen groote en kleine driehoeken en punten. — Gebezigd om het een en ander in te branden, ten einde de booze geesten door rook te verdrijven. *Z*.

H. 29, dm. 36 cM.

697/2⁷). Als voren (*sabangang*⁸), met wijde opening, naar anderen smaller. Onder den bovenrand bevindt zich een, met witte verf gevulde gleuf, vervolgens een verheven lijst met ingedrukte holten, daaronder een tweede ringvormige gleuf met vierkante openingen op een afstand van 7 cM. van elkander; ten slotte een dubbele lijst met ingedrukte holten, waartusschen een dito zigzaglijst loopt met eene vierkante opening in iedere buiging. De buik is effen en alleen versierd met loodrechte strepen op een afstand van 1,4 cM. van elkander, ruw in witte verf geschilderd; de binnenzijden geheel zwart beroekt. *Makassar*.

H. 34, dm. van boven 32, gr. dm. 37, dm. voet 24 cM.

1) Cat. Bat. Tent. p. 184, n°. 1955.

2) MATTHES, *Boeg. Wdb.* 387, s. v. 1° *doepa*.

3) Cat. Bat. Tent. n°. 1974.

4) Cat. Bat. Tent. p. 186, n°. 1977.

5) MATTHES, *Mak. Wdb.* 737, s. v. *sabangang* met *Atlas*, pl. IX, fig. 31.

6) MATTHES, *Atlas*, pl. IX, fig. 31. — Idem, *Over de Bissies*, p. 8 met pl. I, fig. 33.

7) N. St. Cr. van 11 Juli 1889, n°. 161.

8) MATTHES, *Einige Eigenthümlichkeiten in den Festen und Gewohnheiten der Makassarern und Bugisern* (Actes du 6e Congrès international des Orientalistes IV, 284).

II. Voorwerpen bij geboorten gebruikt.

37/151. Buikgordel (*akasa*¹⁾), rechthoekige lap wit katoen. — Voor zwangere en barende vrouwen; wordt omgebonden met een knoop aan de voorzijde, waarin bij de bevalling gebonden worden een citroen (*lemo pakasoemba*) en een sirihpruim (*kalomping*). Z.

L. 104, br. 83 cM.

37/349. Paarlmoerschelp (*pinjeng batoe*²⁾), gebezigd tot het mengen van spijzen bij gelegenheid van het eten van een kind op den 50sten dag na de geboorte (*nipaemoe*). Z.

Dm. 21 cM.

37/379 en 522/2³⁾. Gereedschappen voor de circumcisie⁴⁾, bestaande uit: 1°. mesje (*lading pasoen*) (379) met rechten rug en convexe snede; de greep van palmhout, plat, flauw gebogen. L. lemmet 9, br. 1,8, l. greep 6,5 cM.

2°. twee opengespleten bamboestaafjes (*pasipi*) (379 en 22), waarop een schuivende ring van vezels (2) of eene omwoeling van groen touw. L. 18,5 en 9,5, dm. 0,4—0,7 cM.

3°. twee stokjes (*patodo*) (379 en 26) van bamboe, aan eene einde aangepunt. — Zij worden in den penis gestoken. L. 16 en 14, dm. 0,5 cM. Z.

III. Voorwerpen bij begrafenissen gebruikt.

37/374. Overdekking van een lijk⁵⁾, model. Rechthoekige mat, à jour van bambooreepjes gevlochten, poortvormig gebogen, de onderranden met draadjes bijeen gehouden. L. 15,5, h. 4 cM.

Onderstel van een lijkbaar (*boekelang*⁶⁾ *taoe mate*), model, vier langsliggers, wier einden met wit gareen omwonden zijn, en zes dwarsliggers; hierover in de lengte drie planken. L. 26, br. 15 cM. Z.

698/1⁷⁾. Doodkist⁸⁾, in een splonk gevonden en bevattende een aantal menschenbeenderen (zonder schedels) tot meerdere geraamten behoorende. De kist is uit een uitgeholden boomstam gehouwen, aan een einde iets hooger en breeder dan aan het andere en van onderen voorzien van een, aan het hout gesneden voetstuk, waarin eenige bladvormige figuren gedeeltelijk à jour zijn uitgesneden. Met een paar pennen sluit op de kist het groote, massieve, dakvormige en in alle richtingen over de kist heen stekende deksel; de kanten aan vier zijden schuin en eenigszins hol aflopend. Over het midden van de platte en flauw concaaf gebogen nok loopt een verheven kam, die voor en achter in een breed, en vroeger met snijwerk voorzien, vleugelvormig uiteinde overgaat. — Dergelijke doodkisten zijn in groot aantal gevonden in moeielijk toegankelijke splonken op Zuid-Celebes en op Saleier.

L. 206, br. aan een einde 35, aan het andere einde 40, diepte 20, l. deksel 245, h. kist 67, br. deksel 51 cM.

1008/238⁹⁾. Grafteeken (*mesang*¹⁰⁾), van *koeri*-steen, bestaande uit twee opstaande stukken met dakvormig bovineinde, welks beide schuine kanten eenige malen zijn uitgesculpt, en twee rechthoekige zijstukken. *Maros*.

H. opstaande stukken 43,5, br. 33,5, l. zijstukken 69, br. 15 cM.

1) MATTHES, *Mak. Wdb.* 820, s. v. 1° *akasa* en 1149 met *Atlas*, pl. XV, fig. 7.

2) MATTHES, *Mak. Wdb.* 158, s. v. *pinjeng*, met *Atlas*, pl. IX, fig. 26.

3) Serie 522 don. dr. B. F. MATTHES, 1 Dec. 1885.

4) MATTHES, *Atlas*, pl. XII, fig. 25—27 met *Mak. Wdb.* 1140. — BAKKEBS, 42. — EERDMANS, 35—36. — MATTHES, *Bijdragen*, 71—73.

5) MATTHES, *Atlas*, pl. XIII, fig. 18.

6) MATTHES, *Mak. Wdb.* 283, s. v. *boell* met *Atlas*, pl. XIII, fig. 17.

7) N. St. Crt. van 11 Juli 1889. — Serie 698 don. A. J. A. F. EERDMANS, 1889.

8) H. E. D. ENGELHARD, *Mededeelingen over het eiland Saleier* (B. T. L. Vh. 4^e volgr. VIII),

pl. II, fig. 1.

9) Cat. Bat. Tent. p. 184, n°. 1951.

10) MATTHES, *Mak. Wdb.* 347, s. v. *mesang*. — Idem, *Bijdragen*, 145.

1560/44¹⁾. Doodenbord, van zilver, met uitgeschulpten, gedreven rand. Op de onderzijde als randschrift: „Ter Gedagtenisse van HENDRIETTA TREVIZO. — Huysvrouw van den Opsieñd' in 's Comp^s Touw Pakh^s JURRIAAN WENDT. — Geborⁿ tot Groningⁿ den 19 Decemb^r A. 1726. — En Overledⁿ tot Batavia den 2 July A. 1755. Oud zijnde 28 Jarⁿ 6 Maandⁿ en 15 dagⁿ.“ *Bone*.

Dm. 31,5 cM.

IV. Voorwerpen op den godsdienst betrekking hebbende.

a. Tooverij en toovermiddelen.

37/177. Potje, van verglaasd aardewerk, lichtgroen, buikig, met scherpen, uitstaanden rand. — Wordt gebruikt voor het bewaren van toovermiddelen, waarmede men zich liefde verzekert. *Z*.

H. 4,5, dm. 5,5 cM.

706/3²⁾. Amulet (*djima*³⁾), lichtgrijs verglaasd, aarden vaasje, breed en plat, met smalle voet, nauwe, ronde halsopening en twee ooren, die den hals met de vaas verbinden en waardoor een koord is geregen. Op beide zijden van het vaasje bevinden zich eenige ingebrande, krulvormige ornamenten. — Het vaasje was gevuld met aarde van een graf van een aanzienlijk persoon en werd aan een langen band om de heupen, gedragen. Aangezien het reeds eens door een zeeroover, die was vrijgesproken, gedragen was, zou het ook den moordenaar, die het nu droeg, ongetwijfeld helpen. *Z*.

H. 5, br. 3,9, dik 1,5 cM.

1560/112⁴⁾. Als voren (*mdili*⁵⁾), doch bestaande uit een rechthoekig, zilveren doosje, met twee oogjes voor een koord. Het bevat een steentje (?) en wordt aan de tasch (*pawo-pawo*) gedragen. *Gowa*.

L. 6,6, br. 1,9 cM.

1560/127⁶⁾. Als voren (*djima boelaeng*⁷⁾), bestaande uit vier zilveren en zes gouden kokertjes, rechthoekig of zeshoekig, met graverwerk versierd, in dubbele rijen op een lapje rood katoen genaaid en als kinderarmband gebruikt. *Gowa*.

L. 2,3—2,7, br. 1 cM.

804/265. Als voren, doch bestaande uit vier langwerpige zeshoekige stukjes hout, die met bladzilver met ingegrifte, ruitvormige figuren zijn bekleed, genaaid op een, met rood geruit katoen gevoerden, strook paars katoen. *Z*.

L. 19, br. 3 cM.

37/183. Als voren, doch bestaande uit de nabootsing in hout en goudpapier van zeven gouden, driezijdige prisma's, verbonden door een touwtje, met een strik van wit katoen, waarin een papiertje (met Koranspreuk?) geknoopt is. De prisma's zijn bevestigd aan een rechthoekigen lap van rood flanel, met gouddraad omboord en met bloemend katoen gevoerd. — Als kinderarmband gebruikt. *Z*.

L. 16,5, br. 4 cM.

1560/129⁸⁾. Als voren, doch bestaande uit tien rechthoekige, gouden, met filigraanwerk versierde kokertjes, in dubbele rijen op een lapje rood katoen genaaid en als kinderarmband gebruikt. *Gowa*.

L. 19, br. 2,5 cM.

1) *Gids Tent. Z.-Celebes*, p. 46, n°. 362.

2) N. St. Cr. van 26 Oct. 1889, n°. 253.

3) MATTHES, *Mak. Wdb.* 541, s. v. *djimé*. — A. B. MEYER, *Allerthümer aus dem ost-indischen Archipel*, 14 e. v.

4) *Gids Tent. Z.-Celebes*, p. 47, n°. 366.

5) MATTHES, *Mak. Wdb.* 350, s. v. *mdili* met *Atlas*, pl. XV, fig. 13, 1d.

6) *Gids Tent. Z.-Celebes*, p. 47, n°. 367.

7) MATTHES, *Mak. Wdb.* 541, s. v. *djimé* met *Atlas*, pl. XV, fig. 27b.

8) *Gids Tent. Z.-Celebes*, p. 47, n°. 367.

808/4. Amulet (Mak. *djima boelaeng*, Boeg. *sima oelauang*¹⁾, als voren, bestaande uit acht, tot twee reeksen gerangschikte prisma's van verguld zilver, aan twee zijden met bloemornamenten in filigraanwerk versierd. Aan de derde zijde zijn twee oogjes, die door een rechthoekigen lap rood flanel, met wit en blauw gebloemd katoen gevoerd, zijn gestoken en waardoor twee geelkatoenen snoertjes zijn geregen. De roode lap is omhoog met een groenzijden bies, waarin zigzagstrepen van zilverdraad. — Wordt om den arm gedragen. Z.

L. 19, br. 3 cM.

1560/128²⁾. Als voren, doch bestaande uit tien rechthoekige, gouden, met filigraanwerk versierde kokertjes, in dubbele rijen op een, met wit en grijs gestreept katoen gevoerd, lapje rood flanel, genaaid en als kinderarmband gebruikt. *Gowa*.

L. 16, br. 3 cM.

1546/4³⁾. Als voren, doch bestaande uit een dubbelen, zilveren ketting, waaraan bevestigd zijn: een stukje rotan, een eenigszins ronde steen binnen zilverdraad en een dierenkopvormige, binnen ijzerdraad opgesloten steen, alsmede een boekvormige, geelkoperen amulettenkoker, die een Koranspreuk bevat. Z.

L. 36 cM.

808/6⁴⁾. Als voren, doch bestaande uit een rechthoekig zakje van rood flanel, dat een, waarschijnlijk met Koranspreuken beschreven papier bevat. — Wordt door middel van een geel katoenen koord, waaraan drie zijden van het zakje zijn vastgenaaid, door kinderen om den hals gedragen. *Gowa*.

L. 8, br. 6 cM.

808/5. Als voren (Mak. *djima-djima palagesang*, Boeg. *sima-sima talya*⁵⁾, doch bestaande uit een langen, smallen, wit katoenen doek, die in den vorm van een dasje is samengevouwen en welks lange kanten aan elkander zijn vastgenaaid voor een, met een Koranspreuk beschreven papier. — Wordt om den arm van een kind gebonden. *Gowa*.

L. 52, br. 1,5 cM.

804/279⁶⁾. Talisman, gedraaid vezelsnoer, waaraan zijn bevestigd: een krokodillentand, een hondentand, een plat, bolvormig steentje binnen een netwerk van vezeldraden, twee stukjes hout, twee eindjes bamboe, waarschijnlijk kokertjes, het deksel met eene of andere zelfstandigheid gevuld en later met hars aan den koker bevestigd, eenige katoenen zakjes, een geelkoperen Chineesche munt en een groote, ijzeren ring. — Van een dief verkregen te *Makassar*.

L. 39 cM.

804/280⁷⁾. Als voren, doch bestaande uit een, van een strook wit katoen en een groen zijden lint gedraaid koord, dat gedeeltelijk buisvormig is en stukjes hout, aan een koord geregen, benevens andere voorwerpen bevat; bovendien zijn in dit gedeelte negen katoenen zakjes, die diverse amuletten, papier, enz. bevatten en twee eindjes rotan geregen. Het eene einde van de strook katoen is tot een lus ineengeknoopt. — Eveneens te *Makassar* verkregen.

L. 146, br. 7 cM.

1) MATTHES, *Boeg. Wdb.* 695, s. v. 3° *sima* met *Atlas*, pl. XV, fig. 276.

2) *Gids Tent. Z.-Celebes*, p. 47, n°. 367.

3) Serie 1546 don. J. D. BLANKENBERG, Juli 1906.

4) Serie 808 don. kroonprins van *Gowa*, Dec. 1890.

5) MATTHES, *Mak. Wdb.* 541, s. v. *djima*. — Idem, *Boeg. Wdb.* 695, s. v. 3° *sima* met *Atlas*, pl. XV, fig. 274.

6) WEBER in *I. A. f. E. III, Suppl.* p. 43. — N. St. Crt. van 26 Oct. 1889, n°. 8. — WILKEN, *Animisme*, 133 e. v.

7) WEBER, l. c. 42.

706/8¹). Talisman, als voren, doch bestaande uit een vierkant gevlochten koord van vezeldraden, met eene lus aan het eene einde en een ouden Indischen cent achter een knoop aan het andere einde; op tien plaatsen zijn aan dit koord op bijna gelijke afstanden steenen, vruchtenpitten en twee dierentanden, door vlechtwerk van dezelfde vezeldraden omsloten, bevestigd. — Deze gordel werd door den schenker aan een gevangen genomen dief of straatroover uit het *Polongbangkeng'sche* ontomen en als bewijs der groote waarde, die de eigenaar er aan hechte, kan dienen, dat hij, hoewel hij bij zijne vangenneming geen blijken van aandoening gaf, en ook bij het afgeven van zijn dolk met zilveren scheede de grootste onverschilligheid aan den dag legde, hevig ontroerde, toen hem gelast werd, den *djimat* af te geven. **Z.**

L. 82 cM.

1560/111²). Als voren (*mail*), doch bestaande uit een cilindervormigen koker van roodkoper, met bladgoud, met gedreven bloemen, bekleed; bevattende opgerolde stukjes papier (met tooverspreuken?). — Wordt aan de tasch (*parwo-parwo*) gedragen. *Gowa*.

L. 9,5, dm. 2,5 cM.

706/4³). Als voren, doch van hars vervaardigd en beschadigd, in den vorm van eene ster; de voorzijde was verguld, waarvan nog gedeelten gespaard zijn en in het midden daarvan was een steentje of kraaltje bevestigd, dat nu ontbreekt. Aan het bovineinde bevindt zich een metalen oogje. — Deze amulet werd door een moordenaar in den tabakszak (*parwo-parwo*) gedragen. **Z.**

L. 6,4, br. 6, dik 9 cM.

844/20⁴). Als voren, doch bestaande uit een rechthoekig boekje in een omslag van dun, grijs papier, die aan de eene zijde van een klep is voorzien, waarin een dun geel katoenen snoertje is bevestigd, dat dwars over het boek heen wordt gevoeld, ten einde het te sluiten. De inhoud bestaat uit Makassaarsche tooverformulieren (?). *Boelekomba*.

L. 8,6, br. 5,5 cM.

37/353. Schelp (*kadjawo*⁵); wordt op den drempel van een huis gelegd, met rijst gevuld en daarin eenige brandende kaarsen (*kandjoli*) gestoken; zoo genoemd, daar men zich verbeeldt, dat ieder, die over zulk een drempel gaat, ook oud (*kadjawo*) zal worden **Z.**

L. 23 cM.

37/352 en 802/4. Vogelkop (*aloe*⁶), van een jaar- of neushoornvogel, n°. 4 met breeden, rooden kam op den bovensnavel. — Gebruikt om koopers te lokken, daar men meent, dat zij door het hangen van zulk een kop niet verhinderd (Mak. *alo*) zullen worden, binnen te komen. **Z.**

L. 24 en 33, br. 5,3 en 6 cM.

b. Door de *Bissoes* gebruikte voorwerpen.

37/350 en 802/9. Sinto⁷), bestaande uit vier op elkaar geplaatste, breede reepen lontarblad, wier einden in elkander gevouwen en vervolgens naar boven gebogen zijn. — Wordt door den *sano* boven het hoofd van den patient in en uit elkaar getrokken. **Z.**

L. 39 en 34, br. 2 en 2,5 cM.

1) N. St. Cr. van 26 Oct. 1889, n°. 253.

2) *Gids Tent. Z.-Celebes*, p. 47, n°. 366.

3) N. St. Cr. van 26 Oct. 1889, n°. 253.

4) Serie 844 aankoop Aug. 1891.

5) MATTHES, *Mak. Wdb.* 46, s. v. 1° *kadjawo* met *Atlas*, pl. IX, fig. 20.

6) MATTHES, *Mak. Wdb.* 889, s. v. 4° *aloe* met *Atlas*, pl. IX, fig. 22.

7) MATTHES, *Over de Bissoes*, p. 7 met pl. I, fig. 27. — Idem, *Mak. Wdb.* 753, s. v. 2° *sinto* met *Atlas*, pl. IX, fig. 25.

654/25—26¹⁾. Hoofdtooisels der *Bissoes* (*siriwata*²⁾), bestaande uit twee bundels, ieder van vier reepen lontarblad, iedere bundel op drie plaatsen met wit garen aaneengenaaid; de einden tot een knoop samengebonden en franjeachtig uitgesneden (25) of langs den rand gekerfd (26). *Makassar*.

L. 35 en 37 cM.

131/36—37 en 800/7. Als voren (*siriwata*), doch de uiteinden gedeeltelijk rood (36 en 7) of rood en zwart (37) gekleurd en trapvormig uitgesneden (36) of met bloemen, wier bladeren door lusvormig gebogen reepen zijn vervangen³⁾ (37 en 7); n°. 37 van buiten met rood flanel en van binnen met wit katoen bekleed. Z.

L. 34, 34 en 32, br. 3, 2,8 en 2 cM.

800/3 en 802/13. *Pasili lëppë*⁴⁾), bestaande uit eenige lontarbladreepen, die in het midden naar vier zijden tot twee lussen (3) of tot een kruis (13) gefatsoeneerd zijn, terwijl de einden door een ineengeknoopten reep met elkander zijn vereenigd. — Symbool der bevrijding van ongeluk, ziekte, enz. Z.

L. 29,5 en 27, br. der reepen 1 cM.

131/53—54. *Pasili djekong*⁵⁾), bestaande uit twee lontarbladreepen, door een derden reep op twee plaatsen doorkruist, waardoor een (54) of twee (53) lusvormige einden gevormd worden. — Symbool van het kromme en verdraaide, waarvoor men zich te wachten heeft. Z.

L. 35,5 en 30, br. 1,1 en 1,2 cM.

131/55 en 800/4. *Pasili sodo*⁶⁾), bestaande uit een aantal lontarbladreepen, met hun midden in elkander gevlochten tot een bolvormig lichaam, dat door een krans van lussen, uit dezelfde reepen gevormd, wordt omringd, terwijl in de tegenovergestelde richting de einden der reepen tot twee bundels zijn vereenigd door een, uit een reep gevormden knoop. Z.

Dm. midden 6,6 en 7, br. reepen 1 cM.

131/46. *Pasili bakoe-bakoe*⁷⁾), bestaande uit een aantal lontarbladreepen, met hun midden in elkaar gevlochten tot een mandvormig lichaam, door lussen omgeven. — Door de *Bissoes* bij de reinigingen een voor een uit elkander geslagen en dan boven het hoofd van hem of haar, die gereinigd moet worden, uit elkander geslagen en, nadat de rug er mede aangeraakt is, weggeworpen. Z.

Dm. midden 4,5, br. reepen 1,1 cM.

131/52. *Pasili sikoe*⁸⁾), bestaande uit eenige lusvormig ineengevlochten lontarbladreepen met rechthoekig omgebogen, diagonaal gevlochten steel. — Symbool van het met den elleboog (*Boeg. sikoe*) weggestooten worden van ongeluk, ziekte, enz. Z.

L. 16, br. steel 1,2 cM.

802/19. *Pasili posi*⁹⁾), bestaande uit een reep lontarblad, welks midden tot vijf stomppuntige lussen in elkander is gedraaid. Z.

Br. 1 cM.

131/47. *Pasili woromporong*¹⁰⁾), bestaande uit zes lontarbladreepen, wier midden lusvormig samengeknoopt is, terwijl de beide einden door een zevenden reep

1) N. St. Ct. van 11 Aug. 1889, n°. 161.

2) MATTHES, *Over de Bissoes*, p. 9. — Idem, *Boeg. Wdb.* 735, s. v. *siriwatta* met *Atlas*, pl. IXa, fig. h, onderste figuur.

3) MATTHES, *Over de Bissoes*, p. 9 met pl. II, fig. h, bovenste figuur.

4) MATTHES, *Over de Bissoes*, pl. IV, fig. dd. — Idem, *Boeg. Wdb.* 741, s. v. *sili*.

5) MATTHES, *Over de Bissoes*, pl. IV, fig. ff. — Idem, *Mak. Wdb.* 532, s. v. *šjiko*: „krom.“

6) MATTHES, *Over de Bissoes*, pl. IV, fig. gg.

7) MATTHES, *Over de Bissoes*, p. 37 met pl. IV, fig. ij. — Idem, *Boeg. Wdb.* 740, s. v. *sili*.

8) MATTHES, *Over de Bissoes*, p. 37 met pl. IV, fig. ee.

9) MATTHES, *Boeg. Wdb.* 154, s. v. *pōsi*: „navel.“

10) MATTHES, *Over de Bissoes*, p. 37 met pl. IV, fig. z. — Idem, *Boeg. Wdb.* 613, s. v. *wōrong*.

doorkruist worden. — Zinspeelt op voorspoed, die zooveel glans om zich verspreidt als het zevengesternte. **Z.**

Br. reepen 1 cM.

131/51. Pasili baba¹⁾, bestaande uit twee lontarbladreepen, wier uiteinden lusvormig omgebogen en door een derden reep gekruist worden, met cilindervormigen, diagonaal gevlochten steel. — Symbool van het weggezweept worden van ziekte en ongeluk. **Z.**

L. 31, br. reepen 1,2 cM.

131/48. Pasili toepa²⁾, bestaande uit een lontarbladreep, in het midden eivormig geknoot, waardoor tevens twee lussen gevormd worden. — Zinspeelt op geluk (*oepa*). **Z.**

Br. reep 1,4 cM.

802/20. Pasilo oeloe, bestaande uit twee lontarbladreepen, wier uiteinden om elkander heen gewonden en in een stompen hoek naar boven gebogen zijn, in den vorm van een hoofdband. **Z.**

Br. 1 cM.

802/12. Boeloe koempa³⁾, vervaardigd uit vier reepen lontarblad, wier midden tot eene ster met lusvormige en puntige stralen is gefatsoeneerd en die op eenigen afstand, aan weerskanten daarvan, in elkander zijn geknoot. **Z.**

Br. reepen 1, dm. ster $\pm$ 6 cM.

802/17. Tali yoega, bestaande uit twee lontarbladreepen, die op eenigen afstand van het midden door elkander heen zijn gestrikt. **Z.**

Br. reepen 1 cM.

802/11. Sape bola⁴⁾, bestaande uit twee op elkander geplaatste reepen lontarblad, waarin op een korten onderlingen afstand van elkaar twee strikken zijn gevormd, terwijl de einden schuin tegen elkander zijn gericht. **Z.**

Br. reepen 1,5 cM.

802/16. Sikoe⁵⁾, op n°. 11 gelijkende, doch de einden der reepen in tegenovergestelde richting van elkaar staande, door een dwarsreep in het midden verbonden. **Z.**

Br. reepen 1, l. middenstrik 4,5 cM.

802/14. Manoe-manoe tjakeroe-eroe⁶⁾, bestaande uit een, van lontarblad-reepen diagonaal gevlochten vogel; de staart door vier lusvormige uitsteekfels voorgesteld. **Z.**

L. 16, br. 3, br. reepen 0,7 cM.

802/8. Gadjang⁷⁾, bestaande uit twee reepen lontarblad, die langs een rotanreep tot een slangvormig figuur in elkander zijn gevlochten. **Z.**

L. 26, br. 3 cM.

131/28. Odja⁸⁾, stok van de middelnerf van lontar- of *nipah*-blad, omwonden met vlechtwerk van lontar- of *nipah*-blad, waar een rood geverfd blad van dezelfde soort doorheen gehaald is. **Z.**

L. 144, br. 4,1 cM.

1) MATTHES, *Over de Bissoes*, p. 37 met pl. IV, fig. *dd*. — Idem, *Boeg. Wdb.* 172, s. v. *bâbâ*: „zweep.”

2) MATTHES, *Over de Bissoes*, p. 37 met pl. IV, fig. *aa*. — Idem, *Boeg. Wdb.* 740, s. v. *sili*.

3) MATTHES, *Boeg. Wdb.* 213, s. v. *boeloe*: „haar” en 14, s. v. *koempa*: „fondraal van het lemmet.”

4) MATTHES, *Boeg. Wdb.* 681, s. v. *sape*: „holte” en 217, s. v. *bôla*: „huis.”

5) MATTHES, *Boeg. Wdb.* 665, s. v. *sikoe*: „elleboog, hoek.”

6) MATTHES, *Boeg. Wdb.* 251, s. v. *manoe*: „vogel” en 859, s. v. *iroe*: „betooveren.”

7) MATTHES, *Boeg. Wdb.* 64, s. v. *gadjang*: „kris.”

8) MATTHES, *Mak. Wdb.* 866, s. v. *odja* met *Atlas*, pl. IX, fig. 13 en 186. — Idem, *Over de Bissoes*, p. 6 met pl. I, fig. 13 en 186.

37/366. Odja, als voren, doch bestaande uit een bamboereep, grootendeels bedekt met gevlochten, ongekleurde, zwarte en roode lontarbladreepen, die een geblokt patroon en schuine strepen vormen, de randen met uitstekende punten. Bovenaan twee uitstekende vleugeltjes. **Z.**

L. 111, br. 3 cM.

37/358 en 370. Odja tikaroeng¹⁾, bundels nerven van *inroe*-blad (*adidi*), door diagonaal gevlochten rotanringen vereenigd en door touwtjes tot een bezem verbonden (358) of gedeeltelijk met grijs katoen omnaaid (370). **Z.**

L. 100 en 103, dm. 4,5 en 4—8 cM.

37/724. Adidi wara²⁾, een bos palbladnerven, aan een einde omwikkeld met oranje katoen en daarover een klein, zeshoekig mandje van ongekleurde lontarbladreepen, volgens drierichtingssysteem gevlochten. **Z.**

L. 30, dm. 3,5 cM.

37/368. Toedangang djoedjoe maradja³⁾, bezem van de stelen van klapper (*inroe*)-blad (*adidi*); bovenaan in een krans door gaten in een houten schijfje gestoken, op verschillende plaatsen met diagonaal gevlochten rotanringen omgeven, grootendeels met wit katoen bekleed en onderaan omgeven door een ring van ongekleurde lontarbladreepen, volgens drierichtingssysteem gevlochten met enkele zwarte en roode, zespuntige sterren. **Z.**

L. 108, dm. 10 cM.

1594/3⁴⁾. Lont (*djoedjoe* ⁵⁾), kegelvormige bos bladstelen van palbladeren, omnaaid met rood, wit en blauw katoen. Hieraan een in elkaar gedraaide reep vuil katoen. — Gebruikt om booze geesten te verdrijven door den stank, dien hij verspreidt. *Binamoe*.

L. 116, dm. 5—10 cM.

654/9⁶⁾. Sasoen riwoe⁷⁾, bestaande uit een afgeknot kegelvormigen bundel bladstelen, met wit katoen overtrokken en aan de basis gevat in een, van lontarbladreepen rechthoekig gevlochten mandje met achthoekigen bodem. *Makassar*.

L. 97, dm. 10 cM.

131/34. Pijl (*lantjoe* ⁸⁾), van rotan, het eene einde met wit en rood papier omwonden. — Tot afwering van booze geesten. **Z.**

L. 97, dm. 0,6 cM.

131/35. Als voren, doch aan het uiteinde met veeren van gevouwen, ongekleurde of ongevuwen, ongekleurde en roode lontarbladreepen. — Tot afwering van booze geesten. **Z.**

L. 58, dm. 1 cM.

37/367. Boelo paseya-seya⁹⁾, twee door een touwtje aan elkaar verbonden stukken bamboe, over een groot gedeelte der lengte meermalen gespleten. — Gebezigd bij ziekte, bevalling, besnijdenis, tandenslijping, huwelijk, enz. **Z.**

L. 54 en 57, dm. 5 cM.

1) MATTHES, *Mak. Wdb.* 866, s. v. *odja* met *Atlas*, pl. IX, fig. 14. — Idem, *Over de Bissoes*, p. 6 met pl. I, fig. 14.

2) MATTHES, *Mak. Wdb.* 855, s. v. *adidi* met *Atlas*, pl. IX, fig. 12. — Idem, *Over de Bissoes*, p. 6 met pl. I, fig. 12.

3) MATTHES, *Boeg. Wdb.* 465, s. v. *djoedjoe* met *Atlas*, pl. IX, fig. 10. — Idem, *Over de Bissoes*, p. 6 met pl. I, fig. 10.

4) Serie 1594 don. G. MAAN, April 1907.

5) MATTHES, *Mak. Wdb.* 546, s. v. *djoedjoe* en 201, s. v. *boengka* met *Atlas*, pl. IX, fig. 10.

6) N. Se. Crt. van 11 Aug. 1889, n°. 161.

7) MATTHES, *Atlas*, pl. IX, fig. 11. — Idem, *Over de Bissoes*, p. 6 met pl. I, fig. 11.

8) MATTHES, *Mak. Wdb.* 668, s. v. *lantjoe*. — Idem, *Over de Bissoes*, pl. II, fig. 9.

9) MATTHES, *Boeg. Wdb.* 721, s. v. *boelo paseya* met *Atlas*, pl. IX, fig. 17. — Idem, *Over de Bissoes*, p. 6 met pl. I, fig. 17.

37/359. Boelo lae-lae¹⁾, bamboe, over een groot deel meermalen gespleten en door een rotanringetje omgeven; nabij het andere einde een gat, waarop met veel geweld met een andere bamboe geslagen wordt. **Z.**

L. 142, dm. 5,5 cM.

37/371. Padoeka setang²⁾, bestaande uit:

a. een stuk bamboe (*paramatang*), met wit katoen overtrokken; hieraan gebonden een zigzagvormig van lontarbladreepen gevlochten stok (*odja*);

b. een bosje bladnerven (*adiadi*);

c. een hakmes (*finangke*) met witte dwarsstrepen op het lemmet en paardenhoefvormigen greep van grijsbruin hout, naar de snedezijde toegebogen. **Z.**

L. bamboe 57, dm. 6,5, l. hakmes 42, br. lemmet 5 cM.

37/357. Boelo alac-laeyang³⁾, bamboe, aan beide einden open; dient om op een anderen duivelbanner (*boelo lae-lae*) te slaan. **Z.**

L. 125, dm. 6,5 cM.

131/39. Aroempigi⁴⁾, een bamboekoker, gevuld met allerlei snuisterijen, met rood, aan de einden ook met wit en blauw gebloemd katoen omkleed. Aan het eene uiteinde een nagebootste vogelkop, met rood en oranje katoen en grijs (?) fluweel bekleed; aan het andere uiteinde een (thans ontbrekende) staart, uit verscheidene reepen gekleurd katoen samengesteld. **Z.**

L. 88,5, dm. 6,5 cM.

370/2034⁵⁾. Als voren, doch de omkleeding van rood en wit katoen, de vogelkop van hout, met rood katoen omkleed, behalve den bek. Staart van witte en oranje draden, uitlopende in zwarte kralen en ruitvormige stukjes blik. **Z.**

L. 67, dm. 3,5 cM.

1926/673⁶⁾. Als voren (*aroempigi*), doch van palmbladreepen diagonaal gevlochten en met geel katoen overtrokken. De driehoekige vogelkop gestileerd en geheel met rood katoen overtrokken. De staart in tien slippen van ongekleurde en roodbruine reepen uitlopend. **Z.**

L. 83, dm. 21 cM.

800/9. Als voren (*aroempigi*), doch aan het eene einde twee kleine, met rood katoen omwoelde vogelkoppen van vlechtwerk met geopenden bek en tong van zwart katoen. De zeven strooken vlechtwerk, die den staart vormen, plat zigzagvormig gefatsoeneerd en uit diagonaal vlechtwerk bestaande, evenals het lichaam, dat bovendien met tal van uitsteeksel versierd, doch niet bekleed is. **Z.**

L. 79, dm. 13 cM.

131/38. Alosoe⁸⁾, bamboekoker, met diagonaal gevlochten lontarbladreepen van verschillende kleuren (rood, zwart, oranje en ongekleurd) bekleed, met uitsteeksel op den rug; aan het eene uiteinde, dat met wit, rood, groen en oranje katoen bekleed is, een bueros-kop, aan het andere een lange staart, die uit elf reepen gevlochten en gedeeltelijk rood, bruin of zwart gekleurd lontarblad is samengesteld. De

1) MATTHES, *Borg. Wdb.* 619, s. v. *lâe* met *Atlas*, pl. IX, fig. 15. — Idem, *Over de Bissoes*, p. 6 met pl. I, fig. 15.

2) MATTHES, *Atlas*, pl. IX, fig. 18. — Idem, *Over de Bissoes*, p. 6 met pl. I, fig. 18.

3) MATTHES, *Mak. Wdb.* 706, s. v. *lâe* met *Atlas*, pl. IX, fig. 16. — Idem, *Over de Bissoes*, p. 6 met pl. I, fig. 16.

4) MATTHES, *Mak. Wdb.* 885, s. v. *aroempigi* met *Atlas*, pl. IXa, fig. k. — Idem, *Over de Bissoes*, p. 9 met pl. II, fig. k.

5) Cat. Kol. Tent. Amst. 1885, 12^e kl. n°. 11.

6) Serie 1926 don. Bat. Gen. v. K. en W. Juni 1916.

7) MATTHES, *Over de Bissoes*, p. 9 met pl. II, fig. k.

8) MATTHES, *Mak. Wdb.* 904, s. v. *alôoe* met *Atlas*, pl. IXa, fig. i. — Idem, *Over de Bissoes*, p. 9 met pl. II, fig. i.

koker is gevuld met allerlei snuisterijen, die onder het dansen geschud worden en daardoor geraasmaken. **Z.**

L. 86, dm. 8,5 cM.

800/8 en 1926/674. *Alosoc*, als voren, doch het diagonale vlechtwerk van lontarbladreepen geheel met vele groote, tandvormige uitsteeksel, volgens den sierslag¹⁾ gevlochten, ongekleurd en paars. De kop van bladreepen gevormd, driehoekig, met rood katoen overtrokken. Bij 674 is de hals met geel katoen bekleed. De staart als voren, doch van ongekleurde en paarse reepen gevlochten. **Z.**

L. 85 en 69, dm. 13,5 cM.

131/40, 800/10 en 1926/675. *Talo tali*²⁾, een bamboekoker, gevuld met allerlei snuisterijen, met oranje (40), rood (10) of geel (675) katoen bekleed. Bij n°. 40 in het midden een strook wit katoen met roode randen; bij n°. 10 vier banden, van een reep lontarblad samengeknoot; bij 675 metalen banden in het midden en aan een der uiteinden, terwijl bij n°. 40 de uiteinden met paars fluweel bekleed zijn; n°. 10 en 675 met een lap rood katoen, die aan de beide uiteinden afhangt. **Z.**

L. 79, 58 en 72,5, dm. 3,5, 5 en 7,5 cM.

37/371*. *Waaier (simpa*³⁾, van lontarblad volgens het drierichtingssysteem gevlochten, rond, met rand van rood katoen en een, over het blad uitgesneden bamboesteel. — Bij feesten in gebruik. **Z.**

Dm. blad 28, l. steel 70, dm. 2 cM.

131/30. *Sabel (walida*⁴⁾, van een weefgetouw, van zwart hout, het eene einde schuin afgesneden, het andere afgerond. — Dienende om de booze geesten af te weren. **Z.**

L. 111, br. 4,6 cM.

1594/2. Als voren (*kalewang*⁵⁾, van hout, flauw gebogen, de rug concaaf, de snede convex en min of meer beitelvormig. Greep in doorsnede ovaal, naar boven knopvormig en doorboord. Op de beide zijden van het lemmet met zwarte verf poortvormige figuren, op den rug eenige Makassaarsche karakters. — In 1902 gebezigd, om tijdens eene cholera-epidemie ziekmakende geesten te verdrijven. *Tamanruya*, onderafd. *Binamoë*.

L. 82, br. 2,5—4,5 cM.

131/33. Als voren⁶⁾, doch van palmhout, de rug van het lemmet in een convexen boog naar de punt loopend, de greep naar de snedezijde toegebogen en van boven verdikt. — Om booze geesten te bannen. **Z.**

L. 50, br. lemmet 4,5 cM.

37/365. *Mes (tjoeriga*⁷⁾, van lichtbruin hout, het vooreinde van het lemmet schuin afgesneden, de greep met het lemmet één vlak vormend, zonder verdikking. In het heft en nabij het vooreinde hangen in een gaatje verscheidene ijzeren ketinkjes. **Z.**

L. 24, br. 2—5 cM.

1) JASPER, *Vlechtwerk*, p. 60, fig. 55.

2) MATTHES, *Boeg. Wdb.* 369, s. v. *tblitdli* met pl. IXa, fig. j. — Idem, *Over de Bissoes*, p. 9 met pl. II, fig. j.

3) MATTHES, *Mak. Wdb.* 732, s. v. *simpa* met *Atlas*, pl. IX, fig. 9. — Idem, *Over de Bissoes*, p. 7 met pl. I, fig. 9.

4) MATTHES, *Over de Bissoes*, p. 9 met pl. II, fig. d. — Idem, *Boeg. Wdb.* 653, s. v. *walida*.

5) MATTHES, *Boeg. Wdb.* 45, s. v. *kalewang*.

6) MATTHES, *Over de Bissoes*, p. 9 met pl. II, fig. e.

7) MATTHES, *Boeg. Wdb.* 442, s. v. *tjoeriga* met *Atlas*, pl. IX, fig. 6. — Idem, *Over de Bissoes*, p. 6 met pl. I, fig. 6.

131/32. Schild¹⁾, van lichtbruin hout, rechthoekig, smal, met handvat, bestaande uit twee afgeknote pyramiden, door een horizontalen cilindri onderling verbonden. — Om booze geesten te bannen. Z.

L. 77, br. 6,5 cM.

37/364. Soedjikama²⁾, twee stokjes (nabootsing van ijzer), aan een einde aan-gepunt, aan het andere verdikt, met twee gaten, waarin een ijzeren kettinkje. De stokjes door een rood, gevlochten koord verbonden. Z.

L. 32,5, dm. 0,6—2,5 cM.

37/361. Ana batjing³⁾, nabootsing in hout van twee ijzeren staafjes, aan de einden met platte, rechthoekige verbreding. De staafjes door een gevlochten, rood koord verbonden. Z.

L. 31,5, br. 1,5—4 cM.

37/360. Ana batjing lae-lae⁴⁾, twee ijzeren staafjes, in hout nagebootst, rechthoekig, met eenige gaatjes, aan weersindene eene rechthoekige verdikking. De staafjes door een gevlochten, lichtrood koord verbonden. Z.

L. 32,5, dm. 1—2,5 cM.

37/362. Lagoeni⁵⁾, rechthoekig houten plankje, aan een hoek uitgesneden tot vorming van een handvat; door een gevlochten, lichtrood koord verbonden aan een afgeknotten, houten kegel (*patate lagoeni*), waarmede op het plankje geslagen wordt. Z.

L. plankje 19, br. 7, l. kegel 15, dm. 1,3—3 cM.

37/363. Kantjing⁶⁾, twee geelkoperen bekkens, in het midden doorboord en door een gedraaid snoer verbonden. Hierbij een bamboe, waaraan twee lange tongen zijn gesneden, omgeven door een ring van diagonaal gevlochten rotan. Z.

Dm. bekkens 9, l. bamboe 61, dm. 4,5 cM.

131/31. Staf (*patjoda* ⁷⁾), van palmhout, achthoekig, naar boven dikker wordend en knopvormig uitlopend. Op eenigen afstand van het bovineinde een band ingesneden driehoeken en relief. — Door den *poetwa matowa* gebruikt, om booze geesten te bannen. Z.

L. 95, dm. 3,6 cM.

37/354. Fakkelt (*soelo langi* ⁸⁾), stuk bamboe, aan het bovineinde gespleten en met fijn gekoefden gras gevuld. — Wordt bij feestelijkheden vooruitgedragen. Z.

L. 40, dm. 3,5 cM.

37/356 en 131/63. Vorstelijke fakkels (*dama datoe* ⁹⁾), van een (356) of zeven (63) staafjes *damar*-hars, omgeven door *pandan*-bladeren; nabij het bovineinde (356) of bijna over de geheele oppervlakte (63) omwonden met reepen lontarblad van

1) MATTHIES, *Over de Bissoes*, p. 9 met pl. II, fig. e, onderste figuur.

2) MATTHIES, *Boeg. Wdb.* 719, s. v. *soedjikamma* met *Atlas*, pl. IX, fig. 5. — Idem, *Over de Bissoes*, p. 5 met pl. I, fig. 5.

3) MATTHIES, *Mak. Wdb.* 243, s. v. *bātjing* met *Atlas*, pl. IX, fig. 1. — Idem, *Over de Bissoes*, p. 5 met pl. I, fig. 1. — WIGGERS, *Schets van het regentschap Kudjung (T. I. T. L. Vh. XXXVI)*, 261.

4) MATTHIES, *Mak. Wdb.* 243, s. v. *bātjing* met *Atlas*, pl. IX, fig. 2. — Idem, *Over de Bissoes*, p. 5 met pl. I, fig. 2.

5) MATTHIES, *Mak. Wdb.* 624, s. v. *lagoeni* met *Atlas*, pl. IX, fig. 3. — Idem, *Over de Bissoes*, p. 5 met pl. I, fig. 3.

6) MATTHIES, *Mak. Wdb.* 43, s. v. *2° kântjing* met *Atlas*, pl. IX, fig. 4. — Idem, *Over de Bissoes*, p. 5 met pl. I, fig. 4.

7) MATTHIES, *Over de Bissoes*, p. 8 met pl. II, fig. a.

8) MATTHIES, *Mak. Wdb.* 787, s. v. *1° soelo* met *Atlas*, pl. IX, fig. 7. — Idem, *Over de Bissoes*, p. 6 met pl. I, fig. 7.

9) MATTHIES, *Boeg. Wdb.* 390, s. v. *dâmâ* met *Atlas*, pl. IX, fig. 8. — Idem, *Over de Bissoes*, p. 7 met pl. I, fig. 8.

verschillende kleuren, rood, groen, bruin, oranje, zwart, bij 63 ook paars. — Voor plechtige gelegenheden. Z.

L. 33 en 84,5, dm. 3 en 10,5 cM.

37/355. Fakkelt, een stuk bamboe, aan het eene einde open. — Dient tot het verdrijven van booze geesten¹⁾. Z.

L. 27,5, dm. 2,5 cM.

131/42 en 800/2. Manden (*panampa*²⁾, van boven rond, van onderen zeshoekig, bakvormig, de bodem bij n°. 2 van binnen in het midden puntig oplopend; volgens het drierichtingssysteem gevlochten van een dubbele laag lontarbladreepen; de buitenzijde bij n°. 2 versierd met, in dwarse of schuine richting ingevlochtene, rood of paars gekleurde reepen, de schuine reepen een rand en *relief* op eenigen afstand van den bodem vormende, waaraan snoeren zijn bevestigd met aangeregen knoopvormige kralen, sterren en platte bollen, alle van lontarblad vervaardigd. Deze voorwerpen zijn ongekleurd, lichtrood en paars (2) of ongekleurd, donkerrood, zwart en met goudpapier beplakt (42). — Bij feesten met geroosterde rijst gevuld en op het hoofd gedragen, om daarmede de hoofdpersonen van het feest en andere feestvrienden te bestrooien. Z.

Dm. 43 en 29, h. 11 en 13 cM.

131/41. Pop (*manoe koeroeda*³⁾, van diagonaal gevlochten lontarbladreepen, een *Garoeđa* in menschengedaante voorstellend, het hoofd, de handen en voeten gestileerd. — Dienende om, aan elk der vier hoeken van de slaapplaats der geesten (*lamin rewata*) bij de bezwingingen der *Bissoes* geplaatst te worden tot het verjagen der booze geesten. Z.

L. 67 cM.

131/45. Kooi (*lawolo*⁴⁾, bijenkorfvormig, van rotanreepen over rotanhoepels open gevlochten, van binnen met wit, van buiten met rood katoen bekleed. De buitenzijde van boven naar beneden met smalle reepen geweven koperdraad bespannen, aan de onderzijde met zulk een reep omhoog, waaraan een aantal ruitvormige figuren van dun koperdraad hangen. Binnenin, van den top aan draden van oranje of wit, groen, rood en oranje katoen afhangend, een groen verglaasd, rond doosje met deksel van gebakken aarde, met oranje draden omwonden, en vier vogels, van lontarblad gevlochten en met wit, blauw, groen en verguld papier bekleed. Z.

H. 75, dm. 57,5—65 cM.

131/44. Bidkastje (*poengo-poengo*⁵⁾, een met gebloemd papier beplakt, rechthoekig kistje, waarvan eene der lange zijden open is. Door het midden der tegenover gestelde zijde is een bamboemast gestoken, van welks top aan weerszijden een touw naar het kistje afloopt en daaraan bevestigd is. Aan elk der beide touwen zijn 27 knoopen van ongekleurd, paars of rood lontarblad geregen, die verschoven kunnen worden en tot het tellen der gebeden dienen. Op den top van het mastje twee kruislings over elkander gelegde en met de uiteinden omhooggebogen, met paars en rood katoen bekleede koperdraden, welke uiteinden door een snoer van veelkleurige glaskralen verbonden worden en zoo een vierhoekig vlak vormen, dat door twee elkander kruisende katoenen koorden in vier gelijke deelen verdeeld is. — Het toestel dient den *Bissoes* bij het opzeggen hunner gebeden, tot de *rewata's* gericht. Z.

H. kastje 15, br. 41,5, d. 16,5, h. mast 47 cM.

1) Vgl. MATTHES, *Over de Bissoes*, 6.

2) MATTHES, *Boeg. Wdb.* 307, s. v. 1° *tâmga*. — Idem, *Over de Bissoes*, 9—10.

3) MATTHES, *Over de Bissoes*, 18 met pl. III, fig. 2. — Idem, *Boeg. Wdb.* 35, s. v. *koerêđa*.

4) MATTHES, *Boeg. Wdb.* 612, s. v. *lawôlo* met *Atlas*, pl. VIII, fig. 27. — Idem, *Over de Bissoes*, 21.

5) MATTHES, *Boeg. Wdb.* 92, s. v. 1° *poengo*. — Idem, *Over de Bissoes*, p. 10—11 met pl. IV, fig. n.

131/43. Toestel (*tangaring*¹⁾, van blik, eenigszins in den vorm van een vogelkooi, met rond voetstuk. In het midden een wierookvaatje (*adoepadoepang*), van bruine, gebakken aarde, met deksel, de buitenzijde met ingegrifte ruiten, halve cirkels en bloemen versierd. Rondom de buitenzijde hangen drie rijen kopjes van wit porselein, die met geoorsterde, rood, wit en zwart gekleurde rijst en met betelblad worden gevuld, aan oranje draden; geheel bovenaan vier doosjes van groen verglaasde, gebakken aarde, met deksel, voor welriekende olie (drie hiervan ontbreken). Z.

H. 41,5, dm. 35 cM.

131/64. Stokje, van rotan, aan het eene einde daarop vastgebonden een klein wigvormig stukje hout. — Bestemming onbekend. *Bissoe*-instrument? Z.

L. 89,5 cM.

c. Voorouderbeelden.

1424/1²⁾. Voorouderbeeld, van de mannelijke sekse (*boerane*³⁾, van bruin hout, in staande houding, naar onderen in een rechthoekig voetstuk eindigend. Bolvormig hoofd met ruwe voorstelling der ooren, platten neus, met kalk gevulde oogen en geopende mond; platte borst met voorstelling van den linker borsttepel; de armen door snijwerk voorgesteld, de linkerhand op den dikken buik en de rechter tegen het pudendum gehouden; de beenen in doorsnede vierkant. *Bonerate*.

H. 26, dm. voetstuk 4,7 × 6,2 cM.

1424/2. Als voren, doch van de vrouwelijke sekse (*batne*⁴⁾, veel ruwer bewerkt, zonder voorstelling der armen; oogen, ooren, neus, mond en pudendum door min of meer flauwe insnijdingen aangeduid. De beenen achthoekig in doorsnede. *Bonerate*.

H. 30, dm. voetstuk ± 6 × 8 cM.

d. Voorwerpen op den *Islām* betrekking hebbende.

804/281⁵⁾. Sieraad, kroonvormig, op vier staafjes rustende, die uit een bloemkelt te voorschijn treden, welks ondereinde aan een rotansteel is bevestigd; het geheele sieraad is van verschillend gekleurd papier, rood en ongekleurd klatergoud, alsmede dun, rood en geel katoenen weefsel vervaardigd. Aan de kroon zijn van papier een aantal bloemen gevormd en op twee tegenover elkaar liggende plaatsen een aantal rond of puntig eindigende, recht opstaande of zijdelings gebogen vleugelvormige uitsteeksels. — Wordt aan vrienden en bekenden bij gelegenheid van het *Moelod*-feest ten geschenke gegeven. *Gowa*.

H. 46, dm. 26 cM.

37/233. Priesterdolk (*baði goeroe*⁶⁾, het lemmet recht, de rug recht, de snede flauw concaaf en met convexen boog in de punt overgaand; op de zijden een ruw geteekende kring (geluksteeken). Greep van bruin hout, in doorsnede puntig ovaal, sterk gebogen, het bovenvlak schuin afgesneden en uitgeschulpt. Scheede van bruin hout, in doorsnede puntig ovaal, onderaan een gelijkvormig stuk geel hout, boven naar de snedezijde met afgerond uitsteeksel. Z.

L. lemmet 18, br. 2,2, l. greep 5, l. scheede 26,5, br. 4—4,5 cM.

202/1⁷⁾. Als voren, doch het lemmet gebogen, tweesnijdend, de beide zijden van boven dik, van onderen scherp. In het midden eene vedervormige, met zilver ingelegde versiering en aan het boveneinde twee elkaar kruisende driehoeken in een

1) MATTHES, *Boeg. Wdb.* 282, s. v. *tangaring*. — Idem, *Over de Bissoes*, 10, met pl. IV, fig. m.

2) Serie 1424 don. G. W. W. C. baron van HORVELL, Febr. 1904.

3) MATTHES, *Mak. Wdb.* 267, s. v. *boerane*.

4) MATTHES, *Mak. Wdb.* 311, s. v. *batne*.

5) WEBER in *J. A. f. L.* III, *Suppl.* p. 42 met pl. II, fig. 8.

6) MATTHES, *Mak. Wdb.* 235, s. v. *baði* met *Atlas*, pl. VII, fig. 19. — Het is twijfelachtig, wat hier met *goeroe* bedoeld wordt.

7) Serie 202 don. Mr. M. C. PIEPERS, April 1878.

cirkel, met Arabische cijfers in de daardoor gevormde segmenten (*koetika*) en daar- onder eene bladversiering, alles met zilver ingelegd. Greep van buffelhoorn, van boven omgebogen en bloemknopvormig opengewerkt, doch beschadigd. Scheede van denzelfden vorm als het lemmet, uit twee stukken geelbruin hout bestaande, die door een rotanring samengehouden worden. *Makassar*.

L. lemmet 21,2, br. 3, l. greep 9,5, l. scheede 25, br. 3,8 cM.

37/135. Tabbaard (*djoemba*¹⁾, van bont gebloeid katoen, met lange mouwen, van voren geheel open en daar met rooden rand aan de binnenzijde. — Vooral des Vrijdags in de moskee door beambten gedragen. **Z.**

L. 123, hr. tusschen de schouders 52, l. mouwen 61 cM.

37/141 & 141a. Bidkleed (*talako*²⁾, rechthoekige lap dun, wit katoen; hierbij een muts³⁾ (141a) van dezelfde stof, dubbele, rechthoekige lap, langs eene lange zijde en een deel van eene korte aan elkaar genaaid. — In het bijzonder voor vrouwen. **Z.**

L. kleed 310, br. 222, h. muts 58, br. 30 cM.

37/142. Bidkleedje (*salinring*⁴⁾, van wollige stof, donkergroen met bont ge- bloemden rand en groene franje. — Op het opgevouwen kleedje (*moesala*) wordt bij de rituele godsdienst oefeningen telkens met het hoofd gerust. **Z.**

L. en br. 119 cM.

37/168. Rozenkrans (*tasabe*⁵⁾, bestaande uit honderd ronde en twee platte, beenen kralen, vereenigd in een beenen, kegelvormig staafje met dwarsgroeven. **Z.**

L. (dubbel gevouwen): 41 cM.

1009/39⁶⁾. Rijstmandjes (*bakoe kanre maedoe*⁷⁾, van onderen zeshoekig, van boven rond, met platten bodem, volgens het drierichtingsstelsel van bladee- pen gevlochten met een rand van roode en zwarte reepen langs den boven- en onder- kant der buitenzijde van den wand. Twee exemplaren. — Bij het *Moelod*-feest ge- bruikt. *Gowa*.

H. 6,5, dm. 10 cM.

V. Genees- en heekunde.

37/345. Medicijndoos (*bakoe pabale*⁸⁾, van rechthoekig gevlochten lontarblad- reepen over een houten raamwerk; rechthoekig met deksel, schuivend over een op- staanden rand; de buitenzijde van ongekleurde en zwarte reepen in een patroon van kruisen binnen ruiten of van afwisselende schuine strepen; de randen van doos en deksel rood en wit gestreep; het inwendige in drie vakken verdeeld en daarin groote en kleine bakjes voor medicijnen. **Z.**

L. 36, br. 27, h. 16 cM.

1009/46⁹⁾. Als voren (*bakoe pabale*), tevens *sirih*-doos. Vorm en vlechtwijze als voren, doch de reepen van binnen ongekleurd, van buiten rood en ongekleurd. Het patroon als voren. De binnenruimte bevat een rood aarden wierookschotelje (*padoe- pang*) op zeer breeden voet¹⁰⁾ met getanden rand, een klein, puntig oplopend, hoedvormig bakje, volgens het drierichtingsstelsel van bladee- pen gevlochten, en een amulet (*sinto*¹¹⁾, bestaande uit een aantal op elkaar liggende bladee- pen, wier einden

1) MATTHES, *Mak. Wdb.* 539, s. v. *djoemba* met *Atlas*, pl. XIV, fig. 18.

2) MATTHES, *Mak. Wdb.* 456, s. v. *talakko*.

3) MATTHES, *Atlas*, pl. XIV, fig. 15.

4) MATTHES, *Mak. Wdb.* 794, s. v. 1° *salinring* met *Atlas*, pl. XIV, fig. 17.

5) MATTHES, *Mak. Wdb.* 465, s. v. *tasabe* met *Atlas*, pl. XIV, fig. 19.

6) Cat. Bat. Tent. n°. 1994c; waar *kanre* een drukfout is voor *kanre*.

7) MATTHES, *Mak. Wdb.* 51, s. v. *kanre*: „eten, rijst“ en 350, s. v. *maedoe*: „geboortedag van MOHAMMED.“

8) MATTHES, *Mak. Wdb.* 278, s. v. 5° *balle* met *Atlas*, pl. IX, fig. 27.

9) Cat. Bat. Tent. n°. 1999.

10) MATTHES, *Atlas*, pl. IX, fig. 23.

11) MATTHES, *Mak. Wdb.* 753, s. v. 2° *sinto* met *Atlas*, pl. IX, fig. 25.

in elkaar zijn geknoopt en trapvormig uitgesneden. Tevens sluit in de doos een ondiep, rechthoekig bakje, dat nabij het eene einde door een dwars tusschenschot in twee ongelijke deelen is verdeeld; de kleinere ruimte bevat drie kubieke doosjes en de grootere een komvormig, diagonaal gevlochten bakje met een platten bodem, die volgens het drierichtingssysteem gevlochten is, alles van bladreepen. *Gowa*.

L. 24, br. 15, h. 11 cM.

37/348. Schelp (*batoe laga atitilakang*¹⁾, kop van een *Turbo*, gebruikt voor de geneesmiddelen, waarmede men medicinale stippen zet. **Z.**

Dm. 8 cM.

1594/6. Bezweringsboek (*soera*²⁾, op wit papier, geheel met potlood volgeschreven met krabbels zonder beteekenis. Omslag van wit carton, met een touwtje dichtgebonden. — Door eene vrouwelijke dokter (*sanro*) bij hare bezweringen gebruikt. *Binamoe*.

L. 18,5, br. 13 cM.

VI. Schrijfgereedschap en literatuur.

131/59. Plankje, met daarom gewonden lontarbladreepen, ten einde die met meer gemak te kunnen beschrijven. Op de eene zijde is een reepje papier geplakt, bevattende in het Bogaïneesch de aanwijzing van de bestemming van het voorwerp. **Z.**

L. 22, br. 3 cM.

706/12³⁾. Makassaarsche brief, van den vorst van *Laikang* aan den Controleur van *Bangkala*, gedateerd 3 Januari 1887, waarin deze hulp verzoekt wegens een gestolen karbouw. Met afdruk van het zegel in Arabisch karakter (Maleisch): *رَجْ لَيْكِن* (dit is het zegel van den vorst van *Laikang*). **Z.**

706/11. Als voren, van den vorst van *Laikang* aan den controleur van *Bangkala*, gedateerd 2 December 1886, waarin *Z. H.* verklaart, dat hij eene zaak tusschen *Sari-boelang* en *Pakijo* heeft uitgemaakt. Het zegel als voren, doch onduidelijker afgedrukt. **Z.**

706/13. Als voren, doch van slechts zes zegels, waarin de kroonprins van *Gowa*, ook (bij zijn eigen naam) *Kraeng Katangka* genaamd, verklaart, dat hij (waarschijnlijk den bringer dezes) machtigt van den *S. v. H.* de huishuur over November te ontvangen. Gedateerd 8 of 9 (?) December 1885. Met afdruk van zijn familiezegel in roode verf; in het midden: *السُلْطَانُ اِدْرِيس* (*sultan Idris*) en aan den omtrek: „*Krain Ktangka 1872*." **Z.**

706/16. Lijst van personen, volgens opgave van den pachter te *Takalar*, die karbouwen, paarden of andere beesten hebben geslacht zonder het daarvoor verschuldigde geld te betalen. Opgave van namen, geslacht, aantal en verschuldigd geld. Uit het jaar 1885, blijkens het slot: *ri taoeng* (in het jaar) 1885. **Z.**

706/10. Brief, van den Regent van *Tanralili* aan den Controleur van *Parang loe*, gedateerd 14 Mei 1886. Inhoud: over gestolen paarden, die door de bringers van den brief worden opgespoord. Met afdruk van het zegel in Makassaarsche en Latijnsche karakters: *karaeng tanrali* „Regent van *Tanrali*“ (lees *Tanralili*). *Noorderdis- tricten*. **Z.**

513/2⁴⁾. Twee brieven, in het Maleisch, in Arabisch karakter, met bijgevoegde Nederlandsche vertaling, de eerste van den vader van *Sitti Sairah* aan den *Poeng-gawa* en de tweede van denzelfden schrijver aan den *To Mailaläng*. De eerste is gedateerd *Makassar* 1825. **Z.**

1) MATTHES, *Over de Bissoes*, p. 8 met pl. I, fig. 32. — Idem, *Mak. Wdb.* 221, s. v. 1° *batoe*.

2) MATTHES, *Mak. Wdb.* 769, s. v. 1° *soera*.

3) N. St. Crt. van 26 Oct. 1889, n°. 253.

4) Serie 513 aankoop 7 Nov. 1885.

513/1. Brief, in Boegineesch karakter, van den *To Mailalang* aan den *Poenggawa*, waarin de eerste schrijft, dat de prauw van *Mapalakaja* van *Java* gekomen is, dat de goederen te *Tjenrana* te zwaar zijn belast en verzoekt, dat dit verminderd worde. Gedateerd *Makassar* 1825. Op het zegel staat: الوائق بلده يوسف علي تري الموني, d. i. *Al wā'iq bilah Joesoef Ali Tri (?) al Boni. Z.*

1720/1¹⁾. Handschrift, bevattende een Boegineesch gedicht, dat behoort tot de uitloopers der *La Galigo*²⁾-poëzie, waarin de verdere lotgevallen van de afstammelingen der in de *La Galigo*-literatuur optredende nevenpersonen worden beschreven. Dit gedicht handelt over zekeren *La Makaroda*, een afstammeling van *Adji Laide* van westelijk *Tjina*, over zijn oorlogvoeren, enz. **Z.**

L. 18, br. 11 cM.

1720/2. Als voren, doch bevattende eene oud-Boegineesche episode van de *La Galigo*³⁾-literatuur, die handelt over *Saweri Gading* en *I Tjindai* van *Tjina. Z.*

L. 17,5, br. 11 cM.

VII. Varia.

37/797. Stop, van een koker (?), van lichtbruin hout, vertoonende een duivelskop met grooten neus. — Beteekenis niet bekend. **Z.**

H. 6,5 cM.

Zuidoost- en Oost-Celebes.

GROEP I.

Spijs en drank. — Opwekkende middelen⁴⁾.

I. Gereedschap tot bereiding, gebruik en bewaring van spijzen.

1456/99⁵⁾. Sagolepel, van een stuk donkerbruin hout; het blad ovaal, onderaan afgerond, bovenaan met schuine lijnen overgaand in een dikkeren, cilindervormigen steel; boven aan dezen een plat rechthoekig knopje. *Tokeja, Lamboega. Z. O.*

L. 91, br. blad 5,5, dm. steel 2 cM.

1904/317⁶⁾. Stamper⁷⁾, van een rijstblok, van grijs hout, cilindervormig, met kegelvormig verdikte uiteinden. *Kandari. Z. O.*

L. 48, dm. 3—6,5 cM.

1456/102. Kokosrasp⁸⁾, ruwe tak, aan het boveinde in een drievoudige vork overgaand; tegen de buitenzijde van een dier einden is met rotanreepen een stuk buffelrib vastgebonden, dat bovenaan eene convexe snede met talrijke insnijdingen vertoont. *To Lolaki, Laloemera. Z. O.*

L. 97 cM.

1) Serie 1720 don. A. HOFF, Oct. 1909.

2) Vgl. MATTHES, *Kort verslag*, enz. p. 83, n°. 201, 202.

3) MATTHES, *Kort verslag aangaande alle mij in Europa bekende Mak. en Boeg. Hst.* p. 77.

4) Literatuur: SARASIN, *Reisen*, I, 309, 375. — ELBERT, I, 240, 252—253, 259. — MEYER und RICHTER, *Celebes*, I, 98—99 met pl. XXIV. — Not. Bat. Gen. LI (1913), bijlage VII. — GRUBAUER, 48, 77, 141 met afb. 52 (p. 74).

5) Serie 1456 don. SARASIN, Sept. 1904.

6) Serie 1904 don. Bat. Gen. v. K. en W. Dec. 1914. — Not. Bat. Gen. LI (1913), p. LXXIX, n°. 16567.

7) Vgl. GRUBAUER, p. 56, fig. 37.

8) Vgl. SARASIN, *Reisen in Celebes*, II, 293, fig. 103.

1456/104. Potje¹⁾, van gebakken aarde, vuil bruin, rond, buikig, met naar buiten uitstaanden, flauw gebogen rand. Om den hals een ingesneden ornament: evenwijdige zigzaglijnen met verlengde punten en kleine cirkelbogen. *Matana-meer. Z. O.*

H. 9,5, dm. buik 12, dm. boven 8,5 cM.

1456/103. Als voren²⁾, doch van zwart gebakken aarde, rond, de onderste helft meloenvormig, de bovenste kegelvormig naar boven vernauwd. Op de onderste helft radiale gleuven, bovenaan in driehoekige afplatingen overgaand; deze en enkele gleuven met rood glazuur bedekt. *Matana-meer. Z. O.*

H. 9, dm. buik 12, boven 8 cM.

1904/303³⁾. Drinkbeker, van een recht afgesneden klapperdop op voetstuk van vischgraatvormig en lusvormig gevlochten, smalle bamboereepen, half rond met stijf-gevlochten, uitstaanden voet. *Mengkoka. Z. O.*

H. 14, dm. 11 cM.

1904/298⁴⁾. Koffieketel, van geelkoper, naar Europeesch model; rond op uitstaanden voet en met ingegoten versiering, die strepen en driehoeken vertoont. Gebogen tuit, aan den pot door een staafje verbonden, waarop een ruw vogeltje. Een dergelijke vogel op het ronde deksel, dat eveneens eene ingegoten versiering vertoont. Gebogen, draikbaar hengsel met ingekraste, rechte en gebogen strepen. *Boeton.*

H. zonder hengsel 14, dm. 15 cM.

1904/301⁵⁾. Kookpot, van geelkoper, bolvormig met uitstaanden rand. Op het dikste deel een scherpe, aaneengesoldeerde rand en daarboven twee ingegoten, rondgaande strepenversieringen. *Boeton.*

H. 14, dm. 17 cM.

1904/299⁶⁾. Presenteerschotel, van geelkoper; komvormig, met uitstekenden, uitgeschulpten rand, het middelste deel cilindervormig met verhoogden rug; uitstekende voet. Onder het komvormige deel eene rij afhingende driehoeken. Het geheel *à four* bewerkt met | | -vormige openingen. *Boeton.*

H. 16, dm. 8—21 cM.

1904/311⁷⁾. Hanger, van gevlochten *pandan*-bladreepen, zes zigzagvormige reepen, boven in een cylinder met oog te zamen komend. — Voor het ophangen der borden. *Boeton.*

L. 68 cM.

1926/834⁸⁾. Spijsdeksel⁹⁾, van *pandan*-bladreepen volgens het dichte drierichtingsstroom gevlochten, afgeknot kegelvormig. In het midden der bovenzijde een cilindervormige knop, versierd met een roode, zespuntige ster in een groenen zeshoek met zwarte omtrekken. De bovenrand met zwarte reepen overvlochten, terwijl door den onderrand een blauwe, met ongekleurde reepen overvlochten reep getrokken is, beide gevolgd door paarze vezels. *Boeton.*

Dm. 20,5, h. 6,5 cM.

1) MEYER und RICHTER, *Celebes*, I, p. 99, n°. 587 met pl. XXIV, fig. 12. — Vgl. GRUBAUER, p. 86, fig. 65.

2) MEYER und RICHTER, *Celebes*, I, p. 98, n°. 582 met pl. XXIV, fig. 4. — SARASIN, *Reisen in Celebes*, I, 309, fig. 95.

3) Not. Bat. Gen. LI (1913), p. LXXIX, n°. 16573. — SARASIN, I, p. 375, fig. 118.

4) Not. Bat. Gen. LI (1913), p. LXXI, n°. 16483.

5) Not. Bat. Gen. LI (1913), p. LXXI, n°. 16482.

6) Not. Bat. Gen. LI (1913), p. LXXI, n°. 16484.

7) Not. Bat. Gen. LI (1913), p. LXXIV, n°. 16513.

8) Not. Bat. Gen. LI (1913), p. CIII, n°. 17019.

9) ELBERT, 216.

1890/3¹). Spijsdeksel (*ponloetoe*), als voren, doch volgens de samengestelde omslingeringsmethode van roode, paarse, zwarte, groene en ongekleurde lontarbladreepen gevlochten. *Kandari. Z. O.*

Dm. 32—41, h. 10 cM.

1926/765²). Als voren, doch van aaneengenaaide *pandan*-bladreepen, de buitenzijde rood gekleurd met zwarten rand. In het midden een diagonaal van ongekleurde en zwarte reepen gevlochten cilindervormige knop met geplooiden, rooden kraag, omgeven door een zwarte, zespuntige ster met witte omtrekken op rooden grond. Op eenigen afstand daaronder een zwarte hoepel, omgeven door geplooid, ongekleurd vlechtwerk. *Boeton.*

Dm. 21, h. 12 cM.

1904/314³). Als voren, plat half bolvormig, doch de onderrand met zwart en roode kruisen op ongekleurden grond. De knop van ongekleurde, roode en zwarte reepen gevlochten met geplooiden, zwarten kraag, rustende op een zespuntige ster. Op het bovenvlak twee rondgaande zwarte randen, door blauwe punten begrensd. *Boeton.*

H. 21, dm. 52 cM.

1926/764⁴). Als voren, doch veel kleiner, de onderrand met zwarte trapfiguren op ongekleurden grond. De knop op zijde van ongekleurde en zwarte, van boven ook van blauwe en roode reepen gevlochten, op een roode, zespuntige ster met groene omtrekken rustend. Het bovenste gedeelte der buitenzijde zwart gekleurd, begrensd door een rondgaanden rand tusschen ongekleurde punten. Het onderste gedeelte afwisselend rood, groen, zwart en ongekleurd. *Boeton.*

Dm. 27, h. 14 cM.

1890/4. Als voren (*pondirai*), mat van gevlochten rotanreepen, vierkant, doch de kanten ingetrokken, zoodat de neergelegde mat bol blijft staan. Ongekleurd en zwart, patroon: concentrische vierkanten, gevuld met krullen, driehoeken, maeanders en > strepen. *Kandari. Z. O.*

L. en br. 51 cM.

Zie pl. VII, fig. 1.

1904/290⁵)—291⁶). Matjes⁷), van *gëbang*-bladreepen, volgens de omslingeringsmethode om bamboehoepels gevlochten; de rand omwoeld. Kleuren: paars, rood, geel en wit (290), of bovendien zwart en blauw (291) met een patroon van kringen en driehoeken. *Boeton.*

Dm. 25,5 en 26 cM.

1926/516⁸). Etensmand (*sorao* of *lampa*⁹), van palmbladreepen volgens het dichte drierichtingssysteem (*anjam gila*) gevlochten. De bodem en het bovenvlak van het overschuivende deksel zeshoekig. De wand van de mand met paarse en roode, die van het deksel met zwarte, roode en oranje reepen horizontaal doorvlochten. Op het bovenvlak van het deksel twee elkaar kruisende, zwarte driehoeken, die een roode, zespuntige ster in een groenen zeshoek omsluiten. Binnenin een rond bakje van hetzelfde vlechtwerk, doch ongekleurd, met twaalf uitstekende punten aan den bodem. *Kabaena.*

Dm. 15, h. 10 cM.

- 1) Serie 1890 rulling Kon. Mil. Acad. Juni 1914.
- 2) Not. Bat. Gen. LI (1913), p. CIII, n°. 17019.
- 3) Not. Bat. Gen. LI (1913), p. LXXV, n°. 16525.
- 4) Not. Bat. Gen. LI (1913), p. CIII, n°. 17019.
- 5) Not. Bat. Gen. LI (1913), p. LXXIV, n°. 16516.
- 6) L. c. p. LXXV, n°. 16524.
- 7) ELBERT, 216.
- 8) Not. Bat. Gen. XLVI (1908), p. XCII, n°. 13482.
- 9) ELBERT, 216. — *T. I. T. L. V. k. L.*, 316 met pl. IV onder links.

II. Opwekkende middelen.

1456/98. Sirihtasch¹⁾, van een dubbele laag ongekleurde lontarbladreepen diagonaal gevlochten, die van de binnenste het breedst. De bodem rechthoekig, naar boven nauwer, de bovenopening ovaal en omgeven door een rij schuin ingestoken reepjes. Nabij de opening dwars doorgestoken een dik, grijs draagtouw, waaraan een zwarte kraal. In de tasch een gelijkvormige tasch van diagonaal gevlochten, ongekleurde, breede reepen, die aan den bovenrand naar buiten zijn omgevlochten. *Tinondo*. Z. O.

H. 19, l. bodem 17, br. 7, l. boven 14, br. 4,5 cM.

1456/89. Als voren, doch buikig van vorm. De binnenste laag diagonaal lontarbladvechtwerk ongekleurd, de buitenste zwart, de onderste helft overvlochten met roode en witte reepen en gele orchideeënstengels²⁾; patroon: ruiten, gevuld met kruisen, vierkanten en driehoeken. Tegen de zijken is een reep wit en rood gestreept katoen als draagband aangenaaid. *Kandari*. Z. O.

H. 13, l. bodem 20, br. 10, l. boven 13, br. 6 cM.

1926/780³⁾. Sirihdoos (*toba*⁴⁾), rechthoekig, van palmladreepen rechthoekig gevlochten, van binnen ongekleurd, van buiten ongekleurd en rood. De bodem en het bovenvlak van het opschuivende deksel met bladscheede bekleed⁵⁾. De randen met rood en zwart gekleurde reepen overtrokken. *Boeton*.

L. 20,5, br. 13, h. 12,5 cM.

1890/2. Sirihzak (*kadoe*), van geruit katoen, rechthoekig; op de buitenzijde zijn binnen vierkanten schuine kruisen in schuine richting opgenaaid. Rood, wit, zwart, oranje en blauw. Aan den bovenrand een touwtje. *Kandari*. Z. O.

H. 20, br. 14 cM.

1904/309⁶⁾. Kalkpotje, van geelkoper, platronc met uitstaanden voet, de bovenste helft als deksel dienend. Op het bovenvlak paren rondgaande groeven en een cylindervormige knop. *Boeton*.

H. 4,5, Dm. 5 cM.

1904/308⁷⁾. Sirihdoos, van geelkoper, rond, met opschuivend deksel, boven iets grooter dan beneden. Op het bovenvlak rondgaande groeven en zeer grof blad-ornament. *Boeton*.

Dm. 6, h. 2 cM.

1926/636—637⁸⁾. Pinangscharen, van ijzer, in den vorm van een paardekop met open (636) of gesloten (637) bek, de manen min (636) of meer (637) uitgewerkt, in een punt (636) of tweeslippig (637) uitlopend, met puntigen (636) of stompen (637) staart. *Mengkoka*. Z. O.

L. 16,8 en 16,4, br. 6 en 4,5 cM.

Zie pl. I, fig. 3 (1926/637).

1904/307⁹⁾. Tabaksdoos¹⁰⁾, van been, onvoltooid. Cylindervormig, de einden wijder, de buitenzijde versierd met ingeprikt ornament: randen, hartvormige figuren en driehoeken. *Mengkoka*.

L. 7,5, dm. 3,5 cM.

1) Vgl. MEYER und RICHTER, *Celebes*, I, pl. XXIII, fig. 7.

2) SARASIN, *Reisen in Celebes*, I, 361.

3) Not. Bat. Gen. XLVI (1908), p. XCII, n°. 13479.

4) VAN APPELEN VAN SAEMSFORT, *T. I. T. L. Vsk. I.*, 314—315 met pl. IV. — JASPER, *Vlechtwerk*, 159.

5) Vgl. JASPER, *Vlechtwerk*, 159.

6) Not. Bat. Gen. LI (1913), p. LXXII, n°. 16486a.

7) Not. Bat. Gen. LI (1913), p. LXXI, n°. 16486.

8) Not. Bat. Gen. LI (1913), p. XC, n°. 16755.

9) Not. Bat. Gen. LI (1913), p. LXXVII, n°. 16548.

10) KRUYT, *T. N. A. G.* 2e Ser. XXXIX (1922), p. 684—685.

1818/3¹). Sigarettenkoker, van gevlochten vezels, met geheel overschuivend deksel. De koker over de geheele hoogte dubbel, schuin, rood en ongekleurd gestreept. Het deksel dubbel, diagonaal gevlochten van fijne, ongekleurde reepen; de buitenzijde à jour met groote, driehoekige gaten en rijen trapvormige gaten. Tusschen de beide lagen klatergoud en lichtrood katoen met donkerroode strepen, waarmede de koker ook omboord is. *Oostkust*.

H. 11, br. 8 cM.

GROEP II.

Kleding en sieraden²⁾.

I. Sieraden.

1456/106. Armring³⁾, van gegoten geelkoper, rond, niet geheel gesloten, in doorsnede plat; in het midden en de einden massief, daartusschen aan weerszijden drie gleuven; op de overgebleven strooken snoer- en blokjesornament, op de massieve gedeelten reliefornameent, in het midden dubbel, aan de einden enkel, bestaande uit een ring met vier puntige bladeren en daarover kleine, ronde plaatjes. De binnenzijde effen. *Matana-meer*. Z. O.

Dm. 4,8, br. 2,3 cM.

1456/107⁴⁾. Als voren, doch in doorsnede rechthoekig met knopvormig verdikte einden. De smalle randen vertoonen snoerornament, dat gedeeltelijk over de binnenen buitenranden doorloopt; de eerste verder effen, de laatste met een rij vierzijdige pyramiden met rond bovenvlak. *Matana-meer*. Z. O.

Dm. 5,2, br. 0,8, dik 0,6 cM.

1904/302⁵⁾. Als voren, van gegoten geelkoper, niet geheel gesloten, in doorsnede rechthoekig, de buitenzijde bedekt met heele en halve cirkels en relief. *Mengkoka*, Z. O.

Dm. 5,5, dik 0,8 cM.

1456/112⁶⁾. Halssieraad, zes snoeren, waaraan zwarte cilindertjes van den wortelbast van een liaan(?) geregen zijn. Op zes plaatsen door een witte kraal tusschen twee roode bij elkaar gehouden. De uiteinden van de snoeren aan weerszijden een eindje uitstekend. *Tobela's, Towoeti-meer*. Z. O.

L. 34,5 cM.

1389/4⁷⁾. Vingerring⁸⁾, van geelkoper, spiraalvormig gewonden, in het midden dik, naar de einden, die vast aangesloten liggen, puntig. Zeer onduidelijke, ingekraste versieringen. O.

Dm. 2,5, br. 0,9 cM.

1389/5. Als voren⁹⁾, doch het buitenvlak versierd met verhoogde, van kruissneden voorziene rechthoeken. O.

Dm. 2,5, br. 0,9 cM.

1) Serie 1818 ruiling Kon. Mil. Acad. Juni 1912.

2) Literatuur: SARASIN, o. c. I, 259, 261, 266, 311, 322. — MEYER und RICHTER, *Celebes*, I, 57—64 en 93—95 met pl. XXI. — ELBERT, 154. — GRUBAUER, 31, 36, 52, 65, 74. — LIGHTVOET (*B. T. L. Vk.* 4^e volgr. II), p. 11. — VOSMAER (*V. B. G. XVII*), 66—67. — KRUYT (*T. I. T. L. Vk. LXI*), 449—450. — BECCARI, *Nuova Guinea, Celebes e Molucche*, 289.

3) SARASIN, *Reisen in Celebes*, I, 311, fig. 97 beneden in het midden. — MEYER und RICHTER, *Celebes*, I, p. 93, n°. 635 met pl. XXI, fig. 5. — Vgl. GRUBAUER, p. 87, fig. 67.

4) MEYER und RICHTER, *Celebes*, I, p. 93, n°. 640 met pl. XXI, fig. 9.

5) Not. Bat. Gen. LI (1913), p. LXXXVII, n°. 16551.

6) MEYER und RICHTER, *Celebes*, I, p. 93, n°. 605.

7) Aankoop Juni 1903.

8) MEYER und RICHTER, *Celebes*, I, pl. XXI, fig. 17. — Vgl. GRUBAUER, p. 81, fig. 60.

9) MEYER und RICHTER, *Celebes*, I, pl. XXI, fig. 16.

1456/108. Vingerring, als voren¹⁾, doch met twee dünnere randjes, waarvan het eene slechts half gegoten is; op de afscheiding rondgaande groeven. *Matana-meer*. Z. O.

Dm. 2, br. 1,1 cM.

1456/111. Als voren²⁾, doch de binnenzijde effen, de buitenzijde met zeer afgesleten versiering: halve bollen tusschen dwarsstreepjes. *Matana-meer*. Z. O.

Dm. 1,6, br. 0,4, dik 0,3 cM.

1456/110. Als voren³⁾, doch in doorsnede rechthoekig. Op de buitenzijde eene ovale verhooging, die een steen voorstelt; hieromheen snoerornament, aan weerszijden aansluitend aan driehoeken met een rij puntjes aan de basis. *Tobela's, Matana-meer*. Z. O.

Dm. 1,8, dik 0,3—1 cM.

1456/100. Als voren⁴⁾, doch spiraalvormig, met iets meer dan twee windingen, in het midden het dikst, naar beide einden dunner. De buitenzijde bedekt met ingesneden ornament: * figuren, door groepen van drie dwarsstrepen gescheiden. Op een plaats een verhoogd ruitje, de gietplaats aanduidend. *Matana-meer*. Z. O.

Dm. 1,8, br. 1,2, dik 0,4 cM.

1904/313⁵⁾. Als voren, acht exemplaren, waarvan een van geslepen been, drie van schelp en vier van gegoten geelkoper, de laatste met groeven en strepen aan de buitenzijde. *Mengkoka*. Z. O.

Dm. 2—3,5 cM.

II. Kleeding.

a. Hoofdbedekking.

1456/91. Muts, van gevlochten rotan, stijf over hoepels gevlochten met schuin omslingerde reepen. Kegelvormig met opstaanden, eenigszins naar binnen gekeerden rand en een rond gaatje in den top. De onderrandhoepel spiraalvormig omwikkeld. *Lamboega*. Z. O.

H. 7, dm. 17 cM.

1456/92. Als voren, doch cilindervormig met kegelvormig oplopenden bol, in het midden waarvan een gaatje. De onderrand eenigszins naar buiten gebogen. Aan den onderrand twee met rotan omwoelde oogjes, waaraan een kinband van in elkaar gedraaide boomschors. *Lamboega*. Z. O.

H. 12, dm. 19 cM.

1904/287⁶⁾. Hoofddeksels, vier exemplaren, van gevlochten varen(?)-vezels. Kegelvormige bol met recht aflopenden rand, een exemplaar geel met paarsen onderrand, het tweede zwart en op bijzondere wijze gevlochten, het derde zwart met gele randen en top en met een ruitpatroon op den staanden rand. Het vierde halfbolvormig, met gele randen en top. *Mengkoka*. Z. O.

Dm. 16, h. 7—10 cM.

61/32. Muts, komvormig, van aaneengesnaide palmbladreepen. De platte bol door een schijf bladscheede gevormd. Langs den rand twee zwart gekleurde bladreepen, waarin op vier plaatsen een ongekleurde rechthoek met vijf uitgesneden, zwarte ruiten gespaard is. De onderrand van rotan. Met kinband van vezeltouw. *Boeton*.

H. 12,5, dm. 22,5 cM.

1) MEYER und RICHTER, *Celebes*, I, p. 94, n°. 615.

2) MEYER und RICHTER, *Celebes*, I, p. 94, n°. 612.

3) MEYER und RICHTER, *Celebes*, I, p. 94, n°. 608 met pl. XXI, fig. 24.

4) MEYER und RICHTER, *Celebes*, I, p. 94, n°. 621 met pl. XXI, fig. 17.

5) Not. Bat. Gen. LI (1913), p. LXXVII, n°. 16544.

6) Not. Bat. Gen. LI (1913), p. LXXVIII, n°. 16559.

1904/288¹⁾. Kindermutsen, twee exemplaren, bestaande uit aaneengenaaide bladreepen, met een stijven rand, met rood doek bekleed, en kegelvormigen bol, overtrokken met banen wit, groen, rood of zwart, bij het andere exemplaar ook gebleemd en gestreept katoen. In den top een groen pluimpje, met een stukje tin, bij het andere exemplaar met zilverdraad omwonden. *Bocton*.

H. 11, dm. 15 cM.

1456/96. Hoed, dubbele laag rechthoekig vlechtwerk van ongekleurde *pandan*-reepen, de buitenste reepen smaller dan de binnenste. De omtrek zeshoekig, naar het midden kegelvormig oplopend. Op het midden van het bovenvlak is met zwart, rood en wit gekleurde *pandan*-reepen en gele orchideeënstengels²⁾ een ornament ingevlochten: groote driehoek met convexe zijden, gestreepte randen en daarbinnen in rechthoeken en vierkanten verdeeld, die met driehoeken of ruiten in verschillende kleuren gevuld zijn. Van de zijden van den driehoek uitgaande, radiale strepen, in een gekrulde vork eindigend en daartusschen roode en zwarte sterren. Nabij den met rood en wit geblokt katoen omzoomden rand rondgaande, rood-geel-roode reepen, door overkruise zwarte vastgehouden; in den top een pluimpje van rood, oranje en zwart gekleurde draden en lappen. In de binnenzijde talrijke doorgestoken, radiale bamboestokjes ter versterking en hieraan een rood en wit gestreept koord. Met rood garen vastgemaakt een kapje van breede, rechthoekig gevlochten *pandan*-reepen, in den top van den hoed passende met opstaanden, bovenaan getanden rand. *Tokea, Poendidaha. Z. O.*

H. 10, dm. 48 cM.

1926/697³⁾. Als voren, van *pandan*-bladreepen diagonaal gevlochten. De rand met zwart en rood en met driehoekige lappen van wit en oranje katoen omboord. In het midden der buitenzijde een, door roode, gele, zwarte en witte reepen gevormde zeshoek, gevuld met concentrische driehoeken, omringd door concentrische zeshoeken en gevuld met afwisselend witte en gele Grieksche kruisen, trapfiguren, rechthoeken, enz. Langs den rand vier- en achtpuntige sterren van roode en zwarte reepen, de laatste met een geel Andreaskruis als kern. Op den bol een kwastje van roode draden, aan een zwarte, wit gespikkelde kraal bevestigd. De binnenzijde van bredere reepen gevlochten, zonder hoofdring. *Laiwoei. Z. O.*

H. 28,5, dm. 57 cM.

1818/9. Als voren, van een dubbele laag rechthoekig vlechtwerk, de binnenste van breede *pandan*-reepen, de buitenste van smalle, gele orchideeënstengels. De rand met rood katoen omboord. Aan de punt een overgevlochten driehoek van zwarte, roode en witte vezels, bestaande uit rijen kruisen en door kleine driehoeken omgeven. Hoofdring van breede *pandan*-reepen, rechthoekig gevlochten. Aan de binnenzijde radiale bamboestokjes. — Voor *Tokea*-mannen. *Kandari. Z. O.*

H. 17, dm. 55 cM.

1904/293⁴⁾. Als voren, doch van gevlochten, zeer fijne orchideeën(?)-stengels; ovaal met platten rand en smaller toeloopenden bol. In rand en bol ingevlochten ruiten van roode en groene vezels; op het midden van den bol een ovaal van geweven gouddraad. Voering van geel satijn. *Mengkoka. Z. O.*

Dm. 30—35, h. 7 cM.

454/11⁵⁾. Als voren, doch rond, kegelvormig oplopend, van straalsgewijze aaneengenaaide *pandan*-bladeren. Aan de buitenzijde een patroon van ongekleurde, roode en groene driehoeken en verder ronde, niervormige en bladvormige uitknipsels van *pandan*-blad. De punt omgeven door een getanden kraag van ongekleurde en roode

1) Not. Bat. Gen. LI (1913), p. LXXII, n°. 16488.

2) SARASIN, *Reisen in Celebes*, I, 361.

3) Not. Bat. Gen. LI (1913), p. XCI, n°. 16760.

4) Not. Bat. Gen. LI (1913), p. LXXVII, n°. 16549.

5) Serie 454 don. K. HOOGEVEEN, 16 Oct. 1884. — N. St. Ct. van 1 Febr. 1885, n°. 27.

bladreepen. De groene driehoeken en het groene gedeelte van de punt met mica-plaatjes versierd. Aan den rand en op de punt een patroon van ongekleurde Andreas-kruisen in driehoeken op rooden grond. Hetzelfde patroon aan de buitenzijde van den hoofdring, die met groen katoen omboord is. O. (?)

Dm. 77, h. 13 cM.

150/1¹⁾. Hoed, als voren, doch platter, van aaneengenaaide lontarbladreepen. In het midden een zwarte, zestienpuntige ster, die door acht gele stralen van orchideestengels in acht gelijke deelen verdeeld is. In ieder dezer deelen een witte, met mica bedekte, ineengekrulde spiraal met roode omtrekken, terwijl de overige ruimte gevuld is met gele sterren en roode ruiten met gele omtrekken. In het midden van den bol een witte, met mica bedekte ruit met rood en gele omtrekken en daarin een roode, achtpuntige ster met gele omtrekken op zwarten grond. De rand rood gekleurd met een gelen orchideestengel in het midden, aan den binnenkant gevolgd door een zwarte streep met ongekleurde kruisen. De hoofdring van buiten van afwisselend roode, zwarte en ongekleurde reepen. *Tomboekoe?*

Dm. 75, h. 8 cM.

Zie pl. VI, fig. 4.

b. Bedekking van het bovenlichaam.

1106/15²⁾. Sjaal (*palangit*), van dun katoen, rechthoekig, met geknoopte franje. Met behulp van imitatie *plangi*-procédé zeer primitief geveerd: oranje met groote, zespuntige, wit, paars, geel, oranje en groen gekleurde ster, verder gele en blauwe stippen; de franje veelkleurig. *Banggai*. O.

L. 108, br. 64 cM.

1106/31. Baadje, van geklopten boombast³⁾, wit, papierachtig; lange mouwen, ronde halsopening met staand kraagje, overigens geheel gesloten. *Tomboekoe*.

L. 50, br. tusschen de schouders 42, l. mouwen 52 cM.

1106/64. Als voren, doch bruin, perkamentachtig; halve mouwen, wijde halsopening met staand kraagje, verder geheel gesloten. *Tomboekoe*.

L. 51, br. tusschen de schouders 43, l. mouwen 48 cM.

1456/146. Als voren, doch van roodbruinen, geklopten boomschors, met korte, aangenaamde mouwen; ronde halsopening met kort borstsplit; de randen hiervan dubbel; de zijden met een overslag aan elkaar genaaid. Nabij den dubbelen onder-rand aan weerszijden driehoekig uitstekend. Alle stiksels met grijs garen. *Lamboega*. Z. O.

L. 60, br. tusschen de schouders 49, l. mouwen 43 cM.

61/31. Baadje, van een voorvechter, van grof, wit katoen, met een roode tusschen twee blauwe of een blauwe tusschen twee roode langsstrepen. Met smalle borst-opening. Zonder mouwen. Van onderen met franje. *Boeton*.

L. 85, br. 60 cM.

c. Bedekking van het benedenlichaam.

1106/65. *Sarong*, van geklopten boombast, bruin, perkamentachtig. *Tomboekoe*.

Br. (dubbel): 83, h. 90 cM.

1106/34. Als voren, doch van katoen, nog niet doorgeknipt en niet aaneengenaaid, donkerblauw, met fijne, witte ruiten; op twee plaatsen een hoofd, bestaande uit breede, witte en groepen van witte strepen; aan eene zijde geglansd. — Vrouwen-arbeid. *Tomboekoe*.

L. 417, br. 65 cM.

1) Serie 150 don. L. 't HOEN, Febr. 1875.

2) Serie 1106 don. Dr. D. W. HORST, Oct. 1896.

3) SARASIN, *Reisen in Celebes*, I, 360. — KRUYT (*T. I. T. L. Vk. LXI*), p. 449.

1710/26¹⁾. Mannenkleed²⁾ (*djahä*), als voren, doch van zwart katoen met groepen van smalle en breede, blauwe strepen in de lengte en onduidelijke smalle blauwe in de breedte. — De verfstof heet *lälä*. Verkregen te *Mausamba*, N. kust *Flores*, van een Boetonneesch vaartuig. *Boeton*.

L. 400, br. 61 cM.

829/1³⁾. *Sarong*, met evenwijdige, overlansche strepen, kersrood met een zwarte lijn in het midden en een witte lijn aan weerszijden, of donkerblauw, aan weerskanten begrensd door een witte lijn en met twee zwarte lijnen in het midden, alles op donkerpaarsen grond. Langs den eenen rand een breede, grijze zelfkant. De buitenzijde geglansd. *Boeton*.

L. 371, br. 69 cM.

829/2. Als voren, doch de geheele oppervlakte verdeeld in groepen van smalle strepen, bestaande uit een roode lijn in het midden en een blauwe, gevolgd door een witte aan weerszijden daarvan, alsmede groepen van breede strepen, bestaande uit afwisselend donkerblauwe, roode en twee roode, met wit gemarmerde streepjes. *Boeton*.

L. 380, br. 66 cM.

829/3. Als voren, doch met zeer smallen zelfkant langs de beide randen en verdeeld in groepen van breede strepen met een roode middenstreep, aan weerskanten gevolgd door een blauwe, vervolgens door een roode, wit gemarmerde en eindelijk door een breede zwarte streep; de smallere strepen met blauwe middenstreep, aan weerskanten door een roode streep en vervolgens door een witte lijn gevolgd. *Boeton*.

L. 400, br. 64 cM.

829/4. Als voren, doch met breeden zelfkant langs den eenen rand, met groepen van overlansche strepen, bestaande uit een roode lijn in het midden, aan weerskanten gevolgd door een witte en vervolgens door een roode streep en eindelijk door een zwarte lijn; de smalle groepen met een roode, smalle streep in het midden, die aan weerskanten gevolgd wordt door een blauwe en vervolgens door een witte lijn. *Boeton*.

L. 380, br. 66 cM.

829/5. Als voren, doch het patroon bestaat uit groepen overlansche strepen, smallere met een roode lijn in het midden, die aan weerskanten wordt gevolgd door een blauwe en een witte lijn, en bredere, met een roode streep in het midden, waarin twee witte lijnen op eenigen afstand van elkander en die gevolgd wordt aan weerskanten door een smalle, zwarte streep. *Boeton*.

L. 376, br. 64 cM.

1456/97. Bilschort⁴⁾, van hertevel, ovaal, bovenaan puntig; nabij het boven-einde twee gaten en door elk hiervan een touwtje gestoken, dat met een knoop sluit tegen een rechthoekig, beenen plaatje met getande randen en stippen op de achterzijde. Aan een touwtje een lus, aan het andere een haantjesduid bij wijze van knoop. — Voor jongens der *Tökea*. *Poenidaha*. Z. O.

H. 38, br. 27 cM.

1456/100. Kinderheupgordel⁵⁾, spiraal van gespletten, rood geverfden rotan, aan het einde met knopen. *Lamboega*. Z. O.

L. 210, br. 0,5 cM.

1904/306⁶⁾. Banden, 4 exemplaren, van eigen geweven katoen in verschillende kleuren: een oranje, geel, zwart en blauw, de tweede rood en wit, de derde en

1) Serie 1710 don. Dr. G. A. J. VAN DER SANDE, Juli 1909.

2) ROUFFAER, *Cat. O. I. weefstels*, p. 47, n°. 330.

3) Serie 829 don. N. Ind. Reg. 5 Mei 1891.

4) Vgl. MEYER und RICHTER, *Celebes*, I, p. 91, n°. 560 met pl. XX, fig. 8.

5) Vgl. MEYER und RICHTER, *Celebes*, I, p. 63, n°. 327.

6) Not. Bat. Gen. LI (1913), p. LXXIII, n°. 16494.

vierde rood, paars, geel, groen en zwart, de vierde bovendien wit; van verschillende breedte, met een patroon van strepen in de lengte en bij twee exemplaren ook van dwarsstrepen. Aan de smalle einden franje. — Dient om de broek op te houden. *Bocton*.

L. 116, br. 2,3—4 cM.

GROEP III.

Bouwkunde en huisraad 1).

I. Matten.

1904/296²⁾. Mat, van diagonaal gevlochten *lontar* (?)-bladreepen; dubbele laag, de ene van kleinere reepen dan de andere. Rechthoekig. *Bocton*.

L. 191, br. 89 cM.

1926/814³⁾. Als voren (*bola*⁴⁾), van *kocal*-palmreepen rechthoekig gevlochten. De eene zijde ongekleurd, de andere met zwart, groen, rood, paars, geel en blauw gekleurde figuren: in het midden groote, zwarte, vierbladerige bloemen met roode omtrekken op gelen grond. Langs de randen gestileerde, zwarte bloemen met rood, geel en groen gekleurden kelk en bladranken op ongekleurden grond tusschen zwart en blauw geblokte randen. — Worden als afscheiding der vrouwen- en meisjesslaapplaatsen opgehangen. Waarde f 0.50. *Kampongs Bente* en *Balocwoe, Bolio, Bocton*.

L. 178, br. 107 cM.

1926/613⁵⁾. Matje, rond, van *pandan*-bladreepen gevlochten, in het midden volgens de dichte drierichtingsmethode, vervolgens diagonaal *à jour* en langs den rand zigzaggvormig. De rand en drie plaatsen in het midden met rotan (?)-hoepels versterkt. *Bocton*.

Dm. 31 cM.

1818/11. Zitmat, dubbele laag diagonaal gevlochten, ongekleurde *pandan*-reepen, de bovenste van kleinere dan de onderste. Vierkant, de randen omhoog met een breeden reep rood katoen, door een smalle, zwarte gevuld. In het bovenvlak zwarte, roode en paarse reepen overgevlochten; patroon: groot, achtpuntig kruis, met een vierkant en gebroken lijnen gevuld en daaromheen kleine kruisen. *Kandari, Z. O.*

L. en br. 52 cM.

1818/13. Als voren, doch rechthoekig gevlochten van ongekleurde *pandan*-reepen. Rond, de rand met rood en geel katoen omhoog. In het bovenvlak zijn zwarte en roode reepen overgevlochten; patroon: vierkant met ruit als kern en verbindingslijnen met den omtrek der mat. *Kandari, Z. O.*

Dm. 42,5 cM.

1818/14. Als voren, doch driehoekig met convexe zijden, met rood katoen omhoog. In het bovenvlak zijn roode, zwarte en gele reepen overgevlochten; patroon: tot driehoekige figuren gestileerde menschenfiguren (?), een groote en talrijke kleine ruiten en dwars over de mat het woord: K √ NDABI. *Kandari, Z. O.*

L. zijden 50 cM.

1) Literatuur: VAN DER HART, *Reise*, p. 16 met pl. 3 en 5. — SARASIN, o. c. I, 349, 361, 362, 368. — GRUBAUER, 24, 27, 42, 63, 71, 78, 93, 98, 116, 123, 144, 145 met fig. 97. — KRUYT, *T. N. A. G.* 2^e Ser. XXXIX (1922), p. 692. — TREFFERS, *T. N. A. G.* 2^e Ser. XXXI (1914), p. 215—217. — VOSMAER, *Verk. Bat. Gen. XVII*, 67—68. — KRUYT, *T. I. T. L. Vt. LXI*, 448—449. — BECCARI, o. c. 288.

2) Not. Bat. Gen. LI (1913), p. LXXIV, n°. 16518.

3) Not. Bat. Gen. XLVI (1908), p. XCI, n°. 13467.

4) VAN AFFELEN VAN SAEMFOORT, *T. I. T. L. Vt. L*, 310—311. — JASPER, *Vlechtwerk*, 118.

5) Not. Bat. Gen. LI (1913), p. CIV, n°. 17022.

1818/10. Zitmat, als voren, doch vierkant. Breede omboording van geel katoen. In het bovenvlak zwarte, roode en gele reepen overgevluchten; patroon: zwart, diagonaal kruis over een geel vierkant met roode randen en T-vormige uitsteekfels in het midden der zijden, gevolgd door een zwart kruis. *Kandari. Z. O.*

L. en br. 56 cM.

1818/12. Als voren, doch van diagonaal gevlochten, smalle bamboereepen, ongekleurd en zwart; vierkant, de randen omnaaid. Patroon, aan beide zijden gelijk: groot vierkant, in 36 kleine verdeeld en daarin vogelvormige (?) figuren. Hierom concentrische randen met gespikkelde driehoeken, haakvormige figuren en kleine kruisen. *Kandari. Z. O.*

L. en br. 53 cM.

II. Manden en doozen.

1904/286¹⁾. Mandje, van de bladscheede van een palmboom, geheel bekleed met horizontale bamboelatjes; rechthoekig met opschuivend deksel, dat zich naar boven koepelvormig vernauwt. De belegging met fijne vezels dwars doorvlochten. De hoeken door bamboelatten versterkt. Aan den onderrand twee, boven uitstekende hengsels. *Kandari. Z. O.*

L. 19, br. 15, h. 15 cM.

1926/836²⁾. Als voren, doch van *pandan*-bladreepen volgens de dichte drierichtingsmethode gevlochten, met overschuivend deksel, op welks bovenvlak door roode en zwarte reepen een zespuntige ster gevormd is. Langs den onderrand en den buitensten bovenrand van het deksel een horizontale, zwarte reep en aan den binnenkant van den bovenrand een roode reep. Op eenigen afstand van den bodem een horizontale, verhoogde rand van roode en zwarte, driehoekige reepen. De bodem zeshoekig, naar boven smaller uitlopend en rond. *Boeton.*

Dm. 12, h. 8 cM.

1926/769³⁾. Als voren, doch van binnen ongekleurd, van buiten ongekleurd, rond en zwart. Rond, met opschuivend deksel, dat naar boven smaller wordt, met opstaanden rand, die evenals de onder- en bovenrand van het mandje met zwarte bladreepen overvlochten is. *Boeton.*

H. 13, dm. 17,5—20,5 cM.

1904/292⁴⁾. Als voren, van bamboelatten, met *gëbang*-palmbladreepen omslingerend. Rond, naar boven smaller. Bestaat uit drie deelen, de beide onderste met platten bodem en opstaanden rand, het derde dient als overschuivend deksel. De zichtbare buitenzijde met roode en paarse reepen versierd in een onregelmatig patroon van ruiten en driehoeken met kleine, geblokte ruiten en kruisen. *Boeton.*

H. 21, dm. 24—26 cM.

1926/517⁵⁾. Naaimand (*ranta*⁶⁾), als voren, doch uit slechts eene afdeeling met overschuivend deksel bestaande. De onderrand met roode en zwarte reepen doorvlochten. Het bovenvlak van het deksel rood met kruisen van ongekleurde en zwarte reepen. In het midden een cirkel, die in vier roode en vier zwarte segmenten verdeeld is. De zijwanden met ongekleurde of groen en paarse of paars en roode ruiten op zwarten of rooden grond. Onderaan een rij ongekleurde kruisen en ruiten op zwarten grond. *Kampung Bae-Bae, Boeton.*

Dm. 15,4—17,2, h. 9,3 cM.

1926/762⁷⁾. Mandje, van *pandan*-bladreepen volgens de samengestelde omslingeringsmethode over horizontale hoepels gevlochten. Rond, naar boven wijder uit-

1) Not. Bat. Gen. LI (1913), p. LXXIX, n°. 16570.

2) Not. Bat. Gen. LI (1913), p. CIII, n°. 17020.

3) Not. Bat. Gen. LI (1913), p. CIII, n°. 17020.

4) Not. Bat. Gen. LI (1913), p. LXXIV, n°. 16515.

5) Not. Bat. Gen. XLVI (1908), p. XCII, n°. 13483.

6) GRUBAUER, 592, s. v. „Korb.“ — VAN APPELLEN VAN SAEMSPPOORT, *T. J. T. L. V&L. I.*, 316. — JASTER, *Vlechtwerk*, 156.

7) Not. Bat. Gen. LI (1913), p. CIV, n°. 17021.

lopend. Afwisselend paars en donkerrood gekleurd met een ornament van ongekleurde kruisen aan den boven- en onderrand, alsmede onregelmatige, vierhoekige figuren, afwisselend ongekleurd en geel langs het midden van den wand en in den bodem. In het midden van den bodem een gaatje. Zonder deksel. *Boeton*.

Dm. 14,5—19,5, h. 7 cm.

1904/289¹⁾. Doos, van bladscheede, rechthoekig, met om een rand opschuivend deksel. De binnenzijde bekleed met rechthoekig gevlochten *pandan*-bladreepen, de buitenzijde aan de randen met paarse of zwarte reepen en daarbinnen ongekleurde, zwarte, gele, roode, groene en paarse ruiten. In de doos een tweede, rechthoekige met ingezonken deksel, van rechthoekig gevlochten *pandan*-reepen, waarom zwarte en paarse randen met rijen ruiten en sterren. Het ingezonken deel van het deksel door wanden in drieën gedeeld; in het doosje twee horizontale banden, waaronder een rechthoekig bakje. *Boeton*.

Groote doos l. 30, br. 22, h. 19, kleine doos l. 24, br. 18, h. 10 cm.

1926/809²⁾. Als voren (*sampa*³⁾), om *kains* op te bergen. In materiaal en vorm overeenkomend met n°. 1904/289, doch het ruitpatroon op de wanden alleen uit roode, zwarte en ongekleurde reepen bestaande. Binnenin geen tweede doos. *Bente, Boeton*.

L. 30, br. 23, h. 20 cm.

804/276⁴⁾. Als voren, rechthoekig, met over een rand schuivend deksel, van aaneengesaaide stukken palmbladscheede vervaardigd; de buitenzijde van doos en deksel, met uitzondering van den bodem, bedekt met rechthoekig vlechtwerk van geel gekleurde bladreepen, waarin een zigzagvormig patroon te voorschijn komt; de randen van doos en deksel omboord met een strook zwart blad, die van veel ruitvormige gaatjes, met ongekleurd blad onderlegd, is voorzien en met een, daarop naar binnen volgende, breeden reep rood gekleurd blad. — Van een der hoofden verkregen. *Mengkoka, Z. O.*

L. 34, br. 28, h. 22 cm.

618/11⁵⁾. Doosje (*habila*), langwerpige achtkantig, met overschuivend deksel, van geel gekleurde, aaneengesaaide *pandan*-bladreepen vervaardigd. De onderzijde met dwars loopende reepjes rood gekleurde bladeren bekleed; de bovenrand van het deksel eenigszins convex en met een breeden rand van rood gekleurde bladeren, waarop uit wit papier geknipte rank- en bladvormige figuren onder mica (*batoe marigape*) zijn bevestigd; van binnen zijn doos en deksel met rood gebloemd katoen bekleed; de doos is in drie vakjes verdeeld. *Banggai, O.*

L. 12, br. 5,2, h. 4 cm.

III. Overig huisraad.

1904/304⁶⁾. Kussenbekleedsels, twee paren, van *pandan*-blad, een paar rechthoekig, het andere achthoekig. Eene zijde bekleed met rood katoen, waarop ster- en vierpuntige figuren van zilverdraad op zwarten grond of vierpuntige sterren van paars en wit garens op rooden grond, met loovertjes daartusschen gestikt zijn. *Boeton*.

L. 13, br. 10 en dm. 11 cm.

1904/300⁷⁾. Lamp⁸⁾, van geelkoper, oliebakje rond met scherpen rand en voet, een uitstekende tuit en aan de andere zijde een vleugelvormig, à jour bewerkt uitsteeksel. Cylindervormige poot met verdikkingen; groot, schotelvormig voetstuk. *Boeton*.

H. 33, dm. 2—17 cm.

1) Not. Bat. Gen. LI (1913), p. LXXV, n°. 16520.

2) Not. Bat. Gen. XLVI (1908), p. XCH, n°. 13481.

3) ELBERT, 216. — *T. I. T. L. Vsk. L.*, 315.

4) Serie 804 don. Prof. M. WEBER, Nov. 1890. — N. St. Crt. van 4 Aug. 1892, n°. 181.

5) Serie 618 don. J. H. W. FREYTAG, Juli 1887. — N. St. Crt. van 18 Oct. 1889, n°. 246.

6) Not. Bat. Gen. LI (1913), p. LXXII, n°. 16489.

7) Not. Bat. Gen. LI (1913), p. LXXI, n°. 16485.

8) Vgl. GRUBAUER, p. 31, n°. 18 (afwijkend).

1106/14¹⁾. Deurgordijn (*tabil tatapon*), van katoen, rechthoekig; oranje met witten bovenrand; op de voorzijde opgenaaide stukken rood, geel, groen en gebloemd katoen in een patroon van spitse krullen, aan wier punten kwastjes van wit of blauw katoen aan snoertjes groene en roode kralen. *Bangkaai*. O.

L. 141, br. 41 cM.

1106/17. Knijper, van hout, in den vorm van een baardtang, opgehangen aan een ketting van twee schalmen en een geornamenteerd stokje, alles uit één stuk hout gesneden. — Het stokje wordt tusschen den wand gestoken en het naaiwerk met den knijper vastgehouden. *Bangkaai*. O.

L. 26 cM.

1818/6. Zak, dubbele laag diagonaal vlechtwerk, de binnenste van ongekleurde *pandan*-reepen, de buitenste van fijnere, gele orchideeënstengels. De bodem rechthoekig; eerst breeder en dan smaller uitlopend naar de ovale bovenopening, die evenals de bodem met rood katoen bekleed is. In de buitenlaag twee rondgaande banden overgevlchten in rood, wit en zwart met ruit- en hoekvormige figuren. In het inwendige een ongekleurd, gelijkvormig zakje van bredere vezels. *Kandari*. Z. O.

H. 18,5, br. 14—24 cM.

GROEP IV.

Jacht en vischvangst²⁾.

1456/83. Jachtlans³⁾, de punt van ruw smeedwerk, het vooreinde driehoekig met unilateralen, flauw gebogen weerhaak; lange, ruwe, cilindervormige steel, naar onderen dikker wordend. Schacht van een onregelmatigen, naar onderen dunner wordenden tak. Punt en schacht verbonden door kruislings omgeslagen reepen leder en rotan, bovenaan een vischgraatvormig gevlochten rotanring. *Tobela's, Sarawako, Matana-meer*. Z. O.

L. punt 37,5, br. 3, l. schacht 160, d. 1,9 cM.

GROEP V.

Land-, tuin- en boschbouw; veeteelt⁴⁾.

1456/95. Mand⁵⁾, van rotanreepen om hoepels gevlochten, de rand stijf, het platte deel *à jour* lusvormig; in het midden een rond gat. Plat, rond, met schuin opstaanden rand. — Voor maïs e. d. g. *Tololaki, Laloemera*. Z. O.

Dm. 36,5, h. 3 cM.

1904/312⁶⁾. Zak, van diagonaal gevlochten palmbladreepen, rechthoekig, de zijden eenigszins convex. *Boeton*.

H. 46, br. 31—39 cM.

1) Serie 1106 don. Dr. D. W. HORST, Oct. 1896.

2) Literatuur: GRUBAUER, 58, 67, 85, 146, 164. — ELBERT, 240.

3) MEYER und RICHTER, *Celebes*, I, p. 96, n°. 536 met pl. XXII, fig. 5.

4) ELBERT, 224, 240. — VOSMAER, *Verh. Bat. Gen.* XVII, 84—86. — KRUYT, *T. I. T. L. Vh.* LXI, 438—440.

5) Vgl. MEYER und RICHTER, *Celebes*, I, p. 117, n°. 520 met pl. XXV, fig. 6.

6) Not. Bat. Gen. LI (1913), p. LXXIV, n°. 16508.

GROEP VI.

Middelen van vervoer.

1456/101. Rugmand¹⁾, van ongekleurde *pandan* (?)-bladreepen volgens drierichtingssysteem gevlochten, onderaan rechthoekig, bovenaan wijder uitlopend en ovaal. Met doorgestoken, verticale en rondgaande rotanreepen versterkt. Aan den wand en aan den bodem een paar met rotan omwoelde oogen, waardoor een reep boombast is gestoken, die voor het voorhoofd wordt gedragen. *Lamboega*. Z. O.

H. 25,5, l. bodem 15, br. 13, dm. boven 20—28 cM.

458/92²⁾. Prauw³⁾, model van *Boeton*. De voorstevan beschadigd, de achterstevan verhoogd en met vier planken afgeschoten. De bovenrand zwart geverfd. Drie-beenige mast, waaraan een rechthoekig zeil van wit katoen tusschen twee rotanlatten uitgespannen is. Met twee roeren. — Vervaardigd op *Boeton*, verkocht te *Djeneponto* (*Binamoe*).

L. 127, br. 29, h. 19 cM.

GROEP VII.

Handel. Maten en gewichten. — Munten.

86/1—4⁴⁾ en 232/1⁵⁾. Lapjes⁶⁾, grove, geweven stof, rood en groen gestreept, op *Boeton* als pasmunt gebezigd en 160 daarvan de waarde van twee stuivers hebbende. *Boeton*.

L. 11 en 10, br. 4,5 en 2 cM.

804/277. Als voren (*kampoea*), doch bestaande uit een lapje ongebleekt, grof weefsel met tot paren vereenigde, smalle, zwarte strepen. — Dit „geld“ wordt thans niet meer gemaakt; de waarde bedroeg 1 duit voor een stuk zooals dit, 20 duiten = een dubbeltje. *Boeton*.

L. 18, br. 17 cM.

1456/114. Als voren (*bida* of *kampoewa* ?), vier exemplaren, vierkante stukjes geweven, grijswit katoen met dubbele paren roode lijnen evenwijdig aan de randen. — Als ruilmiddel in gebruik; 40 stuks hadden de waarde van 10 cents. *Boeton*.

L. en br. 14 cM.

232/2—3⁷⁾, Nederlandsche dubbeltjes, rondom besnoeid⁸⁾, waarop alleen de kop van den leeuw van het wapen is overgebleven. — Als pasmunt gebezigd. *Boeton*. Dm. 0,6 cM.

1) Vgl. GRUBAUER, p. 32, fig. 19 en p. 104, fig. 79.

2) Serie 458 don. J. BROEKS, 23 Dec. 1884. — N. St. Crt. van 6 Juni 1885, n°. 131.

3) Vgl. GRUBAUER, p. 57, fig. 38. — VOSMAER, l. c. 97, 101.

4) Serie 86 don. Prof. Dr. J. PIJNAFFEL, April 1868.

5) Serie 232 don. Prof. Dr. J. P. N. LAND, Jan. 1880.

6) Verzameling van berichten betrekkelijk de Bijbelverspreiding, XCVI, p. 29 e. v. — VAN DER HART, 73.

7) MEYER und RICHTER, *Celtica*, I, p. 126, n°. 599 met pl. XXVII, fig. 19. — LIGTVOET in *B. T. L. Vh.* 4^e volgr. II, p. 10.

8) Serie 232 don. Prof. Dr. J. P. N. LAND, Jan. 1880.

9) VAN DER HART, 14.

GROEP VIII.

Verkrijging van grondstoffen en hunne bewerking. — Inheemsche nijverheid ¹⁾.

1. Grondstoffen.

1009/47 ²⁾. Bundeltje *anãmmi* ³⁾, citroengele bloemstengels eener orchideesoort, alleen gevonden in *Mengkoka*. Z. O.

2. Boomschorsbewerking.

1106/32. Monsters geklopte boomschors, zes rechthoekige lappen, vuil wit, van verschillende fijnheid. *Tomboekoe*. O.

1456/88. Boombastklopper ⁴⁾, bestaande uit een platten, trapeziumvormigen steen met afgeronde hoeken, aan eene zijde met groeven over de lengte, aan de andere met schuine groeven. Gevat in eene lus van rotan, onder den steen door rotanreepen verbonden en later de beide einden door eene omwikkeling tot een handvat vereenigd. *Poendidaha*. Z. O.

L. 29, l. steen 9, br. 5, d. 2 cM.

3. Pottenbakkerij.

1456/105. Pottenbakkersgereedschap ⁵⁾, klopper van geelbruin hout; voor-einde rechthoekig met afgeronde hoeken, eene zijde plat met gekruiste groeven, de andere convex, met een paar dwarsgroeven; steel halfrond, naar het einde dikker en met rondgaande groeven. Aan den klopper hangt met een reep boombast een gele klopsteen, paddestoelvormig. *Matana-meer*. Z. O.

L. klopper 27, br. 5,5, h. steen 6, dm. 7 cM.

4. Het weven van randsnoeren.

1106/16. Toestel voor het weven van randsnoeren (*djaian*), van hoorn, rechthoekig, de bovenrand *à jour* bewerkt, de onderrand uitgeschulpt; over de hoogte acht gleuven en de reepjes daartusschen in het midden doorboord. Door die gaatjes en de gleuven roodkatoenen draden, in een snoer vereenigd aan den rand van een wit en zwart geruit katoenen doekje. *Bangkaai*. O.

L. 105, br. 6 cM.

GROEP IX.

Wapens en krijgskleeding ⁶⁾.

I. Aanvalswapens.

1. Lansen.

1456/81. Lans ⁷⁾, de punt lancetvormig met concave lange zijden en beitelvormig geslepen randen; middenrug aan weerszijden, schuin afgesneden onderhoeken. Schacht

1) VAN DER HART, 72. — KRUYT, *T. N. A. G.* 2^e Ser. XXXVIII, 700—701 en XXXIX, 679, 682—683. 2) Cat. Bat. Tent. p. 188, n°. 2000°.

3) MATTHES, *Mak. Wild.* 862, s. v. 2° *anãmmi*.

4) Vgl. MEYER und RICHTER, *Celebes*, I, pl. XVIII, fig. 6. — KRUYT, *T. I. T. L. Vh.* LXI, 450.

5) MEYER und RICHTER, *Celebes*, I, p. 99, n°. 593 met pl. XXIV, fig. 12. — Vgl. SARASIN, *Reisen in Celebes*, I, 310, fig. 96. — GRUBAUER, p. 55, fig. 36.

6) MEYER und RICHTER, *Celebes*, I, 101—103 met pl. XXII. — LIGHTVOET, l. c. 11. — SARASIN, *Reisen in Celebes*, I, 322. — GRUBAUER, p. 143, fig. 96. — BECCARI, *Nuova Guinea, Celebes e Molucche*, p. 289. — VOSMAER, *Verh. Bat. Gen.* XVII, 67. — KRUYT, *T. I. T. L. Vh.* LXI, 458.

7) Vgl. MEYER und RICHTER, *Celebes*, I, pl. XXII, fig. 4. — SARASIN, *Reisen in Celebes*, I, 361, fig. 114.

van rotan, bovineinde met omwikkeling van rotanreepen, door smalle en breede, vischgraatvormig gevlochten ringen afgewisseld. *Tokea's, Lamboega. Z. O.*

L. punt 26,5, br. 3,5, l. schacht 173, dm. 2,4 cM.

1456/80 en 1890/1. Werplansen, n°. 1 *karada*, als voren¹⁾, de punt als die van n°. 81, doch de schacht van onder en bij n°. 80 ook van boven dunner, het bovineinde stijf, vischgraatvormig met rotanreepen omwikkeld, daaronder over groote lengte à four omvlechting met rondgaande en kruislingsche reepen. 80: *Tokea's, Lamboega, n°. 1: Kandari. Z. O.*

L. punt 26,5 en 29, br. 4,5 en 3,5, l. schacht 147 en 165, dm. 2,2 en 3 cM.

1456/82. Werplans²⁾, de punt als voren, doch overgaande in een korten, cilindervormigen steel en daarna in een kegelvormige bus, die los op de schacht staat. Deze van bruin hout, naar onderen dunner: op $\frac{1}{3}$ der hoogte eene tonvormige, veelvlakkige verdikking, door schuin gestreepte randjes begrensd; onderaan een groote ijzeren schoen. Punt en schacht verbonden door een reep leder, die om de bus is vastgeknoopt en in spiraalvormige windingen om de schacht is vastgelegd. *Tokea's, Lamboega. Z. O.*

L. punt 30, br. 4,5, l. schacht 161, dm. 1,8 cM.

1971/419a—b³⁾. Werplansen, de punt in het midden zeer breed en ook van boven verbreed. Zonder steel en bus. De schacht van rotan, het ondereinde met een (419b) of vele (419) breede banden zigzagvormig vlechtwerk omwonden, bij 419a bovendien over de geheele lengte op regelmatige onderlinge afstanden met rotanbanden omwonden. Het bovineinde uitlopende in een min (419a) of meer (419) scherpe, ijzeren punt. *Boeton.*

L. punt 33,5; 33 en 39, br. 6, 5 en 4,5, l. schacht 182, 141,5 en 149,5, dm. 2, 2 en 2,1 cM.

1456/79. Lans⁴⁾, geheel van ijzer, punt ovaal met middenrug aan weerszijden, overgaande in een cilindervormigen steel met rondgaande verdikking in het midden, daar en bovenaan met paren rondgaande groeven; alles uit één stuk ijzer. *Tobela, beter Tokinadoc, Sarawako, Matana-meer. Z. O.*

L. 138, l. schacht 93, br. punt 3,4, dm. schacht 1,2 cM.

1106/42. Als voren⁵⁾, doch de punt tongvormig met schuin afgesneden benedenhoeken en een pyramidevormigen, vierhoekigen voet. Schacht van bruin hout, van boven cilindervormig en van onderen achthoekig, van boven iets breder uitlopend, onderaan puntig met tonvormige verdikking; het bovineinde bekleed met zilver en koper: onder en boven zilveren banden met gegraveerd bladornament, bovenaan met meloenvormige verdikking en een effen, ronde plaat; in het midden koper met schuine, afwisselend effen en geschubde banden. *Tomboekoe. O.*

L. punt 33,5, br. 4,5, l. schacht 187, dm. 2,5 cM.

1106/44. Als voren, doch de punt zeer scherp uitlopend met uitgeschulpte zij- en onderranden, zoodat aan de onderzijde punten zijn gevormd; middenrug aan weerszijden, lange, cilindervormige steel met dwarsgroeven en naar onderen dikker. Schacht van bruin hout, in doorsnede achthoekig, het bovineinde spiraalvormig met plaat-ijzer omwikkeld; daaronder een uitgesneden menschengelaat, dat aan figuren van *Nieuw-Guinea* doet denken en aan weerszijden door elkaar gestrengelde golvlijnen en reliëf. *Tomboekoe. O.*

L. punt 32, br. 10,5, l. steel 17, l. schacht 178, dm. 2 cM.

1106/43. Als voren⁶⁾, doch de punt lancetvormig, met twee driehoekige, doorboorde uitsteekfels nabij het ondereinde; ronde, onderaan bredere voet. Schacht van zwart

1) SARASIN, *Reisen in Celebes*, I, 361, fig. 114 links.

2) SARASIN, *Reisen in Celebes*, I, 361, fig. 114 rechts. — Vgl. MEYER und RICHTER, *Celebes*, I, pl. XXII, fig. 4.

3) Serie 1971 don. A. J. GOOSZEN, 1919.

4) MEYER und RICHTER, *Celebes*, I, p. 95, n°. 534 met pl. XXII, fig. 1. — SARASIN, *Reisen in Celebes*, I, 312.

5) Vgl. MEYER und RICHTER, *Celebes*, I, pl. XXVII, fig. 3.

6) Vgl. MEYER und RICHTER, *Celebes*, I, pl. XXVII, fig. 4.

hout, onderaan met rondgaande groeven. Bovenaan met zilveren beslag; drie banden, waarvan de beide buitenste met gedreven bloemornament, de middelste, breedste effen; daarboven een meloenvormig deel en een dikke plaat met kruisgroeven op de randen. Scheede van hout, vaasvormig, ondereinde met zilver bekleed, middenstuk met zeer fijn touw omwonden. *Tomboekoe. O.*

L. punt 29,5, br. 3,5, l. schacht 176, dm. 2 cM.

1106/41. LANS, als voren¹⁾, doch de punt ovaal bladvormig met achtkantigen steel; schacht van bruin hout, onderaan aangepunt. Boveneinde met zilver bekleed: twee rondgaande banden met bladornament en daartusschen een deel met afwisselend effen en geschubde, schuine banden. Bovenaan een meloenvormig deel en een effen plaat. Scheede van hout, vaasvormig, onder- en boveinde met zilver bekleed. *Tomboekoe. O.*

L. punt 28, br. 3, l. schacht 177, dm. 2 cM.

1971/418²⁾. Als voren, de punt lancetvormig, met twee opengewerkte cirkels aan het boveinde. De steel met middenrug. De bus van geelkoper, kraagvormig uitlopend, met drie rondgaande ruggen. Schacht van palmhout, dicht bij de bus met rotanbanden spiraalvormig omwonden. *Boeton.*

L. punt 27, br. 3,5, l. schacht 158,5, dm. 2,1 cM.

2. Bogen en pijlen³⁾.

150/2—3⁴⁾. Bogen, van rood (2)- of geelbruin hout (3), de uiteinden versmald voor de bevestiging van de pees, die bij n°. 3 ontbreekt. *Tomboekoe. O.*

L. 194 en 182,5, br. 3,3 en 3 cM.

150/5—6. Pijlen, de schacht van bamboe, van boven met vogelvederen versierd, de punt van hout met unilaterale (5) of bilaterale (6) weerhaken. Beide uit vijf stuks bestaande. *Tomboekoe. O.*

L. 125,5—143, dm. 1,1 cM.

150/7—9. Als voren, de schacht van bamboe, de punt van hout met vier (7) of vijf (8 en 9) bilaterale weerhaken. *Kaap Nederburgh. Z. O.*

L. 143, 143 en 125,5, dm. 1,1, 1,1 en 1 cM.

150/10. Pijl, de schacht en de punt van bamboe, de laatste puntig bijgesneden. De onderzijde van de schacht aan het boveinde met zwarte zigzaglijnen en vogelvederen. *Kaap Nederburgh. Z. O.*

L. 122, dm. 1 cM.

3. Krissen.

300/435⁵⁾. Kris, het lemmet recht, zonder krullen of tanden, gedamasceerd. Greep van donkerbruin hout, recht op het lemmet staande, in den vorm van een zeer gestileerden *Garoeña*. Scheede van geelbruin hout, het huis gevlaamd, bootvormig, de eene benedenhoek recht, de andere afgerond. *Boeton.*

L. lemmet 29,5, br. 6,5, l. greep 7, br. 2,8, l. scheede 33,5, br. 3—4 cM.

4. Zwaarden⁶⁾.

38/2⁷⁾. Zwaard, het lemmet recht, naar onderen breder wordend, de rug van onderen schuin afgesneden, de snede recht. Greep van hoorn, naar de snedezijde gebogen, het ondereinde ovaal, het boveinde dakvormig in doorsnede en in het midden diep ingekeept. Zonder scheede. *Tomboekoe. O.*

L. 59, l. lemmet 44, br. 2,2—3, dm. greep 3—4 cM.

1) Vgl. MEYER und RICHTER, *Celebes*, I, pl. XXVII, fig. 3.

2) Serie 1971 don. A. J. GOOSSEN, 1919.

3) KRUYT, *T. J. T. L. VZ.* LXI, 458—459. — SARASIN, o. c. I, 343. — TREFFERS, 224.

4) Serie 150 don. L. T. HOEN, 1875.

5) Cat. Tent. Par. n°. 434.

6) GRUBAUER, p. 143, fig. 96. — VOSMAER, l. c. 67. — BECCARI, o. c. 289.

7) Serie 38 don. H. F. J. HUYSENS, Sept. 1864.

1654/8¹). Zwaard, als voren, doch het lemmet golf- en wolkvormig gedamasceerd, de rug in een convexen boog naar de punt loopend. Greep van bruin hout, van onderen ringvormig verdikt, van boven verbreed en geweerkolvormig uitlopend, met ingesneden, enkele en dubbele spiralen. De scheede geheel met touw omwonden, het mondstuk van zwart hoorn. O. (?).

L. 69, l. lemmet 52, br. 3,4, dm. greep 9, l. schoede 54,3, br. 5,2 cM.

61/33²). Als voren, doch het lemmet effen, naar onderen breeder wordend, de snede van boven dik, doch verder scherp, de rug van onderen schuin afgesneden. Greep van bruin hout met kruisvormig vooruitstekende, houten handbedekking; aan de rugzijde een trapeziumvormig uitsteeksel. Scheede van bruin hout, op vier plaatsen met een rotanband en van onderen met touw omwonden. *Boeton*.

L. 82,5, l. lemmet 61, br. 2,5—3,5, dm. greep 3,5—5,7, l. scheede 63,2, br. 5,5 cM.

1971/415—417³). *Klewang's*, het lemmet zeer breed, de rug met een schuine, bij n°. 416 en 417 eenigszins concave lijn naar de punt loopend, die bij n°. 416 en 417 stomp is. Het lemmet van boven dik en rechthoekig. De greep van grijsbruin (415 en 417) of donkerbruin (416) hout, een stompen hoek met het lemmet vormend, breeder, bij 417 trapeziumvormig uitlopend. Het ondereinde en de rand van het bovineinde (415) of het versmalde, ovale ondereinde (416 en 417) met rotanvlachtwerk omwoeld. Het bovineinde, dat bij n°. 416 vijfhoekig is, met enkele reepen omwonden. Het bovenstuk bij n°. 416 afgebroken. *Boeton*.

L. lemmet 56, 54,5 en 56,5, br. 2,5—8,5, 2—7,8 en 2—8,3, l. greep 21, 22,5 en 23, br. 3,6—6,1, 2,8—9 en 3,5—12,2 cM.

1456/94. Als voren⁴), het lemmet bovenaan smal met kleinen, dakvormigen rug, naar onderen verbreed, de rug van onderen schuin afgesneden, in het midden dikker; de snede convex; op beide zijden van het lemmet in het midden een duidelijke rug. Greep van grijs hoorn, aanvankelijk in doorsnede ovaal, geringd en met vijf in elkaar gedraaide rotanringetjes omwonden, dan verbreed, knievormig gebogen, in doorsnede vijfhoekig; hieraan aansluitend een stuk lichtbruin hout van denzelfden vorm en in een breed vlak eindigend; hiertegen een houten, doorboorde klos, bijna geheel bedekt met menschenharen, aan den klos een draagtouwje. De snede bedekt met een stuk bamboe, waarin eene gleuf gesneden is, en dat met gedraaide snoeren over den rug van het lemmet is vastgebonden. *Tomekonka, Kolaka, Mengkoka-baai, Z. O.*

L. lemmet 60,5, br. 2—7,5, l. greep 23, br. 3—11 cM.

Zie pl. IX, fig. 2.

1456/93. Als voren⁵), het lemmet aan het bovineinde rechthoekig en smal, naar onderen verbreed, de rug van onderen in een schuine lijn naar de punt loopend en in het midden dikker; op het overgangspunt een zeer klein uitsteeksel; snede convex uitgebogen en daarnaast flauwe damasceering. Greep van bruin hout, vorm als voren, doch het ovale ondereinde met dikke en dunne rotanringen bedekt, het knievormig gebogen bovineinde rechthoekig en verbreed, met vijf in eene groeve gelegde rotanringen; stootplaat van hoorn; van de stootplaat naar de binnenzijde van de greep loopt eene handbedekking van hoorn met rechthoekig, dakvormig middenstuk; het lemmet steekt door het ondereinde der handbedekking, het bovineinde is met twee rotanringen aan de greep verbonden. Boven op de greep een houten klos met touwen vastgebonden en geheel bedekt met menschenharen en -haren. Zonder scheede. *Kandari, Z. O.*

L. lemmet 52, br. 1,8—8, l. greep 28, br. 3—10 cM.

1) Serie 1654 aankoop April 1908. — Cat. Roos, p. 108, n°. 1214.

2) Serie 61 don. C. BLÜME, Dec. 1865.

3) Serie 1971 don. A. J. GOOSZEN, 1919.

4) SARASIN, *Reisen in Celebes*, I, p. 339, fig. 104.

5) MEYER und RICHTER, *Celebes*, I, p. 101, n°. 544 met pl. XXII, fig. 12. — Vgl. SARASIN, *Reisen in Celebes*, I, p. 339, fig. 104.

1654/7. Klewang's, als voren¹⁾, doch het onderende van het lemmet concaaf, de snede beitelvormig geslepen. Greep als voren, doch het ovale onderende met zwarte, gele en roode reepen in zigzagpatroon omvlochten en het knievormig gebogen boveinde met groepen gele en roode reepen in ruitpatroon omvlochten. Ronde steelring van zwart hout, met twee inkepingen. In het midden van het bovenvlak een ijzeren punt. Zonder klos met menschenhaar en zonder handbedekking. O.

L. lemmet 55,5, br. 2,5—8, l. greep 21, br. 2,7—9 cM.

1904/316²⁾. Als voren, doch het lemmet groen geverfd, het vooreinde schuin afgesneden. Het ovale benedeneinde van de greep met rotanringen en vlechtwerk omwonden, het boveinde zeshoekig, met twee rotanbanden en groepen elkaar kruisende reepen omvlochten; in het boveinde een knop, versierd met menschenhaar en rood en blauw katoen; steelring van hoorn. Scheede van omgevouwen blad-scheede, aan de zijde der snede met rotanreepen aaneengenaaid. Draaglus van blad-reepen, aan de scheede bevestigd en met een oog daarom geslagen. *Mengkoka*.

L. lemmet 55, br. 2—8, l. greep 27, l. scheede 55, br. 12 cM.

5. Vuurwapens.

1971/412³⁾. Donderbus of musket, met vuursteenslot, de loop wijder uitlopend. Lade en kolf van donkerbruin hout. Het slot beschadigd en verlamd, de beugelkrop losgeraakt. *Boeton*.

L. 123, kal. aan de monding 6,3 cM.

1971/413. Percussiegeweer, de lade door drie ijzeren banden aan den laadstok bevestigd, de eerste aan het boveinde met een reep geelkoper belegd. De beugelkrop en kolflaat van geelkoper. *Boeton*.

L. 131, kal. 2 cM.

1971/414 & 414a. Vuursteengeweren, de laadstok bij n°. 414 ontbreekt, de loop rond (414) of zeskantig (414a). De beugelkrop bij n°. 414 met ingegrifte blad-ornamenten versierd; n°. 414a zonder kolflaat. *Boeton*.

L. 144,5 en 160,5, kal. 2 cM.

II. Verdedigingswapens.

I. Schilden.

1456/84. Schild⁴⁾ (*kanta*), van rotan, rechthoekig met convexe langsranden, in doorsnede dakvormig met convexen middenrug; verticale rotanreepen, met smalle reepen stijf doorvlochten; over den middenrug eene overvlochten, dakvormige verhooging; de bovenrand met rotan omboord, de zijranden met reepen bamboe, die met rotan zijn bevestigd, de onderrand sterk beschadigd. Aan de binnenzijde over de geheele hoogte een houten handvat, naar het midden olopend en met rechthoekig gat; het handvat met rotanreepen vastgebonden en daaraan een afhangend, grijs draagtouw. Aan de binnenzijde naast de opening van het handvat nog drie dwarse rotanlatten. Het vlechtwerk vertoont onder en boven onregelmatige rechthoeken. *Tewoeti-meer*. Z. O.

H. 113, br. 17—23 cM.

38/1. Als voren, doch de buitenzijde geheel met haren bedekt, behalve vier banden schelpen, de beide middelste banden behalve met twee rijen *Nassa*-schelpen, waarvan de bovenste en de onderste in den vorm van kruisbloemen gerangschikt zijn, ook

1) Vgl. SARASIN, o. c. I, p. 339, fig. 104. — MEYER und RICHTER, *Celebes*, I, p. 101—103 met pl. XXII, fig. 11—13.

2) Not. Bat. Gen. LI (1913), p. LXXIX, n°. 16565.

3) Serie 1971 don. A. J. GOOSZEN, 1919. — Vgl. VOSMAER, l. c. 99.

4) MEYER und RICHTER, *Celebes*, I, p. 97, n°. 608 met pl. XXII, fig. 8. — SARASIN, *Reisen in Celebes*, I, p. 321, fig. 100. — Vgl. GRUBAUER, p. 47, afb. 30. — VOSMAER, l. c. 67.

met rijen van vijf driehoeken van paarlemoer met tegen elkaar gekeerde toppen versierd. Aan de beide uiteinden zeven rotanreepen. — In gebruik bij de bewoners van *Tomboekoe*. O.

L. 116, br. 17, h. 14 cM.

1456/85. Schild, als voren ¹⁾, doch uit één stuk bruin hout gesneden, rechthoekig met concave lange zijden, in doorsnede als voren; over den middenrug een verhoogd bandje; de randen met rotan omzoomd. Op het midden een verhoogde, afgeplatte kegel; aan weerszijden daarvan vijf in elkaar gedraaide, rondgaande rotanbanden. De binnenzijde als voren, doch de middenrug op tien plaatsen doorboord, om de rotanbanden door te laten. Naast het handvat en aan de einden dwarse verdikkingen, die in de randen uitloopen. *Tokea's, Lamboega, Z. O.*

L. 115, br. 15—21 cM.

1456/87. Als voren ²⁾, doch aan weerszijden van de kegelvormige, afgeplatte verhooging in het midden op regelmatige afstanden platte of in elkaar gedraaide rotanbanden. De buitenrand omboord met gespleten rotan, door houten pennetjes vastgezet en daarin talrijke bosjes zwart menschenhaar. De verhooging aan de achterzijde halfcirkelvormig, op de plaatsen der rotanbanden omvlochten en doorboord; nabij de einden dwars, in de zijranden uitlopende verhoogingen van een losse lat met een nok in het midden, door middel van rotanreepen bevestigd. *Laloenggatoe, Z. O.*

L. 122, br. 13—21 cM.

1456/86. Als voren ³⁾, van zwartbruin hout, de verhoogde kegel op het midden overgaande in een cylinder, op welks bovenvlak een ster ingesneden is. Aan weerszijden hiervan over de geheele lengte dwars doorgestoken rotanvezels op regelmatige afstanden en bovendien aan elke zijde vier rondgaande, in elkaar gewoelde rotanreepen. De randen als voren. De verhooging op het midden der achterzijde rechthoekig. *Laloenggatoe, Z. O.*

L. 118, br. 15—18 cM.

360/8141. Als voren ⁴⁾, van zwart geverfd, bruin hout, over de lengte gebogen; op het midden eene ronde verhooging met cilindervormigen knop. Aan weerskanten daarvan een breede rotanband en verder op regelmatige afstanden rotanreepen. Aan den binnenkant onder en boven een reep ter versterking. Het midden der binnenzijde en het bovenvlak van de lat over de lengte zwart geverfd. *Z. O.*

L. 121, br. 18—24 cM.

793/15 ⁵⁾. Als voren, doch aan weerszijden van de ronde, knopvormige verhevenheid op het midden eerst een breede band rood gekleurde rotanreepen, daarna een ongekleurde reep, gevolgd door een band gele reepen met ruitvormige tusschenruimten; dicht bij de uiteinden een dergelijke band en daartusschen afwisselend ongekleurde en roode reepen op regelmatige afstanden. Langs de langsranden en over den middenrug een gele reep, kruiselings overvlochten door een roode. In de langsranden steken bosjes zwart menschenhaar. De binnenzijde als voren, gedeeltelijk zwart geverfd. *Tomboekoe, O.*

L. 100, br. 15—19 cM.

III. Krijgskleeding.

1904/295 ⁶⁾. Koppensnellersattribuut ⁷⁾, driehoek van elkaar kruisende stukken riet, met roode, zwarte en gele bladreepen omkleed; in den top een omgekeerde kegel van licht hout; aan den bodem een trapeziumvormig stuk *gaba-gaba*, waarop

1) Vgl. SARASIN, *Reisen in Celebes*, I, 340, fig. 105.

2) Vgl. SARASIN, *Reisen in Celebes*, I, 340, fig. 105.

3) SARASIN, *Reisen in Celebes*, I, 340, fig. 105.

4) SARASIN, *Reisen in Celebes*, I, 340, fig. 105.

5) Serie 793 don. N. N. 1 Aug. 1890.

6) Not. Bat. Gen. LI (1913), p. LXXVI, n°. 16535.

7) Vgl. over koppensnellen: TREFFERS, *Kantteekeningen*, 227. — KRUYT, *T. I. T. L. Vh. LXI*, 455—456, 459, 463.

uitgeknipte sterren van wit, rood, zwart en oranje doek. Aan den driehoek en het ondersteuk talrijke snoeren van vruchtpitten en rood, geel en zwart riet met kwastjes van gras, mica en boomschors. — Wordt door kinderen bij terugkomst van koppen-snellers op het hoofd gelegd met den steel naar voren. *Kolaka. Z. O.*

L. 52, br. 46 cM.

Zie pl. III, fig. 3.

1456/90. Pantserhemd¹⁾, van stijf gevlochten *Gnetum-Gnemon*-vezels, bijna vierkant, van onderen iets breeder, zonder mouwen; vierkante armsgaten met naar voren overhangende, rechthoekige schouderlappen. Aan den onderrand op zijde en aan den voorkant ingesneden. De voorzijde open en te sluiten met oogen en touwtjes van *Gnetum*-vezels, aan een waarvan een ringetje van schelp. De halsopening uitgeschulpt, in den nek een trapeziumvormig, getand stuk als bescherming. *Lamboega. Z. O.*

L. 75, br. tusschen de schouders 40 cM.

1456/78. Pantserjak²⁾, van grof geweven, grijze stof, zonder mouwen, van voren open. Rug, schouders en voorzijde bedekt met dakpansgewijze over elkaar liggende, onderaan schildvormig uitgesneden reepen leer van herten en gemsbuffels (*Anoa depressicornis*), gedeeltelijk met de huid naar binnen. Over de schouders naar voren overhangend een korte en een lange, schildvormige lap leder; in den hals eene driehoekige bescherming. Sluiting aan de voorzijde met twee lussen van touw en twee houten cilindertjes, aan een snoetje opgehangen. *To Kinadoe, Sarawako, Matana-meer. Z. O.*

L. 62, br. tusschen de schouders 40 cM.

GROEP X.

Staat en maatschappij.

370/2249³⁾. Voetboeien, bestaande uit twee rechthoekige, houten planken, ieder met drie halfronde inkepingen, die door een wig, welke door een der uiteinden gestoken is, tegen elkaar kunnen geperst worden. Een tweede exemplaar bestaat uit een verticaal blok hout, dat grotendeels tot twee stijlen uitgehoud is, waardoor van boven een horizontale wig steekt, terwijl het blok in een rechthoekig voetstuk met afgeronde, korte zijden steekt. *Banggai. O.*

L. 52, br. 13, d. 2,7, h. tweede exemplaar 25,5 cM.

370/2248⁴⁾. Handboei, bestaande uit een, aan weerskanten gesloten bamboekoker, met twee kleine, ronde gaten, om de handen door te steken, die door houten pennen begrensd worden. *Banggai. O.*

L. 22, dm. 4,9 cM.

Zie pl. IV, fig. 5.

1106/13. Gordijn voor een bruidsbed⁵⁾ (*tabil koelamboe*), rechthoekig, van wit katoen; hieronder verschillende katoenen randen: gebloemd, oranje, groen, rood,

1) SARASIN, *Reizen in Celebes*, I, 340, fig. 105. — MEYER und RICHTER, *Celebes*, I, p. 90, n°. 554 met pl. XX, fig. 2. — VOSMAER, I. c. 67, 94. — Zie ook *Cat. R. E. M.* IV, 58, noot 1.

2) Vgl. MEYER und RICHTER, *Celebes*, I, p. 91, n°. 557 met pl. XX, fig. 3 en 4. — SARASIN, *Reizen in Celebes*, I, 320, fig. 99. — KRUYT in *M. N. Z. G.* XL, 140. — ELBERT, p. 265, fig. 132.

3) *Cat. Kol. Tent. Amst.* 1883, 13^e kl. n°. 118. — *T. J. T. L. Vh.* II, 70.

4) *Cat. Kol. Tent. Amst.* 1883, 13^e kl. n°. 118.

5) Over huwelijksgebruiken bij de *Maronene* zie ELBERT, II, 19; idem bij de *Telalaki M. N. Z. G.* XLIV, 161. — *T. J. T. L. Vh.* LXI, 428—435, 441—447. — VOSMAER, I. c. 91; idem in *Tomiochoer: T. J. T. L. Vh.* II, 76.

paars en wit met gouddraadborduursel, rood, groen en oranje; daaronder à *jour* kruisen van rood, geel en wit, dan paars, rood met opgenaaide, oranje zigzaglijnen, dan paars. Hieronder tal van schilden in verschillende kleuren (oranje, groen, rood, paars, wit met gouddraad, enz.), waaraan kwastjes van verschillend (geel, rood, enz.) gekleurde katoen en veelkleurige (groene, roode, enz.) kralen. *Banggai*. O.

L. 205, h. 95 cM.

1904/297¹⁾. Kokers met sigaretten, twee exemplaren; afgeknot kegelvormige huls van karton met uitgeknipte versieringen van veelkleurig (rood, zwart, groen, enz.) papier. Aan het dunne einde een touwtje. — Gevuld met lange sigaretten, bij feestelijke gelegenheden aan het hof in gebruik. *Bocton*.

L. 19, dm. 3—5 cM.

Zie pl. II, fig. 4.

GROEP XI.

Speelgoed en muziekinstrumenten²⁾.

1904/305³⁾. Rammelaar, in den vorm van een vogel, van diagonaal gevlochten, ongekleurde, roode en zwarte *pandan*-bladreepen, op een omwoelden steel en met steentjes (?) gevuld. *Bocton*.

H. 16 cM.

1904/310⁴⁾. Als voren, doch in den vorm van een rechthoekige flesch met cilindervormigen hals, van diagonaal gevlochten, ongekleurde, zwarte, roode en groene *pandan*-bladreepen. Gevuld met steentjes (?) en schelpen (?). *Bocton*.

L. 15,5, dm. 2—4,5 cM.

1904/315⁵⁾. Trom⁶⁾, cilindervormig, van hout, beide zijden bespannen met slan- genvel (?), gespannen door een ineengewoelden rotanring. Deze beide verbonden door een netwerk van rotanreepen met driehoekige mazen. Doorgestoken een ineen- gedraaide draaglus. — Bij terugkomst van een sneltocht gebruikt, om de ontstemde geesten der gesnelden te beletten, de woningen der snellers binnen te komen. *Mengkoka*. Z. O.

H. 56, dm. 41 cM.

GROEP XII.

Godsdienst. — Voorwerpen bij begrafenissen gebruikt⁷⁾.

1926/683⁸⁾. Grafteeken, vierkante, houten paal, naar boven breeder wordend. Het bovengedeelte zwart en rood gekleurd en versierd met ingesneden bladeren, lotusbloemen, rozetten, enz. Bovenop een huisje met een, op acht zuilen rustend dak, op een tempel gelijkend, waaronder een bol in een sarcophaagvormigen onderbouw. In de nissen zitten menschenfiguren. Op het dak staat het model van een Boetonsch

1) Not. Bat. Gen. LI (1913), p. LXXII, n°. 16490. — Vgl. over rooken bij de *To Laki*: KRUYT, *T. J. T. L. Vrk.* LXI, 437, 470, noot 5.

2) Literatuur: KRUYT, *T. J. T. L. Vrk.* LXI, 451—452, 455. — VOSMAER, l. c. 88—89.

3) Not. Bat. Gen. LI (1913), p. LXXIV, n°. 16511.

4) Not. Bat. Gen. LI (1913), p. LXXIV, n°. 16512.

5) Not. Bat. Gen. LI (1913), p. LXXVIII, n°. 16563.

6) Vgl. GRUBAUER, p. 105, fig. 80.

7) ELBERT, II, 16—18. — *Med. Ned. Zond. Gen.* XLIV, 162—163. — KRUYT, *T. N. A. G.* 2^e Ser. XXXIX, 679. — Idem, *T. J. T. L. Vrk.* LXI, 435—440, 457—458, 463—467. — VOSMAER, l. c. 86, 96. — *T. J. T. L. Vrk.* II, 76, 98.

8) Not. Bat. Gen. LI (1913), p. LXXV, n°. 16526.

vaartuig, om aan te duiden, dat de gestorvene van beroep zeevaarder was. — In het huisje zou de ziel van den afgestorvene wijlen. De paal staat aan het hoofdeinde van het graf. *Boeton*.

H. 267, br. boven 39,5 cM.

Midden-Celebes.

GROEP I.

Spijs en drank. — Opwekkende middelen¹⁾.

I. Gereedschap tot bereiding, gebruik en bewaring van spijzen.

a. Van vlechtwerk.

1647/849. Rijstbord (*lampa*²⁾), van volgens het driërictingssysteem gevlochten, ongekleurde *silar*³⁾-bladreepen; rond met uitstaanden voet en bovenrand, vaasvormig. Door overvlechting met rose en zwarte vezels is een patroon gevormd van rondgaande rijen rechthoeken, verticale of over den bodem straalsgewijze rijen ruiten, de laatste in eene zespuntige ster samenkomende. *Posso*.

H. 9, dm. 16—20 cM.

1232/6a⁴⁾. Mandje (*bingka wando*⁵⁾), zoo genoemd naar het driërictingssysteem, waarin het van *pandan*-bladreepen gevlochten is. Van boven rond, van onderen zeshoekig. — Wordt gebruikt, om gestampte rijst in op te brengen. *Toradja's*.

H. 10, dm. 27,5—30 cM.

1232/23. Etensmand (*karandji*⁶⁾), rond en fleschvormig, met overschuivend deksel. Diagonaal, open vlechtwerk van rotanreepen over horizontale hoepels. Het boveneinde met groote mazen. Het deksel met een, met rotanreepen omwoelden hoepel langs boven- en onderrand. Een dubbele reep bamboe, aan de mand bevestigd en door het deksel gehaald, dient als handvat. — Gebruikt, om het eten op te bergen. *Toradja's*.

H. 19, dm. 22,2 cM.

1232/13. Etensmand (*padja*⁷⁾), diagonaal gevlochten van paren rotanvezels, op voet. De onderrand van den voet uitstaand, het bovengedeelte opengewerkt met langwerpig ovale openingen. De bodem van de mand plat met eene ronde opening in het midden, de wand met naar buiten omgebogen rand. — Om het eten in op te dragen. *Toradja's*.

H. 19,3, dm. boven 35, beneden 25 cM.

1300/17⁸⁾. Als voren (*padja*⁹⁾), van ongekleurde bamboereepen volgens het open driërictingssysteem gevlochten, rond, naar boven wijder met dubbelen randhoepel

1) Literatuur: ADRIANI en KRUYT, *De Bare'e-sprekende Toradja's*, II, 196—216. — KRUYT in *M. N. Z. G.* XL, 142—144, XLII, 64.

2) JASPER, *Vlechtwerk*, 197, 202. — ELBERT, 216.

3) JASPER, o. c. 29.

4) Serie 1232 don. A. C. KRUYT, Nov. 1899.

5) KRUYT in *M. N. Z. G.* XI, 143. — ADRIANI en KRUYT, o. c. 328. — *Wando* = Mal. *gila* (gek). Vgl. KRUYT, *Woordenlijst van de Bare'e-taal*, 81, s. v. *wando*. — JASPER, *Vlechtwerk*, 159, fig. 220.

6) KRUYT in *M. N. Z. G.* XI, 135. — ADRIANI en KRUYT, o. c. II, 189, 331.

7) JASPER, *Vlechtwerk*, 159 en 161, fig. 226. — KRUYT, *Woordenlijst*, 49, s. v. — Idem, *M. N. Z. G.* XI, 142, XLII, 64. — ADRIANI en KRUYT, II, 197 met pl. „hoofdstuk huisraad en wapens,” onderste rij in het midden.

8) Serie 1300 don. A. C. KRUYT, Maart 1901.

9) *M. N. Z. G.* XI, 131.

en daarboven een geheel met reepen omwikkelde ring. Enkele reepen van den zijwand zijn onder den bodem voortgezet en volgens drierichtingssysteem à jour met zeshoekige gaten gevlochten tot een cilindervormigen voet. — Dient om toe- bereid eten op te brengen. *Toradja's*.

H. 17, dm. 20—30 cM.

1647/1348. Zeef, van zigzagvormig gevlochten (tweerichting, tweeslag) bamboe- reepen, de schil naar buiten. Kegelvormig. Randhoepel van rotan, binnen en buiten, vervormd tot een steel, waarvan de beide helften door een vischgraatvormig ge- vlochten rotanring worden bijeengehouden, die met een wigje wordt aangedreven. *Toradja's*.

H. 16, dm. boven 18, l. met steel 29 cM.

1647/753. Voetstuk (*okota*¹⁾, van gevlochten rotanvezels; de voet kegelvormig, naar boven dunner toeloozend en van paren vezels vischgraatvormig gevlochten; daarboven een concaaf bord met groote opening in het midden; lusvormig à jour van paren vezels gevlochten met uitgeschulpten rand, die uit drietallen vezels be- staat²⁾. — Dient voor het opplaatsen van aarden potten. *Posso*.

H. 18, dm. voet 9—20, dm. bovenvlak 29,5 cM.

1647/857. Als voren (*okota*), van lusvormig gevlochten paren rotan *danni*-reepen, cilindervormig met uitstekenden voet en bovenrand, de beide laatste eenigszins plat. — Voor borden en pannen. *Posso*.

H. 10,5, dm. 8,5—14,5 cM.

1232/15. Als voren (*okota*³⁾, cilindervormig, van bamboereepen gevlochten, het bovenste deel lusvormig à jour van paren reepen. De vooruitstekende voet diagonaal van paren bamboereepen gevlochten. — Voor een aarden pot. *Toradja's*.

H. 10,5, dm. 12—16 cM.

1926/785⁴⁾. Als voren (*palamping koera*), van groepen van drie rotanreepen lus- vormig open gevlochten, rond, op een uitstaanden, diagonaal gevlochten voet. — Algemeen in gebruik voor kookpotten. *M*.

H. 11,5, dm. 15—22 cM.

1456/75. Mand⁵⁾, van dunne rotanstengels gevlochten, in den vorm van een buikigen pot met uitstaanden voet. Deze van paren reepen vischgraatvormig ge- vlochten, de bovenrand stijf, het overige à jour lusvormig van dubbele reepen⁶⁾. De bovenrandhoepel spiraalvormig omwikkeld. Los bijgevoegd, rond deksel, op dezelfde wijze lusvormig à jour gevlochten en met een dergelijken randhoepel. — Voor aarde- werk. *Topebato, Mapane*.

H. 19, dm. 17 cM.

1647/858. Voetstuk (*lalanga*⁷⁾, van lusvormig à jour gevlochten paren rotan *danni*-reepen; het bovenste gedeelte schotelvormig, de wanden dichter gevlochten dan de bodem, die in het midden eene ronde opening vertoont. De voet dicht aaneen, vischgraatvormig van paren reepen gevlochten, rond, naar onderen verbreed. — Dient voor het opzetten van flesschen. *Posso*.

H. 13, dm. 17—34 cM.

1926/669. Wan (*tapi*⁸⁾, rechthoekig, met convexe langsijden. Van ongekleurde bamboereepen zigzagvormig gevlochten. De dubbele randhoepel door paren rotan-

1) ADRIANI en KRUYT, II, 185, 331, 337. — KRUYT, *Woordenlijst*, 48, s. v. *oko*. — JASPER, *Vlechtwerk*, 161 en 162, fig. 229, links.

2) Vgl. LEHMANN, *Geflechtsarten*, pl. II, fig. 109.

3) KRUYT in *M. N. Z. G.* XL, 132, XLI, pl. II, fig. b. — MEYER en RICHTER, o. c. pl. X, fig. 3.

4) *Cat. Bat. Gen. Suppl.* I, p. 138, n°. 6440.

5) MEYER en RICHTER, *Celebes*, I, pl. XVII, fig. 17.

6) Vgl. MASON, *Vocabulary of Malaysian basketwork*, i. v. *Borderwork*, p. 11, fig. 6.

7) JASPER, *Vlechtwerk*, 163, fig. 231. — Vgl. LEHMANN, *Geflechtsarten*, pl. II, fig. 60. — VAN HASSELT, *Atlas*, pl. LXXIII, fig. 2.

8) KRUYT, *Woordenlijst*, 70, s. v. 2° *tapi*.

reepen bevestigd. Bovenaan een rotanlus. De bovenzijde concaaf, de onderzijde convex. *Paloe*.

L. 37,5, br. 29,5 cM.

1926/372. Wan (*tapi*), als voren, doch ovaal, van ongekleurde en zwarte bamboereepen, waardoor een ruitpatroon gevormd wordt, zigzagvormig gevlochten. De rand als voren. *Paloe*.

Dm. 53 × 64 cM.

1926/371. Als voren, doch rond, van ongekleurde bamboereepen zigzagvormig gevlochten. Randhoepel van bamboe, met paren rotanreepen bevestigd. *M*.

Dm. 52 cM.

1647/1342. Rijstwan, rechthoekig, in den vorm van een schepper, doordat twee der hoeken met omwoelde rotanreepen zijn ingetrokken¹⁾. Vlechtwijze en vlechtmateriaal als voren. De randen omgeven met dikke, rood gekleurde rotanreepen, die met fijne vezels zijn vastgebonden. Aan een der achtereinden een rood bamboestokje, door twee vischgraatvormig gevlochten rotanringen omgeven. *Toradja's*.

L. 75, br. 52 cM.

1647/757. Hanger (*gentoenga*²⁾), volgens de vierrichtingsmethode gevlochten van *gëbang*³⁾-bladreepen. Aan de onderzijde een gesloten cylinder, met vier zigzagreepen opgehangen aan een vierkant. — Voor borden, enz. *Possa*.

H. 48, dm. ± 5 cM.

1926/488⁴⁾. Als voren, van lontarbladreepen (*daoen silar*⁵⁾) gevlochten, het bovenste en onderste gedeelte diagonaal en vierkant, het tusschenliggende gedeelte, dat in twaalf reepen gesplitst is, volgens de vierrichtingsmethode. — Voor kommen, enz. *Tomini*-bocht. *M*. (?)

H. 48, dm. ± 6 cM.

1926/531⁶⁾. Als voren, doch het boveinde rechthoekig en plat, naar onderen in vier cilindervormige reepen overgaande, diagonaal gevlochten. Het onderende plat, tot veelhoeken verbreed en volgens de vierrichtingsmethode gevlochten, uitlopende in een diagonaal gevlochten cylinder met vier uitsteeksels van onderen⁷⁾. *Tomini*-bocht. *M*. (?)

H. 51, br. 10 cM.

1647/855. Bordenhanger, van diagonaal gevlochten, ongekleurde, roode en zwarte *silar*-bladreepen, zoodanig beschadigd, dat de oorspronkelijke vorm niet meer is na te gaan; vermoedelijk boveaan eindigend in een oog, onderaan in een cylinder met aanhangsels, deze beide door enkele en gesplitste reepen aan elkaar verbonden. *Possa*.

H. ± 60 cM.

Δ. Van klapperdop en kalebas.

1926/376 & 405. Watervaten, van klapperdop, met eene kleine opening van boven, peer- (376) of appel- (405) vormig, n°. 405 met ingekraste ruiten aan de bovenzijde. *M*.

Dm. 12,5 en 14,5, h. 13,5 en 12,5 cM.

1926/404. Als voren, doch de klapperdop meloenvormig uitgesneden en de kleine opening van boven door een ingesneden ster omgeven. In een hanger⁸⁾, van palmbladreepen diagonaal gevlochten, met een ovale lus van boven, het middengedeelte in vier reepen met twaalfhoekige openingen gesplitst, het onderste gedeelte rechthoekig, in uitsteeksels uitlopend. *M*.

Dm. klapperdop 16, h. hanger 58 cM.

1) MASON, *Vocabulary*, fig. 17. — VAN HASSELT, *Atlas*, pl. LXXIV, fig. 5.

2) JASPER, *Vlechtwerk*, 196, 203. — ADRIANI en KRUYT, II, 328.

3) *Corypha umbraculifera* (FILET, n°. 2456).

4) Cat. Bat. Gen. Suppl. I, p. 138, n°. 6439.

6) Cat. Bat. Gen. Suppl. I, p. 138, n°. 6439.

7) MEYER und RICHTER, *Celebes*, I, pl. X, fig. 4.

8) MEYER und RICHTER, *Celebes*, I, pl. X, fig. 4.

5) JASPER, *Vlechtwerk*, 29.

1232/17. Drinknap (*tabo*¹⁾ *bangke*), bestaande uit een kokosnoot, waarvan de bovenhelft is afgesneden, in een voetstuk²⁾, dat van paren bamboereepen diagonaal en lusvormig à *four* gevlochten is, met uitstaanden oerrand. *Toradja's*.

H. 10,5, dm. nap 11,5 cM.

1232/16. Als voren (*tabo*), doch in een mandje (*pangisa*³⁾), van dunne bamboereepen diagonaal, het middendeel lusvormig à *four* gevlochten, met uitstaanden, van onderen hollen voet, en met plat, lusvormig opengewerkt deksel. — Wordt het voorwerp gebruikt, zoo neemt men het uit het mandje, draait het laatste om en plaatst de klapperdop in den hollen voet. *Toradja's*.

H. 13, dm. 10—15 cM.

1300/18. Lepel (*iroe*⁴⁾), het blad van kokosnoot, rond, aan het steeleinde spits toe loopend en met twee gaten. Steel van bamboe, recht, met ingesneden tanden op eene plaats aan weerszijden. De steel met één gaatje en aan het blad door rechte omwinding en vischgraatvormige omvlechting van fijne vezels verbonden. *Toradja's*.

L. 45, dm. blad 7,5 cM.

1926/370. Waterkruik, bestaande uit een kalebas, zonder opening. **M.**

H. 30, dm. 24 cM.

1926/670. Als voren, doch zonder hals. In het midden der bovenzijde eene ronde opening, door een houten stop gesloten. Door twee gaten aan weerszijden daarvan is een draagsnoer van gedraaide rotanreepen getrokken, dat van boven lusvormig uitloopt. **M.**

H. 20,5, dm. 19,7 cM.

2017/16⁵⁾. Flesch (*kalobe*), van kalebas, met rotanreepen omvlochten. Langs den bovenrand, op de plaats, waar de hals in den buik overgaat en aan den voet een uitstaande ring van gesloten, diagonaal vlechtwerk. Overigens over de geheele oppervlakte lusvormig vlechtwerk à *four*, rijen cirkels en zeshoeken, op den buik en den hals door verticale, evenwijdige reepen verbonden. Langs de zijden aan weerskanten twee rotanlussen, waardoor een koord geregen is. De stop van hout met een boogvormig uitgesneden handvat, welks bovenrand in het midden diep ingesneden en langs de beide zijden getand is. — Palmwijnbewaarpplaats van hoofden, als zij op reis zijn. *Simboeng, Makale*.

H. 33, dm. 14 cM.

2017/17. Als voren (*kalobe*), van kalebas, doch kleiner, de hals in het midden dikker en geheel met gesloten, diagonaal vlechtwerk omvlochten, evenals de uitstaande voet. De buik met lusvormig vlechtwerk à *four*, waardoor cirkels en zeshoeken gevormd worden, omvlochten. Houten stop met poortvormig handvat, dat van boven in den vorm eener afgeknotte pyramide uitloopt. Door de lussen aan de zijden en de stop is een koord geregen. — Palmwijnbewaarpplaats van hoofden, als zij op reis zijn. *Simboeng, Makale*.

H. 22,5, dm. 10,1 cM.

c. Van bamboe.

1300/19. Vuurtang (*soepi*⁶⁾), van bamboe: twee rechte bamboereepen, waarvan het eene einde meermaals gespleten en het andere dakvormig afgesneden is; de beide gespleten einden in elkaar gestoken en met een lapje wit katoen omwonden. Het

1) KRUYT in *M. N. Z. G.* XL, 133. — Idem, *Woordenlijst*, 67, s. v. *tabo*. — ADRIANI en KRUYT, II, 196.

2) MEYER und RICHTER, *Celebes*, I, pl. X, fig. 3. — Zie boven p. 101, n°. 1232/15.

3) KRUYT in *M. N. Z. G.* XL, 133. — ADRIANI en KRUYT, II, 196, 331. — JASPER, *Vlechtwerk*, 161.

4) *M. N. Z. G.* XL, 133. — ADRIANI en KRUYT, II, 184, 274.

5) Serie 2017 aankoop Oct. 1921.

6) *M. N. Z. G.* XL, 133.

geheel vormt een veerende tang en dient, om bij het koken de gloeiende stukjes houtskool te verschikken. *Toradja's*.

L. 33, br. 2,5 cM.

1232/25. Bamboekoker (*dapo*¹⁾, met inschuivend deksel met gaatjes. In het midden en aan de beiden uiteinden een band diagonaal bamboevlechtwerk. — Wordt gebruikt bij het drinken van palmwijn, dien men door een van de gaatjes in het deksel in den mond laat loopen. Het andere gat dient voor den luchttoevoer. *Toradja's*.

H. 56, dm. 4,5 cM.

1926/671. Als voren²⁾, doch zonder deksel, voorzien van een haak, om hem over den schouder te dragen. Versierd met vier breede en twee smalle banden ingebrande figuren; de breede uit driehoeken tusschen evenwijdige, verticale lijnen, de smalle uit zandloopers, omgeven door evenwijdige, verticale lijnen tusschen twee dikke, horizontale strepen bestaande. **M.**

L. 68, dm. 5,5 cM.

d. Van hout.

1818/2. Groentenschaal, van geel hout, driehoekig, komvormig, op drie lage pooten en met rond, knievormig naar beneden gebogen en dikker uitlopende handvat. *Rante Pao, Loewoe*.

L. 21, br. 11 cM.

804/255. Sagoklopper³⁾, bestaande uit een afgeknot kegelvormig stuk hout, om welks ondereinde een breede ijzeren ring met scherpen kant is bevestigd; door middel van rotanreepen tegen het knievormige bovineinde van een ruw bewerkt handvat of steel verbonden. *Loewoe*.

L. steel 45, l. slageinde 45, dm. 6 cM.

1232/27. Rijstblok (*nontjoe*⁴⁾, model van wit hout, eenigszins zandlooperovormig, doch het middengedeelte rechthoekig, het boven- en ondervlak rond, het tusschenliggende gedeelte achthoekig en schuin naar het midden toeloozend. In het bovenvlak eene uitholling, om de rijst in te stampen. *Toradja's*.

Dm. bovenvlak 18, h. 48 cM.

1232/28. Rijststamper (*jajoe*⁵⁾, model van zwaar, lichtgeel hout, het midden cilindervormig, de uiteinden verbreed, zandlooperovormig. *Toradja's*.

L. 48,5, dm. 2,7—4,5 cM.

1926/889—890. Als voren, doch in natuurlijke grootte, 889 van donkerbruin, 890 van lichter bruin *amara*-hout; 889 als n°. 1232/18, doch 890 in het midden cilindervormig, de uiteinden achthoekig en verbreed, door een rug van het middendeel gescheiden. **M.**

L. 168,5 en 174, dm. 6 en 6,5 cM.

e. Van aardewerk.

1926/13—15. Schotels, van rood aardewerk, rond, van onderen convex, van boven concaaf. *Paloe*.

Dm. 20,5, 17 en 9,4, h. 4,5; 3,7 en 2 cM.

1232/29. Kookpot (*koera*⁶⁾, van aardewerk, bolrond, met wijd uitlopenden, naar buiten gebogen, van boven gekartelden rand. *Toradja's*.

H. 29, dm. 17—23,5 cM.

1) ADRIANI en KRUYT, II, 188.

2) MEYER und RICHTER, *Celebes*, I, pl. VIII, fig. 14.

3) WEBER in *I. A. f. E.* III, *Suppl.* 39 met pl. II, fig. 14.

4) KRUYT in *M. N. Z. G.* XI, 136. — ADRIANI en KRUYT, II, 198. — KRUYT, *Woordenlijst*, 47; s. v. *nontju*.

5) KRUYT, *Woordenlijst*, 28, s. v. *jaju*. — ADRIANI en KRUYT, II, 198. — KRUYT in *M. N. Z. G.* XI, 136.

6) KRUYT, *Woordenlijst*, 37, s. v. *kura*. — MEYER und RICHTER, *Celebes*, I, pl. XXIV, fig. 6. — KRUYT in *M. N. Z. G.* XI, 132. — ADRIANI en KRUYT, II, 185, 199, 315, 337, onderste afb.

1926/16—17. Kookpotten, als voren, de rand van boven effen (17) of gekarteld (16); bij n°. 17 in den convexen bodem vijf gaatjes. *Paloe*.

Dm. 13 en 9, h. 10,6 en 9,2 cM.

1456/49. Als voren¹⁾, van gebakken aarde, rond, buikig, met schuin uitstaanden rand; hierin passend een rond deksel met concaaf bovenvlak, in het midden waarvan een cylindervormig knopje. *Beka*, beneden *Paloe*-dal.

H. 9, dm. 11 cM.

1008/65²⁾. Pot, van roodbruin aardewerk; de bodem convex, rondom den mond een breede, schuin staande rand; het deksel van onder convex, van boven concaaf en met een platten knop in het midden. *Kaili*.

H. 17, dm. 19 cM.

1232/30—31. Kommen (*katoa*), van roodbruine, gebakken aarde; de binnenzijde half bolvormig, de buitenzijde van boven recht aflopend en versierd met ingesnedene, verticale strepen (30) of driehoeken (31), naar onderen concaaf aflopend. De buitenzijde met hars bestreken³⁾. *Toradja's*.

H. 11 en 13, dm. 23 en 25 cM.

1647/859. Omvlochten flesch (*pleši niale*⁴⁾), rechthoekige jeneverflesch met rotanreepen omvlochten. Het onderste deel, vischgraatvormig van paren reepen gevlochten, vormt een uitaastanden, ronden voet. Het middelste deel volgens het vierrichtingsysteem à jour⁵⁾, de horizontale en verticale reepen dubbel, de schuine enkel; het bovenste gedeelte lusvormig à jour⁶⁾ van paren reepen. Om den hals een vischgraatvormig gevlochten rotanringetje, waaraan een snoertje. *Posso*.

H. 32, dm. 8—10,5 cM.

II. Opwekkende middelen.

I. *Sirih* 7).

1232/18. *Sirih*mandje (*bako-bako*⁸⁾), vierkant, met overschuivend deksel, van *tole*⁹⁾-bladreepen diagonaal gevlochten. De buitenrand van het deksel dubbel, volgens sierslag¹⁰⁾ overvlochten. — Gebruikt om *sirih-pinang* in te bewaren. *Toradja's*.

H. 5, l. en br. 10 cM.

1926/660. Als voren, kubusvormig, van palmbladreepen rechthoekig gevlochten. Het inschuivende deksel uitgehold met twee kleine, vierkante afdeelingen in twee naast elkander liggende hoeken, rustende op een, aan de binnenzijde vooruitstekend rand. Met draagsnoer van een bladrep, die aan den rand bevestigd is. **M**.

L. 12,5, br. 12, h. 11,6 cM.

1926/42. *Sirih*doos, rechthoekig, van palmbladreepen diagonaal gevlochten, met overschuivend deksel. De vier hoeken der doos en van het deksel vooruitstekend en de randen getand. Binnenin een tweede doos en daarin een klein, dobbelsteenvormig doosje van hetzelfde materiaal met overschuivend deksel. **M**.

L. 16, br. 10, h. 12 cM.

1) SARASIN, *Reisen in Celebes*, II, 68.

2) Cat. Bat. Tent. n°. 1979.

3) KRUYT in *M. N. Z. G. XL*, 132. — Vgl. MEYER und RICHTER, *Celebes*, I, pl. XIX, fig. 16.

4) KRUYT, *Woordenlijst*, 5, s. v. *ale*. — JASPER, *Vlechtwerk*, 163.

5) JASPER, *Vlechtindustrie*, 63. — Idem, *Vlechtwerk*, p. 52, fig. 44. — LEHMANN, *Geflechtarten*, pl. I, fig. 58.

6) LEHMANN, o. c. pl. II, fig. 60.

7) ADRIANI en KRUYT, II, 211—216.

8) JASPER, *Vlechtwerk*, fig. 219. — ADRIANI en KRUYT, II, 328.

9) Pandanussoort (ADRIANI en KRUYT, II, 329. — KRUYT, *Woordenlijst*, 75, s. v. — JASPER, o. c. 25).

10) JASPER, o. c. 59.

1926/468¹⁾, Sirihmand (*doeli-doeli*²⁾, als voren, doch cilindervormig, met opschuivend deksel. Door omvouwen der palmbloedreepen is op drie plaatsen van den wand en langs den rand van het deksel een ruitpatroon gevormd. De bodem en het bovenvlak van het deksel met zes vooruitstekende punten. Binnenin twee diagonaal gevlochten mandjes voor *gambir*. Tomini-bocht. M.

H. 19, dm. 13 cM.

1232/19a—g. Als voren (*doeli-doeli*), van denzelfden vorm als n°. 1926/468, doch veel kleiner³⁾ en diagonaal van *sole*-bladreepen gevlochten, met overschuivend deksel. — Tot bewaring van *gambir*, tabak, kalk, enz. *Toradja's*.

H. 2,5—6,5, dm. 3—5,1 cM.

1300/15. Als voren (*kapipi*⁴⁾, met deksel, van zigzagvormig gevlochten bamboe-reepen, die van de mand veel breeder dan die van het deksel; rechthoekig, naar onderen breeder, het deksel half overschuivend. De buitenzijde van de mand geheel met bastreepen van bamboe overvlochten en bovendien op enkele plaatsen zwart ge-verfd; langs den bovenrand en op het zijvlak een breede band met rijen gele zigzaglijnen, op den bodem een rij driehoeken. Het deksel vertoont op het bovenvlak evenzoo driehoeken, op den wand rechthoeken, waarin strepen of sterren in geel en zwart, langs de randen rijen gele kettingsteken, langs den onderrand een roode reep, gevolgd door een, die met gele vezels omwikkeld is. — Wordt veelal gebruikt voor het bewaren van *sirih*-ingrediënten. *Toradja's*.

H. 16,5, l. 24—31, br. 11—13 cM.

1232/32. Als voren (*dampipi*⁵⁾, doch van ongekleurde en zwarte bamboebastreepen diagonaal gevlochten. Patroon: aan de buitenzijde der wanden verticale zigzagstrepen, op de wanden van het deksel rijen van twee zwarte driehoeken boven elkander, gevuld met ongekleurde reepen, op het bovenvlak van het deksel vierkanten, ieder verdeeld in twee zwarte en twee ongekleurde, tegenover elkaar liggende driehoeken. — Wordt gebruikt tot bewaring van *sirih-pinang*. *Toradja's*.

H. 15,5, l. 32, br. 11,5—20 cM.

1647/1345. Als voren, doch van zigzagvormig gevlochten bamboe-reepen, met bijna geheel overschuivend deksel. Door overvlechting met bamboeschil zijn de bovenkant van het deksel en de bodem en de aangrenzende deelen der wanden geheel bedekt en zijn figuren gevormd: op den wand van de doos dubbele ellebogen, op dien van het deksel een driedubbele zigzaglijn, uit ruitjes bestaande en eenige rijen rondgaande, schuine strepen aan den rand. Na de overvlechting is de geheele doos in zwarte verf gedompeld, waarbij de schil geen verf aanneemt. — Voor het bewaren van *sirih*-pruimen. *Toradja's*.

H. 11, l. 17—19, br. 8—9,5 cM.

1300/41. Als voren (*kapipi*⁶⁾, trapeziumvormig. Door indompeling in zwarte verfstof na de overvlechting met bamboebastvezels is een onregelmatig patroon van zwarte reepen op gelen grond gevormd: op de wanden van het deksel zwarte rechthoeken met ongekleurde streepjes en op het bovenvlak zwarte ruiten op ongekleurden grond. — Voor het bewaren van *sirih*-ingrediënten. *Toradja's*.

H. 8,5, l. 8—9,5, br. 4—5 cM.

1926/41. Als voren, doch het patroon langs den rand van het overschuivende deksel bestaat uit eenigszins zandloopervormige, zwarte figuren⁷⁾ op ongekleurden grond en

1) Cat. Bat. Gen. Suppl. I, p. 137, n°. 6433.

2) ADRIANI en KRUYT, *De Bore's-sprekende Toradja's*, II, 214, 328. — JASPER, *Vlechtwerk*, 159.

3) MEYER und RICHTER, *Celbes*, I, pl. XVII, fig. 6. — KRUYT in *M. N. Z. G. XL*, 134.

4) KRUYT in *M. N. Z. G. XL*, 134. — Idem, *Woordenlijst*, 32, s. v. — JASPER, *Vlechtwerk*, 190. — ADRIANI en KRUYT, II, 214, 329.

5) ADRIANI en KRUYT, II, 214, 328, 330. — KRUYT, *Woordenlijst*, 20, s. v. — JASPER, *Vlechtwerk*, 159.

6) KRUYT in *M. N. Z. G. XL*, 134. — ADRIANI en KRUYT, II, 214, 329.

7) ADRIANI en KRUYT, *Atlas*, pl. „eenige vlechtfiguren in mandjes”, fig. onderaan rechts: *pada mora'a* = „vertakte grasstengels”.

dat van het bovenvlak van het deksel uit ruiten in een rechthoek. De bovenzijde der wanden van de tasch met een onregelmatig patroon van elkaar kruisende, ongekleurde reepen op zwarten grond. *Koelawi*.

H. 13,5, l. 16, br. 4,2 cM.

1647/744. Sirihmand, als voren, doch vierkant, van diagonaal gevlochten, ongekleurde *pandan*-reepen, met geheel overschuivend deksel. Het mandje uit twee geheel gelijkvormige bakjes bestaande. De zijwand van het deksel over de geheele hoogte omgevouwen en in de vlechteepen zijn zoodanig vouwen gelegd, dat eene aaneensluitende rij door diagonalen verdeelde vierkanten¹⁾ en daarboven een met verf zwart gemaakte rij driehoeken is ontstaan. In het bovenvlak van het deksel is met zwarte verf eene rondgaande rij ruiten gevormd en daarbinnen vijf rijen ruitjes. *Passo*.

L. en br. 14, h. 7 cM.

804/240. Als voren²⁾, doch rechthoekig, met over een rand schuivend deksel; het binnenste van de bladscheede van den sagopalm vervaardigd, van buiten bedekt met rechthoekig gevlochten orchidee (*anem*)-reepjes; de op elkaar sluitende randen van doos en deksel rood gekleurd. *Loewoe*.

L. 4,5, br. 3,5, h. 3,5 cM.

1926/40. Als voren, doch veel grooter, de zijwanden, de bodem en het bovenvlak van het deksel hol; van ongekleurde, roode en paarse *silar*³⁾-reepen gevlochten, die aan de langszijden een ruitpatroon vormen. Het inschuivende deksel van ongekleurde en roode reepen zigzagvormig gevlochten. *Koelawi*.

H. 11, l. 15, br. 5,6 cM.

1926/38—39. Als voren, doch van ongekleurde en roode en enkele paarse en gele (38) *silar*-reepen diagonaal gevlochten. Patroon van het deksel: in het midden der langszijden en van het bovenvlak een roode ruit met gele (38) of paarse (39) omtrekken, omringd door geblokte ruiten met ongekleurde Andreaskruisen op rooden grond met paarse omtrekken. Patroon van de tasch: verticale rijen ongekleurde ruitjes op rooden grond, gekruist door schuine, roode reepen (38) of schuine, ongekleurde reepen op rooden grond (39). In de tasch een tweede van ongekleurde reepen. *Koelawi*.

H. 14 en 13,5, l. 17 en 18, br. 4,3 en 4,5 cM.

1926/33. Als voren, doch rechthoekig; van ongekleurde, roode, groene, gele en paarse *silar*-reepen gevlochten. Patroon: horizontale reeksen gele ruiten op rooden grond. Op de langszijden van het deksel in het midden groene ruiten met ongekleurde omtrekken, omgeven door rood en groen geblokte figuren op rooden grond; aan de smalle zijkanten van het deksel gele ruiten en schuine strepen op rooden grond. *Koelawi*.

H. 9,5, l. 13,5, br. 4,5 cM.

1926/34. Als voren, doch van ongekleurde, paarse, groene en enkele roode reepen gevlochten. Patroon: langs de randen groene ruiten op paarsen grond en verder groene dwarsstrepen op paarsen grond, gekruist door een schuine, paarse streep; op de langszijden van het deksel afwisselend groote groene of groen en paars geblokte, met Andreaskruisen en dwarsreepen gevulde ruiten met ongekleurde en roode omtrekken. De smalle zijkanten paars zonder ornament. *Koelawi*.

H. 8,5, l. 11,5, br. 5 cM.

1926/35. Als voren, doch van ongekleurde, groene, roode en zwarte reepen gevlochten. Patroon: op de langszijden roode en rood en groen geblokte ruiten, omgeven door groene driehoeken met een ongekleurd Andreaskruis in het midden. Aan de smalle zijkanten ongekleurde driehoeken op groenen grond. Het deksel met drie horizontale reeksen ongekleurde driehoeken op rooden grond. *Koelawi*.

H. 8, l. 11,5, br. 4,5 cM.

1) JASPER, *Vlechtwerk*, p. 159, fig. 219.

2) WEBER in *J. A. f. E. III*, *Suppl.* 38.

3) JASPER, *Vlechtwerk*, 29, noot 1: *Corypha umbraculifera* L.

1926/36. Sirihmand, als voren, de tasch van ongekleurde en roode, het deksel van groene, paarse, ongekleurde en roode reepen gevlochten. Patroon van de tasch: schuine rijen ongekleurde reepen op rooden grond, gekruist door een roode dwarsstreep. Patroon van het deksel: in het midden der langszijsen en van het bovenvlak groene of paarse ruiten met roode en ongekleurde omtrekken, begrensd door groen en paars geblokte en met rijen Andreaskruisen gevulde figuren. De smalle zijkanten groen zonder ornament. *Koelawi*.

H. 7, l. 10,5, br. 4 cM.

1926/37. Als voren, doch het deksel uit een dubbele laag vlechtwerk bestaande, de binnenste van ongekleurde en breede, de buitenste van smallere, bruine, gele en roode *silar*-bladreepen en zilverdraad in een ruitpatroon gevlochten. De tasch van ongekleurde en roode reepen diagonaal gevlochten. *Koelawi*.

H. 8, l. 8,5, br. 2,5 cM.

1926/29. Sirihmassch, met rechthoekigen bodem, van boven ovaal, zonder deksel, met hengsel. Van een dubbele laag vlechtwerk, van binnen ongekleurd, van buiten ongekleurd, rood, groen en paars. Patroon: geblokte rechthoeken, gevuld met een ongekleurd Andreaskruis en van elkaar gescheiden door verticale rijen ongekleurde ruiten en kruisen op rooden grond. Het hengsel van ongekleurde, groene en bruine reepen in een ruitpatroon gevlochten. *Koelawi*.

H. 14,4, l. 19, br. 6 cM.

1926/30. Als voren, doch uit slechts een enkele laag vlechtwerk bestaande. Van binnen een tweede tasch, van ongekleurde *silar*-bladreepen diagonaal gevlochten. De buitenste tasch van ongekleurde, roode, zwarte en bruine reepen gevlochten in een patroon van met ongekleurde Andreaskruisen gevulde, rood, zwart en bruin geblokte vierkanten, door ongekleurde ruitjes omgeven. Het hengsel van binnen rood, van buiten ongekleurd en rood geblokt. De bodem rood, bruin en zwart geblokt. *Koelawi*.

H. 15, l. 19,5, br. 6 cM.

1926/31. Als voren, diagonaal gevlochten van ongekleurde, roode en zwarte reepen in een patroon van met ongekleurde Andreaskruisen gevulde, rood en zwart geblokte vierkanten, door ongekleurde ruiten omgeven. Het hengsel van groene en paarse reepen in een onregelmatig geblokt patroon gevlochten. *Koelawi*.

H. 9, l. 12,5, br. 4,5 cM.

1008/32—34¹⁾. Sirihmasschen, twee in elkaar schuivende, diagonaal gevlochten van roode en ongekleurde lontarbladreepen in een patroon van, met Andreaskruisen gevulde, roode of ongekleurde ruiten; de reepen der binnenste tasch breeder dan die der buitenste; bovendien zit in de laatste als voering een tweede tasch, van breede, ongekleurde reepen diagonaal gevlochten; bij n°. 33 bevatten zoowel de binnenste als de buitenste tasch een taschje van ongekleurde reepen; n°. 34 en n°. 33 hebben eenige groene reepen en het aantal roode reepen is grooter dan dat der ongekleurde. *Kaili*.

L. 16,5, 13 en 11, br. 20, 16 en 13 cM.

1926/25. Als voren, doch plat, met convexen bodem, zonder tweede tasch van binnen. Van paarse *silar*-bladreepen gevlochten, waarin door ongekleurde reepen een patroon van twee enkele en een dubbele horizontale rij ruiten gevormd is. Het hengsel als voren. *Koelawi*.

H. 19, br. 26,5 cM.

1926/26. Als voren, doch van ongekleurde, bruine en paarse *silar*-bladreepen diagonaal gevlochten in een patroon van rechthoeken, gevuld met Andreaskruisen en driehoeken en begrensd door ruiten. Het hengsel van bruine en paarse reepen in een onregelmatig patroon diagonaal gevlochten, bevestigd aan het midden van den bovenrand. *Koelawi*.

H. 18, br. 27 cM.

1) Cat. Bat. Tent. n°. 1983.

1926/27. Sirihtasch, als voren, doch van ongekleurde, groene en paarse *silar*-bladreepen diagonaal gevlochten. Patroon: drie horizontale en een verticale band, welke laatste zich op het hengsel voortzet, alle gevuld met enkele of dubbele rijen ongekleurde ruiten op paarsen grond, overigens groen en paars geblokt met een paarse dwarsstreep. Aan het bovenende van het hengsel is door ongekleurde reepen op paarsen grond het patroon *pemata njaogoe*¹⁾ gevormd. In de tasch een tweede, van ongekleurde reepen diagonaal gevlochten. *Koelawi*.

H. 14,5, br. 20 cM.

1926/28. Als voren, doch van paarse, groene, roode en ongekleurde *silar*-bladreepen diagonaal gevlochten in een patroon van bont geblokte dwarsbanden, door een paarse dwarsstreep gekruist. De bovenrand en het hengsel effen paars. Zonder tweede tasch van binnen. *Koelawi*.

H. 15,5, br. 20 cM.

1926/24. Als voren, doch veel grooter en met twee draaglussen van rood gekleurde reepen. Het vlechtwerk der tasch van boven en van onderen diagonaal, doch in het middengedeelte, waarin vier horizontale rijen verticale insnijdingen zijn aangebracht, zigzagvormig. De kleuren als voren. *Koelawi*.

H. 26,3, br. 39 cM.

1647/746. Als voren (*kapipi*²⁾), doch zonder hengsel. Diagonaal vlechtwerk van ongekleurde en roode *tioe*³⁾-biezen; rechthoekig. Patroon: groote, geblokte ruiten op rooden grond. *Posso*.

H. 13, br. 18 cM.

1926/32. Als voren, doch met overschuivend deksel. Van ongekleurde en rood-bruine *silar*-bladreepen diagonaal gevlochten. Patroon: in het midden een roode ruit en verder twee breede, geblokte banden, die van de hoeken uitgaan en elkaar in het midden kruisen. Binnenin een tweede tasch van ongekleurde reepen. Op het deksel vijf horizontale rijen roode ruiten op ongekleurden grond, van onderen en boven begrensd door rijen kleine, ongekleurde en roode ruitjes. *Koelawi*.

H. 11,8, br. 12 cM.

1926/801⁴⁾. Pinang- of tabakskoker (*dompipi*⁵⁾), als voren, van *gëbang* (*lelangi*⁶⁾)-reepen diagonaal gevlochten, zoowel de koker als het deksel met een tweede taschje van ongekleurde reepen. De buitenzijde van ongekleurde en roode reepen in het patroon *pemata moroka*⁷⁾ gevlochten. Het deksel van ongekleurde, roode en zwarte reepen, die concentrische ruiten vormen. *Posso*.

H. 11,5, br. 13 cM.

1456/27. Sirihtaschje (?), als voren, van diagonaal gevlochten lontar (?)-bladreepen. In het inwendige een gelijkvormig, kleiner taschje. De buitenzijde bekleed met zwart katoen en roode randen en verder met rood en groen garen bestikt in zigzaglijnen en haakvormige figuren. — Misschien voor tabak (?). *Bada*.

H. 7,5, br. 10, dik 3 cM.

1818/4. Sirihzak⁸⁾, van gewezen, grijs katoen, rechthoekig. Over een groot deel zijn met rood, geel en zwart garen dwarse versieringen opgeborduurd: rijen kruisen, driehoeken en zigzaglijnen. *Loewoe*.

H. 13,5, br. 24 cM.

1) ADRIANI en KRUYT, *De Baré'sprekende Toradja's*, Atlas, plaat: „eenige vlechtfiguren in mandjes”, fig. onderaan links.

2) JASPER, *Vlechtwerk*, 190. — ADRIANI en KRUYT, II, 214, 329.

3) JASPER, o. c. 36: *Cyperus Malaccensis* LAM.

4) *Cat. Bat. Gen.* p. 169, n°. 2788.

5) ADRIANI en KRUYT, *De Baré'sprekende Toradja's*, II, 328. — JASPER, *Vlechtwerk*, 159.

6) JASPER, l. c. — ADRIANI en KRUYT, l. c. 152, 328: *Corypha gebanga* L.

7) ADRIANI en KRUYT, *Atlas*, pl. „eenige vlechtfiguren in mandjes”, fig. boven rechts.

8) Vgl. GRUBAUER, p. 482, fig. 250.

1232/103. Sirihzak (*watoetoe*¹), als voren, doch van boomschors (*foeja*), grootendeels versierd met roode, gele en zwarte figuren: ovalen met zwarten, wit geblokten rand, gevuld met roode takken en bladeren (?) op gelen grond. Het middelste ovaal gevuld met ruiten, omgeven door haakvormige figuren (gestileerde buffelkoppen²?). Langs den boven- en onderrand een dubbele zwarte, wit geblokte band. Door den bovenrand is een snoertje geregen, om den zak dicht te trekken. — Om *sirih*, *pinang*, enz. te bewaren. *Toradja's*.

L. 32,5, br. 24 cM.

Zie pl. II, fig. 2.

1710/101³). Als voren⁴), doch met roode en zwarte figuren: door diagonalen verdeelde rechthoeken met randen van zwarte en roode strepen en stippen. *Toradja's*.

H. 32, br. 24 cM.

1926/67, 72, 74, 82, 87, 109. Als voren, met verticale strepen op witten grond: rood en groen (67 en 72), rood en paars (74), rood, blauw en oranje (82), groen, rood en blauw (87) of groen, rood en zwart (109). 67, 72, 74, 82, 87: *M.*, 109: *Posso*.

H. 29—34,8, br. 20—28 cM.

1926/71, 95 & 116. Als voren, doch het patroon bestaat uit verticale lijnen op witten grond, gescheiden door stippen: groene, paarse en roode (71), roode en grijze (95) of groene en roode (116). Alle drie met een touwtje, geregen door den bovenrand. *M.*

H. 28—30,8, br. 20—24 cM.

1926/83, 97 & 102. Als voren, doch het patroon bestaat uit verticale, roode en blauwe strepen, gescheiden door groene stippen (83) of roode, zwarte en witte banden, de laatste met groene en roode stippen (97) of uit roode, blauwe en groene lijnen, gescheiden door groene stippen op witten grond (102). Bij n°. 97 bovendien in het midden twee horizontale banden met afwisselend groene en roode ruiten op witten grond. Door den bovenrand is een trekband van vezeltouw (83 en 102) of van paarse wol (97) geregen. *M.*

H. 31—38, br. 19—25 cM.

1926/98 & 100. Als voren, doch het patroon bestaat uit een rij, door blauwe (100) of zwarte (98) lijnen gevormde driehoeken langs den bovenrand, bij n°. 98 bovendien een verticale rij driehoeken langs het midden. De grond wit met zwarte, roode en groene (98) of groene, gele en roode (100) strepen en vlekken; 98 zonder, 100 met trekband. 98: *Posso*, 100: *M.*

H. 32 en 32,5, br. 23 en 24,5 cM.

1926/77. Als voren, doch het patroon bestaat uit een dambord met roode en zwarte vakken. Door den bovenrand is een trekband van rood garen geregen. *M.*

H. 30, br. 21,5 cM.

1926/68, 85 & 119. Als voren, doch het patroon bestaat uit ruiten en driehoeken, door witte lijnen begrensd, op rooden grond, gevuld met zwarte, groene en witte bladfiguren (68 en 119) of met groene en roode, concentrische ruiten en groene kruisbloemen met witte omtrekken (85). De bovenrand versierd met verticale, roode en groene (68) of roode en paarse (119) strepen of met roode en groene driehoeken met hoornvormige, roode uitsteeksels (85). *Posso*.

H. 29,5—32, br. 19—24 cM.

1926/73. Als voren, doch het patroon bestaat uit twee rijen roode en groene driehoeken op witten grond, gescheiden en begrensd door horizontale banden van zwarte zandloopers op witten grond met rooden rand. Trekband van rood garen. *Posso*.

H. 29,5, br. 19 cM.

1) ADRIANI en KRUYT, I, 418, II, 188, 211, 214. — KRUYT, *Woordenlijst*, 82.

2) Vgl. ADRIANI en KRUYT, II, 215, fig. *petondoe*.

3) Serie 1710 don. G. A. J. VAN DER SANDE, Juli 1909.

4) Vgl. ADRIANI en KRUYT, *Geklopte boomschors*, p. 14 met pl. IV, fig. 2 en V, fig. 3.

1926/92 & 107. Sirihszak, als voren, doch het patroon bestaat uit rood, groen en zwart gekleurde concentrische ruiten, omgeven door witte lijnen met roode, groene en zwarte stippen en gekruist door twee (92) of vier (107) elkander rechtehoekig snijdende, groene en roode (92) of groene, roode en witte (107) lijnen. *Posso*.
H. 29,5 en 30,5; br. 19,5 en 18,5 cM.

1926/103 & 117. Als voren, doch het patroon bestaat uit groene en witte (103) of groene, roode en zwarte (117) ellebogen. Bij n°. 103 bovendien groene zandloopers met witte omtrekken op rooden grond. Bij n°. 117 horizontale en verticale rijen van afwisselend roode en groene ruiten op witten grond, waardoor de ruimte in twaalf vakken is verdeeld, terwijl bij n°. 103 zes verticale, witte banden de ruimte in zeven vakken verdeelen; n°. 117 met trekband van rood garen. *Posso*.

H. 32, br. 24 en 20,3 cM.

1926/70. Als voren, doch het patroon bestaat uit concentrische, rood, zwart, groen en blauw gekleurde ruiten met witte omtrekken. Aan den bovenrand een horizontale rij wit en zwarte ruiten, omgeven door roode en blauwe driehoeken. Aan den onderand een roode zigzagstreep met witte omtrekken op zwarten grond tusschen blauw, wit en rood gekleurde, horizontale strepen. Trekband van wit garen. **M**.

H. 33,5, br. 20,5 cM.

1926/121. Als voren, doch het patroon bestaat uit roode, witte en groene ruiten en driehoeken op zwarten grond in verticale rijen rechthoeken, die gevormd worden door vijf verticale, roode strepen op witten grond en een groot aantal horizontale, groene en roode strepen. Trekband van rood garen. *Posso*.

H. 28, br. 19 cM.

1926/123. Als voren, doch het patroon bestaat in de bovenste helft uit roode driehoeken met zwarte omtrekken op witten grond en daartusschen zwarte boomen met roode takken. In de onderste helft verticale rijen roode, groene en zwarte driehoeken en ruiten, gekruist door verticale, groene lijnen. Aan den bovenrand groepen roode en witte ruiten op zwarten grond, aan den onderand wit en zwarte ruiten tusschen twee horizontale, roode lijnen. Zonder trekband. *Posso*.

H. 27,5, br. 22,5 cM.

1926/96. Als voren, doch het patroon bestaat in de bovenhelft uit groen en zwart gekleurde driehoeken met roode omtrekken op gelen grond en daartusschen roode en groene boomen met roode en zwarte takken. In de onderste helft een groote, zwarte driehoek met eene kleine, rood, wit en groene ruit in het midden, begrensd door drie reeksen roode, gele, groene en zwarte driehoeken. Tusschen de boven- en onderhelft een horizontale rij zwarte, groene en roode ruiten. **M**.

H. 24, br. 22 cM.

1926/110. Als voren, doch het patroon bestaat in de bovenhelft uit roode, zwarte en groene driehoeken op witten grond en daartusschen roode bladfiguren of gestileerde horens. Langs den bovenrand een rij groene, roode, zwarte en witte kruisbloemen en ruiten op zwarten grond. In de onderste helft een kleine, zwarte driehoek, begrensd door schuine rijen roode, zwarte en groene driehoeken en ruiten. In het midden een breede, horizontale band roode, zwarte en groene ruiten. *Posso*.

H. 30, br. 24 cM.

1926/124. Als voren, doch het patroon bestaat uit vierkanten, afwisselend gevuld met vierbladerige, rood, zwart en wit gestreepte bloemen, gekruist door twee blauwe diagonalen of met twaalfpuntige, rood, zwart en blauw gekleurde sterren op witten grond. De vierkanten omgeven door roode, blauwe en wit en zwart gestreepte banden. *Posso*.

H. 24,5, br. 16 cM.

1926/104. Als voren, doch het patroon bestaat uit met grijze, roode en ongekleurde driehoeken gevulde vierkanten, begrensd door witte, horizontale en afwis-

selend witte en roode, verticale strepen. De oppervlakte is door drie breede horizontale banden in vier deelen gescheiden. **M.**

H. 30,5, br. 24 cM.

1926/118 & 122. Sirihzak, als voren, doch het patroon bestaat uit rijen zwarte ruiten met roode omtrekken en roode, krulvormige uitsteeksels, bij n°. 118 ook roode cirkels, doorsneden door horizontale, rood, groen en oranje gekleurde en verticale, roode lijnen, op oranje grond. Langs beide randen (118) of langs den bovenrand (122) groene, roode en witte, langs den onderrand bij n°. 122 groene, oranje en witte, verticale strepen. Trekband van rood garen. *Posso.*

H. 26,5 en 27,5, br. 20,7 en 17,8 cM.

1926/69, 75 & 90. Als voren, het patroon bestaat uit groene (69 en 75) of zwarte (90) ruiten en driehoeken met roode omtrekken, met roode (69 en 75) of roode en groene (90) krulvormige uitsteeksels en roode cirkels op oranje grond, doorsneden door drie (69 en 75) of twee (90) veelkleurige, horizontale en een groot aantal roode, verticale strepen. Bij n°. 75 bovendien een dwarsband, gevuld met zwarte, schuine strepen en cirkelbogen met witte omtrekken op rooden grond. *Posso.*

H. 27, 29 en 28, br. 22, 19,5 en 18 cM.

1926/113 & 115. Als voren, doch het patroon bestaat uit een (113) of twee (115) rijen rood, zwart en groene (113) of rood, wit, zwart en groene (115) driehoeken op witten grond. Daartusschen groepen van drie (113) of twee (115) ruiten met krulvormige, roode (113) of roode en groene (115) uitsteeksels en bij n°. 113 bovendien groene en roode cirkeltjes. Langs den bovenrand ruiten, driehoeken en cirkelbogen in vierkanten (113) of eene rij afwisselend roode, zwarte en witte, zwart gestreepte ruiten (115). Langs den onderrand een rij groene en roode ruiten op zwarten grond en daaronder een roode zigzagstreep op witten grond (113) of horizontale zwarte, roode en groene strepen (115); n°. 113 zonder, n°. 115 met rooden trekband. *Posso.*

H. 29 en 31, br. 22,5 en 18,7 cM.

Zie pl. II, fig. 1 (1926/113).

1926/91. Als voren, doch het patroon van de bovenhelft bestaat uit driehoeken met groene en roode omtrekken en roode, krulvormige uitsteeksels, gevuld met groene en zwarte ruiten op witten grond. De benedenhelft gevuld met vijf verticale reeksen witte en zwarte ruiten op rooden grond, gescheiden door groene, verticale strepen. Langs den bovenrand een rij roode en zwarte ruiten op witten grond tusschen twee horizontale, groene strepen. **M.**

H. 32, br. 22,5 cM.

1926/79. Als voren, doch het patroon bestaat uit vier rechthoeken, begrensd door roode of blauwe en witte lijnen en gevuld met blauwe ruiten met roode, krulvormige uitsteeksels en roode stippen (buffeloogen?). Langs den binnenrand der langs zijden afwisselend blauwe en roode driehoeken. Langs den boven- en onderrand en in het midden een rij zwarte vierkanten, gevuld met roode en ongekleurde ruiten en gescheiden door roode, blauwe en ongekleurde, verticale strepen. *Posso.*

H. 34, br. 21,5 cM.

1926/84. Als voren, doch het patroon bestaat in de bovenhelft uit verticale banden, afwisselend gevuld met roode en witte, zwart gestreepte ruiten, roode en zwarte, schuine strepen of cirkelsegmenten. In de benedenhelft drie verticale rijen witte, zwart gestreepte ruiten met roode omtrekken, ieder met een dubbel, hoornvormig uitsteeksel op zijde. Langs de kanten een roode zigzaglijn. Langs den bovenrand een rij rood en witte vierkanten op zwarten grond en in het midden een horizontale rij roode en witte, zwart gestreepte ruiten. *Posso.*

H. 28, br. 24,5 cM.

1926/111. Sirihzak, als voren, doch het patroon van de bovenhelft bestaat uit roode driehoeken met paarse randen. Daartusschen en in de benedenhelft roode en oranje ruiten met krulvormige uitsteeksels en kleine cirkels. Langs den boven- en onderrand zwarte rechthoeken, die door horizontale, roode banden gekruist worden. In het midden een horizontale band roode rechthoeken, met zwarte cirkelsegmenten gevuld. *M.*

H. 28, br. 24 cM.

1926/93. Als voren, doch het patroon bestaat uit twee rijen zwart, wit en paarse driehoeken met roode omtrekken en aan weerszijden drie krulvormige, roode uitsteeksels op witten grond. In de onderste rij driehoeken roode zandloopers met wit boven- en ondervlak op zwarten grond. Langs den bovenrand zwarte rechthoeken, gevuld met witte en roode ruiten. *Posso.*

H. 31,5, br. 21,5 cM.

1926/81. Als voren, doch het patroon van de bovenhelft bestaat uit kleine ruitjes met aan weerszijden groote, roode, krulvormige uitsteeksels, gescheiden door een roode zigzagstreep. In de onderste helft verticale rijen, afwisselend gevuld met roode driehoeken, witte, zwart gestreepte ruiten, roode ruiten en wit en zwarte cirkelsegmenten op rooden grond. Langs den bovenrand een rij cirkelsegmenten, in het midden en langs den onderrand een rij witte, zwart gestreepte ruiten. *M.*

H. 25,5, br. 17 cM.

1926/76. Als voren, doch het patroon is door een witte en twee roode, horizontale lijnen in vier banden verdeeld. De bovenste verdeeld in rechthoeken, gevuld met zwarte en roode, schuine strepen met witten rand, of met witte, zwart gestreepte ruiten met roode omtrekken op zwarten of witten grond, gescheiden door witte en roode, verticale strepen. De tweede band in drie vierkanten verdeeld, waarvan de beide buitenste gevuld zijn met een roode en zwarte, vierpuntige ster, doorsneden door twee roode diagonalen met een wit en zwarte ruit in het midden; in het middelste vierkant zwarte ruiten met roode, hoornvormige uitsteeksels en cirkels. De derde band gevuld met zwarte, paarse en groene kruisbloemen¹⁾ op rooden grond, doorsneden door witte diagonalen, of met zwart en groene driehoeken met roode, hoornvormige uitsteeksels en cirkels. De onderste band met groene en roode ruiten op zwarten grond in vierkanten, begrensd door roode en groene, verticale strepen. *Posso.*

H. 27,5, br. 23 cM.

1926/101. Als voren, doch het patroon bestaat uit vierhoeken en rechthoeken, gevuld met groene en roode ruiten en driehoeken op zwarten grond, roode en zwarte driehoeken en ruiten op witten grond, witte, zwart gestreepte ruiten met roode, hoornvormige uitsteeksels, paars en zwarte ruiten met roode omtrekken en onderaan twee groote, zwart, paars en groen gekleurde, met roode en paarse ruiten gevulde driehoeken met een aantal roode, hoornvormige uitsteeksels en groen en roode boomvormige figuren²⁾ op witten grond. Bovenaan een rij witte, zwart gestreepte driehoeken met roode omtrekken op witten grond. *M.*

H. 32,5, br. 22,5 cM.

1926/94. Als voren, doch het patroon bestaat uit zwart, oranje en rood gekleurde, met witte ruiten gevulde driehoeken, waarvan sommige met drie paren roode, hoornvormige uitsteeksels op witten grond, van boven en onderen begrensd door een breed, horizontaal band, gevuld met roode en witte ruiten op zwarten grond. Onderaan een groote, zwarte driehoek³⁾, begrensd door schuine rijen roode driehoekjes en ruiten op witten grond. *Posso.*

H. 30, br. 20,5 cM.

1) Vgl. ADRIANI en KRUYT, *Geklopte boomschors*, pl. III, fig. 5.

2) Vgl. MEYER und RICHTER, *Celices*, I, pl. XV, fig. 6.

3) Vgl. ADRIANI en KRUYT, *Atlas*, pl. „beschildeerde foeja-kledingstukken,” fig. onderaan links: „sirih-zak” (*watocetoe*). *Tj. Bada.*

1926/88. Sirihzak, als voren, doch het patroon is door verticale strepen in een aantal rechthoeken en vierkanten verdeeld, gevuld met groene ellebogen, zwarte ruiten met hoornvormige uitsteeksels, groene cirkelsegmenten met witte omtrekken en ruiten in groene cirkels, alles op rooden grond. Aan den onderrand een rij, door witte lijnen begrensde ruiten. *Posso*.

H. 32,5, br. 23 cM.

1926/120. Als voren, doch het patroon bestaat uit drie smalle, verticale banden, gevuld met paarse, roode en groene ruiten met witte omtrekken in cirkels op rooden grond en twee breede banden, gevuld met kleine ruiten met groote, hoornvormige uitsteeksels en met driehoeken, op groenen of rooden grond. *Posso*.

H. 27,8, br. 25 cM.

1926/80. Als voren, doch het patroon bestaat uit vier rechthoeken, gevuld met roode krul- of hoornvormige figuren, driehoeken en cirkels, van onderen en van boven begrensd door rijen ruiten of driehoeken en aan de zijkanten door afwisselend roode en paarse ellebogen. *Posso*.

H. 27,5, br. 24 cM.

Zie pl. I, fig. 2.

1926/99. Als voren, doch het patroon bestaat uit zwart, blauw en rood gekleurde, met wit en roode ruiten gevulde driehoeken, wier top in een rood cirkeltje uitloopt, door verticale rijen afwisselend roode en zwarte stippen gescheiden. Langs den onderen bovenrand zwarte vierkanten, gevuld met wit en roode ruiten en gescheiden door gele, roode en blauwe, verticale strepen. Aan den linker benedenhoek een franje van witte boomschors, aan twee zwarte kralen bevestigd¹⁾. **M**.

H. 23, br. 19,7 cM.

1456/37. Als voren (*watoetoe*²⁾), doch het patroon bestaat uit verticale banden pijlpunten en horizontale rijen ruiten in oranje, rose, paars, groen en zwart. Aan de beide onderhoeken franjes van witte boomschors aan snoertjes witte en zwarte kralen. Door den bovenrand een touwtje van grijze vezels. *Gimpoe*.

H. 28, br. 17,5 cM.

1372/9. Als voren³⁾, doch het patroon bestaat uit eene dubbele rij poortvormige, ongekleurde figuren met verticale rijen zwarte en paarse stippen en begrensd door zwart gestreepte, paarse en gele randen, verder dwarsbanden, effen paars of gevuld met schuine strepen of ruiten en kolommetjes in rood, zwart en geel. De franjes aan de benedenhoeken hangen aan snoertjes blauwe, gele en zwarte kralen. *Posso*.

H. 35, br. 23 cM.

1926/114. Als voren, doch het patroon bestaat uit twee rijen zwart en roode driehoeken op witten grond, de onderste rij met roode, boomvormige figuren daartusschen. Aan den boven- en onderrand zwarte, met witte en roode ruiten gevulde rechthoeken en breede, roode, verticale banden. De franjes aan de benedenhoeken hangen aan snoertjes witte en zwarte kralen. *Posso*.

H. 26,5, br. 21 cM.

1372/10. Als voren, doch het patroon bestaat uit twee, uit krullen en ruiten samengestelde, gestileerde menschen (?) of buffelfiguren, omgeven door horizontale en verticale banden, waarin zandloopers, ruiten en in twee witte en twee roode delen verdeelde ovaal, alles wit, zwart en rood op gelen grond. Onderaan een

1) Vgl. ADRIANI en KRUYT, *Atlas*, pl. „beschildeerde foaja-kleedingstukken”, fig. onder links: „sirih-zak” (*watoetoe*). *To Bada*.

2) Vgl. ADRIANI en KRUYT, *Geklopte boomschors*, 14 met pl. IV, 2 en V, 3. — SARASIN, *Reizen in Celebes*, II, 99, fig. 35.

3) Vgl. ADRIANI en KRUYT, *Geklopte boomschors*, 21.

grootte, zwarte driehoek¹⁾, door schuine rijen roode ruiten begrensd. Aan de benedenhoeken hangen aan snoertjes Coix-pitten twee franjes van witte boomschors²⁾. *Posso*.
H. 37, br. 25 cM.

1328/2³⁾. Sirihzak, als voren, doch het patroon bestaat uit ruiten en driehoeken, gevuld met roode en zwarte ellebogen, door elkaar rechthoekig snijdende, witte of roode lijnen in vier of twee driehoeken verdeeld, van boven en onderen begrensd door een rij roode driehoeken op witten grond. In het benedengedeelte een groote, zwarte driehoek, als voren, doch begrensd door schuine rijen afwisselend witte en zwarte ruiten op rooden grond en roode driehoeken op witten grond. De kwasten witte en gele boomschors aan de benedenhoeken hangen aan snoertjes witte en zwarte kralen. *Bolano, Tomini-bocht*.

L. 33,5; br. 23 cM.

1926/106. Als voren, doch het patroon bestaat uit twee verticale rijen van drie oranje, rood en zwart gekleurde kruisbloemen, gescheiden door zwart, rood en oranje ruiten. In het midden een dubbele rij oranje cirkelsegmenten op rooden grond. Langs den bovenrand een rij roode, oranje en zwarte driehoeken, waarvan sommige met roode, hoornvormige uitsteeksels op witten grond. Verder van boven en van onderen een horizontale band vierkanten, gevuld met oranje en roode ruiten op zwarten grond. Aan den rechter benedenhoek hangt een franje van witte boomschors aan een snoertje zwarte en witte kralen en gele vruchtpitten. Aan den anderen hoek is de franje afgebroken. *Posso*.

H. 35,5, br. 25,5 cM.

1926/78. Als voren, doch het patroon bestaat uit horizontale rijen zwart, rood en groen gekleurde driehoeken met takvormige uitsteeksels, begrensd door rijen zwart gestreepte ruiten en roode en groene driehoeken. Daartusschen uit krullen en ruiten samengestelde, gestileerde menschen (?) of buffelfiguren⁴⁾ en groepen verticale, rood, groen en zwart gekleurde lijnen. Onderaan een rij driehoeken met roode, hoornvormige uitsteeksels. Aan de beide benedenhoeken hangt franje van witte boomschors aan snoertjes bruine, blauwe, zwarte en gele kralen. *Posso*.

H. 37, br. 26,5 cM.

Zie pl. I, fig. 1.

1926/18. Sirihbak, rechthoekig, van donkerbruin hout met eene, door een deksel gesloten afdeeling aan eene der smalle zijden. Zonder deksel. *Paloe*.

L. 22,5, br. 14,5, h. 8 cM.

1926/8. Pinangvijzel, van wit metaal, achthoekig, van onderen verbreed met twee rondgaande ruggen. De stamper van ijzer, spatelvormig, van boven rechthoekig, de knop van wit metaal met knopvormig verdikt boveninde. *M.*

L. vijzel 15,3, dm. 2,5, l. stamper 18,5 cM.

1647/850. Kalkdoos (*poesa-poesa*⁵⁾), van pandan-bladreepen in den vorm van eene driezijdige pyramide; drie zijvlakken bekleed met vlechtwerk van ongekleurde en paarse bladreepen in een patroon van concentrische ruiten met ongekleurde kern of paarse kruisen op ongekleurde grond. De randen, waarvan één niet aaneengenaaid, met verschillend gekleurd katoen omboord (geel, rood, gebloemd, enz.), gevolgd door eene paarse strook bladreep met ruitvormige gaatjes. De top met wit en rood gebloemd katoen omnaaid. *Posso*.

H. 15, l. zijvlakken 17 cM.

1) Vgl. ADRIANI en KRUYT, *Atlas*, pl. „beschilderde foeja-kledingstukken,” fig. onderaan links: „sirih-zak” (*matostoe*). *To Bada*.

2) SARASIN, *Reisen in Celebes*, II, fig. 35.

3) Serie 1328 don. J. WOLTERBEEK MULLER, Nov. 1901. — N. St. Crt. van 20 Aug. 1904, n°. 195.

4) ADRIANI en KRUYT, *Geklopte boomschors*, pl. V, fig. 2.

5) JASPER, *Vlechtwerk*, 162.

804/220¹⁾). Kalkkoker, van gepolijste, lichtgele bamboe; om het ondereinde een breede en om het boveneinde een smalle, hoornen ring; bodem van bruin hout, binnen den ring aan het ondereinde sluitend. Hoornen deksel met een rand binnen den koker sluitend; aan de binnenzijde met een ingegrift figuur in den vorm van een vierstralige ster versierd. *Toradja's*.

L. 15, dm. 2,5 cM.

804/228²⁾). Als voren, doch met stopvormig deksel van zacht hout, de buitenzijde omwoeld met zeer fijn, zigzagvormig vlechtwerk van ongekleurde en zwarte reepjes. *Toradja's*.

L. 14, dm. 2,5 cM.

804/233³⁾). Als voren, doch met over den rand heenschuivend deksel van bamboe; koker en deksel met een, zigzagvormig van ongekleurde en zwarte reepen gevlochten, breeden ring, binnen eene even breede groeve der buitenzijde bevestigd. *Toradja's*.

L. 9, dm. 5 cM.

804/226⁴⁾). Als voren, doch de buitenzijde versierd met ingegrifte en zwart gekleurde streepjes en met ingebrande, loodrechte, bredere strepen en driehoeken. Patroon: ringvormige strepen, ruitjes en rechthoeken. De kleinere rechthoeken bevatten twee driehoeken, wier basis den boven- en benedenkant vormt; de grootere rechthoeken met gedeelten van *Swastika's* gevuld. *Palopo*.

L. 7, dm. 5 cM.

804/227⁵⁾). Als voren, doch het ingegrifte ornament der buitenzijde veel ruwer bewerkt en zonder ingebrande, loodrechte strepen of driehoeken; de rechthoeken langs het midden van den koker alle even groot en gevuld met een zigzagornament, driehoeken, elkaar kruisende strepen, gedeelten van *Swastika's* en met gestileerde Andreaskruisen. *Palopo*.

L. 6, dm. 5,5 cM.

804/221⁶⁾). Als voren, de bodem van bruin hout, het deksel naar het doorboorde midden oplopend, beide met een rand binnen den koker sluitend; de buitenzijde versierd met kruisbloemen, driehoeken, ruitjes, ringvormige strepen en langwerpige rechthoeken met eene driehoekige inkeping aan weersijden. *Palopo*.

L. 13, dm. 3,5 cM.

804/230⁷⁾). Als voren, doch bodem en deksel versierd met een ingegrift, ster-
vormig figuur; de buitenzijde van den koker is versierd met reeksen van ruiten en twee reeksen van groote, langwerpige rechthoeken, die afwisselend zijn gevuld met rechthoeken, driehoeken, vierbladerige bloemen of kruisen. Door het doorboorde deksel is een koord getrokken en met een knoop daarachter bevestigd, terwijl het andere einde om het midden van den koker binnen eene ringvormige groeve is vastgeknoopt. *Toradja's*.

L. 8, dm. 3 cM.

804/225⁸⁾). Als voren, doch bodem en deksel onversierd, het laatste naar het schijfvormig afgeplatte midden oplopend. De buitenzijde van den koker versierd met ingegrifte, rechte en zigzagstrepen en breede, ingebrande, ringvormige en loodrechte banden, die rechthoeken omsluiten, die of effen of met kruisbloemen of met effen of geruite vierkantjes gevuld zijn.

L. 15,5, dm. 3,5 cM.

2017/18⁹⁾). Sierbamboekoker (*soeke soera'*), geheel met snijwerk versierd; aan den bodem en op het bovenvlak van het deksel een ongekleurde, achtbladerige bloem

1) WEBER in *J. A. f. E.* III, *Suppl.* p. 39 met pl. II, fig. 16.

2) WEBER, l. c. met pl. II, fig. 9.

3) WEBER, l. c. 38 met pl. I, fig. 18.

4) WEBER, l. c. pl. I, fig. 15.

5) WEBER, l. c. 38 met pl. I, fig. 23.

6) WEBER, l. c. 39 met pl. II, fig. 10.

7) WEBER, l. c. 38 met pl. I, fig. 16.

8) WEBER, l. c. 39 met pl. II, fig. 11.

9) Serie 2017 don. D. C. PRINS, Oct. 1921.

op zwarten grond in een cirkel met getanden rand. Op de wanden in het midden drie breede banden, ieder gevuld met twee rijen concentrische cirkels met een acht-puntige ster als kern. De middelste band aan weerskanten omgeven door ongekleurde bladranken op bruinen grond, de beide andere banden door haken, die in ruitvormige punten uitloopen. De banden van elkaar gescheiden en begrensd door een band ruiten op zwart gestreepte grond, aan weerskanten door zwartgestreepte driehoeken omgeven. Aan de uiteinden van bodem en deksel eerst een rij kruisbloemen, die ruiten omsluiten, aan weerskanten door een zigzaglijn omgeven en ten slotte ongekleurde en bruingestreepte driehoeken, door zigzagstrepen omgeven. — Bewaarplaats van *sirih*-ingrediënten. **M.**

L. 54, dm. 8,5 cM.

1300/22. Kalkkokertje, platte noot, aan een einde doorboord en met een propje bladeren gesloten. *Toradja's*.

L. 6,9, br. 4,8, dm. 2,6 cM.

804/232¹⁾. Als voren, doch bestaande uit een peervormige kalebas, met houten stop in het midden van het dikke einde. *Toradja's*.

L. 11, dm. 5 cM.

1232/20—21. Als voren (*takoe teocla*²⁾), onversierd en beschadigd (20) of versierd met een ster, zigzaglijntjes, ruitjes, driehoeken en twee kreeftvormige figuren (21). *Toradja's*.

L. 15 en 14, dm. 3,5 en 5 cM.

1926/12. Als voren³⁾, doch met stop van rood geverfd hout. Het ornament bestaat uit ingebrande driehoeken, zandloopers, vierpuntige sterren en zigzagstrepen. **M.**

L. 11,5, dm. 4,4 cM.

1377/6. Als voren (*takoe teocla*⁴⁾), doch de stop ongekleurd, cilindervormig, met gesneden knop. Op de buitenzijde ingesneden, gedeeltelijk ingebrand ornament: rondgaande ringen, rijen driehoeken en zigzaglijnen en daartussen groote vakken, waarin krullen (gestileerde varkens (?) of buffelkoppen?) of schaaqbordsgewijze met kruisen en effen vierkanten bewerkt. *Tolage*.

L. 14, dm. 4 cM.

1456/66. Als voren (*takoe nteocla*⁵⁾), doch zeer langwerpig. Cilindervormige, houten stop met ringetje van rotan en een kwast van roode, katoenen draden, waaraan witte, blauwe, roode en zwarte kralen geregen zijn. De buitenzijde zonder ingesneden of ingebrande ornamenten. Gevuld met zeer fijne kalk. *Topebat'o's. Mapane, Tomini-golf*.

L. 27, dm. 4,6 cM.

1710/106. Als voren⁶⁾, doch met een lang, rond stopje van riet met iets uitstekenden rand, zonder kwast. De buitenzijde met bladtin bekleed; hierin rijen uitgesneden, rondgaande ringen, rijen driehoeken en krullen, terwijl nog vierkantjes en met haken gevulde ruiten ingekrast zijn. *Toradja's*.

L. 22, dm. 4,5 cM.

1456/24. Als voren (*takoe nteocla*⁷⁾), doch op de buitenzijde ingesneden, rondgaande randen, waarin staande zigzagstreepjes (buikgordel) of ovaal binnen ruiten (*kongkamevruchten*), rechthoeken, waarbinnen bladornament of kruisbloemen en verder kruisen

1) WEBER, l. c. 39 met pl. II, fig. 15.

2) MEYER und RICHTER, *Celebes*, I, pl. XVII, fig. 10, 10a en 10b. — KRUYT, *Woordenlijst*, 72, s. v. *teila*.

3) Vgl. ADRIANI en KRUYT, *De Bar'e-sprekende Toradja's*, Atlas, pl. „hoofdstuk huisraad en wapens,” fig. bovenaan links. — MEYER und RICHTER, l. c.

4) Vgl. SARASIN, *Reizen in Celebes*, II, 109 met fig. 45. — ADRIANI en KRUYT, Atlas, l. c.

5) MEYER und RICHTER, *Celebes*, I, p. 72, n°. 337.

6) MEYER und RICHTER, l. c. n°. 338 met pl. XVII, fig. 10—10a. — ADRIANI en KRUYT, l. c.

7) SARASIN, *Reizen in Celebes*, II, 109, fig. 45. — MEYER und RICHTER, *Celebes*, I, p. 72, n°. 338 met pl. XVII, fig. 10—10b.

in krullen eindigend (karbouwenkoppen). Overigens geheel belegd met bladtin in rondgaande, deels schildvormig uitgesneden ringen. Cylindervormige stop van riet, met verdikten, met bladtin belegden kop, waaraan tal van gele draden, die groote, blauwe en kleine, witte kralen dragen en waaraan met hars bosjes veeren zijn vastgeplakt. *To Bada*.

L. 23, dm. 4,7 cM.

1818/1. Kalkkokertje, als voren, doch van zilver, peervormig, onderaan puntig; het middendeel met driehoekige ruggen. Boven en onder ingedreven ornament van krullen en bladeren. Platte stop met ruwe schroef bevestigd. *Loewoe*.

L. 10, dm. 4,5 cM.

1926/10. Spuwkoker, van bamboe, aan de eene zijde geheel, aan de andere slechts gedeeltelijk open, omwonden met vier breede banden ongekleurd en zwart, diagonaal rotanvlechtwerk. Aan den eersten en derden band is een, van rotan gedraaid draagkoord verbonden. **M**.

H. 53, dm. 7,2 cM.

1926/11. Als voren, doch het onderende gesloten, de bovenhelft versierd met ingebrande driehoeken, ruiten, schaakbordfiguren, kruisbloemen, bladranken en een menschenfiguur in staande houding. Zonder rotanbanden en draagkoord. **M**.

H. 23, dm. 5 cM.

2. Tabak.

804/220¹⁾. Tabakskoker, van bamboe, met deksel en bodem van bruin hout, binnen den koker met een rand sluitend; in het midden van het deksel eene uitgesneden, vierbladige bloem. Om het boven- en benedeneinde van den koker, alsmede om het midden zijn van fijne, ongekleurde en zwart gekleurde rietreepen zigzaggewijze gevlochten, breede ringen bevestigd. *Palopo*.

H. 25, dm. 10 cM.

1300/21. Als voren (*tongka*²⁾), met inschuivend, flauw kegelvormig, houten deksel. Op den buitenwand zijn in rondgaande randen figuren ingegrift: rijen driehoeken, zigzaglijnen, ruitjes en eenige menschenhoofden. *Toradja's*.

H. 7, dm. 4,5 cM.

2017/14. Bamboekoker, met opschuivend deksel, geheel met snijwerk versierd: op bodem en deksel een achtbladige bloem in een cirkel met getanden omtrek, ongekleurd op zwarten grond. Het ornament der wanden bestaat uit driehoeken, groepen van vier ruitjes, concentrische ruiten en achtpuntige sterren in twee rijen cirkels, alles ongekleurd op fijn gestreepten grond. — Door *Toradja*-hoofden gebruikt, om tabak en *sirih* in te bewaren. *Rante Pao*.

H. 18, dm. 7,6 cM.

Zie pl. VI, fig. 1.

2017/15. Als voren, doch het ornament der wanden bestaat uit: in het midden een breede band ongekleurde Andreaskruisen op fijn gestreepten grond, aan weerskanten omgeven door een smalle band ruiten. Daarop volgen twee nog smallere banden zigzagstrepen, daarna weder ruiten en ten slotte langs de randen een breede, met driehoeken gevulde band tusschen twee smalle banden ongekleurde zigzagstrepen op zwarten grond. — Om tabak en *sirih* in te bewaren. *Rante Pao*.

H. 11,5, dm. 8,2 cM.

Zie pl. VI, fig. 2.

804/234³⁾. Als voren, doch van buffelhoorn, afgeknot kegelvormig; met een rand binnen den koker sluitende, houten bodem en deksel, beide met een stervormig figuur versierd, dat door diepe, ovale en driehoekige insnijdingen wordt gevormd. *Toradja's*.

H. 8,5, dm. 5,7 cM.

1) WEBER in *J. A. F. E. III, Suppl.* p. 38 met pl. I, fig. 14.

2) ADRIANI en KRUYT, II, 216 met pl. „hoofdstuk huisraad en wapens”, fig. onderaan links.

3) WEBER, l. c. p. 38 met pl. I, fig. 20.

1456/31 en 1926/43—44. Tabaksdoosjes¹⁾, enkel (31 en 44) of dubbel (43), van diagonaal gevlochten lontarbladreepen, cilindervormig, eenigszins nauwer oplopend en met gedeeltelijk overschuivend deksel. De bodem en de bovenkant van het deksel aan den rand met zes uitstekende punten. Bij n°. 43 zijn aan het touwtje, dat de beide doosjes verbindt, twee lichtblauwe kralen geregen. 31: *To Bada*, 43 en 44: *M.*

H. 4,5, 4 en 8,3, dm. 4,5 cM.

1456/72 en 1647/1347. Tabakstaschjes²⁾, van diagonaal gevlochten, ongekleurde en roode *silar* (?)-bladreepen, plat rechthoekig met bijna geheel overschuivend deksel. Patroon: geblokte banen, die groote, ongekleurde of roode ruiten omsluiten. Bij n°. 72 het deksel rood met over elkaar liggende groote, zwarte en gele ruiten. In het taschje van n°. 72 een kleiner, gelijkvormig van ongekleurde reepen, waarvan de rand naar buiten is omgeslagen. 72: *Topebato, Mapane*, 1347: *Toradja's*.

H. 13 en 13,5, br. 13 en 15,5 cM.

GROEP II.

Kleding en sieraden³⁾.

I. Sieraden.

a. Hoofdsieraden.

1456/7. Hoofdsieraad⁴⁾, pluim van hanevederen, waaraan met behulp van hars borstvederen van een lijstersoort (*Pitta celebensis*) en andere, bruin en wit gevlekte veertjes zijn geplakt. Het ondereinde omwikkeld met boomschors en hieraan een touwtje vastgemaakt. — Wordt door vrouwen in het haar gedragen. *To Bada*.

L. 38 cM.

1456/8. Als voren⁵⁾, pluim van witte en groenzwarte hanevederen, waaraan met hars roode en gele borstvederen eener lijstersoort (*Pitta celebensis*) zijn vastgeplakt. Onderaan een lap wit katoen, met rood garen vastgenaaid. — Wordt door vrouwen in het haar gedragen. *To Bada*.

L. 39 cM.

1456/39. Haarband⁶⁾, van witten, geklopten boombast, in het midden plat rechthoekig, naar de einden in elkaar gedraaid en vervolgens breed uitlopend; het middelste deel benaaid met wit en daarop een lap rood katoen; de opgerolde einden omwonden met rood garen; de breedte driehoekige uiteinden met rood katoen belegd. — Voor vrouwen. *Koelawi*.

L. 75, br. 2,2—10 cM.

b. Oorsieraden.

1456/17⁷⁾. Oorschijven, een paar, van bruin hout, cilindervormig, ongelijk dik, de dikste met flauw concaven rand. Aan de achterzijde een, uit hetzelfde stuk gesneden, doorboord uitsteeksel, bij een exemplaar met gekartelde randen. De voorzijde en een deel van den rand met bladtin belegd. — Voor vrouwen. *To Bada*.

Dm. 2,8 en 3, d. 1,2 en 0,8 cM.

1) MEYER und RICHTER, *Celebes*, I, pl. XVII, fig. 6.

2) MEYER und RICHTER, *Celebes*, I, p. 56, n°. 389.

3) Literatuur: ADRIANI en KRUYT, II, 217—228. — SARASIN, I, 259, 261, 264, 266, II, 99, 109. — MEYER und RICHTER, 57—64 met pl. XIV—XVIII. — *M. N. Z. G.* XLII, 496—497. — *Med. Encycl. Bureau*, afd. II, p. 118—120. — KRUYT, *T. N. A. G.* 2^e Serie, XXVI (1909), p. 371—372.

4) SARASIN, *Reisen in Celebes*, II, 106, pl. III.

5) SARASIN, *Reisen in Celebes*, II, 105, pl. III.

6) SARASIN, *Reisen in Celebes*, II, 36.

7) SARASIN, *Reisen in Celebes*, II, 103, fig. 39.

1456/18. Oorschijven, als voren, van palmhout, rond en plat; op de achterzijde eene halfronde, doorboorde verhooging. Een deel der randen en de voorzijde belegd met bladtin, de laatste met een achtpuntige ster binnen een cirkel; bij een exemplaar een verhoogde knop in het midden. — Voor vrouwen. *To Bada*.

Dm. 2,8, d. 1,1 cM.

c. Halssieraden.

1456/16¹). Kinderhalssieraad, gele bovensnavel van den *Celebes*-koekoek (*Phoenicophaea calorhynchus* TEMM.), over den rug en overdwars met reepjes bladtin belegd en met oogen van schelpplaatjes; aan het achtereinde met een stuk huid met veeren. Door de punt is een grijs, gedraaid touwtje geregen, dat om den hals wordt gedragen. *To Bada*.

L. ± 14 cM.

1456/12. Halsketting²), gesloten snoer van boombastvezels, waaraan bruine, gedroogde vruchten (*takoe rewoe?*) zijn geregen. — Voor mannen. *To Bada*.

L. dubbel gevouwen 37 cM.

1456/10. Als voren³), doch van afwisselend bruine en zwarte, glimmende vrucht (*kongkame?*) pitten. — Voor mannen. *Kangeroa, To Bada*.

L. dubbel gevouwen 33,5 cM.

1456/14—15. Als voren (*gongga*⁴) *kongkame?*), drie (14) of twee (15) rondgaande snoeren glimmend zwarte (14) of zwartbruine (15) vruchten (*kongkame?*); bij n°. 14 hieraan verbonden een snoer van vierkante stukjes welriekend, gedroogd blad. — Voor vrouwen. *To Bada*.

L. dubbel gevouwen: 28 en 46 cM.

1456/11. Als voren⁵), doch van talrijke snoeren rood garen, waarop cilindervormige kokertjes van een lianen (?)-stengel zijn geregen en daartusschen enkele zwarte kralen. — Voor vrouwen. *To Bada*.

L. dubbel gevouwen ± 36 cM.

1710/102—103. Als voren, doch samengesteld uit gele rietcilindertjes en afwisselend ronde, witte en zwarte kralen (102) of uit bruine en geelwitte, op *Coix lacryma* gelijkende zaden (103). *Toradja's*.

L. dubbel gevouwen ± 50 en ± 40 cM.

1300/29. Als voren⁶), doch van talrijke snoertjes zwarte vruchtenpitten, met enkele witte kraaltjes afgewisseld en aan grijs touw geregen. *Toradja's*.

L. dubbel gevouwen 33 cM.

1300/28. Als voren (*oloewoe?*), doch van vischgraatvormig in elkaar gevlochten menschenharen, de einden met lapjes katoen verzekerd. — Wanneer een jongeling en een jong meisje het samen eens zijn geworden, geven zij elkaar eenige van hunne hoofdhaaren; deze vlechten zij en dragen het om den hals met de uitgesproken bedoeling, dat zij elkaar niet zullen vergeten. *Toradja's*.

L. dubbel gevouwen ± 44 cM.

d. Borstsieraden.

1456/9. Borstsieraden⁸), schijfjes geslepen kop van *Conus*-schelpen. — Wordt door vrouwen aan kettingen voor de borst gedragen. *To Bada*.

Dm. 4—4,5 cM.

1) Vgl. MEYER und RICHTER, *Celebes*, I, p. 63, n°. 349. — SARASIN, *Reisen in Celebes*, II, 109.

2) Vgl. MEYER und RICHTER, *Celebes*, I, p. 63, n°. 17418.

3) Vgl. MEYER und RICHTER, *Celebes*, I, 63.

4) SARASIN, *Reisen in Celebes*, II, pl. III. — Vgl. MEYER und RICHTER, I c. — KRUYT, *Woordenlijst*, 24, s. v.

5) Vgl. MEYER und RICHTER, *Celebes*, I, p. 63a. — SARASIN, I c.

6) Vgl. SARASIN, *Reisen in Celebes*, II, pl. III.

7) ADRIANI en KRUYT, II, 12, 225.

8) SARASIN, *Reisen in Celebes*, II, 103, fig. 38, de tweede vrouw van links der voorste rij.

e. Armbanden.

1232/65. Armband (*jokoe*¹), van schelp, in doorsnede vijfhoekig, de buitenzijde dakvormig, versierd met twee rijen cirkeltjes met een stip in het midden. In de bovenzijde vier kruisjes en daartusschen vier cirkeltjes. *Toradja's*.

Dm. 6, d. 1 cM.

43/91²). Mannenarmband (*boeso*), van zeeschelp (paarlemoer?). De eene zijde plat geslepen, de andere van binnen hol, van buiten convex met paren ingekraste, verticale strepen. — Door mannen en ook door vrouwen gedragen. *Posso*.

Dm. 7,9, d. 1,2 cM.

1300/27. Als voren (*toga*³), doch uit den hoof van een buffel gesneden, in doorsnede onregelmatig rond, hoefvormig, niet gesloten, naar de einden dunner. *Toradja's*.

Dm. 4,5, d. ± 0,8 cM.

1300/25. Als voren (*toga*), van karbouwenhoorn, in doorsnede driehoekig, onregelmatig gebogen, niet gesloten, nabij de einden doorboord. *Toradja's*.

Dm. 6,5, d. 0,6 cM.

1300/43. Als voren (*toga*⁴), van karbouwenhoorn, doch in doorsnede ruitvormig, niet geheel gesloten, nabij de einden doorboord; afwisselend met rondgaande stukjes bladtin belegd. *Toradja's*.

Dm. 5, d. 0,6 cM.

804/245. Als voren⁵), doch vischgraatvormig van donkerbruine rietreepen gevlochten.

Dm. 6,5, br. 0,7 cM.

776/46⁶). Armband, kettingvormig gevlochten van bruin snijgras in den vorm van vier evenwijdig loopende kettinkjes. De uiteinden elkaar niet rakend. — Door vrouwen gedragen. *Posso*.

Dm. 6,5, d. 0,8 cM.

1232/66—68. Als voren (*toga*), doch van ijzer, niet gesloten, de einden puntig uitlopend (66) of recht afgesneden (67 en 68); dik (66 en een exemplaar van 68) of dun (67 en het andere exemplaar van 68). *Toradja's*.

Dm. 4,9—6, d. 0,6—1,1 cM.

1232/69 en 1300/26. Als voren (*toga*⁷), doch van geelkoper, in doorsnede platrond, niet geheel gesloten, de uiteinden recht afgesneden. Twee paren. *Toradja's*.

Dm. 6,5 en 6, d. 0,6 en 0,3 cM.

1232/70. Als voren (*toga*), van geelkoper, twee exemplaren, het eene in doorsnede vierkant, het andere rond. De buitenrand ruw bewerkt met een ingekraste zigzagstreep of vierkanten en relief. *Toradja's*.

Dm. 6,5 en 7,5, d. 0,5 en 0,6 cM.

1456/29—30. Als voren⁸), van geelkoper, doch onversierd, min (29) of meer (30) gesloten, in doorsnede rond. — Door vrouwen aan beide armen gedragen, soms veertien aan elken arm. *Leboni*.

Dm. 5,1 en 5,2, d. 1,1 cM.

1) KRUYT in *M. N. Z. G.* XL, 148—149. — ADRIANI en KRUYT, II, 227. — KRUYT, *Woordenlijst*, 28, s. v. *jokn*.

2) Serie 43 don. C. B. H. baron VON ROSENBERG, Dec. 1864.

3) SARASIN, *Reisen in Celebes*, I, 265. — ADRIANI en KRUYT, II, 227. — KRUYT, *Woordenlijst*, 74, s. v. — Idem in *M. N. Z. G.* XL, 149.

4) SARASIN, *Reisen in Celebes*, I, 265.

5) MEYER und RICHTER, *Celebes*, p. 64, n°. 323.

6) Serie 776 don. G. W. W. C. baron VAN HOËVELL, April 1890.

7) MEYER und RICHTER, 64. — SARASIN, *Reisen in Celebes*, I, 265.

8) SARASIN, *Reisen in Celebes*, II, 127.

f. Vingersieraden,

1377/4. Vingerring¹⁾, van *Tridacna*?schelp, in doorsnede halfronnd met eene groeve aan weerszijden om den binnenrand. *Tolage*.

Dm. buiten 3,5, binnen 2, br. 1 cM.

1232/71. Als voren, doch van hoorn (?), dakvormig in doorsnede, aan eene zijde iets dikker. *Toradja's*.

Dm. 2,2, br. 0,4 cM.

1232/72—73. Als voren (*sintji*²⁾, doch van geelkoper, niet gesloten. In den buitenrand zijn met een scherp werktuig verticale inkepingen ingeslagen. *Toradja's*.

Dm. 1,8 en 2,2, br. 0,6 en 0,4 cM.

804/253³⁾. Als voren, doch van een, naar weerseinden dunner wordenden, in twee omgangen opgerolden reep geelkoper; de buitenzijde versierd met ingegrifte, ruwe bladornamenten, bestaande uit korte, boogvormige streepjes. — Wordt door mannen aan den wijsvinger gedragen. Omstreken van *Palopo*.

Dm. 2,7, br. 6 cM.

1232/74—75 en 1377/5. Als voren (*sintji*⁴⁾, van gegoten geelkoper, gesloten (75 en 5) of niet gesloten (74); n°. 5 met een klein, rechthoekig uitsteeksel aan de achterzijde. Aan de voorzijde een ronde plaat, versierd met een achtpakig rad (74) of met een rozet, die zeven (75) of negen (5) cirkels binnen lussen vertoont (75 en 5). *Tonapoe*.

Dm. ring 2,5, 2,5 en 2, dm. plaat 1,7, 1,5 en 1,7 cM.

1232/76—77. Als voren (*sintji*⁵⁾, gesloten (77) of niet gesloten (76). De voorzijde verbreed met gepointeerden rand (76) of met snoerrand (77), ingelegd met een rond, groenen (76) of zwarten (77) steen. *Tonapoe*.

Dm. ring 2,2 en 2,5, dm. voorzijde 1,3 en 1,5 cM.

g. Gordels en beenversiering.

804/246⁶⁾. Gordel, breede strook zigzagvormig vlechtwerk van donkerbruine rietreepen; het eene einde tot eene lus, het andere tot een plat koord gevormd, dat in het begin in tweeën is gespleten. *Loewoe*.

L. 190, br. 4,5 cM.

1300/24. Buikband (*ale*⁷⁾, van zigzagvormig gevlochten, ongekleurde, bruine of aan de buitenzijde roode bamboereepen, in een onregelmatig patroon. Cylinder-vormig, gesloten. — Zulk een band wordt meisjes en vrouwen om het middel gevlochten, zeer nauw, zoodat het vleesch van boven en onder uitpuilt. *Toradja's*.

Dm. 15,5, br. 6 cM.

43/98. Rotanband (*bohndö*), spiraalvormig gewonden, de buitenzijde door *mäng-koedoe* rood gekleurd. — Door beide seksen om de heup gedragen⁸⁾. *Posso*.

Dm. 25 cM.

1456/40. Beenring (*langke*⁹⁾, van geelkoper, niet geheel gesloten, in doorsnede bijna rond. — Aan elk been worden door de vrouwen twee stuks gedragen; ieder vertegenwoordigt de waarde van een halven buffel. Gegoten in *Koelawi*.

Dm. 9, d. 1,6 cM.

1) SARASIN, *Reisen in Celebes*, I, 266.

2) ADRIANI en KRUYT, II, 351. — KRUYT, *Woordenlijst*, 64, s. v.

3) WEBER in *I. A. f. E. III*, *Suppl.* p. 37 met pl. I, fig. 5.

4) SARASIN, *Reisen in Celebes*, I, 266.

5) MEYER und RICHTER, pl. XXI, fig. 22.

6) WEBER in *I. A. f. E. III*, *Suppl.* p. 37 met pl. II, fig. 3.

7) SARASIN, *Reisen in Celebes*, I, p. 266, fig. 79. — MEYER und RICHTER, pl. XIV, fig. 2. —

ADRIANI en KRUYT, II, 225, 332, 335 met pl. hoofdstuk „Kleding en versierselen.“ — KRUYT, *Woordenlijst*, 5, s. v.

8) ADRIANI en KRUYT, o. c. II, 224.

9) ADRIANI en KRUYT, II, 227—228. — KRUYT, *Woordenlijst*, 38, s. v.

A. Varia.

1926/339. Doekje, van wit katoen, vierkant. De randen versierd met waaiervormig, opengewerkt gouddraad, waaraan bladvormige stukjes blik of groen of geel mica door zwarte kralensnoertjes bevestigd zijn. M.

L. 26, br. 25 cM.

804/278. Reukwerk (muskus), een rechthoekig pakje in *pandan*-blad gehuld, benevens twee kleine, zakvormig gefatsoeneerde pakjes.

L. rechthoekig pakje 7,5, br. 4 cM.

II. Kleeding.

a. Hoofdbedekking.

1. Hoeden en mutsen.

1232/61 en 1926/367—368 & 393. Hoeden (*toroe*¹), kegelvormig, van een dubbele laag palmbladreepen, met rotanvezels (61, 368 en 393) of blauw garen (367) dwars doornaid; 61 van binnen diagonaal gevlochten. Dubbele randhoepel van bamboe, door paren rotanreepen bevestigd, bij 61 met rotanreepen omboord. De buitenste hoepel bij 61 zwart gekleurd. Bij 367 op eenigen afstand boven den randhoepel een bamboereep ter versterking; 367 met een rotanreep als kinband, 368 met een rotanlus, om den hoed op te hangen; 393 kinderhoed of model. — Wordt bij het oogsten gebruikt. *Toradja's*.

Dm. 37, 42, 44 en 22,5, h. 15, 21, 12 en 5 cM.

1926/391. Als voren, van met rotanvezels aaneengenaaide palmbladreepen, doch minder puntig oplopend en breeder. Dubbele, met paren rotanreepen bevestigde randhoepel van bamboe. Van binnen in het midden een hoofdring van palmblad. M.

Dm. 65, h. 14,5 cM.

43/101. Hoed (*toroe*²), kegelvormig, van aaneengenaaide *nipah*-bladreepen, de rand met rotanreepen bevestigd. Ook om den bol, evenwijdig met den rand, twee rijen rotanreepen. Op den bol een kwast roode draden. Van binnen een hoofdring van bladreepen. *Posso*.

Dm. 54, h. 19 cM.

1926/366. Als voren, doch met puntig oplopenden bol, die op twee plaatsen met een band van witte, blauwe en roode draden omwonden is. Aan den top is een bundel lapjes van rood katoen bevestigd. Op eenigen afstand van den randhoepel een bamboelat ter versterking. Zonder hoofdring. *Toradja's*.

Dm. 52, h. 19 cM.

1008/36³). Als voren (*ondoo*, lokaal Mal. *toloe*⁴), rond, puntig oplopend, van aaneengenaaide, breede *silar*-bladreepen vervaardigd, met een dubbelen randhoepel van bamboe, van binnen en buiten met rotanreepen bevestigd en met breeden hoofdring van palmblad in het midden der binnenzijde. — Op het veld bij regen gedragen. *Kaili*.

Dm. 38, h. 20 cM.

1008/35⁵). Als voren, doch de bol kegelvormig, overigens plat. De randhoepel uit vele dunne, dicht aaneenliggende reepen bestaande. *Kaili*.

Dm. 56, h. 19 cM.

1926/392. Als voren (*toroe*⁶), doch de bol beschadigd, met geel gekleurde reepen, waardoor een achthoek wordt gevormd, overtrokken. De buitenzijde overigens met

1) ADRIANI en KRUYT, II, 224. — KRUYT, *Woordenlijst*, 76, s. v. *toru*. — MEYER und RICHTER, pl. IX, fig. 4.

2) ADRIANI en KRUYT, o. c. II, 224.

3) Cat. Bat. Tent. n°. 2000.

4) GRAAFPLAND, o. c. I, 168, 345.

5) Cat. Bat. Tent. n°. 2000.

6) ADRIANI en KRUYT, *De Barè'e-sprekende Toradja's*, II, 224.

zwart, de binnenzijde met rood katoen bekleed. Langs den buitenrand een zigzaglijn van diagonaal gevlochten bladreepen op zwarten grond. Alle randen met rood garens omboord. Kinband van geel katoen. *Toradja's*.

Dm. 36,5, h. 6 cM.

1456/4. Kinderemuts¹⁾, van diagonaal gevlochten, breede, ongekleurde pandanbladreepen, onderaan met ronde opening, boven gesloten en in drie scherpe punten uitlopend. *To Bada*.

H. 16, dm. 16 cM.

804/243²⁾. Muts, rond, met naar binnen aflopenden rand; het bovenvlak met zes hooge vouwen, waardoor een stervormig figuur is gevormd. Het bovenvlak diagonaal, de rand zigzagvormig van bamboereepen gevlochten. *Loewoe*.

H. 10, dm. 19 cM.

1647/1343. Hoed, van een dubbele laag zigzagvormig gevlochten, ongekleurde bamboereepen, die naar den top smaller worden; de reepen van de binnenste laag breder dan die van de buitenste; de laatste in drie sectoren verdeeld. Halfbolvormig; randhoepel van rotan, aan de binnenzijde door een rotanreep gevolgd, aan de buitenzijde door talrijke smalle reepjes, tusschen twee zwarte besloten en door dunne, loodrechte vezels gekruist. Hoofdring breed, aan de binnenzijde met wit, aan de buitenzijde met rood gebleemd katoen overtrokken. Aan den randhoepel een lusje. *Toradja's*.

Dm. 37, h. 12,5, dm. hoofdring 18 cM.

1647/1340. Als voren, doch van ongekleurde rotanreepen, volgens de schuine omslingeringsmethode³⁾ om hoepels gevlochten; de bol naar boven iets wijder uitlopend, van boven plat en met een rond gat in het midden. De rand eenigszins schuin aflopend, met een geheel omvlochten hoepel aan den omtrek. *Toradja's*.

Dm. 33, h. 10, dm. bol 18—22 cM.

1647/1341. Als voren, van ongekleurde rotanreepen volgens de eenvoudige omslingeringsmethode⁴⁾ om hoepels gevlochten; zeer stijf en met een of andere stijf makende stof bestreken. Rond, de bol rond, van boven plat. De rand eenigszins aflopend. *Toradja's*.

Dm. 35,5, h. 9, dm. bol 19 cM.

1926/680. Als voren⁵⁾, doch van een dubbele laag bamboereepen zigzagvormig gevlochten, van binnen breede en ongekleurde, van buiten smalle en bruine. De oplopende top zwart gekleurd, omgeven door drie zwarte, gevorkte lijnen met hoornvormige uitsteeksel. Breede, platte rand van drie rotanlatten, door rotanvezels bevestigd, eenigszins naar boven gebogen. *Toradja's*.

Dm. 48, h. 10 cM.

1926/779⁶⁾. Als voren, doch van een dubbele laag lontarbladreepen diagonaal gevlochten, van binnen breede en ongekleurde, van buiten smallere en rood, zwart, geel en groen gekleurde. Zeshoekig langs den rand, puntig oplopend. Ornament: in het midden een roode driehoek met groene omtrekken, gevolgd door groene en roode kruisen. Daarbinnen zwarte vierkanten met ongekleurde kruisen, gele kruisen op rooden grond, enz. Op drie plaatsen langs den rand drie roode of zwarte ruiten met een meanderfiguur in het midden en gevorkte uitsteeksel aan de hoeken. De rand met een smalle, roode en een breede, zwarte bladreep omboord. De binnenzijde met zes latjes versterkt. *Toradja's*.

Dm. 30, h. 10 cM.

1) SARASIN, *Reisen in Celebes*, II, p. 95, fig. 32.

2) WEBER in *J. A. f. E.* III, *Suppl.* p. 37 met pl. II, fig. 1.

3) JASPER, *Vlechtindustrie*, 66. — Idem, *Vlechtwerk*, p. 56, fig. 48.

4) JASPER, *Vlechtindustrie*, 66. — Idem, *Vlechtwerk*, p. 56, fig. 48.

5) WEBER in *J. A. f. E.* III, *Suppl.* pl. II, fig. 2.

6) Not. Bat. Gen. LI (1913), p. C, n°. 16956.

1926/19—20. Boegineesche mutsen (*songko*¹⁾), half bolvormig, van fijne rotanreepen (Boeg. *raekéng*²⁾) gevlochten en daarna zwart gemaakt met *dara hadaro*³⁾). Langs den rand, om den bol en op eenigen afstand daarvan een cirkel van ongekleurde reepen. M. (?).

Dm. 13,5 × 19 en 13 × 18, h. 9,5 cM.

1232/64 en 1456/60. Mutsen (*songko*⁴⁾), van rotanvlechtwerk, rond, diagonaal (64) of over hoepels gevlochten, waaromheen schuine reepen zijn geslagen (60); de rand bij 60 spiraalvormig omwikkeld; in het midden van den bol een groot (64) of klein (60), rond gat. Overtrokken met het vel van een jong hert (*Cervus moluccensis*). Bij 60 aan den rand een kinband van gedraaid touw. 64: *Toradja's*, 60: *Topebato, Mapane*.

Dm. 19 en 20,5, h. 7,5 en 9 cM.

1232/62—63. Als voren (*songko boti*⁵⁾), diagonaal van rotanreepen gevlochten, n°. 62 met een rond gat in het midden van den bol. Overtrokken met apenvel, dat aan de achterzijde tot een vierkante klep is uitgesneden. Met stormband van vezelkoord (62) of van bruin katoen (63) gedraaid. *Toradja's*.

Dm. 19,5 en 22, h. 9 en 8 cM.

776/48⁶⁾. Muts, als voren, van rotanreepen rondgaand gevlochten, met een rond gat in het midden van den bol. Bekleed met de huid van een visch, genaamd *ikun bibi* (*Balister*) met afstaande rug-, zij- en staartvinnen. Met kinband van touw. — Zeer zeldzaam. *Tomini*-bocht.

Dm. 19 × 20,5, h. 11,5 cM.

Zie pl. III, fig. 2.

1456/2 & 61. Als voren⁷⁾, doch uit een stuk *koeshoek*-huid (*Phalanger ursinus* TEMM.) bestaande, plat halfbolvormig, zonder naad. Tegen de buitenzijde van n°. 2 zijn met hars bosjes witte veeren vastgekleefd. Kinband van in elkaar gedraaid, bruin touw, in gaten van den rand bevestigd. 2: *Lanijeka, Tobada*, 61: *Mapane*.

Dm. 18,5 en 19, h. 10 en 9,5 cM.

1456/1 & 62 en 1710/104. Als voren⁸⁾, doch van kalebas, plat halfbolvormig; de rand van n°. 1 aan de buitenzijde met een diagonaal gevlochten ring van ongekleurde rotanreepen. De bovenzijde geheel bedekt met apenvel, van *Cynopithecus hecki* MATSCHIC of *Magus tonkeanus* MEYER⁹⁾ (1 en 62) of met geitenhuid (104), waaraan met behulp van hars bosjes rood of geel gekleurde en enkele gevlekte (1) of fijne, witte (104) veertjes zijn gekleefd. De binnenzijde geheel (1) of gedeeltelijk (104) zwart gemaakt; n°. 1 en 62 met kinband van touw. 1: *Tobada*, 62: *Topebato, Mapane*, 104: *Toradja's*.

Dm. 21, 19,5 en 20, h. 12, 11,2, en 8,5 cM.

2. Hoofdringen en hoofdbanden.

804/247¹⁰⁾ en 1456/55a. Hoofdringen¹¹⁾, spiralen van rotan, in acht (247) of 8^{1/2} (55a) windingen, met fijne rotanreepjes omwikkeld (55a) en door drie (247) of

1) MATTHES, *Boeg. Wdb.* 676, s. v. *songko*.

2) O. c. 525, s. v. 2° *raot*.

3) O. c. 21, s. v. *hadaro*: „soort van teer of verf“.

4) MEYER und RICHTER, *Celebes*, I, p. 60, n°. 463 met pl. XIV, fig. 13. — ADRIANI en KRUYT, II, 331. — KRUYT, *Woordenlijst*, 65, s. v.

5) MEYER und RICHTER, *Celebes*, I, pl. XIV, fig. 15—17. — van HOËVELL, in *T. I. T. L. Vh.* XXXV, 24. — KRUYT in *M. N. Z. G.* XL, 147. — ADRIANI en KRUYT, II, 224. — KRUYT, *Woordenlijst*, 65, s. v. *songko*.

6) Serie 776 don. G. W. W. C. baron van HOËVELL, April 1890.

7) MEYER und RICHTER, *Celebes*, I, p. 61, n°. 472 met pl. XIV, fig. 16.

8) MEYER und RICHTER, *Celebes*, I, p. 60, n°. 473 met pl. XIV, fig. 17 en 19.

9) Sec. Dr. J. BÜTTIKOFER.

10) WEBER in *I. A. f. E.* III, *Suppl.* p. 37 met pl. I, fig. 4.

11) MEYER und RICHTER, *Celebes*, I, p. 109, n°. 332 met pl. XXVI, fig. 7. — GRUBAUER, 368.

twee (55a) ringetjes vastgehouden. — Wordt door de *Toradja's* in plaats van een hoofddekseel gedragen. 247: *Loewoe*, 55a: *Palopo*.

Dm. 17,5 en 17, br. ringen 4 en 3 cM.

1456/44. Hoofdring¹⁾, rondgebogen, dubbele reep *pandan*(?)-blad, aan de buitenzijde belegd met negen rondgaande, gespleten, rood geverfde en met grijs touw en reepjes bladscheede van een palmsoort bevestigde rotanreepen. — Voor *To Bada*(?)-vrouwen. *Leboni*.

Dm. 16,5, br. 5 cM.

1926/649. Als voren²⁾, doch van bamboe, de binnenzijde met zwarte vezels verticaal, de buitenzijde met dezelfde vezels verticaal en met gele vezels horizontaal omvlochten, waardoor een patroon ontstaat van gele en zwarte driehoeken en rechthoeken. *Koelawi*.

Dm. 18,5, br. 6,5 cM.

1926/652. Als voren (*tali bonto*³⁾), van bamboe, de buitenzijde versierd met groepen witte cirkels met zwarte kernen op zwarten grond, omgeven door schuine, evenwijdige witte en zwarte strepen; verder door verticale, gele en roode lijnen begrensde rechthoeken, gevuld met twee zwarte, een rooden en een groenen driehoek. Bovendien een wit vak, gevuld met roode, ankervormige figuren (gestileerde buffelkoppen). *M*.

Dm. 14,5 × 17,5, h. 6 cM.

1926/654. Als voren, doch de buitenzijde versierd met groepen groote, groene en roode ruiten en driehoeken, begrensd door groene en roode, verticale banden; verder kleine, roode en groene ruitjes, begrensd door zwarte, horizontale strepen en een groen vak, gevuld met vier haakvormige (gestileerde menschen?)-figuren. *M*.

Dm. 14 × 18,5, h. 5,5 cM.

1456/5. Als voren⁴⁾, doch de buitenzijde beschilderd met roode en paarse langs- en dwarsbanden en rijen driehoeken en ruiten. — Oud stuk, voor vrouwen. *Toare*, *To Bada*.

Dm. 17,5, h. 6 cM.

Zie pl. IV, fig. 2.

1759/19. Als voren (*tali bonto*⁵⁾), van het binnenste, zachte deel van bamboe gemaakt; de buitenzijde overtrokken met *foeja* en daarover groepen rood-oranje-roode, verticale strepen van katoen, de oranje met micaplaatjes; de zoo gevormde vakken beschilderd in rood, groen en zwart; ruiten met convexe zijden, vierbladerige bloemen en een vak met vier rijen verticale, roode en zwarte strepen. — Voor vrouwen. *To Napoe*.

Dm. ± 14,5, h. 6,5 cM.

1456/6. Als voren⁶⁾, doch de buitenzijde geheel, de binnenzijde grootendeels met rood katoen benaaid. Op de buitenzijde beplakt met bladtin in den vorm van groote en kleine kruisen, driehoeken en à *four*-randen, waarin verticale rijen ruiten, door dwarsbanden gescheiden. — Voor vrouwen. *To Bada*.

Dm. 16,5, h. 6,5 cM.

1) Vgl. MEYER und RICHTER, *Celebes*, I, p. 54, n°. 333 met pl. XIV, fig. 1.

2) Zie SARASIN, II, pl. III.

3) Vgl. ADRIANI en KRUYT, *De Bar'e-sprekende Toradja's*, II, 220 met *Atlas*, pl. hoofdstuk „kleeding en versierselen”, onderaan.

4) Vgl. SARASIN, *Reisen in Celebes*, II, 103 vlg. — MEYER und RICHTER, *Celebes*, I, p. 54, n°. 333 met pl. XIV, fig. 1.

5) SARASIN, *Reisen in Celebes*, II, fig. 38, 41 en pl. III. — ADRIANI en KRUYT, *Atlas*, pl. hoofdstuk „kleeding en versierselen”, onderaan.

6) Vgl. SARASIN, *Reisen in Celebes*, II, 103 vlg. — MEYER und RICHTER, *Celebes*, I, p. 54, n°. 333 met pl. XIV, fig. 1.

1300/42. Hoofdring (*tali bonto*¹), als voren, doch tegen de buitenzijde zijn op vier plaatsen drie groepen van rood-oranje-roode lapjes katoen dwars opgeaaid en daartusschen beschilderingen in zwarte verf; schaakborden en rijen groote en kleine zeshoeken met een ruit als kern. Nabij de aanhechtingsplaats twee kruisen met ruit als kern, haken aan de uiteinden en omgeven door paren verticale strepen. — Bij de *To Napoe*-vrouwen in gebruik, om het ingestoken hoofdhaar bij elkaar te houden. *To Napoe*.

Dm. 17, h. 4,8 cM.

1750/18. Als voren (*tali bonto*²), de buitenzijde met *foeja* bekleed en daarover dwarse groepen van oranje-rood-oranje katoenen reepen, de roode met plaatjes mica. De aldus gevormde vakken beschilderd in zwart, groen en rood: ruitenpatroon van verschillende soort en krullen als uitsteeksels aan de hoeken van ruiten. — Door vrouwen gedragen. *To Napoe*.

Dm. ± 16, h. 7 cM.

1926/655—656. Als voren, doch de boomschors aan de buitenzijde versierd met groen en roode, vierpuntige sterren in zwarte, door witte lijnen begrensde ruiten (655) of met zwarte zandloopers op witten grond (656). De vakken gescheiden door verticale, groen en roode (655) of roode en gele (656) strepen. Een vak met roode haak- of ankerfiguren (gestileerde buffelkop) op witten grond. 655: *Koelawi*, 656: **M**.

Dm. 14,5 × 18,5 en 13 × 20, h. 7 cM.

1300/23a. Als voren (*tali bonto*³), doch aan de buitenzijde op twaalf plaatsen bedekt met groepen van oranje-rood-oranje katoenen lapjes en daartusschen met zwarte verf beschilderd: concentrische rijen van rechthoeken en ruiten; op eene plaats een vierarmig kruis, in haken eindigend en daartusschen oogen. — Bij de *To Napoe*-vrouwen in gebruik, om het ingestoken hoofdhaar bij elkaar te houden. *To Napoe*.

Dm. 15,5, br. 4,6 cM.

1926/657. Als voren, doch het patroon aan de buitenzijde bestaat uit groepen van vier gele cirkels met zwarte kern op witten grond, groepen van vijf zwarte ruiten met witte omtrekken op gelen grond, verticale rijen witte, zwart gestreepte ruiten op gelen grond en een groot, geel vak, gevuld met twee paren witte krullen of horens met zwarte omtrekken. **M**.

Dm. 15 × 18, br. 6 cM.

Zie pl. IV, fig. 4.

1456/32. Als voren⁴), doch bijna geheel benaaid met reepen katoen, van binnen voornamelijk oranje, van buiten roode, zwarte en witte, verticale banden en kruisen, waartusschen driehoeken en ruiten; enkele gebloemde reepen; benaaisels in Ψ-vorm van zwart, wit, rood en oranje garen en opgeplakte stukjes mica. — Voor vrouwen. *Koelawi*.

Dm. 17,5, br. 7 cM.

1926/653. Als voren⁵), doch de buitenzijde door verticale reepen oranje en rood katoen in acht vakken verdeeld. Ornament: groepen witte, vierpuntige sterren in zwarte ruiten, ruiten, bestaande uit roode en paarse driehoeken en een wit vak, gevuld met roode ruiten, wier hoeken uitloopen in zigzagstrepen en daartusschen roode cirkels (gestileerde buffelkoppen). **M**.

Dm. 15,5 × 18, br. 7 cM.

Zie pl. IV, fig. 3.

1) Vgl. SARASIN, *Reisen in Celebes*, II, pl. III. — ADRIANI en KRUYT, *Atlas*, pl. hoofdstuk „kleeding en versierselen”, onderaan.

2) SARASIN, *Reisen in Celebes*, II, fig. 38, 41 en pl. III.

3) Vgl. SARASIN, *Reisen in Celebes*, II, pl. III. — MEYER und RICHTER, *Celebes*, I, pl. XIV, fig. 1.

4) Vgl. SARASIN, *Reisen in Celebes*, II, 36. — MEYER und RICHTER, *Celebes*, I, p. 54, n°. 333 met pl. XIV, fig. 1.

5) Vgl. ADRIANI en KRUYT, *Atlas*, pl. hoofdstuk „kleeding en versierselen”, onderaan links.

1759/20—22. Hoofdring (*tali bonto*¹⁾, als voren, de buitenzijde overtrokken met witte boomschors (20 en 22) of met zwart katoen (21) en daarover dwarse groepen rood-geel-roode (20) of geel-rood-gele (21) of rood-oranje-roode (22) katoenreepen, de gele (20) of oranje (22) met plaatjes mica. De aldus gevormde rechthoeken rood, groen, zwart en wit beschilderd (20 en 22) of benaaid met gele en roode ruiten en driehoeken, waarop met wit en rood garen sterren binnen ruiten gestikt zijn (21). Het ornament van n°. 20 bestaat uit verschillende ruitpatronen en een vak met verticale strepen, dat van n°. 22 uit rijen vierkanten met een vierkant als kern, vierbladerige bloemen en door krullen omgeven ruiten (gestileerde buffelkoppen). — Voor vrouwen. *To Napoe*.

Dm. 16, br. 6,5, 6 en 7,5 cM.

1232/84—86. Als voren (*tali*²⁾, doch geheel van *foeja*, langwerpige rechthoekig, licht- en donkerrood beschilderd. In het midden een, door zwarte lijnen begrensde rechthoek, verdeeld in twee smalle en een breeden, horizontalen band. Deze banden verdeeld in rechthoeken, die door diagonalen in geel, grijs of rood geschilderde driehoekjes zijn verdeeld. Het overige van den doek is met roode, horizontale strepen op gelen grond geschilderd. — Gedragen door vrouwen bij offerfeesten. *Toradja's*.

L. 121, 100 en 100, br. 33, 16,5 en 19 cM.

1759/44—46. Als voren (*tali*³⁾, doch het ornament bestaat uit roode strepen over de lengte met dwarse, zwarte en rijen roode en gele driehoeken nabij de uiteinden (44) of groote, gerekte, roode en gele in elkaar sluitende driehoeken, door dubbele, zwarte lijnen gescheiden (45) of groote, roode en paarse driehoeken op gelen grond (46). In het midden dubbele, zwarte strepen en daartusschen rijen paarse en roode driehoeken en ruiten (45) of langsbanden met rijen kleine, roode en enkele paarse driehoeken (46) of langsrijen van verschillend verdeelde vierkanten in paars, rood en geel (47). Op enkele plaatsen van 46 en 47 zwart gestippelde cirkels. — Voor vrouwen. *To Onda'e*.

L. 118, 142 en 141, br. 19, 25 en 18 cM.

1456/21. Vrouwenhoofdband (*tali*⁴⁾, uit twee in de lengte aan elkaar genaaiden stukken gele, geklopte boomschors bestaande; aan de uiteinden en bovendien op twee plaatsen breede, paarse en witte dwarsstrepen. *To Buda*.

L. 232, br. 44 cM.

1759/41 & 43. Als voren⁵⁾, doch het ornament bestaat uit roode (43) en gele (41) strepen over de lengte, nabij de uiteinden dwarsrijen roode driehoeken met paarse randen (41). In het midden paarse en zwarte dwarsstrepen en rijen roode en paarse driehoeken, ruiten en verdeelde vierkanten (41) of een, door zwarte strepen omgeven rechthoek met langsbanden, waarin roode en paarse driehoeken, ruiten en >-strepen (43). — Voor vrouwen. *To Pebato*.

L. 162 en 116, br. 19 en 22 cM.

1759/30. Als voren⁶⁾, doch het ornament bestaat uit rijen roode en paarse strepen over de breedte, waartegen driehoeken of gevulde cirkelbogen; daartusschen in de lengte steenroode strepen en hiernaast kransen van zwarte stippen met een roode in het midden. In het midden een rechthoekig vak geheel met dwarsbanden gevuld, waarin zwarte, paarse en roode ruiten en driehoeken in verschillend patroon. — Gewone dracht. *To Onda'e*.

L. 188, br. 36 cM.

1) Vgl. SARASIN, *Reisen in Celebes*, II, fig. 38, 41 en pl. III.
 2) SARASIN, *Reisen in Celebes*, II, 103—106. — MEYER und RICHTER, *Celebes*, I, pl. XV. — KRUYT in *M. N. Z. G.* XI, 9.
 3) ADRIANI en KRUYT, *Geklopte boomschors*, 12.
 4) ADRIANI en KRUYT, *Geklopte boomschors*, 11. — SARASIN, *Reisen in Celebes*, II, p. 103, fig. 38.
 5) ADRIANI en KRUYT, *Geklopte boomschors*, 11.
 6) ADRIANI en KRUYT, *Geklopte boomschors*, II vlg.

1759/42. Vrouwenhoofdband (*tali*), als voren, doch het ornament bestaat uit rijen paarse, gele en roode strepen, door zwarte en roode dwarsstrepen onderbroken; nabij de einden dwarsrijen roode of roode en paarse driehoeken; in het midden dergelijke dwarsrijen en andere met roode, paarse of zwarte ruiten, ellebogen of rijen smalle, schuine lijnen. — Voor vrouwen der *To Pebato*.

L. 171, br. 17,5 cM.

3. Hoofddoeken.

135/31 en 1759/35. Hoofddoeken (*sigal*), van geklopte boomschors, wit (31) of rose geverfd (35). — Voor jonge mannen. 31: *Posso*, 35: *To Lage*.

L. 110 en 107, br. 80 en 107 cM.

43/81. Hoofddoek (*sigal*), in het midden vier driehoeken, twee roode en twee gele, de laatste met zwarte cirkels gevuld. Langs de randen drie rijen vierkanten, gescheiden door groene en roode banden en gevuld met slanglijnen, vierbladerige bloemen, driehoeken of ruiten. Twee tegenover elkaar liggende hoeken onversierd. — De kleuren worden op glad bewerkte stukjes hout gebracht en vervolgens op den bast gedrukt, door dezen laatste nat over het hout heen te spreiden. De figuren worden door middel van houten matrijzen eveneens er op gedrukt. De kleuren zijn uit planten verkregen. Zoodanige gekleurde doeken mogen alleen door hoofden gedragen worden. Dat van den kleinen man is een effen wit stuk schors. *Posso*.

L. 89, br. 87 cM.

1759/25—26 en 1926/209 & 264. Als voren (*sigal*), doch het patroon bestaat uit, door dubbele, zwarte diagonalen doorsneden, concentrische, roode vierkanten op gelen grond met een blauwen en een rooden driehoek in het midden (25) of uit vierkanten, die door diagonalen in twee roode en twee gele driehoeken verdeeld zijn, met enkele paarse scheidingsstrepen (26) of uit vierkanten, begrensd door kleine, roode ruiten en met grootere, rood en gele ruiten aan de hoeken (209) of uit een dambordpatroon van zwarte, roode en ongekleurde vierkanten, door witte lijnen met zwarte omtrekken begrensd (264). In de hoeken eenige rijen roode en gele driehoeken (25) of een vierkant, gevuld met roode, witte en zwarte, gestileerde buffelkoppen, omgeven door een rand van witte, zwart gestreepte ruiten op rooden grond (264). Bij n°. 26 langs de randen afwisselend paarse en roode ruiten; de rand van n°. 209 rood en paars. — N°. 25 en 26 gewone dracht der *To Pebato*, 209 en 264: *M*.

L. 73, 71, 80 en 80, br. 73, 71, 79 en 79 cM.

1759/36. Als voren (*sigal*), doch anders beschilderd: in het midden een rood en groen vierkant; daaromheen een grooter met diagonalen, waarlangs roode en groene halve cirkels. In twee hoeken een vierkant met twee groene randen, waartegen en waartusschen roode driehoeken en ruiten; in het vierkant roode en groene krullen (buffelhorens²). Evenwijdig aan alle randen breede en smalle, roode en groene strepen. — Gewone dracht. *To Lage*.

L. en br. 89 cM.

1926/217 & 283. Als voren, doch in het midden eene rood en paarse kruisbloem in een vierkant, dat door witte en zwarte diagonalen in vier gelijke driehoeken verdeeld wordt. In twee hoeken een groep concentrische vierkanten met twee paren van elkander afgewende, roode horens in het midden en driehoeken in de vier hoeken. De overige ruimte door roode (283) of roode en paarse (217) lijnen in concentrische driehoeken, bij n°. 283 ook in ruiten verdeeld. *M*.

L. 87 en 69, br. 84 en 66 cM.

1) ADRIANI en KRUYT, *Geklopte boomschors*, 17 en 19. — *De Barè's-spreekende Toradja's*, II, 122, 221. — KRUYT, *Woordenlijst*, 63, s. v. — *Enc. v. N. I.* IV, 416, s. v. *Toradja*.

2) ADRIANI en KRUYT, *Geklopte boomschors*, II vlg.

3) ADRIANI en KRUYT, *Geklopte boomschors*, pl. IV, fig. 1. — KAUDERN, *I Celebes obhyder*, II, p. 74, bild 35 en p. 76—77, bild 36—37.

1926/213, 223 & 252. Hoofddoeken, als voren, doch in het midden eene acht-bladerige, rood en oranje bloem met groene omtrekken (213) of een klein, rood vierkant (223) of een cirkel, die door eene zesbladerige, witte bloem in twee groene, twee roode en twee blauwe segmenten verdeeld wordt (252). Langs den rand afwisselend roode en oranje rechthoeken, gescheiden door zwarte of oranje Andreaskruisen en daarboven een rij groene bladkrullen tusschen een roode en een paarse lijn (213) of een rij roode, groene en oranje driehoeken, omgeven door paarse bladkrullen en Andreaskruisen (223) of eene rij afwisselend roode, oranje en groene ruiten (252). De hoeken rood, groen en oranje (213) of rood (223) of groen (252). Bovendien is in de hoeken bij n°. 223 een, uit een oranje en een groenen driehoek bestaand vierkant, gevuld met roode stippen en met een rood, boomvormig, in een driehoek uitlopend uitsteeksel in een der hoeken en bij n°. 252 twee oranje en twee paarse bloem (?)-figuren. M.

L. 51, 49,5 en 53,5; br. 50, 49,5 en 53 cM.

1926/247 & 261. Als voren, doch het vierkant in het midden verdeeld in vier kleinere vierkanten, gevuld met vierpuntige sterren of door, met groene ruiten gevulde, zwarte diagonalen in twee driehoeken verdeeld (247) of door zwarte lijnen in twee groene en twee ongekleurde cirkelbogen verdeeld (261), door roode en zwarte lijnen omgeven. De omringende vierkanten en rechthoeken gevuld met acht-puntige, roode en zwarte sterren met een blauwen cirkel als kern of met zwarte en groene ruiten en driehoeken met gestileerde buffelkoppen (247) of met zwarte, poortvormige figuren met groene omtrekken op rooden grond of met groene en roode kruisbloemen op ongekleurden grond (261). De randen zwart en rood (247) of bovendien groen (261). Twee hoeken gevuld met een achtpuntige ster (247) of met roode en zwarte, gestileerde buffelkoppen en zwarte driehoeken met roode omtrekken (261). Langs den rand bij n°. 261 roode en zwarte bladfiguren. *Posso*.

L. 72 en 68, br. 71 en 68 cM.

1926/212, 220, 242 & 249. Als voren, doch door roode en paarse (212, 220 en 242) of roode en groene (249) lijnen verdeeld in vierkanten en rechthoeken, die gevuld zijn met groene, paarse en roode (212 en 242) of alleen paarse en roode (220) ruiten met witte omtrekken of met roode, krulvormige figuren (gestileerde buffelkoppen) op witten grond (212, 242 en 249) of met roode, vierpuntige sterren op witten grond met witte, zwart gestreepte ruiten als kern en paarse kruisbloemen op witten grond (249). Twee hoeken paars en rood (212) of wit (220) of paars en groen (242 en 249). De randen paars en rood (212) of groen en rood (220, 242 en 249). *Posso*.

L. 71, 68, 72 en 66; br. 71, 66, 72 en 66 cM.

1926/235, 237, 245, 271 & 287. Als voren, in het midden vier vierkanten, waarvan twee door diagonalen in een ongekleurden en een rooden driehoek verdeeld zijn. De beide andere met gestileerde, roode buffelkoppen gevuld. In de omringende banden hetzelfde ornament en bovendien ruiten met rechte uitsteeksel. De rand versierd met ongekleurde cirkelbogen op rooden grond. Twee hoeken tegenover elkaar onversierd; n°. 237, 271 en 287 bovendien versierd met roode boomfiguren, n°. 235 met pijlpuntvormige figuren. 235, 245, 271 en 287: *Posso*, 237: M.

L. 70, 70, 66,5, 66 en 74,5; br. 69, 69, 66, 65 en 73,5 cM.

1926/203, 238, 244, 246 & 275. Als voren, doch oranje met groene en roode (203, 238, 244 en 246) of zwarte, roode en geblokte (275) randen. De figuren rood, groen en zwart. In het midden een vierkant, gevuld hetzij met vierbladerige bloemen (203, 244 en 246), n°. 203 bovendien met ruiten met hoornvormige uitsteeksel, hetzij met een groen en rood gekleurde, vierpuntige ster (238), hetzij verdeeld in vier vierkanten, die of gevuld zijn met roode en groene driehoeken met een cirkel aan de punt of met vierpuntige sterren met hoornvormige uitsteeksel aan de punten (275). In de beide omgevend banden het laatste ornament in vierkanten (275) of vierbladerige bloemen, ruiten en driehoeken met hoornvormige uitsteeksel (238) of alleen

het laatste ornament (203, 244 en 246), alles rood en zwart op oranje grond. 238: *Posso*, 203, 244, 246 en 275: **M.**

L. 73, 72, 71, 5, 72 en 73, br. 72, 5, 71, 71, 71 en 72 cM.

1926/243, 251, 263 & 268. Hoofddoeken, als voren, doch het vierkant in het midden begrensd door zwarte en groene (243) of zwarte en roode (251, 263 en 268) strepen en door de diagonalen verdeeld in vier ongekleurde (243) of twee ongekleurde en twee roode (251) driehoeken, n°. 251 bovendien met twee, met roode, gestileerde buffelkoppen gevulde banden. Het vierkant in het midden bij n°. 263 door een vierpuntige ster in twee roode en twee ongekleurde cirkelbogen verdeeld en bij n°. 268 door twee elkaar kruisende, roode banden met krulvormige uitsteeksels in vier gelijke deelen verdeeld. De omgevende randen gevuld met zwarte poortvormige figuren met witte omtrekken op rooden grond, met roode en groene, vierpuntige sterren en zwart en groene ruiten met roode omtrekken of met roode en zwarte, gestileerde buffelkoppen (243) of met roode, witte en zwarte kruisbloemen, begrensd door groepen witte, zwart gestreepte ruiten (251 en 263) of met roode, gestileerde buffelkoppen en kruisbloemen, begrensd door witte, zwart gestreepte ruiten en roode driehoeken (268). De randen zwart, geel en groen (243) of zwart en rood (251, 263 en 268), versierd met roode en groene bladfiguren (243) of witte, zwart gestreepte ruiten (251). 243, 251 en 263: *Posso*, 268: **M.**

L. 75, 76, 69 en 71, br. 74, 76, 67 en 69 cM.

1926/208, 219, 232 & 240. Als voren, doch in het midden eene kruisbloem, zwart en geel (208), rood met zwarte omtrekken (219), rood en zwart met gele omtrekken (232) of rood met witte en zwarte nerven (240) in een vierkant, dat overigens gevuld is met zwarte cirkelbogen en roode of groene driehoeken (208) of met gele driehoeken met roode omtrekken (219) of met roode, gestileerde buffelkoppen (240). De omringende banden gevuld met kruisbloemen en zwarte ruiten met rechte en kromme uitsteeksels (208) of met roode ruiten met hoornvormige uitsteeksels en zwarte kruisbloemen (232) of met roode en zwarte kruisbloemen en vierpuntige sterren, door roode ankers gekruist (219) of met gestileerde *swastika's*, ruiten met ankervormige uitsteeksels en halve cirkels (240). De randen rood, wit en zwart (208) of rood en zwart (219, 232 en 240), de grond geel. 208 en 232: *Posso*, 219 en 240: **M.**

L. 89, 69, 78 en 80, br. 87, 69, 77 en 79 cM.

1926/207, 210 & 266. Als voren, doch met flauwe (207) of duidelijke (210), roode driehoeken op gelen grond, of door dubbele, roode lijnen gevormde ruiten en driehoeken op witten grond (266). Alleen twee tegenover elkaar liggende hoeken versierd met concentrische vierkanten, gescheiden door eene rij witte, zwart gestreepte ruiten (207 en 210) of twee rijen roode en ongekleurde driehoeken (266). In het middelste vierkant een roode en witte (207) of roode en zwarte (210) ruit met krulvormige uitsteeksels aan de hoeken of twee roode horens met zwarte omtrekken (266). In de buitenranden van het vierkant groepen ruiten en driehoeken, roode, groene en zwarte (207) of roode en groene driehoeken (210). **M.**

L. 63, 71 en 69, br. 61, 5, 70 en 67 cM.

1926/205, 216, 280 & 289. Als voren, doch in het midden twee met een rood en zwart blad en twee met een roode en zwarte ruit met rechte en kromme uitsteeksels (buffelkoppen) gevulde vierkanten (205 en 216) of een vierkant met roode horens op witten grond (280) of een vierkant, door de diagonalen verdeeld in vier, ieder met een vijfpuntige, roode en groene ster gevulde driehoeken (289). In de omgevende randen groene en roode sterren met kromme uitsteeksels, vierbladerige bloemen, roode, groene en zwarte ellebogen en schuine strepen, begrensd door ruiten (205) of vierhoeken, gevuld met gestileerde buffelkoppen, ruiten, sterren en kruisbloemen (216) of vierkanten, gevuld met ruiten en zwarte en roode driehoeken, omgeven door horens of sterren en driehoeken (280) of roode en zwarte vierkanten met witte randen of kruisbloemen (289). De randen rood en groen (205 en 280) of rood, groen en zwart (216) of rood, wit en groen (289), de grond wit. *Posso*.

L. 78, 72, 69 en 79, br. 78, 71, 67 en 77 cM.

1926/204, 215, 233, 236 & 286. Hoofddoeken, als voren, doch in het midden een vierkant, verdeeld in twee ongekleurde en twee zwarte, kleinere vierkanten (204) of in vier roode en vier ongekleurde driehoeken (286) of in vier kleinere vierkanten, gevuld met roode, groene en zwarte, vierpuntige sterren op gelen grond (236) of gevuld met vier roode cirkelsegmenten, omgeven door witte, paars gestreepte ruiten, met een zwart vierkantje als kern (233) of gevuld met groene en roode bladeren en gebogen takken (215). De omringende banden gevuld met zwart en wit gestreepte ruiten met roode omtrekken en gestileerde, roode buffelkoppen (204) of met witte en zwarte ruiten, zwarte en roode driehoeken met kromme uitsteeksels (buffelkoppen), groepen roode, witte en groene ruiten, enz. (215) of met roode en zwarte, vierbladerige bloemen en verticale banden met witte, paars gestreepte ruiten (233) of met rood, zwart en groene, vierbladerige bloemen en verticale banden met witte, zwart gestreepte ruiten (236) of met afwisselend roode, groene en zwarte driehoeken met cirkels in dezelfde kleuren aan den top (286). De randen rood en groen (286), zwart, rood en groen (236), zwart en rood (233), zwart (204) of wit (215). 204, 233, 236 en 286: *M.*, 215: *Posso*.

L. 79,5, 80, 77, 78 en 82, br. 79, 79, 75, 78 en 80 cM.

1926/200, 222, 229 & 231. Als voren, doch het vierkant in het midden verdeeld in zes deelen (200 en 229), waarvan vier driehoeken en twee vierkanten, de laatste gevuld met gestileerde buffelkoppen (200) of met zwarte ruiten, omgeven door roode stippen (229). Bij n°. 222 in het midden een roode ster, bij n°. 231 eene geel, rood en zwarte kruisbloem. De omgevende banden gevuld met ruiten, haakvormige figuren en gestileerde buffelkoppen (200) of roode, gestileerde buffelkoppen en witte, zwart gestreepte ruiten (222) of roode kruisbloemen en gestileerde buffelkoppen (229) of groene en roode ruiten, gestileerde buffelkoppen, kruisbloemen en roode sterren met een groene ruit als kern (231). De randen rood en geel (200), zwart en rood (222 en 229) of groen en rood (231), bij n°. 200 versierd met rechthoeken en cirkelbogen. 200 en 222: *Posso*, 229 en 231: *M.*

L. 72, 63, 70 en 75, br. 71,5, 62, 69 en 73 cM.

1926/202, 211, 224, 226, 267 & 278. Als voren, doch in het midden een vierkant, gevuld met eene vierbladerige, rood en ongekleurde bloem (267 en 278) of met een roode, vierpuntige ster, omgeven door lichtroode cirkelbogen (211) of met eene vierbladerige, rood en witte bloem met driehoekige, zwarte en roode uitsteeksels (226) of met eene vierbladerige bloem, omgeven door met gestileerde vogels (?) gevulde, ongekleurde driehoeken (202) of met een achtpuntige, ongekleurde ster op rooden grond, omgeven door zwarte en roode driehoeken (224). Langs de randen vierkanten, gevuld met witte en zwarte rechthoeken, paarze parallelogrammen en vierpuntige sterren (224) of met hetzelfde ornament als in het midden (202 en 211) of met in vier driehoeken verdeelde rechthoeken, gevuld met witte, zwarte en roode driehoeken (226) of met vierkanten, die in vier driehoeken verdeeld zijn, ieder gevuld met groene en roode ruiten en roode of ongekleurde cirkelbogen (267) of met in vier driehoeken verdeelde rechthoeken, gevuld met veelkleurige driehoekjes of roode cirkelsegmenten (278). In twee tegenover elkaar gelegen hoeken een gestileerde buffelkop, omringd door driehoeken en ruiten (226 en 278) of alleen door driehoeken (202 en 267) of alleen door ruiten (211). De beide andere hoeken door diagonalen in twee driehoeken verdeeld. De randen rood met zwarte en witte, geometrische figuren. 202, 224, 226 en 267: *M.*, 211 en 278: *Posso*.

L. 74,5, 77,5, 77, 66, 80 en 79, br. 74, 77, 77, 65, 79 en 78 cM.

1232/88, 1328/6 en 1926/194 & 260. Als voren (*signa*¹), doch donkerrood (88, 6 en 260) of vuurrood (194) en zwart op gelen grond. In het midden een vierkant, verdeeld in vier kleinere vierkanten, waarvan twee door de diagonalen in twee driehoeken verdeeld zijn. De beide andere vierkanten gevuld met gestileerde buffelkoppen. In de omgevende randen hetzelfde ornament en bovendien roode en zwarte

1) Vgl. ADRIANI en KRUYT, *Geklopte boomschors*, pl. II—V.

kruisbloemen (88) of ruiten met kromme en pijlpuntvormige uitsteeksels, paars en rood (6) of gele zandloopers op rooden grond en witte, zwart gestreepte ruiten met roode omtrekken (194) of vierbladerige, roode bloemen en zwarte, poortvormige figuren met gele omtrekken op rooden grond, gescheiden door zwarte ruiten (260). De randen zwart en rood (88 en 260) of paars en rood (6) of rood met ongekleurde halve cirkels en verticale lijnen (194). 88: *Toradja's*, 6: *Bolano*, *Tomini*-bocht, 194: *Posso*, 260: **M.**

L. 74, 85, 72 en 74, br. 72, 85, 71 en 73 cM.

1926/198, 230 & 258. Hoofddoeken, als voren, doch in het midden een vierkant, in een aantal kleinere verdeeld, die gevuld zijn met roode en blauwe ruiten met witte omtrekken (198) of roode ruiten met kromme uitsteeksels (buffelhorens) en paarse buffeloogen (230) of een paarse, vierpuntige ster, omgeven door twee groene en twee roode cirkelbogen (258). In de omgevende randen ruiten (198) of roode, groene en paarse kruisbloemen en door driehoeken omgeven ruiten (230) of paarse ruiten met roode uitsteeksels en roode driehoeken met kromme uitsteeksels (258). In twee hoeken een roode en een paarse driehoek (198) of roode, gestileerde buffelkoppes op witten grond (230) of eene roode, vierpuntige ster en paarse bloemen op witten grond (258). De randen blauw en rood (198), paars en rood (230) of groen en rood (258). 198: **M.**, 230 en 258: *Posso*.

L. 70, 66 en 70, br. 70, 65 en 69 cM.

1926/199, 227, 241 & 281. Als voren, doch in het midden een vierkant, verdeeld in zes (199 en 227) of vier (281) driehoeken of gevuld met een rood en zwarte ster (241). De driehoeken gevuld met (199, 227 en 281) of de ster omgeven door (241) vierpuntige sterren. Bij n°. 199 vier driehoeken zonder ornament, bij n°. 227 twee met ruiten en driehoeken gevuld. In de omgevende banden sterren, halve cirkels, ruiten en gestileerde buffelkoppes (199) of kruisbloemen en een dambordpatroon (227 en 241) of roode en zwarte kruisbloemen en vierkanten (281). In twee hoeken gestileerde buffelkoppes (227, 241 en 281) of vierpuntige sterren (199). De randen rood en zwart (199), rood, wit en zwart (227 en 241) of rood en ongekleurd (281), bij n°. 227 versierd met driehoeken, bij n°. 281 met een zigzaglijn. 199: *Posso*, 227, 241 en 281: **M.**

L. 72, 72, 67 en 67, br. 72, 70,5, 66,5 en 67 cM.

1926/197, 234, 248 & 259. Als voren, doch in het midden eene vierbladerige bloem, rood en paars (197), rood en geel (234) of lichtrood (248) of rood en zwart (259). In twee der bladeren zwarte driehoeken met groene en bruine omtrekken (197) of roode en zwarte driehoeken en ruiten (248) of roode en witte ruiten (259). De omringende banden gevuld met witte en zwarte ruiten, groene, roode en zwarte, vierbladerige bloemen, roode sterren en roode en zwarte driehoeken (197) of met vierbladerige, groene en zwarte bloemen en roode, vierpuntige sterren met groene kern en gele omtrekken (234) of met witte en zwarte ruiten op lichtrooden grond en door lichtroode diagonalen in vier driehoeken verdeelde rechthoeken (248) of met ruiten, die uit twee witte en twee roode driehoeken bestaan, op zwarten grond, begrensd door roode cirkels met afwisselend witte en zwarte kernen (259). Twee hoeken met gestileerde buffelkoppes. De randen rood en groen (197 en 234), rood, wit en zwart (259) of rood (248). 197, 234 en 248: **M.**, 259: *Koelasi*.

L. 86, 80, 75 en 69, br. 86, 79, 75 en 68 cM.

1926/196, 206 & 277. Als voren, doch in het midden een vierkant met eene groen en roode kruisbloem (277) of groene ruiten met roode omtrekken en buffelhorens (196) of vier vierkanten, ieder met eene witte kruisbloem op groenen grond (206). In de omringende randen roode en groene, gestileerde buffelkoppes en kruisbloemen (277) of rechthoeken en vierkanten, gevuld met gestileerde buffelkoppes of door de diagonalen in vier driehoeken verdeeld (196) of roode en zwarte ruiten met rechte en kromme uitsteeksels (206). De randen groen en rood (196 en 277) of zwart en rood (206), de grond geel (196 en 206) of wit (277). **M.**

L. 78, 72 en 73,5, br. 78, 69 en 73 cM.

1926/256, 265 & 276. Hoofddoeken, als voren, doch in het midden eene vierbladerige bloem, rood, groen en zwart gestreept (256) of rood en groen (265) of rood en zwart gestreept (276). De omringende banden gevuld met roode, groene en paarse, vierbladerige bloemen, gescheiden door roode, groene en zwarte ruiten (256) of met roode en groene ruiten met kromme uitsteeksels en driehoeken (265) of met rood en zwart gestreepte bloemen, gescheiden door roode cirkels tusssen groene en zwarte lijnen (276). In twee hoeken gestileerde, roode buffelkoppen (256 en 265) of groene sterren met rechte uitsteeksels en zwarte driehoeken met roode omtrekken (276). De grond wit, de randen rood en groen (256), rood en zwart (276) of met groene en roode driehoeken (265). *Posso*.

L. 71,5, 77 en 72, br. 71, 77 en 70 cM.

1926/193, 221, 239 & 290. Als voren, doch in het midden een vierkant, verdeeld in twee roode vierkanten of roode en zwarte driehoeken (290), terwijl de beide andere vierkanten gevuld zijn met roode, groene en zwarte sterren (193) of met gestileerde buffelkoppen (221 en 239) of met zwarte ruiten, omgeven door driehoeken (290). De omringende banden gevuld met witte en zwarte ruiten, roode en zwarte, vierbladerige bloemen en vierspakige wielen (193) of met gestileerde buffelkoppen, witte en zwarte ruiten en roode driehoeken op zwarten grond (221 en 239) of met roode en zwarte kruisbloemen en vierpuntige sterren met ankervormige uitsteeksels (290). De randen rood en zwart, bij n°. 239 met mica belegd. 193, 221 en 290: **M.**, 239: *Posso*.

L. 73, 83, 73,5 en 76, br. 72, 81, 72 en 75 cM.

1926/154, 254 & 282. Als voren, doch in het midden een vierkant, verdeeld in een groene, een gele en twee roode (154) of in twee witte, twee roode, twee groene en twee paarse driehoeken (254) of met eene roode, vierpuntige ster (282). Langs de randen ruiten met paarse cirkels langs de omtrekken, met een roode ster in het midden en omgeven door paarse banden met roode omtrekken (154) of vierkanten, die door roode of groene diagonalen in vier gelijke driehoeken verdeeld zijn (254) of rechthoeken met eene roode, vierpuntige ster (282). Twee hoeken omgeven door gele, paarse en roode rechthoeken met concentrische, paarse en roode cirkels in het midden (154) of met een rooden en zwarten, gestileerden buffelkop op gelen grond, omgeven door driehoeken en horens (282). 154 en 254: **M.**, 282: *Posso*.

L. 77, 88 en 71, br. 75, 87 en 71 cM.

1926/183, 225, 274 & 284. Als voren, doch het patroon bestaat uit een groot vierkant, omgeven door een oranje golflijn, door roode, oranje, paarse en groene lijnen in vier kleinere vierkanten en deze weder ieder in twee driehoeken verdeeld (183) of uit een vierkant, gevormd door oranje, roode en paarse driehoeken met eene vierpuntige, oranje en groene ster in het midden (274) of uit eene achtbladerige, oranje en groene bloem (225) of uit eene vierbladerige, roode en groene bloem (284). De hoeken blauw (183) of oranje en paars (225). Langs de randen een groene streep met roode, schuine strepen (183) of roode, groene en paarse strepen met roode bladkrullen in het tusssenliggende witte gedeelte (225) of roode en zwarte ellebogen (274) of paarse ruiten tusssen een oranje en een roode streep, met een groene stip in het midden (284). De grond wit. **M.**

L. 48,5, 51,5, 54,5 en 52,5, br. 47,5, 50, 54 en 52 cM.

1926/228, 273 & 285. Als voren, doch in het midden een vierkant, in negen paarse, roode of groene driehoeken met witte randen verdeeld, omgeven door rechthoeken, gevuld met roode, paarse of groene ruiten (228) of een zespuntige ster in een, door paarse en roode lijnen omsloten, gele ruit (273) of een rood vierkant, gevuld met witte, roode en zwarte ruitjes (285). In de omringende banden vierkanten en rechthoeken, gevuld met ruitjes (228) of met groene, paarse en roode kruisbloemen en groene en paarse, gestileerde buffelkoppen (273) of door diagonalen in vier driehoeken verdeeld (285). In twee hoeken gestileerde, roode buffelkoppen op witten grond, omgeven door paarse driehoeken (228) of paarse en groene buffelkoppen op

gelen grond (273) of zwarte en witte, gestileerde buffelkoppen op rooden grond (285). De randen rood en paars (228 en 285) of rood, groen en paars (273). M.

L. 62, 72 en 70, br. 61, 71 en 70 cM.

1232/89—91. Hoofddoeken (*sigā*¹), als voren, doch rood, geel en groen (90) of bovendien zwart (89 en 91) gekleurd. De doek verdeeld in vier groote vierkanten, waarvan twee door groene strepen in roode en gele vierkanten (89) of door groene diagonalen in vier driehoeken (90 en 91) verdeeld zijn. In de beide andere vierkanten in het midden een kruisbloem op gelen grond, bij n°. 89 omgeven door vier groene en vier roode cirkeltjes. Hieromheen drie randen, gevuld met driehoeken, rechthoeken en zandloopers. 89 en 91: *Toradja's*, 90: M.

L. 82, 83 en 74, br. 80, 74 en 73 cM.

776/45 & 45a²) en 1232/93. Als voren (*sigā*³), doch in het midden een groot, rood vierkant (45 en 93), waarin bij n°. 45a een kleiner vierkant, in roode, gele en vier ongekleurde driehoeken verdeeld, waarin zwarte cirkels en enkele roode sterren. Langs de randen zes gele banden, die door roode en witte strepen van elkaar gescheiden zijn en versierd met roode en zwarte Andreaskruisen, gestileerde bloemen of sterren, cirkels, ruiten en lanspuntvormige figuren (45) of twee witte en een gele band, waarin roode of zwarte bloemen en stervormige figuren (45a) of een gele en een ongekleurde band, met roode bloemen en sterren (93). In de hoeken van n°. 45a en 93 vierhoeken en rechthoeken, gevuld met kruisbloemen. — Voor het teekenen der figuren op deze doeken bedient men zich van een bamboepenseel. Ook de vrouwen dragen hoofddoeken of anders een haarband van bamboe. 45 en 45a: *Tomini-bocht*, 93: *Toradja's*.

L. 83, 89 en 85, br. 82,5, 89 en 81 cM.

1759/40. Als voren (*sigā*⁴), doch met zwarte en roode randen op gelen grond. De daartusschen liggende, gele banen door roode, zwarte en groene dwarsstrepen in vierkanten verdeeld, die evenals de vierkanten, waarin het midden is verdeeld, gevuld zijn met roode, groene en zwarte, stervormige figuren, gestileerde buffelkoppen en rijen driehoeken benevens witte, zwart gestreepte ruiten. *To Napoe*.

L. en br. 84 cM.

1759/29, 38 & 39. Als voren (*sigā*⁵), n°. 29 met een dubbel, diagonaal kruis met zwarte omtrekken; in het midden een vierkant, in acht driehoeken verdeeld, paars, rood en ongekleurd (29) of met een, uit roode krullen bestaande zon en in de hoeken buffelhorens op een steel van roode en groene ruiten (38) of concentrische, paarse en roode vierkanten (39); daaromheen paarse, roode en ongekleurde driehoeken en daartusschen sterren met verschillend gekleurde stralen en kransen van stippen (29) of concentrische randen, waarin rijen paarse of witte, zwart gestreepte driehoeken en paarse en groene ruiten (38) of vierkanten met roode, groene, paarse en zwarte kruisbloemen, ruiten, sterren, buffelhorens en driehoeken (39). Langs de randen gestreepte vierkanten en verschillend gekleurde driehoeken (29) of groene en roode (38) of paarse en roode (39) strepen. 29 gewone dracht, 38 voor aanzienlijken. 29: *To Onda'e*, 38: *To Lage*, 39: *To Napoe*.

L. en br. 72, 86 en 75 cM.

1759/24 & 27—28 en 1926/250. Als voren (*sigā*⁶), doch door dubbele, witte en zwarte (24 en 27) of driedubbele zwarte (28) of roode (250) diagonalen doorsneden; in de hoeken twee (28), drie (27) of vier (24) rijen blauwe, roode en gele driehoeken of een vierkant, waarin eene rood en groene kruisbloem, omgeven door twee

1) MEYER und RICHTER, *Celebes*, I, pl. XV. — ADRIANI en KRUYT, *Geklopte boomschors*, pl. II—V.

2) Serie 776 don. G. W. W. E. baron VAN HOËVELL, April 1890.

3) Vgl. MEYER und RICHTER, *Celebes*, I, pl. XV.

4) Vgl. ADRIANI en KRUYT, *Geklopte boomschors*, pl. III, fig. 5.

5) ADRIANI en KRUYT, *Geklopte boomschors*, p. 11 met pl. III, fig. 5.

6) ADRIANI en KRUYT, *Geklopte boomschors*, p. 11.

rijen roode en gele driehoeken (250); in het midden een vierkant, dat door de diagonalen in vier driehoeken verdeeld is, waarvan een rood en een blauw (24 en 27) of een rood en twee blauw (28) of twee rood en twee ongekleurd (250), de ongekleurde met roode en blauwe sterren (24 en 27) of cirkels van roode en zwarte stippen (28). Langs de randen breede (24 en 28) of smalle (250), roode strepen of ongekleurde, roode en blauwe driehoeken tusschen dubbele, zwarte strepen (27). 24, 27 en 28: gewone dracht der *To Pebato*, 250: *Posso*.

L. 77, 87, 84 en 71, br. 77, 87, 84 en 70 cM.

1926/218, 269 & 279. Hoofddoeken, als voren, doch in het midden een vierkant, gevuld met eene rood en gele kruisbloem (218 en 279) of door roode diagonalen verdeeld en vier driehoeken, die ieder met witte en zwarte driehoeken en ruiten gevuld zijn (269). In de omringende banden kruisbloemen (218), driehoeken en ruiten (269) of rechthoeken en vierkanten, die ieder met vier witte ruiten of kruisen gevuld zijn (279), bovendien bij alle gestileerde buffelkoppen. De randen geel, rood en paars (218) of rood en ongekleurd (269 en 279), de grond geel (218 en 279) of bruin (269). 218 en 269: *M.*, 279: *Posso*.

L. 66, 68 en 70, br. 64, 67 en 68 cM.

1710/100. Als voren¹⁾, doch met roode en zwarte figuren op gelen grond: in het midden in een vierkant een groote, achtpuntige ster, omgeven door stippen in cirkels; daaromheen in concentrische randen rijen kruisbloemen en gestileerde buffelkoppen in vierkanten en rechthoeken. De randen zwart, wit en rood. *Toradja's M.*

L. en br. 72 cM.

Zie pl. V, fig. 1.

1372/2. Als voren²⁾, doch de grond rood met uitsparing van ongekleurde (geel-achtige) ruiten en strepen. Het geheele doek in groote vierkanten verdeeld met randen, waarin rood-gele ruiten op zwarten grond, zwarte of met zwarte kruisstrepen gevulde rechthoekjes. In de vierkanten rijen ongekleurde of met zwarte kruisstrepen gevulde ruiten, gestileerde buffelkoppen, uit krullen bestaande, in het midden sikkelvormige figuren, door rijen met kruisstrepen gevulde driehoeken begrensd. Op de vierkanten in twee hoeken opgeplakte micacirkels. *Posso*.

L. en br. 70 cM.

1232/92 en 1759/23 & 37. Als voren (*sigas*), doch in het midden een vierkant, bestaande uit twee gele en twee roode driehoeken (92) of uit twee roode, twee gele en vier paarse driehoeken (23) of een onregelmatig, paars figuur (37). In twee tegenover elkaar liggende hoeken een vierkant, waarin een stervormig figuur, uit ruiten met hoornvormige uitsteeksels bestaande (92) of roode en paarse driehoeken met een dubbelen rand van roode driehoeken (23) of paarse en roode driehoeken met krullen aan de hoeken, omgeven door concentrische randen, waarin paarse, roode en zwart gestreepte driehoeken en ruiten (37). De buitenrand paars, gevolgd door een wit en zwarte streep (92) of ongekleurd (23) of paars met smalle, groene en breede, roodbruine strepen (37). 23 en 37 gewone dracht. 92: *Toradja's*, 23: *To Pebato*, 37: *To Lage*.

L. en br. 75, 72 en 87 cM.

1232/87. Als voren (*sigas*), doch met roodbruine en zwarte figuren op gelen grond. In het midden een vierkant met een kruisbloem, die door gele diagonalen doorsneden wordt, omgeven door een roodbruinen en een zwarten rand. De beide omringende banden gevuld met vierkanten, waarin achtbladerige en kruisbloemen, vierpuntige sterren met een witte ruit als kern en gestileerde buffelkoppen, omgeven

1) Vgl. ADRIANI en KRUYT, *Geklopte boomschors*, pl. III, fig. 5.

2) ADRIANI en KRUYT, *Geklopte boomschors*, II met pl. III, fig. 4.

3) Vgl. ADRIANI en KRUYT, *Geklopte boomschors*, p. II met pl. II—V.

4) Vgl. MEYER und RICHTER, *Célebes*, I, pl. XV.

door driehoeken met een krom uitsteeksel aan den top. Langs den rand afwisselend gele, zwarte en roodbruine strepen. *Toradja's*.

L. 80, br. 79 cM.

1372/1, 1456/22—23 en 1926/255. Hoofddoeken (*sigal*¹), als voren, met rose (1), roode en paarse (22), roode (23) of roode en zwarte (255) strepen op gelen (1, 23 en 255) of bruinen (22) grond. Het ornament bestaat uit geometrische figuren (rechthoeken, vierkanten, enz.), gevuld met uit krullen gevormde, gestileerde buffelkoppen (1, 22 en 255), ruiten (1, 22 en 23), halve cirkels (22 en 23), vierpuntige sterren met pijlpuntvormige uitsteeksel en vierbladerige bloemen (255). In het midden vier ruiten (22), of vier met roode driehoeken gevulde, halve gele cirkels (23), of twee vierkanten, gevuld met eene roode, vierbladerige bloem, of twee met een zwart of roode, vierpuntige ster met pijlpuntvormige uitsteeksel (255) of twee vierkanten, gevuld met gestileerde buffelkoppen en twee verdeeld in vier driehoeken (1). 1: *Posso*, 22: *To Bada*, 23: *Koelawi*, 255: **M**.

L. 75, 68, 64 en 75, br. 75, 68, 62 en 73 cM.

Zie pl. V, fig. 2 (1456/22).

1759/31—32 en 1926/315. Als voren, doch in een der hoeken een kwastje van roode en zwarte (31) of bovendien witte (32) kralen²). Ornament van n°. 31 en 32: driedubbel, zwart, diagonaal kruis van golflijnen; in het midden en in de hoeken door lijnen in acht of vier driehoeken verdeelde vierkanten, de driehoeken rood, paars en ongekleurd (31) of rood, groen en ongekleurd (32); om het middelste vierkant een rand met ruiten (32) of twee concentrische randen met ruiten en vierkanten (31); om de vierkanten in de hoeken twee rijen driehoeken (32) of in driehoeken verdeelde vierkanten (31). Langs de randen rijen roode strepen en randen met ruiten; daartusschen zwarte cirkels van stippen met stralen, bij n°. 31 ook varenblad(?)-figuren en twee menschen. Ornament van n°. 315: in het midden vier vierkanten, door roode diagonalen met hoornvormige uitsteeksel ieder in vier driehoeken verdeeld, die ieder met een zwart en roode driehoek gevuld zijn; omgeven door een rand van oranje en zwarte ruiten en zwarte zandloopers. De beide buitenranden rood met hoornvormige uitsteeksel. Daartusschen eene rij zwarte kruisen. Langs den rand groepen van vier paarse en roode horens. — 31 en 32 mochten alleen gedragen worden door hen, die meerdere menschen hadden gedood. 31 en 32: *To Pebato*, 315: **M**.

L. 96, 82 en 99, br. 96, 82 en 97 cM.

b. Schouderdoeken.

1926/174 & 191. Schouderdoeken, van witte boomschors, versierd met drie strooken roode (174) of roode en paarse (191) figuren, aan de beide uiteinden en in het midden: zigzaglijnen, kruisen, stippen en verticale lijnen met korte, horizontale uitsteeksel (174) of twee rijen driehoeken, met de toppen tegen elkaar gekeerd, begrensd door breede, paarse en smalle, roode lijnen. 194: voor kinderen(?), **M**, 191: *Posso*. L. 92 en 88, br. 18 en 38 cM.

1926/129³) & 132. Als voren, doch het patroon bestaat uit groene cirkels met roode kernen (132) of uit roode, groene, oranje en blauwe cirkels (129), die door witte lijnen in vier (129) of acht (132) gelijke deelen verdeeld zijn. Bij n°. 132 bovendien roode en oranje ruiten. Langs de randen roode ruiten (129) of blauwe cirkels (132), die door witte lijnen in vier gelijke deelen verdeeld zijn. **M**. L. 132 en 119, br. 35 en 32,5 cM.

1926/156 & 187. Als voren, doch het patroon bestaat uit rechthoeken, gevuld met roode, groene en paarse (156) of roode, witte en paarse (187) driehoeken, gescheiden

1) ADRIANI en KRUYT, *Geklopte boomschors*, 11—12. — MEYER und RICHTER, *Celebes*, I, pl. XV, fig. 8. — SARASIN, *Ritzen in Celebes*, II, 110, fig. 48.

2) ADRIANI en KRUYT, *Geklopte boomschors*, 18.

3) Vgl. MEYER und RICHTER, *Celebes*, I, pl. XV, fig. 5. — KAUDERN, o. c. II, 217, bild 83, middelste figuur.

door witte (156) of witte, roode en paarse (187) lijnen. Bij n°. 187 bovendien roode, witte en paarse ruiten en ronde, paarse, roode en zwarte bloemen op witten grond. Aan de uiteinden van n°. 156 roode, gestileerde buffelkoppen in een vierkant. *Posso*.

L. 134 en 133, br. 26 en 21,5 cM.

1926/145 & 148. Schouderdoeken, als voren, doch het patroon bestaat uit kleine, groene, omsloten door groote, roode driehoeken (145) of uit blauwe driehoeken met hoornvormige uitsteeksels (148). De overige ruimte gevuld met paarse (145) of blauwe (148) stippen op witten grond, bij n°. 148 in door roode lijnen begrensde rechthoeken. Onder de driehoeken een breede, oranje (145) of blauwe (148) band. Daaronder bij n°. 148 eene rij, in witte en grijze driehoeken verdeelde vierkanten met roode omtrekken. De buitenrand paars (145) of rood en oranje (148). **M.**

L. 132 en 130, br. 36 en 35 cM.

1926/182 & 272. Als voren, doch het patroon bestaat uit eene rij groene of blauwe, oranje en roode of zwarte driehoeken (272) of uit twee rijen groene en roode of oranje en paarse driehoeken, gescheiden door twee roode lijnen, waartusschen schuine, oranje en paarse lijnen (182). De tweede helft van n°. 272 verdeeld in ruiten, begrensde door groene en oranje lijnen, in wier kruispunten vierpuntige sterren gevormd worden. **M.**

L. 134 en 132, br. 39,5 en 38 cM.

1926/133, 137 & 151. Als voren, doch het patroon bestaat uit groepen tegen elkaar gekeerde, roode, witte, blauwe en ongekleurde driehoeken, gescheiden door roode, blauwe en ongekleurde lijnen (133) of uit gele driehoeken met roode omtrekken en witte driehoeken met groene loodlijnen in, door blauwe dwarsstrepen begrensde rechthoeken (151) of uit afwisselend zwarte en oranje, pijlpuntvormige figuren, begrensde door zwarte en oranje lijnen langs den rand (137). 133 en 137: **M.**, 151: *Koelawi*.

L. 127, 132 en 132, br. 35, 31,5 en 31,5 cM.

1926/184 & 188. Als voren, doch het patroon bestaat uit een (184) of twee (188) rechthoekige, blauwe strooken met oranje en roode cirkels. Daartusschen bij n°. 188 een gerekte, blauwe ruit met oranje rand en daarin een rood ruitje met oranje rand. Aan weerskanten daarvan bij n°. 184 een roode strook met witte cirkels. Langs de randen eene rij oranje ruiten met groene of witte kern (184) of witte en roode ruiten (188) en roode, hoornvormige uitsteeksels op witten grond. **M.**

L. 132 en 130, br. 30 en 29,5 cM.

1926/180. Als voren, doch het patroon bestaat uit vierbladerige, roode bloemen met groene bladnerven op witten grond in vierkanten, begrensde door een roode lijn. Langs de randen een witte strook met roode dwarslijnen. De buitenrand blauw. **M.**

L. 132, br. 32 cM.

1926/152—153. Als voren, doch het patroon bestaat uit smalle (153) of bredere (152) banden, gevuld met groene en roode driehoeken of met zwarte ruiten met roode omtrekken, roode buffelhorens en bij 152 ook groene vlekken, op witten grond. *Posso*.

L. 134 en 130, br. 27 en 26 cM.

1926/135—136, 149 & 185. Als voren, doch het patroon bestaat uit rechthoeken, gevuld met groene, roode, witte en zwarte ruiten en driehoeken (135) of uit groepen met de toppen tegen elkaar gekeerde, groene en roode driehoeken, door witte lijnen begrensde (136) of uit roode, groene, witte en paarse ellebogen, zandloopers, driehoeken en ruiten (149) of uit rechthoeken, gevuld met groene, pijlpuntvormige figuren met witte omtrekken, groene driehoeken met witte omtrekken, roode ruiten met groene kern en witte omtrekken op rooden grond (185). Aan de uiteinden bovendien gestileerde buffelkoppen (135), groene en roode strepen (136), of een negenpuntige ster in een vierkant, dat in acht driehoeken verdeeld is (149). *Posso*.

L. 131, 132, 118 en 128, br. 24,5, 27,5, 23 en 26,5 cM.

1926/175 & 177. Schouderdoeken, als voren, doch het patroon bestaat uit zwarte (175) of groene (177) ruiten met roode omtrekken en hoornvormige uitsteeksels, bij n°. 175 afgewisseld door roode en groene, vierbladerige bloemen, boomen met roode, hoornvormige uitsteeksels en groepen roode en zwarte ruiten en groene driehoeken. Aan de uiteinden van n°. 175 twee rijen zwarte en roode driehoeken, gescheiden door een rij roode, zwarte en groene driehoeken. Langs den rand van n°. 177 groene en roode vierkanten. *Posso*.

L. 90 en 130, br. 22,5 en 26 cM.

1926/176, 179 & 181. Als voren, doch het patroon bestaat uit boomen met schuine (176 en 179) of horizontale (181) roode en groene strepen met roode, hoornvormige takken (gestileerde buffelhorens), bij n°. 176 ook cirkels (oogen) op witten grond, gescheiden door roode en groene, verticale lijnen (176 en 181) en door roode, groene en zwarte ruiten (176 en 179) op witten (176 en 181) of gelen (179) grond. 176: *Posso*, 179 en 181: *M*.

L. 130, 136 en 132, br. 29, 27 en 28,5 cM.

1926/166. Als voren, doch het ornament bestaat uit drie rijen rood en geel gekleurde, vierbladerige bloemen op witten grond, in vierkanten, omsloten door roode, zwarte en gele lijnen. De buitenranden rood met zwarte cirkeltjes. *M*.

L. 133, br. 30 cM.

1926/138. Als voren, doch het patroon bestaat uit blauwe en oranje, schuinstaande figuren in den vorm van een dubbelen zwaluwstaart op witten grond. Langs de randen een rij blauwe en oranje ruiten tusschen roode lijnen. De buitenrand blauw. *M*.

L. 134, br. 39 cM.

1926/139. Als voren, doch het patroon bestaat uit door blauwe, roode en groene lijnen gevormde driehoeken, waarin roode, blauwe of groene cirkels, en uit roode, blauwe en groene dwarsbanden op witten grond. *M*.

L. 131, br. 29 cM.

1926/140. Als voren, doch het patroon bestaat uit gele, blauwe en zwarte ruiten met roode omtrekken, de zwarte met roode, kromme uitsteeksels (buffelhorens). De randen rood en paars. *M*.

L. 134, br. 31 cM.

1926/143. Als voren, doch het patroon bestaat uit twee rijen afwisselend blauwe en oranje ruiten, begrensd door een smalle, groene streep en een breeden, blauwen band. *M*.

L. 136, br. 34 cM.

1926/144. Als voren, doch het patroon bestaat uit paars, rood en groen gekleurde boomfiguren, omsloten door een rij afwisselend groene en roode ruiten. De buitenrand paars en rood. *M*.

L. 130, br. 30,5 cM.

1926/146. Als voren, doch het patroon bestaat uit paarse, vierpuntige sterren, omgeven door roode cirkeltjes, in door paarse lijnen op witten grond gevormde vierkanten. De rand rood. *M*.

L. 134, br. 31 cM.

1926/147. Als voren, doch het patroon bestaat uit twee banden evenwijdige, schuine, roode lijnen, gescheiden door een horizontale band van dezelfde lijnen tusschen groene horizontale strepen. De buitenrand rood, gevolgd door een dubbele, groene lijn. *M*.

L. 131, br. 34 cM.

1926/155. Als voren, doch het patroon bestaat uit rechthoeken, gevuld met roode, blauwe en witte ruiten met groene omtrekken, concentrische, rood, blauw, wit en groen gekleurde driehoeken met tegen elkaar gekeerde toppen, blauwe ruiten met roode buffelhorens op witten grond en onregelmatige, door rechte lijnen in ruiten gevormde figuren. *M*.

L. 128, br. 31 cM.

1926/157. Schouderdoek, als voren, doch het patroon bestaat uit rechthoeken, gevuld met groepen concentrische, rood, wit, blauw en groen gekleurde ruiten in het midden, ingesloten door blauwe en groene driehoeken. De rechthoeken gescheiden door banden, gevuld met schuine, blauwe, groene en roode strepen. **M.**

L. 134, br. 30 cM.

1926/190. Als voren, doch het patroon bestaat uit zwarte en roode vierkanten, zwarte driehoeken en witte, zwart gestreepte ruiten op rooden grond, roode en zwarte ruiten met roode buffelhorens aan de hoeken en roode buffelooien op witten grond. *Posso.*

L. 118, br. 30 cM.

1926/189. Als voren, doch het patroon bestaat uit blauwe ellebogen met witte, gele en groene randen op rooden grond, vierbladerige, roode, witte en groene bloemen op gelen grond, geel en rood gekleurde ruiten op zwarten grond, groen en rood gekleurde cirkels op gelen grond, zwarte cirkelbogen met witte omtrekken, enz., alles in rechthoeken. **M.**

L. 124, br. 29,8 cM.

1926/162. Als voren, doch het patroon bestaat uit zwarte en oranje ruiten met roode omtrekken en buffelhorens, vierbladerige, rood, groen of oranje gekleurde bloemen, roode, vierpuntige sterren met oranje kern en oranje vlekken. Aan beide uiteinden een rij zwarte en groene driehoeken met oranje en roode omtrekken, begrensd door dwarsbanden, gevuld met rood en witte ruiten op zwarten grond. *Posso.*

L. 86, br. 25,5 cM.

1926/163. Als voren, doch het patroon bestaat uit afwisselend paarse, groene en witte vierkanten, onsloten door een breeden, oranje en een smallen, rooden rand. **M.**

L. 128, br. 29,5 cM.

1926/160. Als voren, doch het patroon bestaat uit zevenpuntige, roode en grijze sterren in vierkanten, wier zijden met roode en grijze driehoeken omboord zijn. Verder dubbele buffelhorens met een roode en groene ruit in het midden in vierkanten, begrensd door banden schuine, roode en zwarte lijnen. In de smalle dwarsbanden poortvormige figuren, in de breede groene en roode cirkelsegmenten op zwarten grond. **M.**

L. 124, br. 31,5 cM.

1926/158. Als voren, doch het patroon bestaat uit concentrische, rood, wit en zwart gekleurde ruiten, driehoeken en zwarte, schuine strepen. De dwarsbanden gevuld met groepen roode en witte driehoeken op zwarten grond. *Posso.*

L. 66, br. 26 cM.

1926/126. Als voren, doch het patroon bestaat uit ruiten met zwarte en groene kernen en roode, hoornvormige uitsteeksels, zwarte en roode rechthoeken met dezelfde uitsteeksels en vierpuntige sterren. Aan het ene uiteinde een rij driehoeken met rechte uitsteeksels, aan het andere een groep roode en zwarte vierkanten met witte omtrekken. *Posso.*

L. 83,5, br. 25 cM.

1926/178. Als voren, doch het patroon bestaat uit roode en groene, onregelmatige vlekken op witten grond. *Posso.*

L. 110, br. 22,5 cM.

1926/173. Als voren, doch het patroon bestaat uit vierkanten, die ieder in vier roode, twee witte en twee zwarte driehoeken verdeeld zijn, wier toppen in het midden samenkomen. De vierkanten door witte, horizontale en groene, verticale lijnen begrensd. De buitenrand rood. **M.**

L. 132, br. 32,5 cM.

1926/170. Schouderdoek, als voren, doch het patroon bestaat uit paarse ruiten met bruine, hoornvormige uitsteeksels en bruine, vierpuntige sterren met paarse kern op gele grond. Langs den rand paarse driehoeken met gele en bruine omtrekken. **M.**

L. 132, br. 33 cM.

1926/169. Als voren, doch het patroon bestaat uit een rij witte en zwarte ruiten op groenen grond met roode omtrekken en zwarte driehoeken met witte omtrekken. Langs den eenen rand een rij witte ruiten, waarin een zwarte, vierpuntige ster, omgeven door een roode ruit met wit en zwart gestreepte rand in groene ovalen. De andere rand rood met wit en zwart gestreepte omtrekken. *Posso.*

L. 134, br. 27 cM.

1926/186. Als voren, doch het patroon bestaat uit paarse boomen met roode, groene, paarse of oranje bladeren, gescheiden door vierbladerige, roode, groene, paarse of oranje bloemen op witten grond. Verder een rij rechthoeken, die door witte diagonalen verdeeld zijn in vier blauwe en paarse of oranje driehoeken. De buitenrand paars. Daarnaast aan eene zijde twee roode lijnen, waartusschen oranje driehoeken, met de basis naar elkaar toegekeerd. **M.**

L. 128, br. 35 cM.

1926/165. Als voren, doch het patroon bestaat uit concentrische, oranje en groene ruiten en groene driehoeken met een oranje bloem in het midden. Langs een der zijden een breede, oranje strook met groene randen en daaronder een smalle, paarse rand. **M.**

L. 130, br. 35 cM.

1926/130. Als voren, doch het patroon bestaat uit roode en zwarte, concentrische ruiten op witten grond. De tusschenruimte gevuld met roode en zwarte cirkels en stippen. Langs den rand een rij ruiten. — Voor kinderen? *Posso.*

L. 52,5, br. 24 cM.

1926/128. Als voren, doch het patroon bestaat uit achtpootige, gestileerde insecten, groen, zwart en bruin, zonder kop, met gespleten staart in door dubbele, groene en blauwe lijnen gevormde ruiten op witten grond. De rand bestaat uit schuine, evenwijdige, groene strepen en stippen tusschen twee horizontale, oranje lijnen. **M.**

L. 134, br. 38 cM.

1926/134. Als voren, doch het patroon bestaat uit rood en paars gekleurde ruiten met hoornvormige, roode uitsteeksels op witten grond in vierkanten, begrensd door roode, paarse of groene lijnen. *Posso.*

L. 128, br. 28 cM.

1926/192. Als voren, doch de eene helft ongekleurd, de andere rood, met franje aan de beide uiteinden. **M.**

L. 209, br. 44,5 cM.

1926/142. Als voren, met franje aan de beide uiteinden, doch het patroon bestaat uit: in het midden twee en aan de uiteinden één rij roode en blauwe driehoeken. De overige ruimte gevuld met ruiten met hoornvormige uitsteeksels, sterren en bloemen, blauw, rood of zwart op witten grond. *Posso.*

L. 72, br. 31 cM.

c. Baadjes ¹⁾.

1. Van boomschors.

1759/54. Vrouwenbaadje (*karaba* of *lemba* ²⁾), van geklopte *tea*-bast (*Artocarpus Blumei* ³⁾), lichtrood bruin, behoudens de einden der mouwen uit één stuk,

1) ADRIANI en KRUYT, *De Baré'sprekende Toradja's*, II, 222—223.

2) O. c. 218. — ADRIANI en KRUYT, *Geklopte boomschors*, 9 vlg. met pl. V, fig. 1 en 2. — KRUYT, *Woordenlijst*, 32 en 40 s. v.

3) DE CLERCQ, n°. 338.

sterk getailleerd, zoodat de onderrand puntig uitstaat. Ronde halsopening met aangenaaid, klein, staand kraagje, overigens gesloten. Onderrand met uitgeknipte franjes. Als garen zijn bastvezels gebruikt. M.

H. 48, br. zonder mouwen 42—61, br. over de mouwen 120 cM.

1759/55. Vrouwenbaadjie (*lemba ralmibi*¹⁾), als voren, doch in *limbi*-sap genadeld, klein, staand kraagje, overigens gesloten. Onderrand met uitgeknipte franjes. Als teeken van rouw gedragen.

H. 45, br. zonder mouwen 40—56, br. over de mouwen 103 cM.

967/1²⁾ en 1232/101. Als voren (*lemba*³⁾), van aaneengenaaide stukken bruine boomschors. De halsopening, de opening der mouwen, de okselholten en de onderrand bij n°. 1 zwart omboord. De halsopening van n°. 101 aan den binnenkant met grijs katoen gevoerd. Op de borst bij n°. 1 een driehoekig opnaaisel en alles met bestiksels van geel garen versierd. 1: M., 101: *Toradja's*.

H. 62,6 en 54, br. tusschen de mouwen 44,5 en 44, l. mouwen 43 en 45 cM.

1456/33 en 1926/61. Als voren (*lemba*⁴⁾), doch van een dubbele laag boomschors, de binnenste bruin, de buitenste rood gekleurd. Gesloten, met eene lange, verticale (33) of korte, ronde (61) halsopening, omboord met een zwart strookje met witten rand (33) of met drie rijen witte vezels doortstikt (61). Korte mouwen met een strookje zwarte (33) of witte (61) boomschors. In het midden nauw, naar onderen wijd uitstaande. Aan de voorzijde onderaan breede, witte en zwarte (33) of witte en roode (61) strooken en talrijke opgenaaide, smalle, roode, witte en zwarte. 33: *Koelawi*, 61: M.

H. 52 en 41, br. tusschen de schouders 55 en 46, l. mouwen 20 en 19 cM.

1372/6—7, 1456/42 en 1710/105. Als voren⁵⁾, voor vrouwen; donkerbruin (6) of zwart (7, 42 en 105), met cirkeltjes van mica beplakt. Staande kraag op ronde opening, met een bruin (6, 7 en 105) of rood (42) touwtje te sluiten. Korte mouwen, sterk ingesnoerde taille met ingezette, driehoekige stukjes zwart (6) of rood (7, 42 en 105) katoen. Wijd uitstaande, ronde onderrand. Langs den hals bij n°. 6 twee met driehoeken gevulde, zwarte strepen; op de onderste helft aan eene zijde bij n°. 6 en 105 evenwijdige strepen. 6 en 7: *Posso*, 42: *To Bada*, 105: *Toradja's*.

H. 50, 57, 59 en 57, br. over de mouwen 78, 86, 79 en 96 cM.

1759/57 en 1926/59. Als voren (*kalewa*⁶⁾), uit slechts één laag zwarte (57) of uit een laag zwarte en een laag bruine boomschors (59) bestaande. Op borst en rug vier rechthoekige stukken wit katoen, door roode (57) of zwarte (59) driehoeken gescheiden. Op de schouders gele (57) of geel en roode (59) driehoeken met roode krullen. De mouwen met verlengstukken van wit katoen, bij n°. 59 begrensd door afwisselend witte en gele driehoeken met roode basis. 57: *To Napoe*, 59: M.

H. 62 en 68, br. 33—77 en 33,5—86, br. over de mouwen 88 en 98 cM.

1232/98 & 100 en 1926/60. Als voren (*lemba*⁷⁾), van een dubbele laag boomschors, de bovenste zwart, de onderste bruin. Op de borst en den rug trapezia van rood

1) ADRIANI en KRUYT, *Geklopte boomschors*, 7.

2) Serie 967 don. C. F. DRIESSEN, Nov. 1893.

3) ADRIANI en KRUYT, o. c. 218. — Idem, *Geklopte boomschors*, p. 9 vlg. met pl. V, fig. 1—2. — KRUYT, *Woordenlijst*, 40, s. v. — VAN HOVELL, *T. I. T. L. Vb.* XXXV, 25. — MEYER und RICHTER, *Celebes*, I, pl. XIV, fig. 27.

4) ADRIANI en KRUYT, o. c. 10. — *Med. Ned. Zend. Gen.* XI, 148.

5) Vgl. ADRIANI en KRUYT, *Geklopte boomschors*, 9—11 en 20. — MEYER und RICHTER, *Celebes*, I, p. 58, n°. 480 met pl. XIV, fig. 27.

6) ADRIANI en KRUYT, *Geklopte boomschors*, 20—21. — SARASIN, *Reisen in Celebes*, II, fig. 41—42.

7) ADRIANI en KRUYT, *De Borst-sprekende Toradja's*, II, 218. — VAN HOVELL, *T. I. T. L. Vb.* XXXV, 25. — MEYER und RICHTER, pl. XIV, fig. 26—27.

en ruiten van wit katoen (98) of rechthoekige strooken wit katoen (100 en 60), gescheiden door driehoeken van rood (60) of zwart (100) katoen. De mouwen van n°. 98 met verlengstukken van wit, die van n°. 60 met verlengstukken van wit en oranje katoen. 98 en 100: *Toradja's*, 60: *M.*

L. 64, 58 en 59, br. 38—84, 36—68 en 33—73, over de mouwen 96, 87 en 98 cm.

1456/34 & 41 en 1926/64. Vrouwenbaadjes, als voren, (n°. 34 en 41: *lemba*¹⁾, n°. 64: *limoero*), n°. 34 voor meisjes; van een dubbele laag boomschors, de binnenste bruin, de buitenste geel (34) of zwart (41 en 64); gesloten, met recht ingesneden halsopening, die met een roode, zwart gerande (34) of met een witte streep (41) of met een roode, met gele en groene draden doorstikte streep (64) omhoog is. Deze streep loopt bij n°. 34 en 41 over rug en borst door en is op de borst met witte kruisen (34) of met rijtjes van rood en groen katoen (41) versierd. De einden der mouwen rood (34), wit (41) of geel (64). Aan de voorzijde onderaan roode en zwarte banen en strepen, met smalle, witte, verticale en kruisstrepen bennaaid (34) of breede, roode en witte en smalle, witte, roode en zwarte reepen, de breede roode met opgelegde, witte sterren en ruiten en zwarte en witte strepen, met groen katoen vastgenaaid (41) of roode en witte strepen, met verticale, groene draden doorstikt (64). Het smalste gedeelte van n°. 64 met witte, groene en roode draden horizontaal doorstikt. 34 en 41: *Koelawi*, 64: *Doeloe*.

H. 47, 50 en 53, br. taille 33, 33,5 en 34,5, over de mouwen 64,5, 73 en 72 cm.

1456/45. Als voren²⁾, van zeer dunnen, roodbruinen boombast, de buitenzijde met hars (?) besmeerd. De rond uitgesneden halsopening aan de buitenzijde belegd met een reep witten boombast met rose randen en beschilderd met zwarte en gele randen en kruisen en roode stippen. *Pakoeli*, *Paloe-dal*.

H. 42, br. tusschen de schouders 56, l. mouwen 29 cm.

1232/102. Als voren (*tali wombo*³⁾, doch kleiner en van witten, onbeschilderden boombast, uit twee aan elkaar genaaide deelen bestaande, met opstaanden kraag. — Wordt door de vrouwen bij wijze van hoofddoek gedragen. *Toradja's*.

H. 25, br. tusschen de schouders 45, l. mouwen 37 cm.

1372/8. Als voren⁴⁾, voor vrouwen; uit twee aan elkaar genaaide stukken bestaande, geheel gesloten, met zeer korte mouwen; ronde, opstaande kraag, door een touwtje te sluiten. Sterk ingesnoerde taille met ingezette driehoekjes van blauw katoen; de onderrand rond. Geheel beschilderd en bovendien bedekt met zwarte micastippen. De versiering vertoont: op den kraag groepen van verticale, witte, zwarte en rose strepen, op de zijden een gele of oranje grond en daarop eene combinatie van ruiten, krullen en rozetten binnen randen of in groote groepen in zwart, rose, paars en groen. *Posso*.

H. 53, br. over de mouwen 86 cm.

1926/125. Als voren, doch rood, met korte mouwen. In het midden van het baadje een horizontale en aan de uiteinden der mouwen twee verticale, witte strooken, die door dubbele, groene en roode lijnen in groepen van vier driehoeken verdeeld zijn. *M.*

H. 53, br. over de mouwen 125 cm.

1759/56. Vrouwenbaadje (*karaba*⁵⁾, *lemba*), als voren; sterk getailleerd, zoodat de onderrand uitstaat; ronde halsopening met aangenaaid, staand kraagje, verder geheel gesloten. De buitenzijde geheel beschilderd: horizontale en verticale rijen aan

1) ADRIANI en KRUYT, *Geklopte boomschors*, 10 en 20. — *M. N. Z. G.* XL, 148. — ADRIANI en KRUYT, *De Bari'e-sprekende Toradja's*, II, 218.

2) SARASIN, II, 35. — MEYER und RICHTER, *Celiber*, I, pl. XIV, fig. 26.

3) ADRIANI en KRUYT, *De Bari'e-sprekende Toradja's*, II, 220.

4) Vgl. ADRIANI en KRUYT, *Geklopte boomschors*, 9 vlg. met pl. V.

5) ADRIANI en KRUYT, *Geklopte boomschors*, 9 vlg. met pl. V. — Idem, *De Bari'e-sprekende Toradja's*, II, 218.

elkaar sluitende roode, paarse en gele driehoeken en ruiten, door dubbele, roode of paarse strepen begrensd. Op de voorzijde bovendien rijen kransen van stippen met een roode in het midden. — Door jonge meisjes der *To Pebato* gedragen.

H. 45, br. zonder mouwen 42—57, br. over de mouwen 107 cM.

776/44. Vrouwenbaadjie, als voren, met korte mouwen; van zwart geverfde boomschors, de einden der mouwen met een breede strook wit katoen omboord en op borst en rug met opnaaisels van wit en van oranje katoen, in den vorm van onregelmatige rechthoeken en gelijkbeenige driehoeken. — Door de *To Napoe*-vrouwen gedragen en moeielijk verkrijgbaar. *Tomini*-bocht.

L. 70, br. over de schouders 86 cM.

1232/99. Als voren (*lemba*¹), doch de hals met rood katoen omboord en daaronder twee rijen driehoeken, gevormd door witte en roode draden. De mouwen, het smalste gedeelte en de onderrand met rood en geel gebloemd katoen omboord. Verder is het baadjie versierd met driehoeken met hoornvormige uitsteeksels en achtpuntige sterren, gevormd door witte en roode draden. De buitenzijde zwart, de binnenzijde bruin. *Toradja's*.

L. 57, br. 40 cM.

1759/48—49. Als voren (*amboelca*²), doch rechthoekig, met een rechthoekig, bij n°. 49 met rood garen omstikt gat in het midden; de einden met korte, uitgeknipte franjes. Eene zijde beschilderd: gele grond, waarop paarse langsstrepen en groote driehoeken, dwarsranden met rijen driehoeken of verdeelde vierkanten (49) of dwarse rijen roode en paarse driehoeken, gescheiden door dwarsbanden, waarin verschillende, gedeelde, paarse vierkanten en ruiten (48); de grenslijnen zwart en driedubbel (49) of dubbele, rechte of gevlamde, zwarte strepen (48); n°. 49 bovendien met talrijke kransen van zwarte stippen met een roode als kern; n°. 48 op het midden breede, paarse langsstrepen. — Ouderwetsch en alleen bij feesten voor zieken gedragen. 49: *To Onda'e*, 48: *To Pebato*.

L. 203 en 227, br. 23 cM.

2. Van katoen.

1232/97. Vrouwenbaadjie (*lemba*), van rood katoen, de hals- en borstopening met wit katoen omboord. De mouwen lang, van onderen nauwer wordend. In den oksel is een driehoekig stuk gezet. Stranddistricten der *Toradja's*.

L. 26, br. 37, over de mouwen 123 cM.

1456/20. Als voren³), doch van ingevoerd, blauw katoen, met wit katoen gevoerd; met korte mouwen, de halsopening kan door een touwtje dichtgerogen worden; geheel gesloten, van onderen zeer wijd uitstaand, in het midden nauw en daar belegd met een rondgaande strook rood katoen en in schuine richting met rechthoekige lappen wit katoen. *To Bada*.

H. 63, br. tusschen de schouders 35, l. mouwen 38 cM.

1456/36. Als voren (*lemba*⁴), doch van rood katoen met voering van donkerbruinen, geklopten boombast. Geheel gesloten met recht ingesneden halsopening en korte mouwen; in het midden nauw, naar onder wijd uitlopend. De einden der mouwen van oranje katoen; de hals omboord met blauw katoen met witte randen; over rug en borst een streep van blauw katoen met witte randen, op de borst met kruisen en sterren van verschillend gekleurd katoen geborduurd. Op de voorzijde onderaan breede strooken wit en blauw katoen en smallere van rood en oranje; hierop vele sterren en lijnen in rood, groen, geel en wit katoen en zilverdraad geborduurd. *Gimpoe*.

H. 54, br. tusschen de schouders 52, l. mouwen 17 cM.

1) *M. N. Z. G.* XL, 159. — *T. J. T. L. Vt.* XXXV, 25. — MEYER und RICHTER, pl. XIV, fig. 26—27.

2) ADRIANI en KRUYT, *Geklopte boomschors*, 13, 25. — Idem, *De Baré's-spreekende Toradja's*, I, 366, II, 223.

3) *M. N. Z. G.* XL, 147. — Vgl. SARASIN, *Reisen in Celebes*, II, pl. III, p. 107, fig. 42.

4) *M. N. Z. G.* XL, 148. — MEYER und RICHTER, *Celebes*, I, p. 59a.

1008/16—17¹⁾. Vrouwenbaadjes, zonder mouwen, als voren, doch van groen neteldoek, met zilveren sterren. Van voren dicht, met diep uitgesneden halsopening, die bij 17 met reepjes bladgoud omboord is. De armopeningen met opengewerkte driehoeken van bladgoud omboord. *Paloe*-baai.

L. 54 en 58, br. tusschen de schouders 75 en 81 cM.

d. Lendendoeken.

804/251. Lendendoek, bestaande uit een stuk witte, geklopte schors van den *kajoe boejang*²⁾. — Door mannen gemaakt. *Toradja's*.

L. 225, br. 113 cM.

e. Rokken (*sarong's*)³⁾.

1. Van boomschors.

1377/10. *Sarong*, van den geklopten bast (*foeja*) van een jonge ficussoort, roodbruin. *Tomori*.

Br. (dubbel gevouwen): 139, h. 94 cM.

1456/43. Slaapsarong (*koemoe pasoea*⁴⁾), van bruinen, geklopten boombast; ruw; uit één stuk, aan elkaar geklopte koker zonder naad. — Algemeen door vrouwen gebruikt om daarin te slapen. *Koelawi*.

H. 196, br. (dubbel gevouwen): 176 cM.

1759/16. Als voren (*kasoea*⁵⁾), van geklopten bast van den *noenoe*-boom (*Urostigma* sp.⁶⁾); roodbruine koker met sporen van een fijnen *foeja*-hamer. — De *noenoe* (*waringin*)-bast wordt bijna alleen in *Napoe* voor het vervaardigen van kleedingstukken gebruikt. *To Napoe*.

H. 144, br. (dubbel): 257 cM.

1456/68. Vrouwenarong⁷⁾ (*topi*), van geklopten, bruinen boombast; gesloten koker, zonder naad, over de hoogte geribt. Zuidelijke oever van het *Possomeer*.

H. 135, br. (dubbel gevouwen): 110 cM.

776/43. Als voren⁸⁾, met plooiën, van grove, geklopte, witte boomschors. De bovenrand naar buiten omgeslagen en de rok door middel, van een, onder dien rand geplaatsten rotanband om het midden bevestigd; van achteren wordt een gedeelte bij wijze van tournure opgenomen. Door vrouwen der *To Napoe* gedragen.

L. 110, br. 86 cM.

43/116. Rok, van witte boomschors, het midden versierd met twee rijen, met de toppen naar elkaar gekeerde driehoeken en verder een aantal groene, bruine en gele stippen. *Posso*.

L. 112, br. 87 cM.

1926/326—327. Als voren, doch met een patroon van roode, elkaar snijdende, rechte lijnen, die in een driehoek uitloopen, omgeven door zwarte cirkeltjes met roode omtrekken. Langs den rand een rij paarse en enkele roode, verticale evenwijdige strepen. Bei n°. 327 bovendien aan de hoeken gestileerde buffelkoppen. *Posso*.

L. 100 en 106,5, br. 80 en 86 cM.

1926/316—317 & 328. *Sarong's*, als voren, doch het patroon bestaat uit ronde, roode bloemen, gescheiden door kruisen en strepen (316) of groepen van drie elkaar

1) Cat. Bat. Tent. n°. 2021.

2) WEBER *I. A. f. E.* III, *Suppl.* 36.

3) Vgl. ADRIANI en KRUYT, *Geklopte boomschors*, 8 vlg. — *De Baré's-spreekende Toradja's*, II, 217, 223.

4) ADRIANI en KRUYT, *Geklopte boomschors*, 8, 9. — MEYER und RICHTER, *Celebes*, I, p. 54, n°. 488. — *De Baré's-spreekende Toradja's*, II, 318. — KAUDERN, *I Celebes obygdter*, I, 247, 249.

5) Vgl. ADRIANI en KRUYT, *Geklopte boomschors*, 2 en 9.

6) DE CLERCQ, n°. 1442: *Ficus Benjamina*.

7) ADRIANI en KRUYT, *Geklopte boomschors*, 8. — MEYER und RICHTER, *Celebes*, I, p. 57, n°. 346.

8) VAN HOEVVELL, *Tudja, Poso en Saesoe* (*T. I. T. L. Vh.* XXXV), 5, 24, 43.

kruisende lijnen, die in driehoeken uitloopen, alles omringd door cirkeltjes (317 en 328). Bij n°. 317 bovendien ruitvormige groepen evenwijdige, rood en groene lijnen. Aan den rand verticale, roode (316) of groene (317) lijnen. 316: *M.*, 317 en 328: *Posso*.

H. 84, 131 en 77, br. 99, 119,5 en 110 cM.

1328/1 en 1372/5. Slaapsarong's¹⁾, het patroon bestaat uit paarse en roode, ronde bloemen, gele en roode, tienpuntige sterren met paarse, cirkelvormige uitsteeksels en vierbladerige, rood, geel en paarse bloemen (1) of uit rood en paarse, stralende zonnen met dikke of dunne stralen, groepen van roode en paarse, rechte strepen, ruiten met gekromden staart, groepen van vier ruiten, ieder met een rechthoek als kern, sterren, cirkels en door cirkelbogen omgeven kruisen (5). 1: *Bolano, Tomini-bocht*, 5: *Posso*.

L. 153 en 100, br. (dubbel): 169 en 120 cM.

1926/323. Als voren, doch met een patroon van door de diagonalen in vier driehoeken verdeelde vierkanten. Het hoofd (*kapala*) met twee rijen, met de basis aan elkaar sluitende driehoeken, door een dubbelen rand van het lichaam (*badan*) gescheiden. De figuren donkerbruin op gelen grond. *Koelawi*.

L. 198, br. 105 cM.

1926/150. Als voren, doch het patroon bestaat uit groepen blauwe en roode, in het midden ook paarse en witte, horizontale banden op gelen grond. De rand wit, rood en paars. *M.*

L. 210, br. 51 cM.

1232/95. Pronksarong (*saloedende*²⁾), als voren, doch de figuren rood, zwart en geel, in verticale rijen van drie figuren onder elkander, in den vorm van molenvieken, wagenraderen en spinnen, terwijl verder over het doek roode en zwarte stippen verspreid zijn. *Toradja's*.

L. 130, br. 93 cM.

1759/58. Als voren (*saloedende*³⁾), met dezelfde kleuren beschilderd: langs de randen rijen ruiten en verder vier breede banen, waarin kruisen met een ruit met hooren aan de einden, uit gekromde bladeren samengestelde sterren en in een der banen eenige zittende vogels. *To Onda'e*.

L. (dubbel): 136, br. 79 cM.

1926/332. Als voren, doch het patroon bestaat uit ronde, groen en rood of groen en paars gekleurde bloemen, omringd door groene of paarse cirkeltjes. Dezelfde cirkeltjes vormen in driehoeken verdeelde ruiten. *Posso*.

L. 90, br. 66,5 cM.

1926/333. Als voren, doch het patroon bestaat uit ronde, rood en groene bloemen, omgeven door roode en groene cirkeltjes en uit vierbladerige, paars, rood en groen gestreepte bloemen. *M.*

L. 127, br. 83 cM.

1926/318. Als voren, doch door roode lijnen in met roode en paarse driehoeken gevulde vierkanten met groene diagonalen verdeeld. Het hoofd (*kapala*) met eene rij roode, groene of paarse, met ruiten gevulde driehoeken, door drie rijen ruiten tusschen roode lijnen van het lichaam (*badan*) gescheiden. *M.*

L. 136, br. 103 cM.

1926/319. Als voren, doch versierd met ronde, paarse bloemen, met rood en zwarten kelk, vierbladerige, rood, wit en zwart gekleurde bloemen, zevenbladerige, roode bloemen, roode ruiten met hoornvormige uitsteeksels aan de vier hoeken (gestileerde buffelkoppen) en vijfpuntige sterren. *Koelawi*.

L. 131,5, br. 94 cM.

1) Vgl. ADRIANI en KRUYT, *Geklopte boomschorz*, 8—9.

2) *M. N. Z. G.* XXXVIII, 200, XI, 146, 159. — *T. I. T. L.*, Vh. XXXV, 25. — ADRIANI en KRUYT, *De Baré's-spreekende Toradja's*, I, 291, II, 224.

3) ADRIANI en KRUYT, *Geklopte boomschorz*, 8, 9.

1926/320. Pronksarong, als voren, doch versierd met ruiten, gevormd door roode lijnen met groene kruisen aan de snijpunten, roode cirkels met groene en roode middellijnen, rood gestreepte, gehoornde figuren (gestileerde buffelkoppen) met groene omtrekken en groepen van vier paarse om een rooden cirkel. *Koelawi*.
L. 98, br. 88 cM.

1926/321. Als voren, doch met roode, groene en zwarte figuren: vierbladerige bloemen, vier- en negenpuntige sterren en ruiten met hoornvormige uitsteeksels, omgeven door roode stippen (buffelogen), versierd. *Posso*.
Br. 125,5, h. 117 cM.

1456/67. Als voren¹⁾, doch door rood, paars en geel gestreepte banden langs de randen en over de hoogte in vierkanten verdeeld en hierin vierpuntige sterren met een kruis overdwars, waaraan ruitvormige punten, alles in paars, rose en geel met zwarte randen. *Tolage*.

H. 71, br. (dubbel gevouwen): 141 cM.

1232/94. Saloedende²⁾, als voren, doch door een horizontale en een aantal verticale, roode lijnen in een aantal rechthoeken verdeeld. In elk dier rechthoeken een gele ruit, door eene donkerroode omgeven, beide met een witten rand met zwarte streepjes en een roode, aan weerskanten hoornvormig uitlopende lijn met zwarte, hoornvormige uitsteeksels aan weerskanten en een ruit in het midden. Ook de ruiten met roode horens aan de uiteinden en zwarte horens aan de middenhoeken. *Toradja's*.

L. 136, h. 91 cM.

1232/96. Saloedende³⁾, als voren, doch met roode, gele en groene figuren beschilderd, door breede, beschilderde banden in witte banen verdeeld. De breede banden versierd met zwart gestreepte rechthoeken en torvormige figuren en bestaande uit twee verschillend gekleurde parallelogrammen, omlijst door een witten rand met zwarte streepjes. Op ongeveer de helft van de vier zijden heeft deze figuur een pootvormig uitsteeksel. De breede, witte banen versierd met twee torvormige figuren en vierbladerige bloemen. Om de *sarong* een rand van aaneensluitende vierkantjes, verdeeld in langwerpige rechthoekjes of in driehoekjes. Hieromheen een breede rand van roode, witte en gele, verticale strepen. *Toradja's*.

H. 82, l. 114 cM.

1926/334. Als voren, doch het patroon bestaat uit ronde, rood en groene bloemen, omgeven door roode cirkels en achtpuntige, groene sterren met een rooden cirkel als kern, omgeven door kleine, roode cirkels. *Koelawi*.

H. 77, br. 114 cM.

1372/4. Slaapsarong (?)⁴⁾, als voren, doch het patroon bestaat uit groote, paarse vlekken, onregelmatige, roode, paarse en blauwe strepen, enkele roode strepen met pijlpunten en regelmatige, roode, stralende zonnen. *Posso*.

Br. (dubbel gevouwen): 157, h. 115 cM.

1926/330. Als voren, doch het patroon bestaat uit ronde, roode bloemen met zwarten omtrek en kelk, omgeven door zwarte cirkeltjes en gescheiden door roode rechthoeken. *Posso*.

H. 115,5, br. 125 cM.

1926/322. Als voren, doch het patroon bestaat uitsluitend uit ronde, roode bloemen, omgeven door zwarte cirkeltjes met roode omtrekken. *M*.

H. 97, br. 134,5 cM.

1) Vgl. ADRIANI en KRUYT, *Geklopte boomschorz*, 8. — MEYER und RICHTER, *Celebes*, I, p. 57, n°. 645 met pl. XV, fig. 2.

2) *M. N. Z. G.* XL, 146. — *T. I. T. L. Vb.* XXXV, 25. — ADRIANI en KRUYT, *Geklopte boomschorz*, 9.

3) *M. N. Z. G.* XXXVIII, 200, XL, 159.

4) Vgl. ADRIANI en KRUYT, *Geklopte boomschorz*, 8 en 9.

1759/59. Slaapsarong (*koemoe*¹), als voren, doch beschilderd met regelmatige rijen cirkels, waarin een groen kruis en bundels over elkaar liggende, roode en paarse stralen. *To Napoe*.

H. 88, br. (dubbel): 133 cM.

2. Van katoen.

1008/3²). Lipa³) loewoe, van geruit katoen, met groepen van witte en zwarte, elkaar kruisende lijnen; de eene zijde glanzend. *Loewoe*.

L. 383, br. 76 cM.

1008/10. Als voren, doch met een groot aantal elkaar kruisende, lichtroode lijnen op donkerrooden grond, waardoor kleinere en grootere, roode rechthoeken worden omsloten. De *kapala* met twee groepen van vijf breede, met kruisen gevulde, en vijf smalle, witte strepen. *Loewoe*.

L. 415, br. 74 cM.

1008/4. Lipa loewoe⁴), als voren, doch met een ruitpatroon van elkaar kruisende zwarte lijnen en witte strepen op rooden grond. *Loewoe*.

L. 448, br. 74 cM.

1008/2. Als voren, doch de uiteinden aan elkander genaaid; met een ruitpatroon van elkaar kruisende groepen van blauwe lijnen op rooden grond. De *kapala* met groepen van vijf enkele, of dubbele, witte lijnen, die de blauwe loodrecht kruisen. *Loewoe*.

L. 222, br. 75 cM.

1008/1. Lipa loewoe⁵), als voren, doch de uiteinden niet aan elkander genaaid; met elkaar kruisende groepen donkerblauwe strepen en witte lijnen op rooden grond. *Loewoe*.

L. 426, br. 68 cM.

1008/7. Als voren, doch door elkaar kruisende groepen van oranje en witte lijnen op rooden grond in een groot aantal vierkanten verdeeld. In den *kapala* groepen van vijf enkele of dubbele, witte strepen. *Loewoe*.

L. 382, br. 73 cM.

1008/8. Lipa loewoe⁶), als voren, rood, doch door groepen witte en zwarte, elkaar kruisende lijnen en strepen in rechthoeken verdeeld, die door paren elkaar kruisende, zwarte lijnen in vier vierkanten zijn verdeeld. *Loewoe*.

L. 456, br. 74 cM.

1008/5. Als voren, doch met elkaar kruisende groepen van oranje, groene en zwarte lijnen op rooden grond. In den *kapala* groepen van 5 enkele en 5 dubbele, witte of lichtblauwe lijnen. *Loewoe*.

L. 426, br. 83 cM.

1008/9. Lipa loewoe⁷), als voren, rood, doch met elkaar kruisende groepen van lichtroode en groene lijnen. De *kapala* als voren. *Loewoe*.

L. 424, br. 73 cM.

1008/6. Als voren, rood, doch met breede banden van elkaar kruisende, groene en lichtroode lijnen. *Loewoe*.

L. 446, br. 75 cM.

1008/14⁸). Als voren (*lipa sabe*), doch van halfzijde, kersrood en zwart geruit. De *kapala* als voren, doch de witte langsstrepen door roode en zwarte strepen recht-hoekig gekruist. *Paloe-haai*.

L. (dubbel) 428, br. 72 cM.

1) ADRIANI EN KRUYT, *Geklopte boomschors*, 8. — Idem, *De Bar'e-sprekende Toradja's*, II, 318. — KAUDERN, o. c. I, 247, 249.

2) Cat. Bat. Tent. p. 189, n°. 2024.

3) MATTHES, *Beog. Wab.* 541, s. v. *lipa* met *Atlas*, pl. XIV, fig. 2.

4) Cat. Bat. Tent. n°. 2024.

5) Cat. Bat. Tent. n°. 2024.

6) Cat. Bat. Tent. n°. 2024.

7) Cat. Bat. Tent. n°. 2024.

8) Cat. Bat. Tent. n°. 2019.

1008/15¹). Als voren (*lipa sabe wènampoelawèng*²), doch lichtrood en paars geruit op donkerrooden grond. De *kapala* met vijf breede en vijf smalle langsstrepen van gouddraad door lichtroode en paarse strepen rechthoekig gekruist. *Paloe*-baai.

L. (dubbel) 432, br. 71 cM.

f. Broeken³).

1710/71. Broek (*sepa, sorara* of *sabenga*), van gewezen, wit katoen (*pandan*), zeer stevig, met korte pijpen; onder den bovenband en onder aan de pijpen aan de binnenzijde een stuk rood en blauw gestreept katoen. Als treksnoer een zeer stevig, van wit katoen gevlochten wit koord. — Vrouwenarbeid, mannendracht van een *Toradja* uit *Rante Pau*.

Br. 42, l. 55 cM.

g. Billappen.

776/49. Billap (*palape*⁴), van een stuk huid van den *Celebes*-buffel (*Anoa depressicornis*) met staartje aan het ondereinde. De haren geheel verdwenen. — Met het haar naar buiten gedragen. *Tomini*-bocht.

L. 63, br. 32 cM.

1300/30b. Bilmat⁵), als voren, van de harige huid van een jongen buffel; rechthoekig, de hoeken van een der korte einden afgerond, het andere oëlvormig bijgesneden; de lange zijden uitgeschulpt. *Toradja*'s.

L. 59, br. 26 cM.

1300/30c. Als voren, doch van geitenvel, schildvormig, het smalle einde omgebogen en voorzien van een latje, waaraan met knoopen twee lussen van touw zijn bevestigd. — Tot bedekking der *partes posteriores*. *Toradja*'s.

L. 42, br. 21—25 cM.

1456/26. Bilschort⁶), van het vel van een gemsbuffel (*Anoa depressicornis*), langwerpig rond, het ondereinde met staart, het bovineinde naar buiten omgeslagen. Door het omgeslagen stuk en den bovenrand is een touw gestoken, met knoopen bevestigd en hieraan geregen een stuk van hetzelfde vel in den vorm van acht samenhangende ovalen. — Wordt met de haarszijde tegen de *partes posteriores* gedragen. *To Bada*.

H. 45, br. 29 cM.

1300/30a. Bilmat, van diagonaal gevlochten, ongekleurde *pandan*-bladreepen; rechthoekig, aan een der korte einden de hoeken omgevouwen en met rood garen vastgenaaid; aan een der hoeken een lus, aan het andere een touwtje. *Toradja*'s.

L. 46, br. 20,5 cM.

1456/25. Als voren⁷), van ongekleurde, zigzagvormig gevlochten biezen (?); vlechtpatroon in twee richtingen. De lange zijden naar achteren toe omgevouwen, evenals de daartusschen liggende, korte zijde en met rood garen vastgenaaid. Door dit gedeelte is een koord geregen, om het matje om het middel te bevestigen. De eene zijde met zwart hars beschilderd, waardoor een ruitpatroon gevormd is. — Voor mannen en jongens. *To Bada*.

L. 36,5, br. 17 cM.

1) Cat. Bat. Tent. n°. 2020.

2) MATTHES, *Boeg. Wdb.* 634, s. v. *wènamng*: „gouddraad”.

3) ADRIANI en KRUYT, *De Bardè-sprekende Toradja*'s, II, 222. — KAUDERN, *I Celebes obygdter*, I, 246.

4) KAUDERN, *I Celebes obygdter*, II, 414, s. v.

5) SARASIN, *Reizen in Celebes*, I, 261.

6) SARASIN, *Reizen in Celebes*, II, p. 105, fig. 40, de tweede persoon van links. — MEYER and RICHTER, *Celebes*, I, p. 59, n°. 340 met pl. XIV, fig. 25.

7) Vgl. MEYER and RICHTER, *Celebes*, I, pl. XIV, fig. 24, pl. XIX, fig. 13. — SARASIN, *Reizen in Celebes*, I, 261.

A. Regenschermen.

1300/31. Regenschermer (*boroe*¹⁾), van de bladeren van een ficussoort (*Ficus Livingstonia*?), bestaande uit twee rechthoekige matten, aan eene der lange zijden door een reepje blauw katoen aan elkaar verbonden, aan den tegenover liggenden rand en op drie andere plaatsen met verschillend gekleurd garen doorstikt. — Wordt zoowel als regenschermer gebruikt, wanneer zij als een dakje boven het hoofd wordt geplaatst, als om er op te slapen. *Toradja's*.

L. 109, br. (dubbel gevouwen): 52 cM.

---

1) ADRIANI en KRUYT, *De Baré's-spreekende Toradja's*, I, 208, 232, 292, 409, 410, II, 188. — KRUYT, *Woordenlijst*, 14, s. v. *boru*.

AANVULLINGEN EN VERBETERINGEN.

Deel XVI, blz. 21, achter 300/963—964, bij te voegen:

2054/3¹⁾). Kan, van rood aardewerk, met platten bodem, buikige wanden, die naar boven dunner worden en vooruitstekende tuit. De buitenzijde met bladfiguren en bloemranken en *relief* versierd. Op de bovenzijde van het handvat een ingegrift driehoeksornament en aan de zijkanten ruiten en *relief*. Langs den bovenrand een ornament van, met cirkelbogen gevulde driehoeken. De opening ovaal. *Pampanoca*.

H. 10, dm. 11,5 cM.

Deel XVI, blz. 78, achter 1009/67, bij te voegen:

2054/4. Vaasje, van rood aardewerk, van onderen het dikst en met een breeden band bladkrullen en *relief* versierd. Naar boven dunner wordend, eerst olijfvormig en dan cilindervormig, met een smallen band bladkrullen en *relief* onder den bovenrand. De bodem plat. *Pampanoca*.

H. 13,5, dm. 8,5 cM.

Deel XVI, blz. 51, achter 1009/20, bij te voegen:

2063/1²⁾). Krisband³⁾), van bruin leder, de binnenzijde met rood flanel gevoerd, de buitenzijde met gouddraad overtrokken, waarin in het midden de volgende *Korān*-verzen met zwarte Arabische karakters: *Soera IX*, vers 51, X, 107, XI, 8 en 59, XXIX, 60, XXXV, 2 en XXXIX, 39. Langs de kanten opschriften met roode Arabische karakters. De randen en de scheidingslijnen van groene zijde. Aan het eene einde een lus, aan het andere lange, roode franje. *Z*.

L. 182, br. 4,8 cM.

Deel XVIII, Blz. 7, n. 2, staat: Serie 369, lees: 368.

Blz. 10, r. 11 v. b. en blz. 12, r. 10 en r. 20 v. b. staat: *barangang*, lees: *banvangang*.

Blz. 36, staat: 1456/23, lees: 1456/123.

Blz. 37, noot 1, literatuur, bij te voegen: *Pandecten van het adatrecht*, VII, p. 125—135 en 231—232.

Blz. 39, staat: 1808/341, lees: 1108/341.

Blz. 45, r. 15 en 19 v. b. staat: *lantjoe*, lees: *lantjoe*.

Blz. 47, r. 6 v. o. staat: *pasapoe palaloe*, lees: *pasapoe paloeloe*.

Blz. 50, staat: 1009/119, vorstelijk huis. Bij te voegen in de literatuur: MATTHES, *Over de Adat's of gewoonten der Makassaren en Boegineezen* (*Versl. Med. Kon. Acad. v. Wetensch.*, afd. Letterk. 3e reeks II, p. 141—144).

1) Serie 2054 don. dr. H. E. TH. VAN SILLEVOLDT, Maart 1924.

2) Serie 2063 don. A. J. ENSINK, Nov. 1924.

3) Vgl. LOENÉR, *Het woen in Ned-Indië* (*Bull. Kol. Mus.* n°. 29), pl. XX, fig. 2. — JASPER, *Wesfkunst*, 291.

- Blz. 50, r. 1 v. o. en blz. 51, r. 1 v. b. staat: *poeri-poeri*, lees: *poewi-poewi*.
 Blz. 51, r. 11 v. b. staat: *laloeng*, lees: *laloeng*.
 Blz. 51, r. 26 v. b. staat: *bongka*, lees: *pahongka*.
 Blz. 51, r. 27 en 28 v. b. staat: *karang*, lees: *karang*.
 Blz. 51, r. 9 v. o. staat: *gaba*, lees: *gabak*.
 Blz. 78, n. 4, bij te voegen: VOSMAER, *Verk. Bat. Gen.* XVII, p. 83.
 Blz. 90, n. 2, bij te voegen: GOEDHART, *T. I. T. L. Vk.* L, p. 484—486.
 n. 3, bij te voegen: *T. I. T. L. Vk.* II, p. 85—86 en 101.
 n. 4, bij te voegen: *T. I. T. L. Vk.* II, p. 86 en I, p. 482—486.
 Blz. 91, Groep VI, bij te voegen: Literatuur: GOEDHART, *T. I. T. L. Vk.* L, p. 487—488.
 Groep VII, bij te voegen: Literatuur: GOEDHART, l. c. p. 486—487.
 Blz. 92, n. 1, bij te voegen: *T. I. T. L. Vk.* II, p. 105.
 n. 6, bij te voegen: *T. I. T. L. Vk.* L, p. 488—489.
 Blz. 98, n. 1, bij te voegen: BECCARI, *Nuova Guinea*, etc. p. 289.
 Blz. 110, n. 1, bij te voegen: KAUDERN, *I Celebes obygdter*, I, 247.
 Blz. 119, n. 3, bij te voegen: KAUDERN, *I Celebes obygdter*, I, 246—247, met bild 82 (p. 245)
 en 84 (p. 247), II, 37—62.
 Blz. 141, n. 1, bij te voegen: KAUDERN, o. c. II, 41, bild 18 en 46, bild 20.

NAAM- EN ZAAKREGISTER.

A.

Aanvalswapens, 1, 92.
 Aardewerk, 104.
Aidi wara, 70.
 ADRIANI, DE. N., 41, 100—106, 109, 110,
 113—115, 117—123, 125—129, 132, 135,
 136, 141—150.
 AFFELEN VAN SAEMSFOORT, C. A. VAN, 81,
 87, 88.
Alloe, 30.
Alooe, 71, 72.
 Ambtskleeding door poppen voorgesteld, 38.
 Amulet, 65, 66.
Ana batjing, 73.
Ana batjing lae-lae, 73.
Anämmi, bundeltjes, 92.
Anoa depressicornis, 54, 98, 149.
 Armbanden, 39, 47, 121.
 Armringen, 47, 82.
 Armsieraden, 121.
Arcempigi, 71.
Artocarpus Blumei, 141.

B.

Baadjes, 37—42, 47, 48, 58, 59, 85, 141—145.
Bada, 109.
 BAKKERS, J. A., 1, 37, 53, 61, 62, 64.
Bali (?), 27.
Balister, 125.
Baloevoor, *kampung*, 87.
 Bamboekoker, 35, 104, 118.
 Bamboeschacht, 1.
 Bamboestaafjes, 64.
 Band, 47.
 Banden om de broek op te houden, 86.
Bangkaai, 85, 89, 90, 92, 98, 99.
Bangkala, 30.
Baoe-Baoe, *kampung*, 88.
Baroega, vorstelijke, 52.
Bibid, 38.

BECCARI, O., 82, 87, 92, 94, 152.
 Bedekking van het benedenlichaam, 85.
 Bedekking van het bovenlichaam, 85.
 Beenring, 122.
 Beenversiering, 122.
 Begravenissen, voorwerpen bij — gebruikt, 64, 99.
Beha, 105.
 Bekken, 54.
Bent, *kampung*, 87, 89.
 Berg-Boegingeen, 36.
 Bezweringsboek, 77.
 Bidkastje, 74.
 Bidkleed(je), 76.
Bikeroo, 62.
 Billap, 149.
 Bilmat, 149.
 Bilschort, 86, 149.
Binamoe, 45, 70, 72, 77, 91.
Bissoe-instrument, 75.
Bissoes, 67—75.
Bissoet, door de — gebruikte voorwerpen, 67
 —75.
 Blaasinstrumenten, 55.
 Blaasroer, 35.
 Blaasroeren met toebehooren, 35.
 BLANKENBERG, J. D., 66.
 BLUME, Prof. C., 1, 95.
 BOCK, C., 27.
 Boeginees, aanzienlijke, 39.
Boekomba, 63, 67.
Boelo alas-laryang, 71.
Boelo lae-lae, 71.
Boelo paseya-seya, 70.
Boeloe koempa, 69.
Boeton, 79—81, 83—91, 93—96, 99, 100.
 Bogen, 94.
Bolans, 115, 133, 146.
Bolio, 87.
Bone, 1, 8, 36, 37, 42, 43, 53, 65.
Bonerate, 33, 75.
 Boombastklopper, 92.

Boompje, 59.
 Boomschors, monsters geklopte, 92.
 Boomschorsbewerking, 92.
 Bordenhanger, 102.
 Borduurwerk, 53.
 Borstbedekking, statie —, 37.
 Borstsieraden, 120.
 Boschbouw, 90.
 Bouquetten, het maken van, 59.
 Bouwkunde, 87.
 BRAAM MORRIS, D. F. VAN, 1, 62.
 Brief (ven), 77, 78.
 Brief, Makassaarsche, 77.
 Broek, 38—40, 47, 48, 59, 149.
 BROERS, J., 29, 91.
 Bruid, 41, 46—48.
 Bruidegom, 41, 46—48.
 Bruidegoms-kostuum, 48, 49.
 Bruidsbed, 45.
 Bruidskostuum, 48—50.
 Buikband, 122.
 Baikgordel, 47, 64.
 BÜTTIKOFER, Dr. J., 125.

C.

Caecalpina Bonducella, 61.
Celebes-buffel, 149.
Celebes-koekoek, 120.
Cervus moluccensis, 125.
 Circumcisie, gereedschappen voor de, 64.
 CLERQ, F. S. A. DE, 46, 61, 141, 145.
Coix lacryma, 120.
Conus-schelp, 120.
Corypha gebanga L., 109.
Corypha umbraculifera L., 102, 107.
Cynophithecus heeki MATSCHIG, 125.
Cyperus Malaccensis LAM., 109.

D.

Dans, 57.
 Danshuis, 58.
 Dansmeiden, 58.
 Dekseltes, 62.
 Deurgordijn, 90.
 Dievenknots, 45.
Djampoewa, 2—7, 10, 11, 14, 16, 23, 29—32.
Djencponto, 91.
 Dobbeltgereedschap, 61.
 Dobbelspel, 61.
 Doek(je), 38—40, 47, 48, 123.
Dolloc, 143.
 Dolken, 28—34.

Dolkmes, 33.
 Donderbus, 96.
 Doodenbord, 65.
 Doodkist, 64.
 Doosje, 89.
 Doozen, 88, 89.
 Draagstoelen, 47.
 Drank, 78, 100.
 DRIESSEN, C. F., 142.
 Drinkbeker, 79.
 Drinknap, 103.
 Dubbeltjes, Nederlandsche, 91.

E.

EERDMANS, A. J. A. F., 1, 37, 47, 48, 62, 64.
 ELBERT, J., 78—80, 82, 89, 90, 98—100.
 ENGELHARD, H. E. D., 54—57, 61, 62, 64.
 ENSINK, A. J., 151.
 Etensmand, 80, 100.

F.

Fakkelt, 73, 74.
 Fakkels (vorstelijke), 73.
 Feesten, voorwerpen bij — gebruikt, 62.
Ficus Benjaminia, 145.
Ficus Livingstonia, 150.
 FILET, G. A., 102.
 Filigraanwerk, 53.
 Flesch, 103.
 Flesch (omvlochten), 105.
Flores, 86.
 Fluiten, fluitje, 55.
 Fluiten (dubbele), 55.
Foeja, 110, 126—128, 145.
 Foltertuig, 45.
 Folterwerktuigen, 45.
 FREYTAG, J. H. W., 89.

G.

Gadjung, 69.
 Galabandje, 37.
 Gala-(hof)kostuum, 48—50.
Garofa, 43.
 Geboorten, voorwerpen bij — gebruikt, 64.
 Geneeskunde, 62, 76.
 Gereedschap tot bereiding, gebruik en bewaring van spijzen, 78, 100.
 Gereedschappen van misdadigers, 45.
 Gewichten, 91.
Gimpoe, 114, 144.
 Gitaar, 57.

Gnetum-Gnemon-vezels, 98.
 Godsdienst, 62, 99.
 Godsdienst, voorwerpen op den — betrekking hebbende, 65.
 GOEDHART, O. M., 152.
 GOEZEN, A. J., 93—96.
 Gordel, 38—40, 122.
 Gordijn voor een bruidsbed, 98.
Gova, 2—7, 10, 11, 14, 16, 23, 29—32, 43, 44, 47, 50—60, 62, 63, 65—67, 75—77.
 GRAAFLAND, N., 123.
 Grafteeken, 64, 99.
 Groentenschaal, 104.
 Grondstoffen, 92.
 Grondstoffen, verkrijging van — en hunne bewerking, 92.
 GRUBAUER, Prof. A., 78, 79, 82, 87—92, 94, 96, 99, 109, 125.

H.

Haarband, 119.
 Haarnaalden, 58.
 Haarsieraad, 46.
 Haarwring, 40.
 Halsketting, 120.
 Hals sieraden, 82, 120.
 Handboei, 98.
 Handel, 91.
 Handelsvaartuig, 44.
 Handschrift, 78.
 Hanesporen, doos met, 60.
 Hanger, 79, 102.
 Harnaas, krijgs-, 36.
 HART, C. VAN DER, 60, 87, 91, 92.
 HASSELT, A. L. VAN, 101, 102.
 Heelkunde, 62, 76.
 HEIN, Dr. W., 24, 32.
 HELMKAMPF, Dr. H. C. A. E. C., 4.
 Heupgordel, kind-, 86.
 Hoeden, 37, 84, 85, 123, 124.
 HOEN en Zonen, L. 't, 27, 85, 94.
 HOËVELL, G. W. W. C. Baron VAN, 12, 13, 16, 19, 20, 42, 75, 121, 125, 135, 142, 145.
 HOFF, A., 78.
 Hofkled, 37.
 Hoofdhanden, 125.
 Hoofdbedekkingen, 83, 123.
 Hoofddeksel, 83.
 Hoofddoeken, 38, 39, 46, 129—137.
 Hoofdvingen, 47, 125—128.
 Hoofdsieraden, 57, 119.
 Hoofdtooisels, 68.
 HOOGVEEN, K., 84.

HORST, Dr. D. W., 85, 90.
 Huis, vorstelijk, 50, 51.
 Huusraad, 87, 89.
 Huwelijk, voorwerpen die op het — betrekking hebben, 45.
 HUYSSERS, Mr. H. F. J., 94.

I.

Instrument om misdadigers mede te binden, 45.
 Islâm, voorwerpen op den — betrekking hebbende, 75.

J.

Jacht, 90.
 Jachtlans, 90.
 JANSSEN, H. G., 25.
 JASPER, J. E., 62, 72, 81, 87, 88, 100—103, 105—107, 109, 115, 124, 151.

K.

Kabaena, 80.
Kaili, 105, 108, 123.
 Kalkdoos, 115.
 Kalkkoker(tje), 116—118.
 Kalkpotje, 81.
 Kan, 151.
Kandari, 78, 80, 81, 84, 87, 88, 90, 93, 95.
Kangeroa, 120.
Kanfjing, 73.
 KAUDERN, W., 129, 137, 145, 148, 149, 152.
 Kind, 46.
 Kinderhalssieraad, 120.
 Kindermeid, 46.
 Kindermutsen, 84, 124.
 Kinderspeelgoed, 62.
 Kinderspelen, 61.
 Klapperdop (halve), 61.
 Klarinet, 55, 56.
 Kleeding, 82, 83, 119, 123.
Klewang, 95, 96.
 Knotsen, 34, 35.
 Knijper, 90.
Kolawi, 107—109, 119, 122, 126, 127, 133, 137, 138, 142, 143, 145—147.
 Koffieketel, 79.
 Kokers met sigaretten, 99.
 Kokosrasp, 78.
Kolaka, 95, 98.
 Komedie *Stamboul*, 59.
 Kommen, 105.
 Kooi, 60, 74.
 Kookpotten, 79, 104, 105.

Koppensnellersattribuut, 97.
Korân, 151.
 Krisband, 151.
 Krissen, 12—25, 39, 40, 47, 94.
 KRUYT, Dr. ALH. C., 41, 81, 82, 85, 87, 90,
 92, 94, 97—106, 109, 110, 113—115, 117
 —123, 125—129, 132, 135, 136, 141—
 150.
 Krijgskleeding, 1, 36, 92, 97.
 Kunst, 53.
 Kunstbloementuil, 59.
 Kunstnijverheid, 53.
 Kussenbekleedsels, 89.
 Kwispedoor, 46.

L.

La Galigo, 78.
Lagoeni, 73.
Laiwaci, 84.
Lalamera, 78, 90.
Laloenggatoe, 97.
Lamboega, 78, 83, 85, 86, 91, 93, 97, 98.
Lamontjong, 1, 34.
 Lamp, 89.
 LAND, Prof. Dr. J. P. N., 91.
 Landbouw, 90.
Landjeka, 125.
 LANSBERGE, Mr. J. W. VAN, 5.
 Lansen, 1—12, 92—94.
 Lapjes (pasmunt), 91.
Lappa bontorio, 36.
Lappa Kawroo, 1.
 Lappen, gehorduurde, 53.
Leboni, 121, 126.
 Leeglooper, 58.
 LEHMANN, Dr. J., 101, 105.
 Lendendoeken, 145.
 Lepel, 103.
 LIGHTVOET, A., 82, 91, 92.
Lipa loewoe, 148.
 Literatuur, 77.
 LOEBER, Prof. J. A., 12, 23, 151.
Loewer, 104, 107, 109, 118, 122, 124, 126, 148.
 Lont, 70.
 Lijkbaar, onderstel van een, 64.
 Lijkkist, overdekking van een, 64.
 Lijst van personen, die het verschuldigde
 slachtgeld niet betaald hebben, 77.

M.

MAAN, G., 45, 70.
 Maatschappij, 37, 98.

Magus tonkeanus MEYER, 125.
Makale, 103.
Makassar, 1, 2, 4, 7—9, 11, 12, 15, 17, 18,
 22—24, 27—29, 33, 36—40, 42, 45, 47—
 50, 54—56, 58—60, 62, 63, 66, 68, 70, 76, 77.
 Maliënkolders, 36.
 Man in feestkleeding, 42.
Manjar, 15, 22, 33.
Mandau, 27.
 Manden, 60, 74, 88, 90, 91, 100, 101, 106
 —108.
 Mandje, 47, 62, 88, 100, 105.
 Manden (groep), 62.
 Mannenarmband, 121.
 Mannenkleeid, 86.
Manoe-manoë tjakeroe-eroe, 69.
Mapane, 101, 117, 119, 125.
Maros-rivier, 62, 64.
 MASON, O. T., 101, 102.
Matana-meer, 79, 82, 83, 90, 92, 93, 98.
 Maten, 91.
 Matjes, 80, 87.
 Matten, 87.
 MATTHES, Dr. B. F., 1—3, 5, 9—16, 19—23,
 25—32, 35—58, 60—78, 92, 125, 148,
 149, 151.
Mausamba, 86.
 Medicijndoos, 76.
Mengkoka, 79, 81—84, 89, 92, 95, 96, 99.
 Mes, 33, 72.
 Mesje, 64.
 MEYER, Dr. A. B., 2, 13, 36, 42, 65, 78, 79,
 81—83, 86, 90—96, 98, 101—106, 113,
 117, 119—123, 125—128, 135—137, 142
 —145, 147.
Moeloe-feest, 75, 76.
 Mondtrom, 56.
 MÜLLER, Dr. SAL., 4.
 Munten, 91.
 Musket, 96.
 Muts(je), 36—39, 83, 84, 123—125.
 Mutsen, Boegineesche, 125.
 Muziekinstrumenten, 54, 99.

N.

Naaimand, 88.
 Nagelsieraad, 38.
Nassa-schelp, 96.
Nederburgk, haaf, 94.
 NIEMANN, Prof. Dr. G. K., 1, 35, 36.
 NOUHUYS, H. J. VAN, 4.
 Nijverheid, inheemsche, 92.

O.

Odja, 69, 70.
Odja tikaroeng, 70.
 Onderwijs, 62.
 Oorknoppen, 40.
 Oorschijven, 40, 119, 120.
 Oorsieraden, 119.
 Opleghaak, 35.
 Opvoeding, 62.
 Opwekkende middelen, 78, 81, 100, 105.

P.

Paarlmoerschelp, 64.
Padoeka setang, 71.
Pakohi, 143.
Paloe, 102, 104, 105, 115, 143, 149.
Palopo, 116, 118, 122, 126.
Palor-bani, 145, 148.
Pampanoesa, 151.
 Pantserhemd, 98.
 Pantserjak, 98.
Pare-Pare, 38.
Pasili baba, 69.
Pasili bakoe-bakoe, 68.
Pasili lippf, 68.
Pasili seloe, 69.
Pasili posi, 68.
Pasili sikoe, 68.
Pasili soda, 68.
Pasili toepa, 69.
Pasili woromporong, 68.
Pasilo djekong, 68.
 Patroontasch, 35.
 Percussiegeweer, 96.
 PERELAER, M. T. H., 1.
 Persoon, aanzienlijk, 41.
Phalanger urinus TEMM., 125.
Phoenicephats calorhynchus TEMM., 120.
 PIEPERS, Mr. M. C., 1, 7, 23, 42, 45, 75.
Pinangkoker, 109.
Pinangscharen, 81.
Pinangvijzel, 115.
Pitta celebensis, 119.
 Plangi-werk, 85.
 Plankje (schrijfgereedschap), 77.
Peendulaha, 84, 86, 92.
 Polsringen, 40.
 Pop, 41, 42, 46, 47, 58, 74.
Posso, 100—102, 105, 107, 109—115, 121—
 123, 129—134, 136—143, 145—147.
Possemeer, 145.
 Pot, 105.

Potje, 65, 79.
 Pottenbakkersgereedschap, 92.
 Pottenbakkerij, 92.
 Prauw, 91.
 Presenteerschotel, 79.
 Priesterdolk, 75.
 PRINS, D. C., 116.
 Prins, 39, 41, 48, 49.
 Prinses, 40, 48—50.
Pronksarong, 146, 147.
 Proppenschietter, 61.
 Pijlen, 70, 94.
 PIJNAPPEL, Prof. Dr. J., 91.

R.

Raadsheer, 38.
 Rammelaar, 99.
 Randsnoeren, het weven van —, 92.
 Randsnoeren, toestel voor het weven van —, 92.
Ranté Pas, 104, 118, 149.
 Regenscherm, 150.
 Reukwerk, 123.
 RICHTER, Dr. O., 2, 13, 36, 42, 78, 79, 81—
 83, 86, 90—96, 98, 101—106, 113, 117,
 119—123, 125—128, 135—137, 142—145,
 147.
 Ringen, 39.
 Rokken, 39, 40, 47, 48, 145.
 ROSENBERG, C. B. H. baron VAN, 121.
 Rotanband, 122.
 ROUFFAER, G. P., 86.
 ROUYEROY VAN NIEWAAL, E. J., 55.
 Rozenkrans, 76.
 Rugmand, 91.
 Rijstblok, 104.
 Rijstbord, 100.
 Rijstmandjes, 76.
 Rijststamper, 104.
 Rijstwan, 102.

S.

Sabel van een weefgetouw, 72.
 Sagoklopper, 104.
 Sagolepel, 78.
Saltier, 2, 16, 33—35, 42, 44, 45, 55, 61, 64.
Salendang, 38.
Salodende, 147.
 SANDE, Dr. G. A. J. VAN DER, 33, 86, 110.
Sanggala Toratja's, 2.
Sape bola, 69.
 SARASIN, Dr. P. en F., 2, 34, 36, 62, 78, 79,
 81, 82, 84, 85, 87, 92—98, 105, 114, 115,
 117, 119—122, 124, 126—128, 143, 144, 149.

Sarawako, 90, 93, 98.
Sarong, 40, 85, 86, 145—149.
Skaoen riwoe, 70.
Scaevola Koenigii VAHL, 46.
 Schelp, 67, 77.
 Schild, 35, 73, 96, 97.
 SCHMELTZ, Dr. J. D. E., 13, 16, 19, 24, 27, 42.
 Schotels, 104.
 Schouderdoeken, 40, 137—141.
 SCHRÖDER, E. E. W. G., 57.
 Schrijfgereedschap, 77.
 SCHULMAN, J., 37.
 SEMMELINCK, J., 44.
Siam, 14, 15, 24.
Sidenreng, 37, 57.
 Sierden, 38, 75, 82, 119—122.
 Sierbamboekoker, 116.
 Sigarettenkoker, 82.
Sikot, 69.
 SILLEVOLDT, Dr. H. E. TH. VAN, 151.
Simboeang, 103.
Sinto, 67.
Sirih, 105.
Sirih-pinang, 105, 106.
Sirihbak, 115.
Sirihdoosdragsster, 41.
Sirihdooven, 46, 81, 105.
Sirihmand(je), 105—108.
Sirihstasch(je), 81, 108, 109.
Sirihzak, 81, 109—115.
 Sjaal, 85.
Slaaprarong, 145—148.
 Slaginstrumenten, 54.
Slendang, 40.
 Snaarinstrumenten, 56.
Sosajikama, 73.
Sopeng, 57.
Soro, 2.
 Speelgoed, 61, 99.
 Speelkaarten, 61.
 Spelen, 53, 60, 61.
 Spelen voor volwassenen, 60.
 Spuwkoker, 118.
 Spijs, 78, 100.
 Spijsdeksel, 79, 80.
 Staat, 37, 98.
 Staatsiehoofddekseis, 37.
 Staatsiekleeding, 37.
 Staatsiekrissen, 42, 43.
 Staatsielansen, 42.
 Staatsiemuts, 37.
 Staatsievaartuigen, 43.
 Staatsiewapens, 42.
 Staatsiezwaaarden, 43.

Staf, 73.
 Stamper, 78.
 Stokje, 64, 75.
 Stop van een koker, 78.
 Stormhoed, 36.
 Strafwerktuigen, 45.
 STUEKS, Jhr. Mr. VICTOR DE, 7.
Swatika, 116, 131.

T.

Tabak, 118.
 Tabaksdoos(jes), 81, 119.
 Tabakskoker, 109, 118.
 Tabakstaschjes, 119.
 Tabbaard, 76.
Takalar, 63.
Takalara, 45.
Tali yoega, 69.
 Talisman, 66, 67.
Talo tali, 72.
Tamanroya, 72.
 Tamboerijn, 54.
Tanette, 21.
Tete-Adji, 38.
Tinondo, 81.
To Bada, 113—115, 118—120, 124—126, 128, 137, 142, 144, 149.
To Napoe, 122, 126—128, 135, 142, 144, 145, 148.
To Onda'e, 128, 135, 144, 146.
Toala, 1, 34.
Toare, 126.
Tohela'r, 82, 83, 90, 93.
Toedangong djoojoe maradjja, 70.
 Toestel bij hanengevechten in gebruik, 60.
 Toestel bij het inwijden van een koning of koningin gebruikt, 75.
Tokel(j)a, 78, 84, 86, 93, 97.
Tokinadoe, 93, 98.
Tolage, 117, 122, 129, 135, 136, 147.
 Tollen, 61.
Tolulaki, 78, 90.
Tombokoe, 85, 92—94, 97.
Tomekonka, 95.
Tomini-bocht (golf), 102, 106, 115, 117, 125, 133, 135, 144, 146, 149.
Tomori, 145.
 Tooneelkleeding, 58.
 Toovermiddelen, 65.
 Tooverij, 65.
Tophehata, 101, 117, 119, 125, 128, 129, 136, 137, 142, 144.
Toradja's, 100—106, 110, 116—126, 128, 133, 135—137, 142—147, 149, 150.

Tosada (Sose), 2.
Tosoti-meer, 82, 96.
 TREFFERS, F., 87, 94, 97.
Tridacna-schelp, 122.
 Trommen, 54, 99.
 Tuinbouw, 90.
Turbo, 77.

U.

Urostigma sp., 145.

V.

Vaarttuig, 43, 44.
 Vaarttuig (vorstelijk), 44.
 Vaasje, 151.
 Veeteelt, 90.
 Veldheer, 38.
 VELTMAN, T. J., 11.
 Verdedigingswapens, 35, 96.
 Vervoer, middelen van, 91.
 VETH, Prof. Dr. P. J., 43.
 Vingerringen, 40, 47, 83, 83, 122.
 Vingersieraden, 122.
 Viool, 56, 57.
 Vischvangst, 90.
 Vlaggen, 45.
 Vlieger, 61.
 Voetbal, 61.
 Voetboeien, 98.
 Voetstuk (voor het opplaatsen van aarden potten), 101.
 Vogelkop, 67.
 Voorouderbeelden, 75.
 Vorstin, 41.
 VOSMAER, J. N., 82, 87, 90—92, 94, 96, 98, 99, 152.
 Vrouw, aanzienlijke, 41.
 Vrouw, Makassarsche, 50.
 Vrouw (uit het gevolg v/e vorstelijk bruidspaar), 46.

Vrouwenbaadje, 141—145.
 Vrouwenhoofdband, 128, 129.
 Vuurmandje, 62.
 Vuurpijl, 45.
 Vuursteengeweren, 96.
 Vuurtang, 103.
 Vuurwapenen met toebehooren, 35.
 Vuurwapens, 96.

W.

Waaier, 72.
Wadja, 57.
 Wan, 101, 102.
 Wapens, 1, 92.
Waringin, 145.
 WAS, Mr. F., 21.
 Waterketel, 46.
 Waterkruijk, 103.
 Watervaten, 102.
 WEBER, Prof. M., 38, 56, 66, 75, 89, 104, 107, 116—118, 122, 124, 125, 145.
 Werplansen, 93.
 Werpspiesen, 1.
 WEIJDEN, J. VAN DER, 1.
 Wierookvaten, 62, 63.
 WIGGERS, H. D., 73.
 WILKEN, Prof. Dr. G. A., 66.
Wimāna, 43.
 WOLTERBEEK MULLER, J., 60, 115.
 Woning, 52.

Z.

Zak, 90.
 Zakdoek, 47.
 Zeef, 101.
 Zegelstempels, 44.
 Zitmat, 87, 88.
 Zuiderdistricten, 45.
 Zwaarden, 25—27, 94, 95.
 Zwendelaar, 58.

REGISTER DER INLANDSCHE NAMEN.

[Bad. = Badasch, Bangg. = Bangganisch, Bar. = Bare'e, Boeg. = Boegineesch, Boengk. = Boengkoesch, Boet. = Boetonsch, Gor. = Gorontaloesch, Jav. = Javaansch, Kalli = Kailisch, l. Jav. = laag Javaansch, l. Mal. = laag Maleisch, Mak. = Makassaarsch, Mal. = Maleisch, Men-Mal. = Menadosch-Maleisch, Sad. = Sadangsch, Sal. = Saleiersch, Skr. = Sankrt, Tomb. = Tomboeloesch].

A.

- adidi (soort van duivelbanner), Mak., 70, 71.
 adidi wará (soort van duivelbanner van Wará), Boeg., 70.
 adjoe takala (vorm van een krisgreep), Boeg., 38.
 adoepa-doe pang (wierookvat), Boeg., 63, 75.
 akasa (buikgordel), Mak., 64.
 ale (buikband), Bar., 122.
 alo (verhinderen), Mak., 67.
 aloe (Buceros), Mak., 67.
 alosee (soort van duivelbanner), Boeg., 71, 72.
 ama pasoesoe bara kamboe (hoofdzoogmoeder), Mak., 51.
 amara (soort van hout), Bar., 104.
 amboelea (vrouwenbaadje), Bar., 144.
 ana batjing (soort van duivelverrijver), Mak., 52, 73.
 ana batjing lae-lae (soort van duivelbanner), Mak., 73.
 anakaraeng (prinses), Mak., 51.
 anámmi [aněmi] (soort van goudgeel Loewoesch gras), Mak., 92, 107.
 anjam gila (driERICHTINGSSYSTEEM), Mal., 80.
 anjarang (paard, boer i/h kaartspel), Mak., 61.
 anrong (moeder, bakje), Mak., 60.
 anrong goeroe (leermeester, hoofd), Mak., 50.
 aroempigi (soort van duivelbanner), Boeg., 71.
 atap (dakbedekking), Mal., 50, 51, 53.
- B.
- badan (lichaam), Jav., 146.
 badi-badi (dolk), Mak., 28—32.
 badi goeroe (priesterdolk), Mak., 75.
 badjoe bodo (kort baadje), Mak., 40, 49, 50.
- badjoe edja (rood baadje), Mak., 48.
 badjoe gadoe (hofkleed), Mak., 37.
 badjoe lalang (onderbaadje), Mak., 47.
 badjoe rante (maliënkolder), Mak., 36.
 badjoe salang (soort van baadje), Mak., 39.
 badjoe soso (soort van baadje met knoopjes), Mak., 39.
 bagore (Caesalpinia Bonducella), Mak., 61.
 baïne (vrouwelijk), Mak., 75.
 bako-bako (sirihmandje), Bar., 105.
 bakoe kanre maedoe (rijstrandje bij het Moedfeest gebruikt), Mak., 76.
 bakoe karaeng (soort van mandje, groep mandjes), Mak., 47, 51, 62.
 bakoe pabale (medicijndoos), Mak., 76.
 banana (dikste deel v/e trom), Mak., 54.
 hangkara tarorce (hangend oorsieraad), Mak., 48, 49.
 hangkara tarowe (soort van oorknoppen), Mak., 40.
 banrangang (naam v/e versiering), Mak., 9, 10, 12.
 bara-bara (band), Mak., 47.
 baroege (woning), Mak., 52.
 basi sanresang (vorstelijke lans), Mak., 44.
 basing-basing (fluitje), Mak., 55.
 bate anakaraeng (prins die een apanage be-stuurt), Mak., 50.
 bate-bate (gordelknoop), Mak., 47, 48.
 batoe laga atitilkang (schelp voor de genees-middelen, waarmede men medicinale stippen zet), Boeg., 77.
 batoe marigape (mica of figuren daaronder), Bangg., 89.
 bida (lapje), Boet., 91.
 biloe (vaartuig), Mak., 43, 44.

bingka wando (mandje dat in drierichtings-systeem gevlochten is), Bar., 100.
 bissoe (priesters), Mak., 50.
 bodjolo (Scaevola Koenigii VAHL), Mak., 46.
 boekoe bambo (soort van knopje), Boeg., 39.
 boelaeng (ruiten 1/h kaartspel), Sal., 61.
 boelekang (drangstoel), Mak., 47.
 boelekang taoe mate (onderstel van een lijkbaar), Mak., 64.
 boelo alae-laejang (soort van duivelbanner), Mak., 71.
 boelo lae-lae (soort duivelbanner), Boeg., 71.
 boelo paseya-seya (soort duivelbanner), Boeg., 70.
 boeloe koempa (soort van duivelbanner), Boeg., 69.
 boenga bodjolo (haarsieraad van stukjes merg), Mak., 46.
 boenga ni goeba (bij elkander gevoegde bloemen), Mak., 40, 48, 50.
 boera (pisang-bast), Mak., 44.
 boerane (mannelijk), Mak., 75.
 boeso (männerarmband), Bar., 121.
 bohndo (rotanband), Bar., 122.
 bola (mat), Boeton., 87.
 boroe (regenscherm), Bar., 150.
 brangguh (schuifvormig; naam van den vorm van het huis van een krisscheede), Jav., 19.

D.

dama datoe (vorstelijke fakkel), Boeg., 73.
 damar (soort hars), Mal., 73.
 daoen silar (blad van de Corypha gebanga), Mal., 102.
 dapo (bamboekoker), Bar., 104.
 dara kadaro (soort van teer of verf, eig.: bloed van een klapperschaal), Boeg., 125.
 dewata (god, beschermengel, beschermgeest), Boeg., 74.
 djadjakang (rijstmandje, waarin een waakaars gestoken is), Mak., 51.
 djagoeng (mais, Turksche tarwe, *Zea mays* L.), Jav., 51.
 djahä (männerkleed), Boeton., 86.
 djajan (toestel voor het weven van randsnoeren), Bangg., 92.
 djala (net, vischnet), Mak., 44.
 djati (houtsoort; *Tectona grandis* L.), Jav., 7.
 djeroek (*Citrus* LINN.), Jav., 52.
 djima (amulet), Mak., 65.
 djima boelaeng (soort van amulet), Mak., 65, 66.
 djima-djima palagesang (amulet die om den arm wordt gebonden), Mak., 66.

Cat. Rijks-Ethn. Museum, Dl. XVIII.

djimat (amulet, talisman), Mal., 9, 67.
 djoedjoe (lont), Mak., 70.
 djoemba (tabbaard), Mak., 76.
 djoemba pasangiang (met den tabbaard een stel vormend), Boeg., 38.
 djoengge (hoofdsieraad van gekleurd papier, enz.), Mak., 47, 57, 58.
 djoeroe batoe (uitkijk), Mak., 44.
 djoge (dans), Mak., 58.
 dodot (staatsie-onderkleed), Jav., 46, 48.
 doeli-doeli (sirihmand), Bar., 106.
 doepa (reukwerk), Mak., 63.
 dompipi (mand of koker voor sirih-pinang of tabak), Bar., 106, 109.

G.

gaba-gaba (droge stengels van den sagoboom), Mal., 97.
 gabah (rijst die van stroo ontdaan, maar nog niet ontbolsterd is), Jav., 51.
 gadjang (soort van duivelbanner), Boeg., 69.
 gadoe (hofkleed, rok), Mak., 37, 39.
 gambir (*Uncaria gambir*), Jav., 30, 106.
 gandja (basis v/e krislemmet), Jav., 12, 13, 16—25, 43.
 ganrang (trom), Mak., 51, 54.
 gantayang (banden van bindrotan om een trom), Mak., 54.
 garoeda (zonnevogel), Skr., 12—18, 24, 25, 43, 74, 94.
 gebang (Corypha gebanga Bl.), Jav., 80, 88, 102, 109.
 genggong (mondtrom), Mak., 56.
 gentoeng (hanger), Bar., 102.
 gila (gek), Mal., 100.
 gogo (soort van lekkernij?), Mak., 44.
 gong (bekken), Mak., 54.
 gongga kongkame (halsketting van *kongkame*-vruchten), Bar., 120.
 gréneng (tanden aan een krislemmet), Jav., 23, 24, 42.

H.

habila (doosje), Bangg., 89.

I.

ikan bibi (Balistes), Mak., 125.
 inroe (*Sanguerus saccharifer* Rumph.), Mak., 70.
 iroe (lepel), Bar., 103.

J.

jakoe (rijststamper), Bar., 104.
 jokoe (armband van schelp), Bar., 121.

K.

kadjawo (schelp), Mak., 67.
 kado anjala (gescheiden rijst), Mak., 52.
 kado kapara (rijst op een metalen schenkblad),
 Mak., 52.
 kadoe (sirihzak), Boengk., 81.
 kai (rand), Mak., 47—50.
 kain (vrouwenrok), Mal., 89.
 kajoe (klaveren i/h kaartspel), Sal., 61.
 kajoe boejang (soort van boom), Mal., 145.
 kajoe pêlèt (gevlekte houtsoort), Jav., 19.
 kalaroe (armband), Boeg., 49.
 kalewa (vrouwenbaadje), Bar., 142.
 kalewang (staatsiezwart), Mak., 43.
 kalewang (sabel van een weefgetouw), Boeg., 72.
 kalobang (gat, kuil), Mak., 61.
 kalobe (vlesch van kalebas), Bar., 103.
 kalompang (sirihblad), Mak., 64.
 kampilang (galakostuum), Boeg., 38.
 kampoe'wa (lapje, als munt gebruikt), Boe-
 ton., 91.
 kandjai (lans), Mak., 11.
 kandjoli (soort van licht), Mak., 62, 67.
 kanta (schild), Bar., 96.
 kanijing (soort van duivelbanner), Mak., 73.
 kapala (hoofd), Mal., 146, 148, 149.
 kapiji (sirihmand), Bar., 106, 109.
 karaba (vrouwenbaadje van boomschors), Bar.,
 141, 143.
 karada (werplans), Boengk., 93.
 karandji (etensmand), Bar., 100.
 karape (patroontasch), Mak., 35.
 karoro (een stof, die vervaardigd wordt van
 de draden of vezels i/h blad v/d kûwalá),
 Mak., 44.
 kasoea (slaapsarong), Bar., 145.
 katjapi (gitaar), Boeg., 57.
 katoa (korn), Bar., 105.
 kembang katjang (krul aan een krislemmet),
 Jav., 18, 22—25, 42, 43.
 keso-keso (viool), Mak., 56.
 kêtsoepat (met rijst gevulde peperhuisjes), Mal.,
 44.
 kocal (Corypha Gebanga Bl.), Mal., 87.
 koemoe (slaapsarong), Bar., 148.
 koemoe pasoea (slaapsarong), Bar., 145.
 koepasa (harten i/h kaartspel), Sal., 61.
 koera (kookpot), Bar., 104.
 koeri (soort van steen), 64.
 koeroengang (kooi), Mak., 60.
 koeksoes (Phalanger ursinus TEMM.), Mal., 125.
 koetika (tijdrekeningstafel, wichelkalender),
 Jav., 32, 33, 76.

koetoe-koetoe (versiersel, luis), Mak., 48.
 kongkame (soort van vrucht), Bar., 117, 120.

L.

lading pasoea (mesje voor de circumcisie),
 Mak., 64.
 lagoeni (soort van duivelbanner), Mak., 73.
 lajang-lajang (vlieger), Mak., 61.
 lalâ (soort verfstof), Boeton., 86.
 lalanga (voetstuk), Bar., 101.
 lalaoe (kris), Mak., 21.
 lalaoe kantji kalena (kris met zeven bochten),
 Boeg., 49.
 laloeng (verhemelte), Boeg., 51.
 lamba djendoe (soort van hanespoor), Mak., 60.
 lamba lada (soort van hanespoor), Mak., 60.
 lamba lima (kantji kalena) (lemmet met vijf
 bochten), Mak. en Boeg., 22, 40, 48.
 lamba oegi (soort van hanespoor), Mak., 60.
 lamba sele (soort van hanespoor), Mak., 60.
 lamba talloe (lemmet met drie bochten), Boeg.,
 38.
 lamba toe Gowa (soort van hanespoor), Mak.,
 60.
 lambe gadjah (olifantenlip, uitsteeksel v/e
 krislemmet), l. Jav., 18, 21—23, 25, 42.
 lambe liman (uitsteeksel v/e krislemmet), Jav.,
 24.
 lamena (krijgsharnas), Mak., 36.
 lamin rewata (soort van duivelbanner), Mak.,
 74.
 lampa (etensmand), Kabaena, 80.
 lampa (rijsbord), Bar., 100.
 langke (geelkoperen beenring), Bar., 122.
 lantjoe (vuurpijl), Mak., 45, 70.
 lawolo (kooi), Boeg., 74.
 lelangi (silarpalm), Bar., 109.
 lemba (vrouwenbaadje van foejn), Bar., 141—
 144.
 lemba ralimbi (vrouwenbaadje in limbi-sap ge-
 drenkt), Bar., 142.
 lemo pakasoemba (soort limoen met knobbeis),
 Mak., 64.
 lengoe (schild), Mak., 35.
 lengoe bodong (rond schild), Mak., 35.
 lepa-lepa palewai sewali (vaartuig met een uit-
 legger aan ééne zijde), Mak., 44.
 limbi (soort van plant), Bar., 142.
 limoero (vrouwenbaadje), Gor., 143.
 lipa alang (soort van sarong), Boeg., 40.
 lipa loewoe (sarong van Loewoe), Boeg., 148.
 lipa saba (zijden sarong), Boeg., 148.
 lipa saba wënampoelawing (zijden sarong met
 gouddraad versierd), Boeg., 149.

loeloe (afdrogen), Mak., 39.
 logo (soort spel), Mak., 61.
 lola (polsring), Boeg., 49.
 londjo (filter), Mak., 52.
 lontar (Borassus flabellifer L.), Mal., 87.
 loso-losa (knots), Mak? Boeg?, 34.

M.

māli (talisman), Mak., 65, 67.
 mangga (mangifera indica L.), I. Mal., 30.
 manoe koeroeda (vogel garoeja), Boeg., 74.
 manoe-manoe (vogelvormig mandje), Boeg., 62.
 manoe-manoe tjakeroe-eroe (soort van duivelbanner), Boeg., 69.
 mēlati (Jasminum Sambac Ait), Jav., 48.
 mēngkoedoe (Morinda tinctoria Roxb.), Mal., 122.
 mesang (grafteeken), Mak., 64.
 moesala (bidkleedje), Mak., 76.

N.

nāga (slang), Skr., 44.
 ni paemoe (laten aflikken; ceremonie v/h toedienen van het eerste vaste voedsel aan een vorstelijk kind), Mak., 51, 64.
 nipah (Nipa fruticans Wurm.), Mal., 69, 123.
 noenoe (Urostigma sp.), Bar., 145.
 nontjoe (rijstblok), Bar., 104.

O.

odja (soort van duivelbanner), Mak., 51, 69—71.
 odja tikaroeng (soort van duivelbanner), Mak., 70.
 oeloena (hovenzijde), Mak., 54.
 oenga-oenga sigara (haarversiering van kralen), Boeg., 49.
 oenga-oenga simpolong (haarversiering van bloemen), Boeg., 40, 49.
 oepa (geluk), Mak., 69.
 okota (mandje waarin een aarden pot wordt gezet), Bar., 101.
 oloewoe (halsnoer van gevlochten menschenhaar), Bar., 120.
 omi (soort van kaartspel), Mak., 61.
 ondoeo (hoed), Kalli, 123.

P.

pabakāng (gordel, band), Boeg., 39, 49.
 pabembeng (vrouw die het eten opbrengt), Mak., 50—52.
 pabisa sinroe (vrouw, die lepels wascht), Mak., 52.

pabisang sinroe (spoeikom voor lepels), Mak., 52.
 pabitjara (raadsheer), Boeg., 38.
 pada mora'a (vertakte grasstengels), Bar., 106.
 padja (rijstmandje), Mak., 52.
 padja (etensmand), Bar., 100.
 padjaga (wachter), Mak., 51.
 padjaga tai bani (bewaakster van waskaarsen), Mak., 51.
 padjala (visschersprauw met één mast), Mak., 44.
 padjana (onderzijde), Mak., 54.
 padjoge (dansmeid), Mak., 58.
 padoeka setang (soort duivelbanner), Boeg., 71.
 padoepang (wierookvaaije), Mak., 62, 63, 76.
 paerang ana batjing (iemand die een bezweringstoestel tegen booze geesten draagt), Mak., 51.
 paerang bakoe karaeng (bediende die een soort van mandje met rijst gevuld draagt), Mak., 51.
 paerang bandera (kinderen, die kleine vlaggetjes vasthouden), Mak., 51.
 paerang bente (bediende die een soort van bezweringmiddel draagt), Mak., 51.
 paerang boendoe (persoon die een soort van bezweringmiddel draagt), Mak., 52.
 paerang boenting (geleidster v. b. bruidspaar), Mak., 50.
 paerang djoedjoe (iemand die een lont vasthoudt), Mak., 51.
 paerang kandjoli (iemand die kaarsen draagt), Mak., 52.
 paerang kantjing (iemand die een bekken om booze geesten te bezweren draagt), Mak., 51.
 paerang pabongka setang paramatang (iemand die een soort van bezweringmiddelen vasthoudt), Mak., 51.
 paerang padja (drager van een mandje), Mak., 52.
 paerang palekokang (iemand die een koperen bak draagt), Mak., 52.
 paerang palekokang paloeloe (drager van het schenklad met lapjes om de vingers af te vegen), Mak., 52.
 paerang panoemboeng (persoon die een napje en een zeeffe draagt), Mak., 52.
 paerang papiroewang (spuwbakdrager), Mak., 52.
 paerang patitilang (bediende die de benoedigheden voor het aanbrengen van medicinale stippen draagt), Mak., 51.
 paerang sinroe sijagang lermo (persoon die lepels en limoenen draagt), Mak., 52.
 paerang sisinriwoe (personen die een soort bezweringstoestel dragen), Mak., 51.
 pagalatjangang (soort spel), Mak., 60.

- palbing (persoon die met de danseres mag dansen), Mak., 58.
 pajoeng (regen-, zonnescherm), Jav., 44.
 pakadokang (eetwaren voor een kind bestemd), Mak., 51.
 pakeso keso-keso (strijkstok), Mak., 56.
 palamping koera (voetstuk van een pot), Bar., 101.
 palangit (sjaal), Bangg., 85.
 palape (billap), Bar., 149.
 palari naga (vaartuig in den vorm van een naga), Sal., 44.
 palekokang (soort van koperen bak met voet), Mak., 52.
 paloengang (hoofdkussen), Mak., 51.
 pamandjengang (stunsel, kussen), Mak., 51.
 pamoeloe (lans), Mak., 12.
 pamonejang (doozje om iets in te bewaren), Mak., 49.
 pamonejang boendoe-boendoe (doozje om een soort bezweringsmiddel te bewaren), Mak., 52.
 pamonejang sinroe sijagang lemo (doozje om lepels en citroenen te bewaren), Mak., 52.
 panampa (mand), Boeg., 74.
 pandan (Pandanus sp. div., Pandanuspalm), Jav., 35, 38, 46, 73, 79, 80, 84, 87-91, 99, 100, 107, 115, 123, 124, 126, 149.
 pando (kris met halvergulde scheidde), Boeg., 49.
 pando sambawa (naam v/e versiering), Mak., 9.
 pangepe (foltertuij), Mak., 45.
 pangisa (mandje), Bar., 103.
 pangoeloe (vorm van greep), Boeg., 38.
 pangoeloe adjoe (houten greep), Boeg., 49.
 pangoeloe djowa (veldheer), Boeg., 38.
 pangoeloe gigi (ivoren greep), Boeg., 40, 48.
 pangoeleona pabembeng (opzichter der personen die het onthaal opdisschen), Mak., 52.
 pangoemboeng (drink, watervat), Mak., 51, 52.
 pantoe (dievenknots), Mak., 45.
 papepe (klopper), Mak., 54.
 paramatang (bamboe), Boeg., 71.
 parasila (toestel bij hanegevechten in gebruik), Mak., 60.
 pasangjang (broek), Mak., 47, 49.
 pasantimpo (met goud beslagen scheidde), Boeg., 38, 40, 48.
 pasapoe paloele (gordel of zakdoek), Mak., 39, 47.
 pasapoe pamonejang (slendang, doek met doosje), Boeg., 40, 49.
 pasapoe roi-roili (schouderdoek met aanhangende goudversierselen), Mak., 40, 47, 48, 50.
 pasapoe sele (krisdoek), Mak., 39.
 pasapoe songke (zijden hoofddoek), Boeg., 39.
 pasapoe tapi (krisdoek), Boeg., 49.
 pasapoe tapi renda (krisdoek met raad van passement), Boeg., 38.
 pasili baba (soort van duivelbanner), Boeg., 69.
 pasili bakoe-bakoe (soort van duivelbanner), Boeg., 68.
 pasili djekong (soort van duivelbanner), Boeg., 68.
 pasili léppé (soort van duivelbanner), Boeg., 68.
 pasili oeloe (soort van duivelbanner), Boeg., 69.
 pasili posi (soort van duivelbanner), Boeg., 68.
 pasili sikoe (soort van duivelbanner), Boeg., 68.
 pasili sodo (soort van duivelbanner), Boeg., 68.
 pasili toepa (soort van duivelbanner), Boeg., 69.
 pasili woromporong (soort van duivelbanner), Boeg., 68.
 pasipi (nijptang van bamboes), Mak., 64.
 patate lagoeni (houten kegel), Mak., 73.
 patjoda (staf), Boeg., 73.
 patodo (stokje, steker, priem), Mak., 64.
 pawo djangkli (soort van vrucht), Mak., 51.
 pawo-pawo (tasch, tabakszak), Mak., 65, 67.
 pedjetan (bloedgroeve), Jav., 43.
 pemata moroka (naam van een vlechtpatroon), Bar., 109.
 pemata njaogoe (naam van een vlechtpatroon), Bar., 109.
 piarit (lans),² 11.
 pinang (betel), Mal., 1, 7, 110.
 pinang gojang (schuddende haarspelden-pinang), Mak., 40, 48.
 pindjeng batoe (schotel van paarlmoerschelp), Mak., 64.
 pisang (banaan), Mal., 44.
 pisau (mes), Mal., 33.
 plesi niale (omvlochten flesch), Bar., 105.
 poenggawa (kapitein), Mak., 44.
 poengo-poengo (bidkastje), Boeg., 74.
 poesa-poesa (kalkdoos), Bar., 115.
 poesaka (erfstuk), Mal., 21, 43.
 poesoe-poesoe (lans), Mak., 1.
 poewa matowa (hoofd der *Bissac's*), Boeg., 73.
 poewi-poewi (klarinet), Mak., 50, 51, 55, 56.
 poke pangka (staatsiellans), Mak., 41, 42.
 pondan (katoen), Sad., 149.
 pondirai (spijsdeksele), Boengk., 80.
 ponloetoe (spijsdeksele), Boengk., 80.
 ponto bosara (soort van armband), Mak., 48.
 ponto naga (slangvormige armband), Mak., 47.
 ponto sipap(p)a (soort van polstring, armband), Mak., 40, 48.
 potto batang alara (soort van armband), Boeg., 39, 49.

potto djapping (soort van polsring), Boeg., 40.
 potto naga (slangvormige polsring), Boeg., 49.
 potto oela (slangvormige armband), Boeg., 48.
 praoc padjala (visschersprauw met één mast),
 Mak., 44.

R.

rabana (tamboerijn), Mak., 54.
 raga (voetbal), Mak., 61.
 rükşasa (daemon), Skr., 17, 19.
 ranta (naaimand), Boeton., 88.
 rantang (soort mand om het eten in te doen),
 Mak., 44.
 rante badjoe (rand van stukjes bladkoper),
 Mak., 40.
 rante boelo-boelo (rand van gouden staafjes),
 Mak., 47—49.
 rante tope (kettingrand aan een rok), Mak., 40.
 roekëng (rotan), Boeg., 125.
 re (heer i/h kaartspel), Sal., 61.
 renda (passement, galon), Mak., 50.
 rësam (soort van stengels), Mal., 29.
 roi-roili (sieraden die men aan een schouder-
 doek draagt), Mak., 40, 48, 49.
 rotan danni (soort van rotan), Bar., 101.

S.

sabangang (wieroekvat), Mak., 63.
 sabenga (broek), Sad., 149.
 salaka (vuurmandje), Mak., 62.
 salinting (bidkleedje), Mak., 76.
 saloedende (pronksarong), Bar., 146, 147.
 saloewara barotji (broek uit Barodsche), Mak., 39.
 saloewara herotji sabe (broek van gestreepte
 zijde), Boeg., 39.
 saloewara laboe (lange broek), Boeg., 49.
 sambalan (toespizzen bij de rijst), Mal., 44, 52.
 sampa (doos), Boeton., 89.
 samro (dokteresse), Mak., 51, 62, 67, 77.
 sapada (schoppen i/h kaartspel), Sal., 61.
 sapana (trap), Mak., 53.
 sapisanggang (een stel, een paar), Mak., 38.
 sape bola (soort van duivelbanner), Boeg., 69.
 sapoekala (kris zonder bochten), Mak. en Boeg.,
 38, 39, 47, 49, 60.
 sapoka (?) mandar (Mandarsche kris), Mak., 15.
 saroba (lans), Mak., 1.
 saroe(ng) (rok), Mal., 40, 41, 52, 85, 86,
 145—148.
 sasoen riwoe (soort van duivelbanner), Mak., 70.
 sepa (broek), Sad., 149.
 sero (waterscheppertje), Mak., 52.
 siga (hoofddoek van foeja), Bar., 129, 132,
 135—137.

sigara (hoofddoek, — ring, muts), Mak., 46,
 47, 49, 58.
 sikoe (soort van duivelbanner, elleboog), Boeg.,
 68, 69.
 sima (Corypha gebanga Bl.), Toumb., 100,
 102, 107—109, 119, 123.
 sima oelawang (amulet), Boeg., 66.
 sima-sima taiya (soort amulet), Boeg., 66.
 simboleng (haarwring), Mak., 40, 50.
 simboleng patinra (vorm van haarwring, op-
 staande haarvlecht), Mak., 48.
 simpa (waaijer), Mak., 72.
 simpolong (haarwring), Boeg., 40.
 simpolong talong (opstaande haarwring), Boeg.,
 49.
 sintji (vingerring), Bar., 122.
 sinto (soort van duivelbanner), Mak., 67, 76.
 sirih (betel), Mal., 50—52, 58, 76, 105—112,
 117, 118.
 siriwata (hoofdtooisel), Boeg., 68.
 slëpdjang (sjaal), Jav., 40.
 soedjikama (soort van duivelbanner), Boeg., 73.
 soedoep (dolk), ? 29.
 soeke soera (sierbamboekoker), Bar. ? 116.
 soelepe (balkhand), Mak. en Boeg., 49.
 soeling (fluit), Mak., 55.
 soelo langi (soort van fakkel), Mak., 73.
 soepi (vuurtang), Bar., 103.
 soera (boek), Mak., 77.
 soeta (vrouw i/h kaartspel), Sal., 61.
 soe(w)asa (mengsel van goud, roodkoper en
 soms ook zilver), Mal., 2, 27.
 songko (muts), Bar., 125.
 songko boti (muts van apenvel), Bar., 125.
 songko gadoe (staatsiemuts), Mak., 37.
 songko kebo (muts, staatsiemuts), Mak. en
 Boeg., 37, 39.
 songko leleng (staatsiemuts), Mak., 37.
 songko ni mandappong (platte muts), Mak., 39.
 songko tapong (muts die bij de *tapong* ge-
 dragen behoort te worden), Boeg., 38.
 sorao (etensmand), Kabaena, 80.
 sorara (broek), Sad., 149.

T.

tabil koelamboe (gordijn voor een bruidsbed),
 Bangg., 98.
 tabil tatapon (deurgordijn), Bangg., 90.
 tabo (drinknap), Bar., 103.
 tabo bangke (groot drinknap), Bar., 103.
 tadjji (hanspoor), Mak., 60.
 tadjji lamboesoe (hanspoor zonder bocht),
 Mak., 60.

takoe (n)teoea (kalkkokertje), Bar., 117.
 takoe rewoe (soort van vrucht), Bad., 120.
 talako (bidkleed), Mak., 76.
 tali (hoofdtring), Bar., 128, 129.
 tali banang (buikgordel), Mak., 47.
 tali banang (krisband), Boeg., 49.
 tali bonto (soort van hoofdtring), Bar., 126—
 128.
 tali wombo (soort van vrouwenbaadje), Bar., 143.
 tali yoega (soort duivelbanner), Boeg., 69.
 tãlo tali (soort van duivelbanner), Boeg., 72.
 tamberang (banden van bindrotan om een
 trom), Mak., 54.
 tangarãng (Bissoe-instrument), Boeg., 75.
 taoe detjeng (aanzienlijk persoon), Boeg., 39.
 tapi (wan), Bar., 101, 102.
 tapi ri pando (naam v/e krischeede), Boeg., 38.
 tapong (staatsierok, *keris*), Boeg., 38, 39.
 tasabe (rozenkrans), Mak., 76.
 tata rapang (soort van kris met vergulde scheede
 en greep), Mak., 39, 47, 49.
 tata rapang (soort van kris met vergulde scheede
 en greep), Boeg., 48.
 tawa-tawa (gong), Mak., 44.
 tea (Artocarpus Blumei), Bar., 141.
 tijdjaroe (lans), Mak., 9.
 tinangke (hakmes), Boeg., 71.
 tioe (Cyperus Malaccensis Lam.), Bar., 109.
 tjakole (dekseltje), Mak., 62.
 tjere (waterketel), Mak., 51.
 tjintjing (ring, vinger), Mak., 39, 40, 47.
 tjipo (hoofdhoek), Boeg., 38.
 tijtikole (dekseltje), Boeg., 62.

tjoeriga (mes), Boeg., 72.
 toba (sirihdoos), Boeton., 81.
 tobang djangang (mand om een haan in te
 dragen), Mak., 60.
 toe mailalang malolo (tweede rijksbestierder),
 Mak., 50.
 toe mailalang matowa (eerste rijksbestierder),
 Mak., 50.
 toedangãng djoedjoe maradja (soort van dui-
 velbanner), Boeg., 70.
 toemba (lans), Boeg., 2.
 toga (armband van hoorn), Bar., 121.
 tole (Pandanussoort), Bar., 105, 106.
 toloe (hoed), Men. Mal., 123.
 tongka (tabakskoker), Bar., 118.
 tongko-tongko (dobbelspel), Mak., 61.
 tope (rok), Mak., 40, 47—50.
 tope [i] lalang (broek), Mak., 40, 48, 50.
 topi (vrouwensarong), Bar., 145.
 toroe (hoed), Bar., 123.
 totolo (instrument om misdadigers mede te
 binden), Mak., 45.

W.

wadjoe rawang (doorschijnend baadje), Boeg., 40.
 wadjoe sãtting (sãtijnen baadje), Boeg., 39.
 wadjoe soso (soort van baadje dat tot over de
 knieën rijkt, met lange mouwen), Boeg.,
 38, 49.
 wajang (schimmintooneel), Jav., 43.
 walida (sabel van een weefgetouw), Boeg., 72.
 wando (gek), Bar., 100.
 watoetoe (sirihzak), Bar., 110, 113—115.

NUMMERREGISTER.

[De vet gedrukte nummers zijn die der Serieën].

NUMMER	BLADZ.	NUMMER	BLADZ.	NUMMER	BLADZ.	NUMMER	BLADZ.	NUMMER	BLADZ.
16		37		37		37		43	
75	18	186	46	232	28	355	74	116	145
76	17	196	46	233	75	356	73	61	
77	17	197	46	240	45	357	71	31	85
78	14	198	46	241	45	358	70	32	83
79	23	199	46	242	35	359	71	33	95
80	29	200	46	243	35	360	73	93	1
81	28	201	41	244	36	361	73	86	
82	29	202	41	245	35	362	73	1	91
83	28	203	46	246	60	363	73	2	91
85	10	204	58	247	61	364	73	3	91
86	7	205	58	248	61	365	72	4	91
87	6	206	58	249	61	366	70	124	
88	4	207	41	250	61	367	70	4	10
31		210	9	251	61	368	70	5	6
44	24	211	12	252	55	370	70	6	8
32		212	12	253	56	371	71	7	7
28	62	213	12	254	55	371 ^a	72	8	6
112	62	214	12	256	54	372	47	9	4
122	45	215	1	258	54	373	47	10	4
135	76	216	10	259	54	374	64	128	
137	37	217	11	260	60	379	64	30	44
138	37	218	3	262	60	536	35	31	44
141	76	219	42	263	60	715	61	32	44
141 ^a	76	220	1	345	76	724	70	131	
142	76	221	1	346	62	797	78	3	36
151	64	224	26	347	62	38		14	25
163	37	225	13	348	77	1	96	15	19
164	37	226	12	349	64	2	94	27	35
166	46	227	20	350	67	43		28	69
168	76	228	20	351	63	81	129	29	62
174	57	229	21	352	67	91	121	30	72
177	65	230	21	353	67	98	122	31	73
183	65	231	21	354	73	101	123	32	73

NUMMER	BLADZ.	NUMMER	BLADZ.	NUMMER	BLADZ.	NUMMER	BLADZ.	NUMMER	BLADZ.
131		202		365		697		802	
33	72	5	42	6	12	12	62	4	67
34	70	6	42	368		39	55	8	57
35	70	7	1	11	9	40	55	9	67
36	68	10	24	12	8	41	56	10	62
37	68	11	2	13	7	42	55	11	69
38	71	16	36	24	18	43	60	12	69
39	71	17	36	370		44	58	13	68
40	72	232		278	24	698		14	69
41	74	1	91	2033	54	1	64	16	69
42	74	2	91	2034	71	699		17	69
43	75	3	91	2248	98	1	52	18	69
44	74	288		2249	98	706		19	68
45	74	1	15	451		1	29	20	69
46	68	290		6	37	2	32	804	
47	68	9	25	8	36	3	65	220	118
48	69	296		11	84	4	67	221	116
51	69	3	12	458		5	33	225	116
52	68	300		92	91	8	67	226	116
53	68	398	13	461		10	77	227	116
54	68	435	94	26	15	11	77	228	116
55	68	747	2	499		12	77	229	116
59	77	748	11	4	19	13	77	230	116
63	73	1448	32	23	20	16	77	232	117
64	75	306		513		730		233	116
135		5	18	1	78	6	22	234	118
1	11	7	18	2	77	7	22	240	107
31	129	8	17	522		10	11	243	124
144		9	14	1	36	17	27	245	121
1	27	24	9	2	64	22	10	246	122
150		25	4	536		744		247	125
1	85	311		5	7	4	15	251	145
2	94	1	21	7	8	776		252	122
3	94	321		586		43	145	255	104
5	94	8	2	2	6	44	144	265	65
6	94	9	12	618		45	135	268	38
7	94	344		11	89	45 ^a	135	269	38
8	94	4	36	654		46	121	273	54
9	94	351		1	54	48	125	274	57
10	94	1	15	2	56	49	149	276	89
171		37	27	3	54	793		277	91
1	45	360		5	56	15	97	278	123
182		5353	8	6	56	800		279	66
29	9	5835	28	7	60	1	35	280	66
30	9	5845	26	9	70	2	74	281	75
202		7253	61	20	37	3	68	282	59
1	75	8008	10	25	68	4	68	283	59
2	23	8009	10	26	68	8	72	807	
3	4	8141	97	697		9	71	23	14
4	7			2	63	10	72		

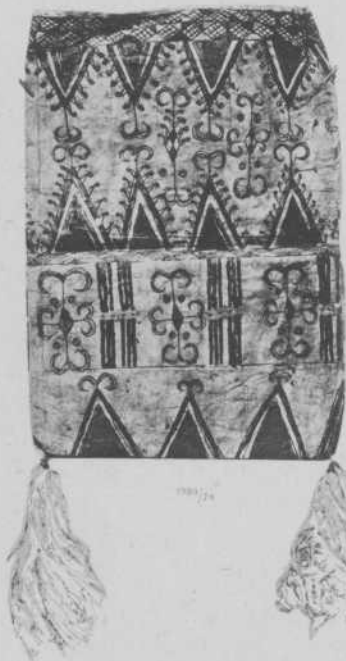
NUMMER	BLADZ.	NUMMER	BLADZ.	NUMMER	BLADZ.	NUMMER	BLADZ.	NUMMER	BLADZ.
808		1008		1106		1232		1239	
4	66	32	108	44	93	19 ^g	106	150	9
5	66	33	108	64	85	20	117	151	7
6	66	34	108	65	85	21	117	152	8
829		35	123	1108		23	100	153	4
1	86	36	123	331	49	25	104	154	8
2	86	37	63	332	49	27	104	155	42
3	86	62	63	333	48	28	104	156	10
4	86	63	63	334	48	29	104	164	53
5	86	64	62	335	48	30	105	164 ¹¹	53
844		65	105	336	50	31	105	165	25
20	67	238	64	337	49	32	106	166	25
21	61	264	44	338	50	61	123	167	15
924		1009		339	38	62	125	168	22
56	2	30	47	340	38	63	125	170	22
57	2	39	76	341	39	64	125	171	20
60	19	46	76	342	39	65	121	173	25
62	19	47	92	343	40	66	121	175	28
65	27	71	62	344	47	67	121	178	28
927		72	62	345	47	68	121	179	17
3	18	83	55	346	39	69	121	180	18
4	18	84	56	347	40	70	121	1249	
964		85	55	348	50	71	122	4	24
18	17	86	55	1130		72	122	8	16
19	8	87	56	100	57	73	122	14	27
20	6	88	54	1160		74	122	1300	
21	13	89	54	2	21	75	122	15	106
22	19	116	43	3	15	76	122	17	100
23	20	119	50	4	22	77	122	18	103
24	13	120	51	5	29	84	128	19	103
25	23	122	52	1200		85	128	21	118
967		1018		13	22	86	128	22	117
1	142	106	11	14	22	87	136	23 ¹¹	127
982		107	11	15	25	88	132	24	122
8	27	1070		1216		89	135	25	121
1008		220	24	9	21	90	135	26	121
1	148	221	15	10	29	91	135	27	121
2	148	222	14	1232		92	136	28	120
3	148	1106		6A	100	93	135	29	120
4	148	13	98	13	100	94	147	30 ^r	149
5	148	14	90	15	101	95	146	30 ^b	149
6	148	15	85	16	103	96	147	30 ^c	149
7	148	16	92	17	103	97	144	31	150
8	148	17	90	18	105	98	142	41	106
9	148	31	85	19 ^r	106	99	144	42	127
10	148	32	92	19 ^b	106	100	142	43	121
14	148	34	85	19 ^r	106	101	142	1328	
15	149	41	94	19 ^d	106	102	143	1	146
16	145	42	93	19 ^r	106	103	110	2	115
17	145	43	93	19 ^f	106			6	132

NUMMER	BLADZ.	NUMMER	BLADZ.	NUMMER	BLADZ.	NUMMER	BLADZ.	NUMMER	BLADZ.
1372		1456		1456		1526		1594	
1	137	29	121	101	91	20	5	2	72
2	136	30	121	102	78	21	10	3	70
4	147	31	119	103	79	22	11	4	45
5	146	32	127	104	79	23	29	5	45
6	142	33	142	105	92	24	31	6	77
7	142	34	143	106	82	25	31	1599	
8	143	36	144	107	82	26	30	325	29
9	114	37	114	108	83	27	31	328	30
10	114	39	119	109	83	28	30	332	16
1376		40	122	110	83	29	30	333	19
1	60	41	143	111	83	30	30	352	11
1377		42	142	112	82	31	31	353	11
4	122	43	145	114	91	32	30	406	32
5	122	44	126	120	62	33	31	407	30
6	117	45	143	123	36	34	31	408	32
10	145	49	105	124	1	35	32	609	32
1389		53	2	125	1	36	31	610	13
4	82	55 ^a	125	126	34	37	29	611	18
5	82	60	125	127	34	38	23	612	24
1424		61	125	146	85	39	13	613	21
1	75	62	125	1499		40	16	614	13
2	75	66	117	10	24	41	16	1647	
1428		67	147	11	16	1535		744	107
1	32	68	145	1505		5	14	746	109
1456		72	119	1	20	6	14	753	101
1	125	75	101	1525		7	17	757	102
2	125	78	98	29	25	1546		849	100
4	124	79	93	30	9	4	66	850	115
5	126	80	93	31	5	1551		855	102
6	126	81	92	1526		1	55	857	101
7	119	82	93	1	3	1560		858	101
8	119	83	90	2	5	4	42	859	105
9	120	84	96	3	3	5	43	1044	62
10	120	85	97	4	3	6	43	1340	124
11	120	86	97	5	2	7	43	1341	124
12	120	87	97	6	4	8	43	1342	102
14	120	88	92	7	2	44	65	1343	124
15	120	89	81	8	5	111	67	1345	106
16	120	90	98	9	2	112	65	1347	119
17	119	91	83	10	5	122	58	1348	101
18	120	92	83	11	6	123	53	1649	
20	144	93	95	12	3	124	53	13	35
21	128	94	95	13	6	125	53	14	34
22	137	95	90	14	4	126	53	15	34
23	137	96	84	15	5	127	65	1654	
24	117	97	86	16	3	128	66	7	96
25	149	98	81	17	5	129	65	8	95
26	149	99	78	18	3	1594		1679	
27	109	100	86	19	6	1	45	1	37

NUMMER	BLADZ.	NUMMER	BLADZ.	NUMMER	BLADZ.	NUMMER	BLADZ.	NUMMER	BLADZ.
1710		1759		1904		1926		1926	
26	86	59	148	291	80	34	107	98	110
71	149	1818		292	88	35	107	99	114
100	136	1	118	293	84	36	108	100	110
101	110	2	104	295	97	37	108	101	113
102	120	3	82	296	87	38	107	102	110
103	120	4	109	297	99	39	107	103	111
104	125	6	90	298	79	40	107	104	111
105	142	9	84	299	79	41	106	106	115
106	117	10	88	300	89	42	105	107	111
160	33	11	87	301	79	43	119	109	110
1720		12	88	302	82	44	119	110	111
1	78	13	87	303	79	45	41	111	113
2	78	14	87	304	89	46	41	113	112
1759		1890		305	99	49	41	114	114
16	145	1	93	306	86	56	41	115	112
18	127	2	81	307	81	57	42	116	110
19	126	3	80	308	81	59	142	117	111
20	128	4	80	309	81	60	142	118	112
21	128	1895		310	99	61	142	119	110
22	128	32	34	311	79	64	143	120	114
23	136	33	33	312	90	67	110	121	111
24	135	34	34	313	83	68	110	122	112
25	129	35	34	314	80	69	112	123	111
26	129	36	34	315	92	70	111	124	111
27	135	37	33	316	96	71	110	125	143
28	135	38	16	317	78	72	110	126	140
29	135	43	55	1926		73	110	128	141
30	128	53	61	8	115	74	110	129	137
31	137	57	35	10	118	75	112	130	141
32	137	58	58	11	118	76	113	132	137
35	129	59	59	12	117	77	110	133	138
36	129	60	59	13	104	78	115	134	141
37	136	61	59	14	104	79	112	135	138
38	135	62	59	15	104	80	114	136	138
39	135	63	59	16	105	81	113	137	138
40	135	64	59	17	105	82	110	138	139
41	128	65	59	18	115	83	110	139	139
42	129	66	45	19	125	84	112	140	139
43	128	72	57	20	125	85	110	142	141
44	128	85	61	24	109	87	110	143	139
45	128	86	55	25	108	88	114	144	139
46	128	87	61	26	108	90	112	145	138
48	144	101	35	27	109	91	112	146	139
49	144	1904		28	109	92	111	147	139
54	141	286	88	29	108	93	113	148	138
55	142	287	83	30	108	94	113	149	138
56	143	288	84	31	108	95	110	150	146
57	142	289	89	32	109	96	111	151	138
58	146	290	80	33	107	97	110	152	138

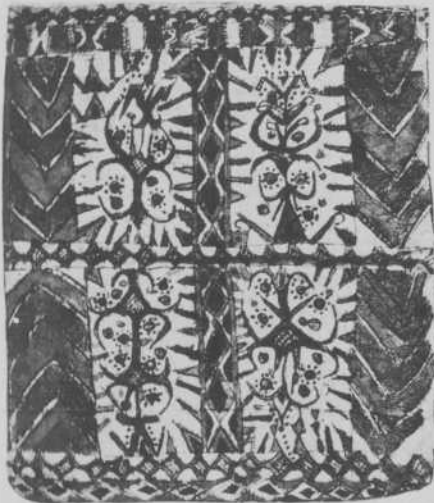
NUMMER	BLADZ.	NUMMER	BLADZ.	NUMMER	BLADZ.	NUMMER	BLADZ.	NUMMER	BLADZ.
1926		1926		1926		1926		1926	
153	138	208	131	256	134	334	147	762	88
154	134	209	129	258	133	339	123	764	80
155	139	210	131	259	133	366	123	765	80
156	137	211	132	260	132	367	123	769	88
157	140	212	130	261	130	368	123	779	124
158	140	213	130	263	131	370	103	780	81
160	140	215	132	264	129	371	102	785	101
162	140	216	131	265	134	372	102	801	109
163	140	217	129	266	131	376	102	809	89
165	141	218	136	267	132	391	123	814	87
166	139	219	131	268	131	392	123	834	79
169	141	220	130	269	136	393	123	836	88
170	141	221	134	271	130	404	102	889	104
173	140	222	132	272	138	405	102	890	104
174	137	223	130	273	134	468	106	1971	
175	139	224	132	274	134	488	102	412	96
176	139	225	134	275	130	516	80	413	96
177	139	226	132	276	134	517	88	414	96
178	140	227	133	277	133	531	102	414 ^a	96
179	139	228	134	278	132	613	87	415	95
180	138	229	132	279	136	636	81	416	95
181	139	230	133	280	131	637	81	417	95
182	138	231	132	281	133	649	126	418	94
183	134	232	131	282	134	652	126	419 ^a	93
184	138	233	132	283	129	653	127	419 ^b	93
185	138	234	133	284	134	654	126	1977	
186	141	235	130	285	134	655	127	66	23
187	137	236	132	286	132	656	127	67	23
188	138	237	130	287	130	657	127	68	28
189	140	238	130	289	131	660	105	69	28
190	140	239	134	290	134	669	101	70	33
191	137	240	131	315	137	670	103	71	33
192	141	241	133	316	145	671	104	72	33
193	134	242	130	317	145	673	71	73	7
194	132	243	131	318	146	674	72	2017	
196	133	244	130	319	146	675	72	14	118
197	133	245	130	320	147	680	124	15	118
198	133	246	130	321	147	683	99	16	103
199	133	247	130	322	147	697	84	-17	103
200	132	248	133	323	146	747	26	18	116
202	132	249	130	326	145	748	26	2051	
203	130	250	135	327	145	749	26	3	151
204	132	251	131	328	145	750	26	4	151
205	131	252	130	330	147	751	26	2063	
206	133	254	134	332	146	752	26	1	151
207	131	255	137	333	146	753	26		

FIG. 1

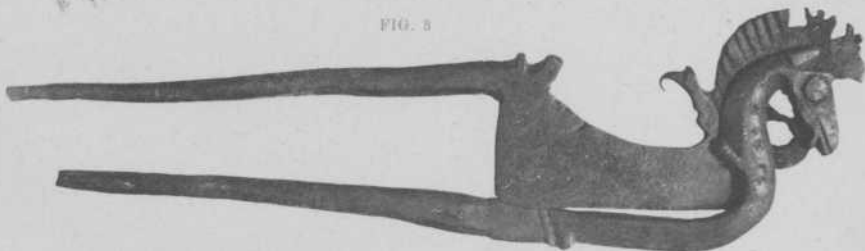
1903/74

FIG. 2

1903/60

FIG. 3

1903/102

FIG. 1

1906/113

FIG. 3

1906/100

FIG. 2

1902/100

FIG. 4

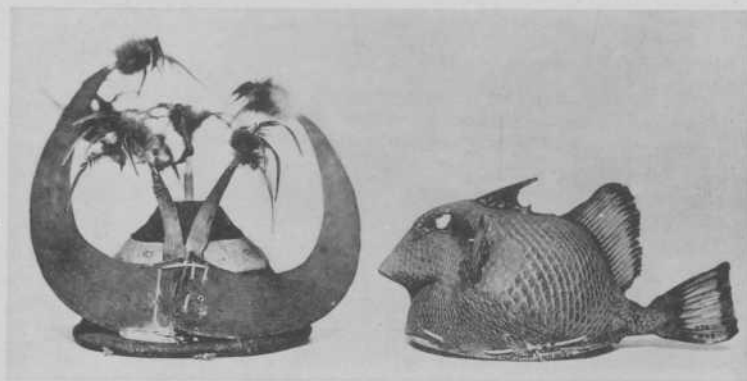
1904/107

FIG. 1

FIG. 2

72
1052/10

FIG. 3

74
1170/10

1004/100

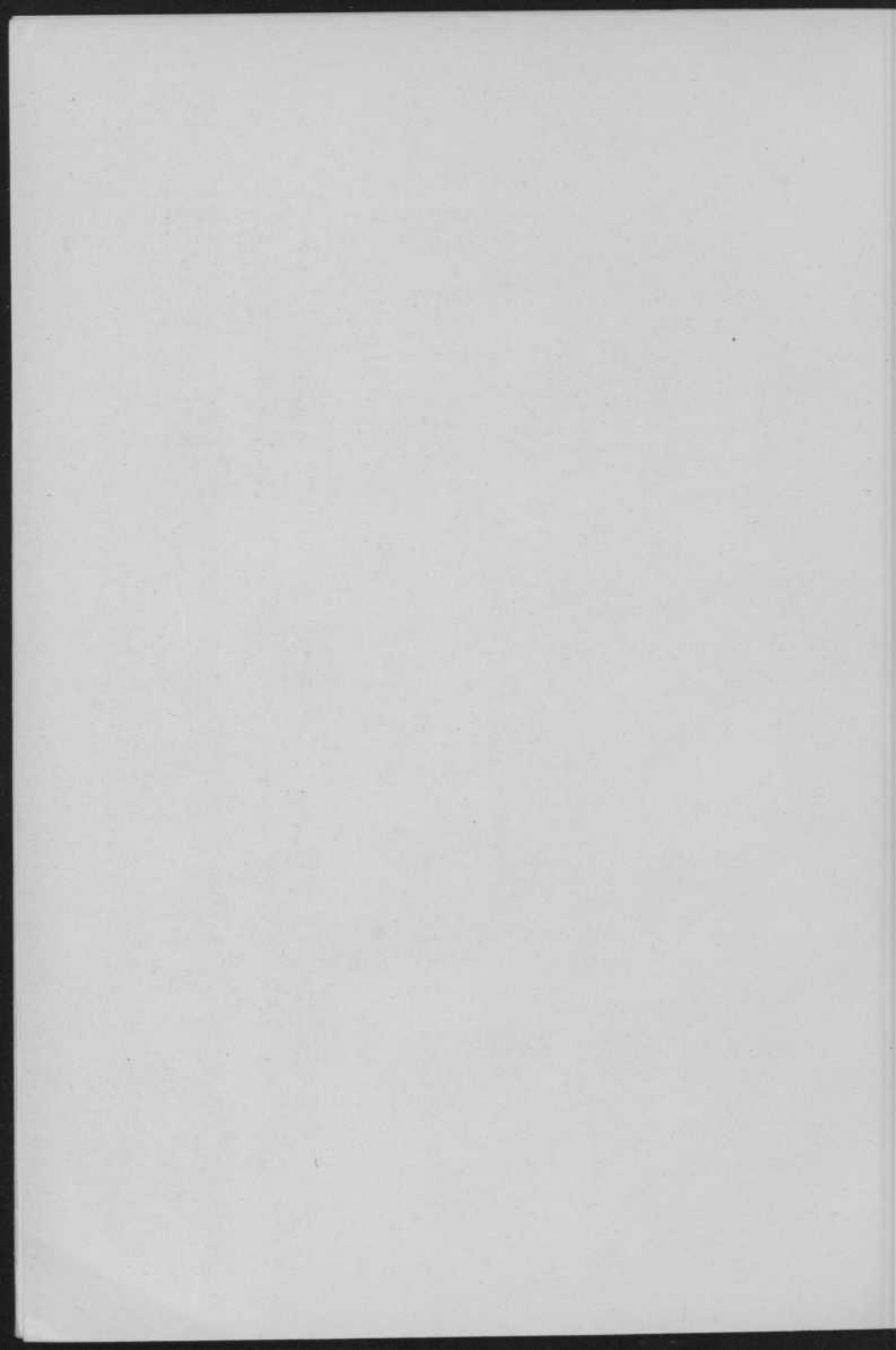
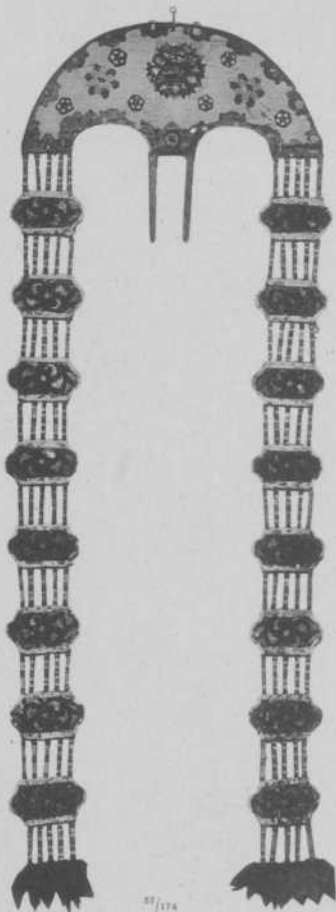

FIG. 1

1/6

57/174

FIG. 4

1/2

1020/457

FIG. 2

1/2

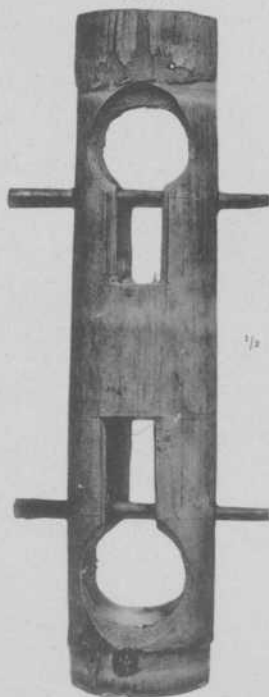
FIG. 3

1/2

1920/402

FIG. 5

1/2

217/1245

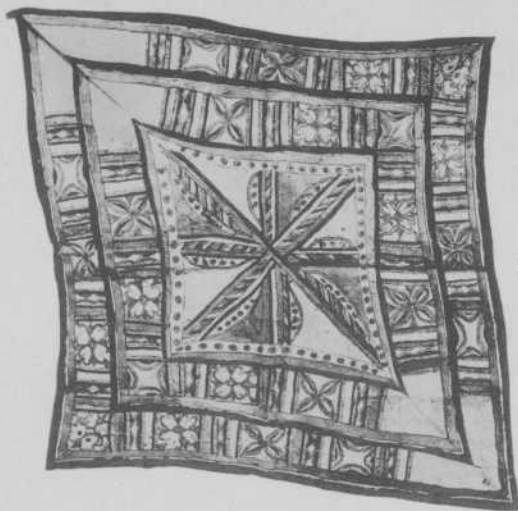

FIG. 2

1852/22

FIG. 1

3710/120

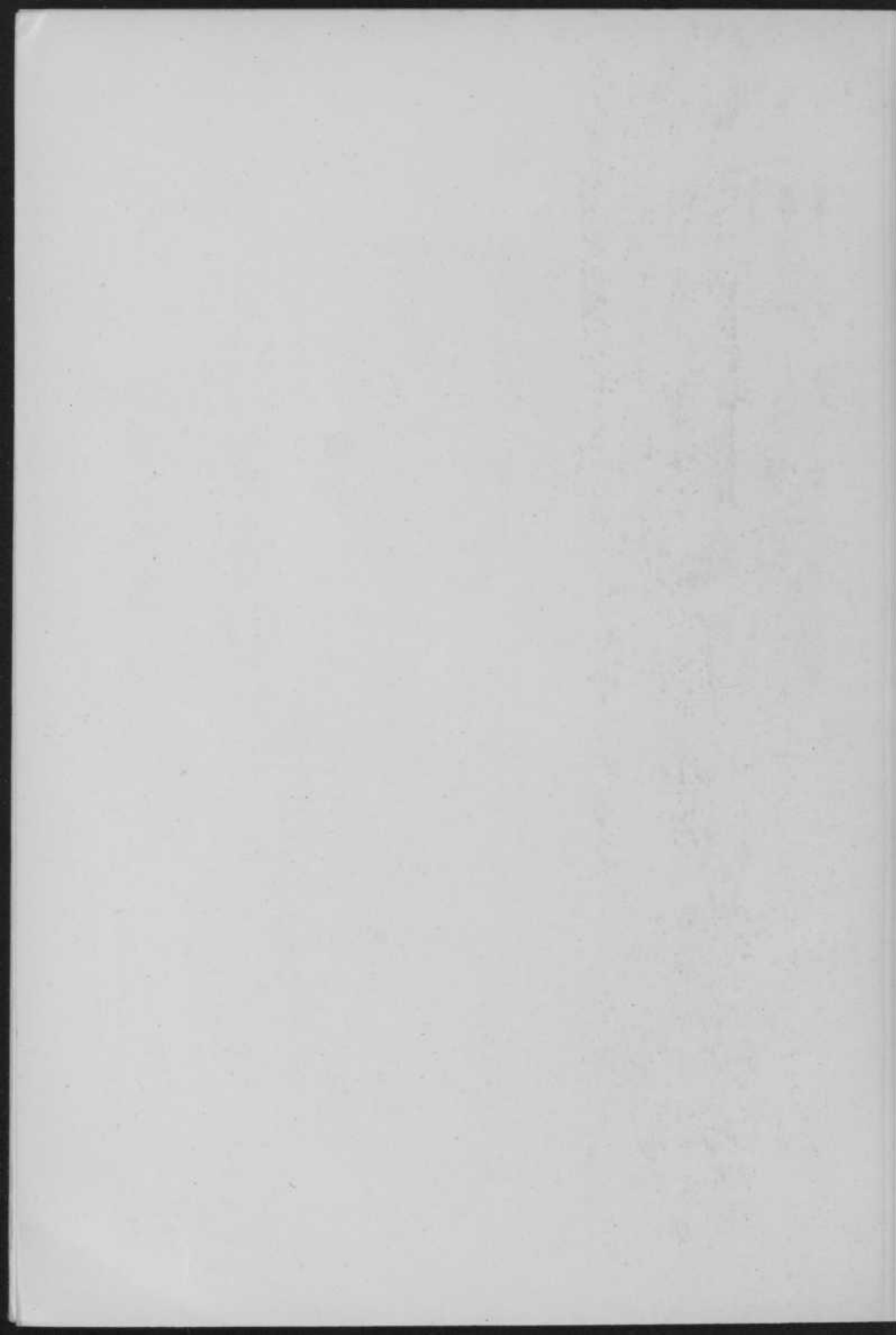

FIG. 1

1017/14

FIG. 2

1017/13

FIG. 3

1017/12

FIG. 4

1007/1

FIG. 2. a, b

110/190

FIG. 1

100/4

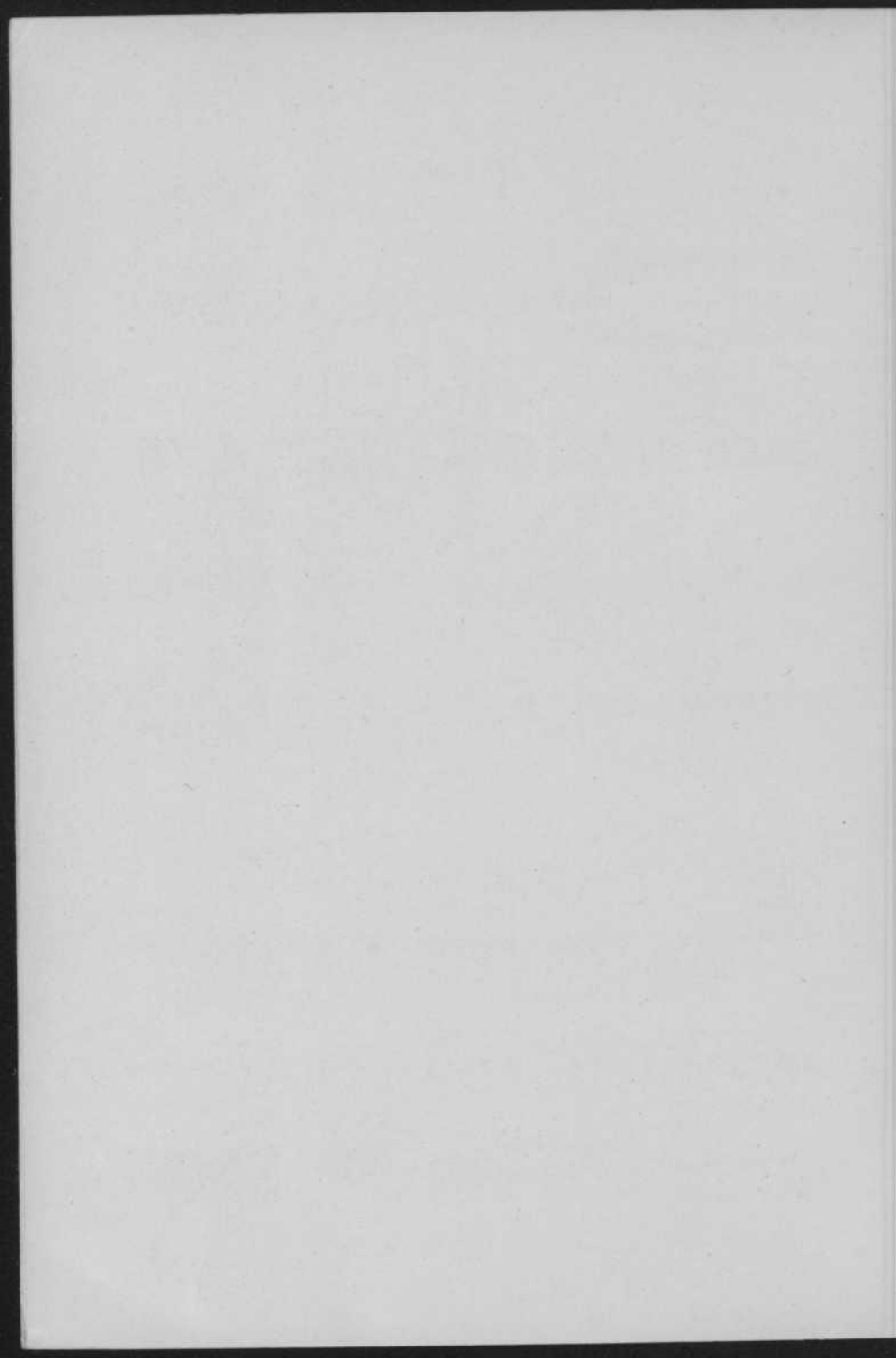

FIG. 1

27/115

FIG. 2

1000/1300

FIG. 3

500/1000

FIG. 4

042/100

FIG. 5

100/100

FIG. 6

002/100

FIG. 7

000/1000

FIG. 8

000/100

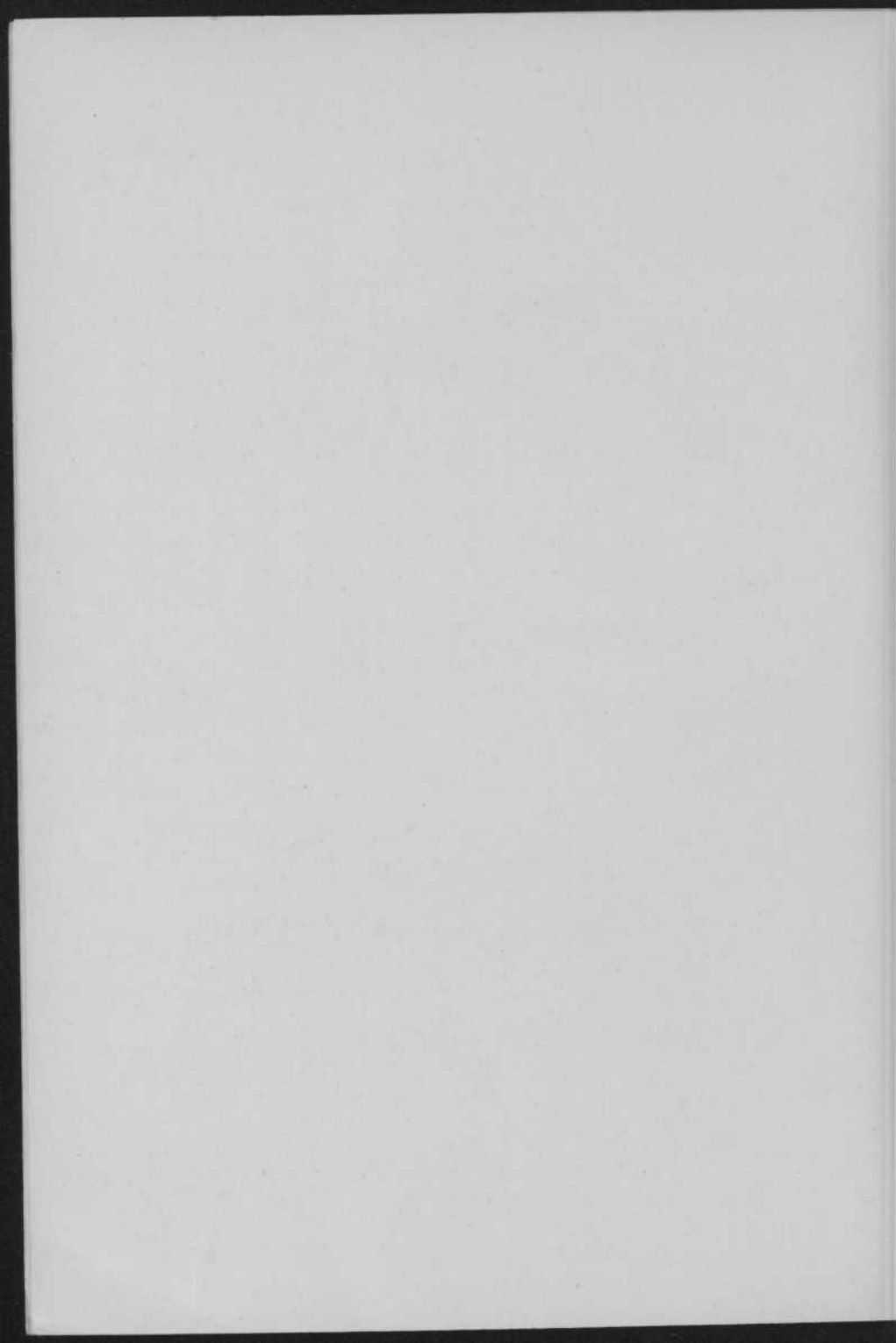

FIG. 3

1070/229

FIG. 2

1000/044

FIG. 1

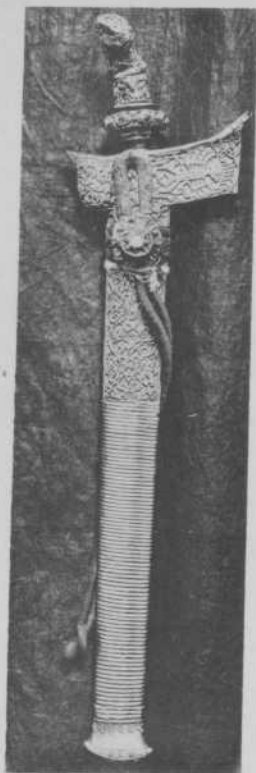

200/12

Photogr. Konink. Akad. v. Wetensch.

FIG. 4

1300/16

FIG. 3

1300/17

FIG. 2

1000/246

FIG. 1

1000/247

